

ALEVÎ-BEKTÂŞÎ MÜZİK KÜLTÜRÜ VE
SEMAHLAR

CİLT - 1 (A-G)

Salih TURHAN - Neşe AYIŞIT

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

ELFED
Elazığ Dernekler Federasyonu

ALEVÎ-BEKTÂŞÎ MÜZİK KÜLTÜRÜ VE
SEMAHLAR

CİLT - 1 (A-G)

Salih TURHAN - Neşe AYIŞIT

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
KATKILARIYLA

İstanbul - 2019

Dijital Notasyon

Uğur KARAGÖZ

Kapak Tasarımı ve Baskıya Hazırlık

Bordo Çözümevi / C. Fahri TURHAN

Kapak Fotoğrafı

Selahattin SÖNMEZ

ISBN 978-605-60449-5-3

Aralık - 2019

Baskı-Cilt

MSA Matbaa

Sertifika No: 46111

TAKDİM - 1

Kısa adı ELFED olan ve halen bünyesinde 24 derneği bulunduran Elazığ Dernekler Federasyonu, İstanbul merkezli olmak üzere 5253 Sayılı Dernekler Kanunu çerçevesinde “**Birlikte Varız**” sloganıyla 3 Nisan 2013 tarihinde kuruldu. Kuruluş aşamasında İstanbul-Fatih’de kiralık küçük bir dairede faaliyetlerini sürdürürken 2015 yılından beri Yönetim Kurulu Üyelerinin aidat ve bağışları ile ayrıca hemşeri ve Elazığa/Elazıglıya muhabbet besleyen eş dostların maddi katkılarıyla Üsküdar’da çok daha geniş bir mekanın mülkünü satın alarak kendi mekanına kavuşmuş ve çalışmalarını halen burada sürdürmektedir.

Tamamen proje odaklı çalışmayı prensip edinen ELFED, bünyesinde hazırladığı projelerin temasına uygun olarak çeşitli Bakanlık, Valilik, İl ve İlçe Belediyeleri, Üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve bünyesindeki derneklerle iş birliği yapmak suretiyle örnek bir STK profili çizmektedir. Bu anlayışla sosyal, kültürel, sanatsal konularda birçok proje ve etkinlik gerçekleştirmiştir.

ELFED tarafından gerçekleştirilen projelerden bir kısmı başlık ve içerikleri ile birlikte aşağıda sunulmaktadır.

“*Girişimci kente doğru*” (Seminer-Konferans-2013), “*Elazığ-Harpur Havaları / Kürsübaşı Meşkeri*” (9 CD, 1 DVD-2014), “*Harpur-Elazığ ve Kültürü Temalı Halk Müziği Beste Yarışması*” (Para ödüllü yarışma, kaynak kitap, CD/Albüm, Konser-2015), “*Türkü Şarkı ve Şiirlerdeki Ana-Evlat Yüreği*” (Kaynak kitap, CD/Albüm, konser-2016), “*Harpur Senfonisi*” (Konser, DVD) (Ankara-Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı ile birlikte-2016), “*Yalnız Değilsiniz Birlikte Varız*” (Elazıglı kırk şehidin yüz yakınının İstanbul’a daveti ve beş gün süre ile İstanbul’da ağırlandıp uğurlanması, “Şehitleri Anma Gecesi”nin yapılması-2017), “*Yenikapı Elazığ Tanıtım Günleri*” (Bir milyon ziyaretçi katılımı ile-2018), “*Türkü ve Oyunlarla Üç Kardeş Şehir / Harpur/Elazığ-Şanlıurfa-Kerkük*” (Kitap, CD/Albüm, Konser, DVD-2018), “*Müziğin İzinde Dört Kardeş Şehir / Şanlıurfa, Harpur/Elazığ-Kerkük-Bakü*” (Konser, Albüm/USB) (Şanlıurfa-Halilîye Belediyesi ile birlikte-2019)

ELFED yapmış olduğu tüm sosyal, kültürel etkinlik ve projelerinde özellikle memleketimizin, ülkemizin, milletimizin hassasiyetlerini göz önünde bulundurmaktadır.

İşte bu anlayış doğrultusunda her anlamda birlik beraberliğe vurgu yapmak bu alanda zaman içerisinde bir şekilde zayıflayan insani diyalogları, kurumsal ilişkileri canlandırma adına Alevî-Bektâşî inancının temelini oluşturan hoşgörü felsefesinden ilhamla Karacaahmet Sultan Derneği Paydaşlığında Kültür ve Turizm Bakanlığının da kısmi desteği ile “**Alevî-Bektâşî Müzik Kültürü ve Semahlar**” başlıklı bir kaynak kitap (2 Cilt, konuya dair açıklayıcı bilgiler 204 semah notasının yer aldığı 960 sayfalık külliyat), USB/Flash Bellek/Albüm (İçerisinde Semahlar kitabının PDF’i, konser programının videosu, 12 semahın ses kaydı yer almakta) hazırlanmıştır.

Yine bu çalışmanın bir diğer ayağında ise aynı paydaşımızla birlikte bir de **“Halkımızın Gülen Yüzü Semahlar”** başlıklı kültürel konser projesini uyguladık.

Bu vesile ile paydaşımız olan Karacaahmet Sultan Derneği adına çok kıymetli Muharrem ERCAN (DEDE)’ye, katkılarından dolayı Kültür ve Turizm Bakanlığına, kitabın yazarları; Kültür ve Turizm Bakanlığı Sanatçıları sayın Salih TURHAN ve Neşe AYIŞIT’a ayrıca destekçilerimize ve tüm emeği geçenlere şahsım ve iftiharla temsil ettiğim ELFED adına teşekkür ediyorum.

Gerek nitelik gerekse nicelik bakımından kıymet ifade eden bu semah külliyyatının önemli bir boşluğu dolduracağına inanmaktayım.

Kültür, sanat camiasına faydalı olması dilek ve temennisi ile...

Faik İÇMELİ
ELFED Genel Başkanı

TAKDİM - 2

Karacaahmet Sultan'ın Türkistan'dan Anadolu'ya gelen Alp erenlerinden olduğu, XIII-XIV yy. yaşadığını kaynaklar belirtmektedir. O yıllarda Anadolu'ya yerleşmiş olan Hoca Ahmet Yesevi halifelerinden Hünkar Hacı Bektaş-ı Veli ile bulunduğu o'nun yakınları olan Abdal Musa, A. Sultan, Geyikli Baba, Barak Baba, Karadonlu Can Baba, Kızıl Deli Sultan, Sarısaltık Sultan, Kolu Açık Hacım Sultan ve Taptuk Emre gibi bir çok Anadolu ereni ile tanıştığı, birlikte cem ettiği Anadolu'yu irşat etmek için yapılan görev bölümüne katıldığı anlaşılmaktadır.

Karacaahmet Sultan'ın Hacı Bektaş Veli'nin yanında dervişlik hizmeti yaptığı, onun tarafından yetiştirildiği Alevilikte on iki hizmetten biri olan "gözcü" lük görevinin bizzat Pir Hacı Bektaş Veli tarafından verildiği o günden beri kendisinin "Gözcü Karacaahmet Sultan" diye anıldığını bugün Alevi cemlerindeki "Gözcü" lük hizmeti hala onun ismiyle yapılmaktadır.

Hacı Bektaş Vilayetnamesinde Hacı Bektaş Velinin Karacaahmet Sultana; "Karaca'm, Karaca'm...bir yerde mekanın olsun,kırk yerde çerağın yansın" dediği yazılıdır.

O'nun daimi olarak bir yerde yerleşip yaşamasına rağmen birçok yerde çerağının yanması çevresini aydınlatması, çevresindeki insanları irşat etmesi ayrıca anlam ifade etmektedir.

Karacaahmet Sultan'ın Anadolu'da yedi ayrı yerde yatırı olduğunu da tarihi kaynaklardan öğreniyoruz. Bunlar; Manisa, Aydın, Afyon, Sivrihisar ve İstanbul'dur.

Özellikle Alevî-Bektâşî inancına mensup halkımız tarafından önem atfedilen bu kurumu, yine halkımızın sosyal, kültürel ve inanç ritüelleri doğrultusunda yapılandırarak demokratik yönetim anlayışına sahip bir kadro ile resmi dernek statüsünde hizmet sunmaktayız.

Başlıca hizmetlerimiz; Halkımızın kurbanlarını, cenaze defin işlemlerini inanç ritüelleri doğrultusunda gerçekleştirmek, Cem törenleri düzenlemek, semah, Zakir kursları düzenlemek, on muharremde aşure yapıp dağıtmak.

Yapmış olduğumuz müstakil çalışmalar dışında Devlet Kurumları ve STK'larla iş birliği çerçevesinde de ortak projelerde yer almaktayız. Bu çalışmalardan biri de semahlarla ilgili kitap ve konser projemizdir.

İşte bu anlayış doğrultusunda her anlamda birlik beraberliğe vurgu yapmak bu alanda zaman içerisinde bir şekilde zayıflayan insani diyalogları, kurumsal ilişkileri canlandırma adına Alevî-Bektâşî inancının temelini oluşturan hoşgörü felsefesinden ilhamla ELFED (Elazığ Dernekler Federasyonu) öncülüğünde Kültür ve Turizm Bakanlığının da kısmi desteği ile "**Alevî-Bektâşî Müzik Kültürü ve Semahlar**" başlıklı bir kaynak kitap (2 Cilt, konuya dair açıklayıcı bilgiler 204 semah notasının yer aldığı 960 sayfalık külliyat), USB/Flash Bellek/

Albüm (İçerisinde Semahlar kitabının PDF'i, konser programının videosu, 12 semahın ses kaydı yer almakta) hazırlanmıştır.

Yine bu çalışmanın bir diğer ayağında ise aynı paydaşımızla birlikte bir de **“Halkımızın Gülen Yüzü Semahlar”** başlıklı kültürel konser projesini uyguladık.

Bu vesile ile paydaşımız olan ELFED adına Genel Başkan sayın Faik İÇMELİ'ye, katkılarından dolayı Kültür ve Turizm Bakanlığına, bu önemli kaynak eseri hazırlayan Kültür ve Turizm Bakanlığı Sanatçıları sayın Salih TURHAN ve Neşe AYIŞIT'a ayrıca destekçilerimize ve tüm emeği geçenlere şahsım ve temsil ettiğim Karacaahmet Sultan Derneği adına teşekkür ediyorum.

Birliğimiz, beraberliğimiz, muhabbetimiz daim ola...

Muharrem ERCAN (DEDE)
Karacaahmet Sultan Derneği Başkanı

SUNUŞ

Anadolu'nun hattâ Mezopotamya'nın çok özgün bir inancı olan Alevîlik ve Bektâşîlik'in bunca araştırmalara rağmen hâlâ bilinmeye ve keşfedilmeye ihtiyacı vardır. Alevîlik ve Bektâşîlik'i gerçek anlamda anlayabilmek için daha çok araştırma yapılması gerekmektedir. Kavramların karşılıkları herkesin doğru anlayabileceği biçimde ortaya konmadığı gibi ritüellerin de doğru yorumlanması ve anlamlandırılması henüz tam olarak gerçekleştirilememiştir.

Alevîlik ve Bektâşîlik inancında çok önemli bir yere sahip semah da bu ritüellerden biridir. Semah, *İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası* olarak UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Komisyonu) tarafından 16 Kasım 2010 tarihinde temsil listesine alınmıştır. Semahlar, Alevî-Bektâşî inancında olanlar tarafından kuşaklararası kültürel aktarımın en önemli parçası olarak kabul edilir. Çünkü semahlar, ibâdet olarak gerçekleştirilen *cem*lerde icra edilen hizmetlerden birisidir. Hattâ diyebiliriz ki cem ibâdetinin en temel hizmetidir.

Türkiye coğrafyasında semahların her yöreye göre ezgi, ritim ve söz unsuru açısından değişiklik gösterdiği bir gerçektir. Cemlerde icra edilen diğer hizmetlerin de farklılıklar göstermesi cem ve semah kültürünün zenginliğinin bir sonucudur. Bu değişiklik, yüzyıllar boyu sözlü gelenek içerisinde kültürün kuşaktan kuşağa aktarılmasıyla ortaya çıkan bir durumdur. Her ne kadar yöreler arasında farklılıklar görülse de inancın temel niteliklerinde ortaklık bulunmaktadır.

Semahların temel niteliklerinin ve inancın benimsenmesindeki ortak algıya dikkat çekmek istiyorum; semahların özünde bulunan insan merkezli dünya ve evren görüşleri, hangi yöre olursa olsun aynıdır. Nedir bunlar? Hoşgörüyeye dayalı düşünce sistemi; dünyadaki tüm canlı ve cansız varlıklarla barışık olma; diyalog kanallarının daima açık olması ve tabiatla, evrenle birlik içinde yaşama.

Semahlar, sadece geleneksel müzik kültürü açısından değil, işte bu anlayış ve algı yönünden de değerlendirilmelidir. Evet! Semahlarda, müzik ve halk edebiyatı kültürü önemlidir ama semahların en önemli yönü ibâdetin bir parçası olmasıdır.

Hünkâr Hacı Bektaş'a ait olduğu kabul edilen bir ifadede semah '*âriflerin âleti, muhiplerin ibâdeti, tâliplerin maksûdudur* (merâmıdır, arzusudur); *bizim semahımız oyuncak değildir, ilâhî bir sırdır; bir kimse ki semahı oyun sayar, o câhildir*' olarak târif edilir.

Semahın kaynağı *Kırklar Meclisi* söylencesine dayanır. Hz. Muhammed'in konuk olduğu bu meclisin ceminde Selmân-ı Fârisî tarafından kendisine bir üzüm tanesi verilir ve bunun meclisteki Kırklar'a paylaşılması istenir. Hz. Muhammed, Cebrail'in getirdiği bir tabakta üzüm tanesini sıkar. Sıkıkça çoğalan bu üzüm suyunu içen Kırklar "Ya Allah" diyerek semah dönmeye başlarlar.

İşte bu söylenceye ve de inanışa göre, Arş-ı Alâ'da kurulan Kırklar Meclis'inde semah Kırklar tarafından dönülmüştür. Bu nedenle yeryüzünde dönülen bugünkü semah, Arş-ı Alâ'da dönülen semahı yâd etmek içindir. Semah, Alevî-Bektâşî inanışının bir gerçeğidir. Semah etmek, ibâdet etmektir.

Semah, gülbankı (duası) dede tarafından şöyle yapılır: *“Bismi Şah, Ya Allah. Semahlar saf ola, münâfiklar berbat ola, gönüller âbad ola. Çark-ı pervaz hak ola, semahlar Hakk için ola. Birliğimiz, dirliğimiz dâim ve kâim ola. Hizmetlerimiz Hakk katında kabul ola. Gerçeğe hü, görenlerin demine hü!”*

Alevî-Bektâşî inancının büyük bir kültürel coğrafyası vardır. Bu alan içinde, değişik Alevî-Bektâşî gruplarının semahlarının da çeşitlilik göstermesi doğaldır. Bu çeşitliliği şu şekilde örneklendirmek mümkündür: Kırklar semahı, Turnalar semahı, Kırat semahı, Tahtacı semahı, Trakya semahı, Urfa semahı, Afyon semahı, Rodos semahı, Lâdik semahı, Hacıbektaş semahı, Hubyar semahı, Mîraçlama, Ali Nur semahı, Erkân semahı, Gönüller semahı, Ya Hızır semahı, Nevruz semahı, Muhammed Ali semahı. Bunları daha da çeşitlendirmek mümkündür.

Dedesiz/mürşitsiz, gülbanksız, zâkirsiz, bağlamasız, nefessiz, kadın-erkek canlısız semah olmaz. Semah ağır çalınan bağlama ve söylenen nefesler eşliğinde dönülür. Nefes ve sazlar giderek hızlanır, semah dönenler de hızlanır. Semaha kalkan canlar, dede-mürşidin oturduğu tarafa sırtlarını dönmezler. Söz konusu yöne geldikleri zaman yüzleri çerağa/delile dönük ve boyunları hafif bükük geçerler.

Şunu da belirtmek isterimki semah insanın varoluşunun, birliğin, kardeşliğin, dirliğin, eşitliğin, özgürlüğün sembolüdür. Semahlar, hiçbir zaman folklorik bir oyun değildir.

Değerli Türk halk müziği sanatçıları, Salih TURHAN ile Neşe AYIŞIT'ın hazırladıkları *“Alevî-Bektâşî Müzik Kültürü ve Semahlar”* adlı bu eserde, semahlar konusunda daha geniş bilgiler bulacaksınız. Bu değerli kitapta yer alan çok sayıdaki örneklerle semahları yeniden tanıyacağız, bilmediklerimizi öğreneceğiz, başka bir deyişle semahın sırrına vâkıf olacağız. Usta kalemler Salih TURHAN ve Neşe AYIŞIT'ın zihinlerine, ellerine sağlık. Bizi semahlarla buluşturdular, kendilerine teşekkür ederim.

(Prof. Dr.) Hayrettin İVGİN

Halk Bilimi Araştırmacısı & Yazar

FOREWORD

Despite numerous studies on Alevîsm & Bektashism which is a very endemic and peculiar faith in Anatolia -even in Mesopotamia-, it still needs to be known and re-explored. Much more studies should be executed in order to truly comprehend Alevîsm & Bektashism. So far, the definitions of the notions have not been established properly for people to conceive truly, likewise, genuinely interpreting and constituting the meanings of the rituals have not been completely achieved.

Samah that has a very crucial place in Alevîsm & Bektashism is one of these rituals. In November 16th, 2010, *Samah* had been placed in the *representative list* of the *Intangible Cultural Heritage of Humanity* by UNESCO. *Samah* is regarded as the most important part of intergenerational cultural transmission by the people of Alevîsm & Bektashism. Because *samah* is one of the *hizmetler* (*services*) practiced as *jem* (*aggregation*) worships. Even we could say that it is the most fundamental service of the *jem* worship.

In the territory of Turkey, it is a fact that *samah* can vary from region to region in terms of melodic, rhythmical and literary contents. Variability of other *hizmetler* too in the performed *jems* is a consequence of *jem* & *samah* culture's abundance. This variability is a situation that emerged as a product of intergenerational cultural transmission through centuries within oral tradition. Despite some regional differences that can be seen, there is mutuality in the essential qualities of the faith.

I would like to point out the mutual perception in adopting the faith and the essential qualities of *samah*: no matter where the region is, the views of anthropocentric earth & universe in the very essence of *samah* are always the same. What are these views? The mindset centred on tolerance; being in harmony with all the animate and inanimate beings; keeping the channels of dialogue open and living in unity with the nature & universe.

Samah, should not be assessed only in compliance with the traditional music culture aspect but also with that mindset and perception aspects too. Yes! Music and folk literature cultures are important in *samah* but the most crucial aspect of *samah* is that; it is a part of the worship.

In the quote associated with Hünkar Hacı Bektaş, *samah* is described as “*the instrument of saints, worship of lovers, wish of aspirants. Our semah is not a toy, but a divine mystery, whoever considers samah as frolic, he/she is nescient*”.

Samah is based on the narrative of *Kirkklar Meclisi* (*Assembly of the Forty*): One day, during the *jem* of this assembly that Muhamad the Prophet was present upon invitation, Selmân the Persian extends a single round of grape to him and asks him to allocate this round to the Assembly. Muhamad the Prophet squeezes that round upon the plate brought by Gabriel the Angel. The round multiplies as gallons of grape juice as he squeezes, then the Assembly drink the juice and start rotating as they say “*Ya Allah (O God)*”.

According to this narrative and faith, *samah* is performed by the Forty in the Assembly founded in *Arsh'i Alaa* (*Heaven/Sky of [God] the Greatest*). Therefore, the *samah* performed in the earth is to commemorate the *samah* performed in the heaven. *Samah* is a phenomenon of Alevîsm & Bektashism. To perform *samah* is to worship.

Gulbank (prayer) of *samah* is made as: “*In the name of Shah (literally monarch, implicitly Ali the Apostle), O Allah, may samahs get in line, may hypocrites get wretched, may hearts become prosperous, may Chark’i parvaz (title of a rotation figure) come true, may samah gets done for the sake of Hakk ([God] the Truth/Truly-Existing). May our unity and liveliness last forever and always stand still. May our services be accepted in the sight of Hakk. (Let us say) hoo for the truth, hoo for the epoch of the enlightened!*”

The faith Alevîsm & Bektashism has a vast cultural territory. Within this territory, naturally, *samah* of different Alevist & Bektashist groups vary. It is possible to exemplify this variety in that such way: *Kirkklar semahi, Turnalar semahi, Kirat semahi, Tahtaci semahi, Trakya semahi, Urfa semahi, Afyon semahi, Rodos semahi, Ladik semahi, Hacibektash semahi, Hubyar semahi, Mirachlama, Ali Nur semahi, Erkan semahi, Gonuller semahi, Ya Hızir semahi, Nevrouz semahi, Muhammed Ali semahi*. These instances can be varied even more.

Without **dede/murshid** (*‘dede’ literally an elder male person/grandfather; ‘murshid’ literally guide/teacher; ‘dede/murshid’ in Alevîsm & Bektashism the primary person who leads the hizmet; only absolute authority that leads the sermon*), **gulbank** (prayer), **zakir** (literally mentioner; in Alevîsm & Bektashism the person who sings and plays *baglama* during the *jem hizmet*), **baglama** (a local plucked string instrument), **nefes** (literally breath, in Alevîsm & Bektashism hymn), male/female **djans** (literally living being, in Alevîsm & Bektashism any person who partake in the *hizmet* and/or who adopted the faith), there cannot be any *samah*. *Samah* is performed by a slowly played *baglama* and *nefes*. During the performance, *nefes* and the instruments accelerate gradually, so do the *samah* performers. *Djans* who perform *samah*, do not turn their backs to the direction where *dede-murshid* sits. When they approach to this direction they turn their faces to **cheragh/delil** (*‘cheragh’ literally candle/light, ‘delil’ literally evidence/proof, in Alevîsm & Bektashism the divine light and the guide who walks his/her path of faith, who guides this path*) and slightly bend their necks as they pass by.

I would also like to indicate that *samah* is sacred for the people of Alevîsm & Bektashism faith. According to this faith, *samah* is the symbol of human existence, unity, fraternity, liveliness, equality, freedom. *Samah* is never ever a folkloric dance.

In this project entitled as “**Alevist & Bektashist Musical Culture and Semah**” prepared by precious Turkish folk music artists Salih TURHAN and Nese AYISIT, you will find more comprehensive information about *samah*. With the numerous instances inside this valuable book, we will get acquainted with *samah* from scratch, learn that we do not know yet, in other words, solve the mystery of *samah*. Hereby, I wish wellness to the minds and (writing) hands of the expert writers Salih TURHAN & Nese AYISIT and would like to thank them for they brought us together with *samah*.

(Prof. Dr.) Hayrettin İVGİN

Folklorist & Writer

(Translation by Murathan TURHAN)

ÖN SÖZ

Tarihi süreç içerisinde, çeşitli siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik nedenlerden dolayı kurumsallıktan uzak ve dağınık bir biçimde günümüze kadar intikâl eden Alevî-Bektâşî inanç kültürünün önemli ritüellerinden sayılan semahlar, özellikle son on beş-yirmi yıl zarfında ritüel ve müzikal anlamda tez, makale, sempozyum bildirisi ve kitap formatında çokça ele alınmış olup konuya ilgi duyanların istifadesine sunulmuştur.

İnanç ve sosyal yapısı açısından geniş coğrafyalarda belirgin izlerine rastladığımız Alevî-Bektâşî toplumuna ait Türk boylarının bir kısmı, doğal şartlar içerisinde -inanç anlamında- asimile olmuş olsalar da büyük ekseriyetinin cem töreni ve semah ritüeli ekseninde varlıklarını sürdürdüklerine şahit olmaktayız.

Yaklaşık son otuz yıla kadar Türkiye genelindeki irili ufaklı Cemevleri'nde ya da yerine göre gizli saklı mekanlarda (evlerde) icra edilen, kısmen söz-ezgi varyantı özelliği taşıyan *Kırklar Semahı* başta olmak üzere, yaklaşık yirmi tür semah, dini törenlerde zâkirlerin bağlamaları eşliğinde, semahçıların dönüş figürleriyle gerçekleştiriliyordu.

Gelinen bu noktada gerek devlet politikaları gerekse insanların sosyalleşmesi ve aydınlanması ile Alevî-Bektâşî inanç kültürü daha görünür ve bilinir oldu. Uzun yıllar çeşitli nedenlerle kurumsuz kalıp el yordamı ile yaşanan/yaşatılan bu inanç kültürünü (semah törenini) günümüzde sahiplenen birçok kişi ve kurum doğdu. Bu durum birlik, beraberlik, kültürel coğrafyamız ve insanımız açısından mutluluk verici bir gelişme sayılmaktadır.

“Alevî-Bektâşî Müzik Kültürü ve Semahlar” başlıklı iki ciltlik bu kaynak kitap geçmişi yüzyıllara dayalı olup somut izlerini Orta Asya Şaman inanç kültüründe sürdürdüğümüz ve Türk milletinin İslamiyet'i kabulüyle harmanlayarak meydana getirdiği bu kutsal değerlere sahip çıkmak ve kurumsuz olarak yaşanan/yaşatılan uzun yılları telafi etmek amacıyla önyargılardan uzak duran kişi ve kurumların paydaşlığında ve devletimizin de desteği ile hazırlamıştır.

Hem nitelik hem de nicelik açısından bu alanda bugüne kadar yayımlanmış irili ufaklı çalışmaları da içinde barındıran projemiz, aynı zamanda hem telif hem de derleme özelliğine sahip yaklaşık otuz yıllık bir tecrübe, birikim ve araştırmanın ürünüdür.

Toplamda iki yüzü aşkın semah havası içeren ve iki cilt olarak hazırlanan kitabın ilk cildinde Alevî-Bektâşî müzik kültürüne dair oldukça doyurucu ve net açıklamalar, devamında “A-G” alfabetik başlık sıralamasına dahil semahların notaları, ikinci ciltte ise dizinle birlikte “H-Z” alfabetik başlık sıralamasına dahil semahların notalarına yer verilmiştir.

Müzikal ve yazınsal anlamda genel Türk halk müziği repertuarı içerisinde değerlendirilen semah havaları TRT Müzik Dairesi'nin güncel arşivinde

bulunan yaklaşık beş bin beş yüz sözlü eser (türkü çeşidi) içerisinde yalnızca altmış eserle temsil edilmektedir. Ezgi anlamında çoğu eser anonim olup söz unsuru bakımından da ağırlıklı olarak Alevî-Bektâşîlerce kutsal sayılan *yedi ulu ozanların* şiirlerini içeren bu iki yüz semah havasının yaklaşık elli adedi söz ve ezgi varyantlarından oluşmaktadır.

Alevî-Bektâşî inanç kültürünü oluşturan bu mistik havaların, söz ve ezgi unsurları bakımından zaman içerisinde çeşitli etkenlere bağlı olarak çeşitlendirilmesi durumunun da yadırganacak bir yanı olmadığını, bilakis halk kültürünün farklı bölgelerde benimsenip yaygınlaşmasının tabii bir sonucu olduğu da önem arz etmektedir.

Elbette tespit edip derleyebildiğimiz bu iki yüzü aşkın semahın dışında henüz ulaşamadığımız, tespit edemediğimiz bir kısım semah havaları da bulunmaktadır. İleriki zamanda biz ya da bizden başka araştırmacılar, akademisyenler tarafından yapılacak muhtemel çalışmalarla bu sayı artacaktır. Hatta günümüzde de mevcutlara ilâve olarak -kabul edilsin ya da edilmesin- var olan usta malı nefeslerden hareketle yeni semah havaları bestelenip icra edilmektedir. Bu gelenek bundan sonra da büyük olasılıkla devam edecektir.

Alevî-Bektâşî müzik kültürü adına önemli bir ihtiyaca cevap verecek olan bu çalışmanın somut bir çıktıya dönüşebilmesi noktasında sağlamış oldukları maddî ve mânevî desteklerden dolayı Kültür ve Turizm Bakanlığı'na, ELFED adına Genel Başkan sayın Faik İÇMELİ ile Yönetim Kurulu'na, Karacaahmet Sultan Derneği Başkanı sayın Muharrem ERCAN Dede ile Yönetim Kurulu'na ve BİREVİM firmasına teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Bunun yanında kitabın içeriğiyle ilgili olarak doğrudan katkı sağlayanlar; sunuş yazısı yazarak bizleri onurlandıran Halk Bilimi Araştırmacısı & Yazar Sayın (Prof. Dr.) Hayrettin İVGİN'e, kitapta yer alan bir kısım semah havasını problemlili ses ve görüntü kayıtlarından dinleyerek notaya alan Kültür ve Turizm Bakanlığı Ankara Devlet THM Korosu şefi sayın Necmi KIRAN'a, yüzlerce sayfa dijital notalamayı olabildiğince dikkat ve ustalıklıla gerçekleştiren sayın Uğur KARAGÖZ'e, kitabın ön söz ve sunuş yazılarının editörlüğünü ve İngilizce'ye çevirisini titizlikle gerçekleştiren sayın Murathan TURHAN'a, şık bir kapak tasarlayan ve matbaadaki ön hazırlıkları sabırlı bir biçimde gerçekleştiren Bordo Çözümüvi adına sayın Cem & Mehmet Fatih TURHAN kardeşlere, kitap tasarım ve baskı deneyimlerine dayanan pratik önerilerini bizimle paylaşan sayın Lokman ÖZTÜRK'e, bu projenin başlangıç aşamasından sonuç aşamasına kadarki sürede bizlere bilgi ve motivasyon anlamında destek olan arkadaşlarımıza teşekkürü borç bilerek **“Alevî-Bektâşî Müzik Kültürü ve Semahlar”** başlıklı bu kaynak kitabı dünyadaki bütün sanat ve bilim çevrelerine armağan ediyoruz.

Salih TURHAN & Neşe AYIŞIT

PREFACE

Considered as one of the most particular rituals of Alevist & Bektashist faith culture -that has reached our present day as disorganized and being distant to institutionalization due to various political, social, cultural and economic factors in the historical continuum- *samah*, particularly in the last two decades, is vastly examined in the formats of articles, symposium proceedings & reports, books in terms of ritual & music, and published/presented for those who are interested in the field.

Despite some part of Turkic tribes belonging to Alevist & Bektashist society that we come across with their salient traces -in terms of faith and social structure- in large cultural zones; that underwent assimilation within natural conditions in terms of faith, we witness that the vast majority of them still pursue their existence on the basis of *jem ceremony and samah ritual*.

Until about last three decades, -primarily *Kirklar Semahi* that partly has the feature of literary and melodic variation- around twenty *kinds of samah* were performed with *baglama* accompaniment of *zakirs* and rotation figures of *samah* performers during the rituals sometimes in the *jemevleri* (literally aggregation houses), sometimes in various furtive places (normal houses) throughout Turkey.

At this phase reached, culture of Alevism & Bektashism faith has become more apparent and familiar through both government policies and people's socialization & enlightenment. Today this faith culture (the ritual of *samah*) -that was once gropingly kept alive and remained without being institutionalized due to various reasons for many years- has been acknowledged by many people and institutions. This situation can be considered as a pleasing progress in terms of unity, solidarity, our cultural territory and our people.

This sourcebook entitled as "***Alevist & Bektashist Musical Culture and Samah***" has been prepared in two volumes by the endorsement of our government, through the fellowship of unprejudiced people and institutions and with the aim of compensating the years that were kept up without institutionalization, protecting the sacred values that -their history date centuries back and- occurred in the amalgamation of Turks' conversion to Islam & the culture of Central Asian Shaman faith as we can still trace its tangible signs at our present day.

Our project that -in terms of both quality and quantity- covering so-far-executed and published various studies in this field, is a product of about thirty years of experience, accumulation and research having both copyright and compilation features.

In the first chapter of the book -that comprises more than two hundred *samah* airs and is prepared in two volumes- fairly satisfying and lucid explanations regarding Alevist & Bektashist musical culture followed by the sheet music of *samah* arranged in compliance with the alphabetical title order "A-G"; in the second chapter, together with the index, the sheet music of *samah* arranged in compliance with the alphabetical title order "H-Z" are provided.

Samah airs that are -in musical and literary terms- assessed within the general Turkish

folk music repertoire, are represented by only sixty pieces among around five thousand five hundred verbal music pieces (folk song types) within the present-day archive of TRT Music Department. In terms of melody, most of the *samah* airs are anonymous; in terms of literary element, nearly fifty of these two hundred *samah* airs comprising the poems of *yedi ulu ozanlar* (*seven great bards*) -that are deemed as holy by, mainly, Alevists & Bektashists- consist of literary and melodic variations.

It matters too that the situation in which these mystic airs constituting the culture of Alevist & Bektashist faith underwent -in terms of literary and melodic elements-variations based on various factors in the historical continuum should not be considered strange; on the contrary, it is a natural outcome of the folk culture's adoption and dispersal within different regions.

For sure, there are some *samah* airs too which we could not make access and detect yet beside more than two hundred *semah* airs that we were able to detect and compile. In future, this amount may increase with possible studies executed either by the researchers & academicians other than us or by us. In addition to the existent ones, -whether it is admitted or not- even new *samah* airs which are based on existent *nefesler* (*hymns*) of living adepts are being composed and performed today. This custom will likely continue henceforward.

We are so grateful to the Ministry of Culture & Tourism; to Mr. Chairman Faik İÇMELİ & the Executive Board on behalf of *ELFED* (*Elazığ Federation of Associations*); to Mr. Chairman Muharrem ERCAN Dede & the Executive Board of Karacaahmet Sultan Association; and to the firm BIREVİM for supplying us pecuniary and moral supports on the point of transforming this study -that answers a serious desideratum for the sake of Alevist & Bektashist musical culture- into a physical output.

Moreover, with extending our heartfelt gratitude to the people who directly made contributions about the content of the book (to Folklorist & Writer [Prof. Dr.] Mr. Hayrettin İVGİN who honoured us with his foreword writing; to the conductor of Ministry of Culture & Tourism's Turkish Folk Music State Choir Mr. Necmi KIRAN who did melodic dictations of some of the *samah* airs based on the damaged audio and audio-visual recordings he listened to; to Mr. Ugur KARAGOZ who made the digital notations of hundreds of pages with an utmost attention and skillfulness; to Mr. Murathan TURHAN who edited and translated the foreword and preface texts meticulously; to Mr. Cem & Mr. Mehmet Fatih TURHAN brothers on behalf of Bordo Cozumevi for designing a fashionable book cover and completing preliminary preparations in the printing press patiently; to Mr. Lokman OZTURK who shared his practical advices based on his book design and printing experiences with us; to our friends who supported us in terms of information and motivation from the very beginning of this project till the very end), Hereby, we present this sourcebook entitled as "***Alevist & Bektashist Musical Culture and Samah***" as a gift to all arts & sciences circles around the world.

Salih TURHAN & Nese AYISIT
(*Translation by Murathan TURHAN*)

İÇİNDEKİLER

TAKDİM-1.....	3
TAKDİM-2.....	5
SUNUŞ / FOREWORD.....	7
ÖN SÖZ / PREFACE.....	11
ALEVİLİK- BEKTAŞİLİK, İNANÇ VE RİTÜELLERİ	18
ALEVİ-BEKTAŞİ MÜZİĞİ	42
ALEVİ-BEKTAŞİLERDE SEMAH.....	58
GENEL KAYNAKÇA	80
KİTABIN YAZARLARI	87
SEMAHLAR (A-G)	
Abdal Olsam Şallar Giysem Ağnıma (Semah) / Tokat-Zile	93
Açıldı Cennet Kapısı (Balkan Semahı) / Bulgaristan-Dulova	96
Açıldı Cennet Kapusu (Semah) / Bulgaristan-Deliorman	97
Adım Adım Hak Yoluna Varayım (Semah) / Sivas	99
Adım-Adım Hak Yoluna Varayım (Doğruca Semahı) / Bulgaristan-Kırcalı	110
Ağlar da Gezerdim Dağlar Başında (Alamut Semahı) / İçel-Mut	121
Ah Hızır Paşa Bizi Berdar Etmeden (Dörtlü Semah-Dört Köşe Semahı) / Kırklareli.....	126
Akıl Ermez Yaradan'ın Sırrına (Trakya Semah) / Kırklareli	128
Ala Gözülü Nazlı Dilber (Kırklar Semahı) / Tunceli-Ovacık	130
Alay-Alay Olmuş Gelen Turnalar (Kerbela Semahı) / Balıkesir-Pınarbaşı Köyü	143
Aлчакта Yüksekте Yatan Erenler (Semah) / Kahramanmaraş-Kantarma	147
Ali Almış Sancağını Eline (Semah) / Antalya	149
Ali Erenler Hası (Emirdeğ Karacalar Semahı) / Afon-Emirdağ-Karacalar Köyü	159
Ali Nur Muhammed Nur (Semah) / Diyarbakır-Bismil-Türkmenhacı Köyü	162
Ali Nur Nenni-Nenni (Ali Nur Semahı) / Malatya-Hekimhan-Mezirme Köyü	164
Ali'm Gelir Diye Karşı Giderler (Semah) / Eskişehir-Seyitgazi-Arslanbeyli Köyü	170
Armut Ağacı Armut Ağacı (Semah) / Manisa-Turgutlu.....	173
Arnacından Gelen Dilber (Turnalar Semahı) / Ankara-Çubuk-Dağkalfat Köyü	177
Aşağıdan Gelen Acem Kervanı (Semah) / Eskişehir-Seyitgazi-Arslanbeyli Köyü	180
Aşağıdan Gelen Telli Turnalar (Kırtıl Semahı) / İçel-Mut.....	183
Aşık Olan Maşuğunun Aşkına Yanar (Semah) / Malatya-Arguvan-Emirler Mezrası.....	187
Aşkına Diyelim Allah (Semah) / Samsun-Ladik	189
Ateşi Aşkına Yaktın Özümü (Semah) / Malatya	192
Ayıplarım Gönül Seni (Rodos Semahı) / Ege	205
Bacılar Ömrüm (Bacılar Semahı) / Elazığ-Baskil	207
Bana Bu İلمي İrfanı Veren Muhammed Alidir (Semah) / Erzincan-Tercan	215
Bastım Hakkin Yapısına (Semah) / Eskişehir-Seyitgazi-Arslanbeyli-Köyü.....	223

Başım Açık Yalınayak Yürüttüm (Semah) / Şanlıurfa-Kıyas	225
Ben Hakk'ın Edna Kuluyum (Semah)	232
Benim Sevdiğimin Şirin Sözleri (Ya Hızır Semahı)	235
Beylerimiz Elvan Gülün Üstüne (Garipler Semahı) / Kırıkkale-Büyükavşar	239
Bir Etek Kumuyla Deryayı Böldü (Semah) / Eskişehir-Seyitgazi-Kırka Buc.-Büyükayla ..	244
Bir Güzelin Aşığırım Erenler (Hacıbektaş Semahı) / Nevşehir-Hacıbektaş	245
Bir Kez Gönül Yıktın İse (Semah) / Söz: Yunus Emre, Müzik: Cemil Demirsipahi	247
Bir Kız ile Bir Gelinin Bahsi Var (Tahtacı Semahı) / Muğla-Fethiye	248
Bir Nefescik Söyleyim (Semah) / Aydın	253
Bir Şehire Vardım Cümlesi Nazdır (Kırklar Semahı) / Tunceli-Hozat	255
Biz Bu Bahçenin Güllüyüz (Alvanlar Semahı) / Bulgaristan-Alvanlar	270
Boşa Gezdim Bu Alemi Encam Bir Yar İçinde (Semah) / Şanlıurfa-Kıyas	272
Bu Kadar Cevretme Aziz Sultanım (Badullah Semahı) / Malatya-Arguvan-Emirlek	278
Bugün Ben Bir Güzel Gördüm (Semah Bölümü-Tevhid)	286
Bugün Bize Pir Geldi (Semah) / Diyarbakır-Bismil-Türkmenhacı Köyü	289
Bugün Dost Kapıya Gelmiş (Semah) / Söz: Nesimi, Müzik: Ali Atıcı	291
Bugün Erenlere Kurban (Seyit Hasan Semahı) / Diyarbakır-Bismil-Seyithasan	292
Bugün Yasta Gördüm Zülfü Siyahı (Kıyas Semahı) / Şanlıurfa-Kıyas Köyü	297
Bülbül Olup Dost Bağında Şakırım (Semah) / Söz: Genç Abdal, Müzik: C. Demirsipahi	304
Bütün Evren Semah Döner (Hacıbektaş Semahı) / Söz, Müzik: Aşık Mahzuni	306
Camilerde Ezan Okunmaz Oldu (Şah Alim Şah) (Semah) / İçel-Anamur	308
Canım Kırat Gözüm Kırat (Şıh Hasan Ağırlaması) (Semah) / Elazığ-Baskil	311
Cenneti Alada Ak Mermer Daşlar (Semah) / Eskişehir-Seyitgazi-Ekin Köyü	320
Cihan Derya İken Alem Su İken (Semah)	322
Çağrışa-Çağrışa Havada Durnam (Semah) / Şanlıurfa-Kıyas	324
Çamlı Bele Süreydim Yolunu (Koroğlu-Kırat Semahı) / Sivas-Şarkışla	337
Çektiğim Cevr ile Cefa (Ağbaba Semahı) / Malatya	339
Çıktım Kırklar Yaylasına (Semah) / Eskişehir-Seyitgazi	340
Çıktım Kırklar Yaylasına (Uluğbeğ Semahı) / Isparta-Senirkent-Uluğbey	341
Değişmek İstemem Bin Peygambere (Hacıbektaş Semahı)	344
Dere Geliyor Dere (Semah) / Tokat	348
Derelerde Olur Çamlı Söğüdü (Semah) / Antalya-Elmalı	353
Derilip de Hakk Cemine Gelenler (Semah) / Afyon-İscehisar-Alanyurt Köyü	359
Devredip Gezersin Dar-ı Fenayı (Ordu-Kürtün Semahı) / Ordu	361
Devredip Gezersin Dar-ı Fenayı (Kıyas Semahı) / Şanlıurfa-Kıyas	364
Devredip Gezersin Dar-ı Fenayı (Semah) / Manisa-Kula	376
Diken Arasında Bir Gül Açılmış (Semah) / Manisa-Kula	379
Dinleyen Erenler Aşıklık Nedir (Semah) / Eskişehir-Seyitgazi	383

Döndün mü Benden Yüzü Dönesi (Keskin Semahı) / Kırıkkale-Keskin.....	384
Durnam Ne Diyardan Geldin Yalnız (Semah) / Isparta	392
Durnamın Kanadı Yeşil (Yeridi Durna) (Semah) / Sivas	399
Dün Gece Seyrinde Batın Yüzünde (Leyli Gülüm Semahı) / Malatya-Arguvan-Minayık.....	400
Dünü Günü İntizarım Kerbele (Garipler Semahı) / Balıkesir-Pınarbaşı Köyü.....	410
Dününün Arzumanım Kerbela (Kerbela Semahı) / Ankara-Çubuk	412
El Arifi Rabbani (İllallah Semahı) / Afyon-Emirdağ-Karacalar Köyü	414
Ela Gözlerini Sevdığım Dilber (Semah) / Antalya, Fethiye, Toroslar	417
Ela Gözülü Pirim Geldi (Kırklar Semahı) / Erzincan	421
Erenler Ceminde Semah Dönenler (Zile Semahı) / Tokat-Zile.....	422
Erenler Şahtan Gelirler (Semah) / Kahramanmaraş.....	427
Eşrefoğlu Al Haberi (Semah) / Hatay-İskenderun.....	430
Evvvel Erkanınan Evvel Yolunan (Hubyar-Kırklar Semahı) / Tokat-Almus-Hubyar	431
Ey Benim Sarı Bağlamam (Semah) / Bulgaristan-Deliorman	434
Ey Erenler Hak Aşkına (Kırşehir Semahı) / Kırşehir.....	437
Ey Şahin Bakışlım Bülbül Avazlım (Dem Geldi Semahı) / Erzincan-Tercan.....	440
Ezel Bahar Geldi Kalk Gidelim (Semah) / Tokat-Zile.....	443
Ezel Bahar Gelmeyince (Semah) / Diyarbakır-Büyükkadı Köyü.....	445
Ezel Meclisinde Kırklar Ceminde (Kırklar Semahı) / Balıkesir-Kongurca.....	446
Gafil Kaldır Kalbindeki Gümanı (Semah) / İzmir-Uzundere	449
Gam Gasevet Çekme Divane Gönüm (Semah) / Tokat-Almus	454
Gece Gündüz Zikri Fikri Okunur (Semah) / Eskişehir-Merkez-Aşağılıca Köyü	455
Geldi Cebrail Çağırdı (Kırklar Semahı-Miraçlama)	456
Geldiğiniz Evler Dol' olsun Nurdan (Kırklar-Gönüller Semahı) / Amasya-Mezifon	460
Gelin Bugün Dost Eline Varalım (Gül Baba Semahı) / Edirne-Uzunköprü	465
Gelmiş İken Bir Habercik Sorayım (Yıldız Semahı).....	467
Gene Gatarlanmış da Aşkın Kervanı (Tahtacı Semahı) / İçel-Mut.....	469
Gine Dertli Dertli İniliyorsun (Semah) / Sivas-Divriği	471
Gitme Durnam Gitme Dağlar Salında (Semah) / Nevşehir-Hacıbektaş	477
Gitme Durnam Gitme Nerden Gelirsin (Kırklar Semahı) / Erzincan	479
Gitme Giden Gitme Sual Sorayım (Semah) / Kahramanmaraş	486
Gökte Oniki Yıldız Dördü Terazi (Semah) / Rumeli	495
Gönül Gel Havayı Gezme (Ağbaba Semahı) / Malatya-Arguvan-Aricek Mezrası	497
Gönül Ne Gezersin Seyran Yerinde (Semah) / Eskişehir-Aşağılıca Köyü	505
Gönüller Semahı / Tokat	506
Gül Ağacı Gül Ağacı Açılır Ucu (Kayabelen Semahı) / Afyon-Şuhut-Kayabelen	508
Gül Yüzlüm Gül Destem Nemden İncindin (Semah) / Tokat-Reşadiye	513
Güzel Pirden Bize Bir Dolu Geldi (Türkali Semahı) / Balıkesir-Türkali Köyü	516

ALEVİLİK- BEKTÂŞİLİK, İNANÇ VE RİTÜELLERİ Etimolojik Yönden “Alevî” ve “Alevîlik”

Etimolojik tanım, “Ali” ve “Alevî” arasındaki ilişki üzerinde yoğunlaşmakta ve “Alevî”, kelime olarak Arapça’da; “Ali’ye mensup”, “Ali’ye ait”, “Ali yanlısı” anlamında ifade edilmektedir.¹ Sözlük anlamının dışında “Alevî” tabiri, Hz. Ali’yi en üstün sahabe² olarak gören ve Hz. Muhammed’den sonra onun, -peygamberin tayini ile- imamlığa gelmesi gerektiğini kabul edenler için de “Şia”³ ile eş anlamlı olarak kullanılmıştır⁴. Melikoff ise, “Alevî” sözcüğünün çıkış kaynağı olan İran’da, Ali’nin soyundan gelenler, yani seyyidler için, bugün ise geniş kapsamıyla tüm Alevî toplumunu tanımlamak için kullanıldığını belirtmektedir⁵.

Alevîlik ise, sözlük anlamı olarak; Hz. Muhammed’i izleyen üç halifeyi tanımayan, Hz. Ali’yi imam ve halife kabul eden, kendine özgü kural ve törenleri bulunan, dinsel ve siyasal inanç sistemi biçiminde⁶; mezhepler tarihi ve tasavvuf edebiyatında ise; “birinci imam Hz. Ali’yi seven, sayan, ona bağlı olan ve onun tarafını tutan insanların dünya görüşü”⁷ olarak tanımlanmaktadır

Alevî adlandırmasının, bu toplulukların Ali’ye inançla bağlılıklarının neden olduğu düşünülmektedir. Büyük bölümünü Türkmen boylarının oluşturduğu -başlarındaki kırmızı serpuşları ve ”Tac-ı Haydari” adı verilen on iki dilimli kızıl börtükleri nedeniyle - Şeyh Haydar (1460-1488) taraftarlarını adlandırmak üzere kullanılan “Kızılbaş” kavramı, Osmanlı belgelerinde “zındık”⁸ gibi yüklendiği dışlayıcı anlamlar yüzünden yerini “Alevî” tanımlamasına bırakmıştır⁹.

Tarihsel Yönden Alevîlik

Günümüze ulaşan birçok İslam kaynağı, İslam toplumu içindeki ayrılıkların -kökleri İslam’ın kuruluş yıllarına ve daha eskilere kadar uzansa da- Hz. Muhammet’in 632 yılında ölümü sonrasında ortaya çıkan iktidar kavgası ile başladığını belirtmektedir¹⁰.

Peygamberin ölümünden önce yerine halife tayin etmemiş olması, ölümü sonrasında bütün gruplar arasında yoğun bir iktidar kavgasının yaşanmasına neden olmuştur. Henüz peygamberin gömülme hazırlıkları sürerken halife seçme işine girilmiştir.

¹ Ethem R. Fırlalı ve Diğerleri, *Mezhepler ve Tarikatlar Ansiklopedisi*, İst: Tercüman Yay. , 1987, s. 19. Rıza Zelyut, *Öz Kaynaklarına*

göre Alevîlik ,İst: Anadolu Kültür Yay. ,1990, s. 19.

² Ashab, sahipler, sahip çıkanlar.

³ Arapça’da “sy” a kökünden gelme bir kelime olup, yaygın olarak “taraftar, yardımcı” anlamına gelir.

⁴ E. R. Fırlalı, a.g.e., s. 19.

⁵ Irène Mélikoff., *Hacı Bektaş Efsanesinden Gerçeğe*, İst: Cumhuriyet Kitapları, 1999, s. 212.

⁶ Esat Korkmaz, *Alevîlik Bektâşilik Terimleri Sözlüğü*, İst: Ant Yay, 1993, s. 28.

⁷ E. R. Fırlalı, a.g.e., s. 19.

⁸ Tanrıya ve ahrete inanmayan, rafizi, sapmış.

⁹ Irène Mélikoff, a.g.e. 1999, s. 211.

¹⁰ Oral Çalışlar. *Hız. Ali Muaviye Çatışması*. İst: Pencere Yay. ,1997, s. 16, E. R. Fırlalı, a.g.e., s. 18.

Hız. Ali'yi savunan araştırmacıların iddialarına göre; Hız. Ali, peygamberi kaybetmenin verdiği acı ile sarsılır ve iktidar kavgasını bir yana bırakarak onun toprağa verilmesiyle uđrařır¹¹. Ebubekir'i ilk halifelige layık görenlerin iddialarına göre de; Hız. Ali iktidarı ele geçirecek ataklığa ve dirayete sahip deđildir¹².

Hız. Ali'nin konuşma, emir ve hutbelerinin toplandığı Nehc'ül Belaga kitabında ise, Hız. Ali, hilafetin haksızlıkla elinden alındığını, Ehl-i Beyti'nden başka bir yardımcıının olmadığını ve onların tehlikeye düşmesini reva görmediğini belirtmektedir¹³.

Alevi liğin oluşumunu etkileyen faktörler şu ana başlıklar altında toplanabilir:

Vasiyetname Olayı: Hız. Muhammed'in -bu konuda kesin yargıya vardığını gösteren yazılı bir belge bulunmasa da- Hız. Ali'yi bir vasiyetname ile vasi tayin ettiği görüşüdür.

İlk anda çözümlenmiş gibi görünmesine rağmen, Müslümanlar arasında büyük uyuşmazlıklara sebep olan olaylardan biri vasiyetname olayıdır. Hız. Ali'yi tutanlar; Hız. Muhammed'in son hac dönüşünde Gadir Humm'da dinlendikleri sırada, orada bulunan binlerce kişinin önünde *"Ben kimin mevlası isem, Ali onun mevlasıdır. Ona dost olana dost, ona düşman olana düşman ol, ona yardım edene yardım et, onu horlayanı horla, nerede olursa olsun gerçeği onunla beraber kıl"* ve *"benden sonra sizin imamınız Ali'dir. Onu şimdiden size imam olarak seçtim."* dediğini ileri srmektedirler¹⁴. Gadir Humm biatının¹⁵ Alevi inanişinin başlangıcını oluşturduğu düşünülmektedir.

Yine Alevilere göre Peygamber, bu vasiyetini Ehl-i Beyt'ine, onlar da bu vasiyeti ardından gelen yakınlarına bildirmiřlerdir¹⁶

Bunun yanı sıra İbn Abbas'ın bir aktarmasına göre; Hız. Muhammed, hasta iken Hız. Ali'yi yerine vasi seçtirme konusunda bir de yazılı vasiyet bırakmak ister ve yanında bulunanlara *"Bana yazacak bir şeyler getirin. Size bir yazı yazdırayım ki benden sonra uyuşmazlığa, sapkınlığa dşmeyiniz, asla yol yitirmeyiniz"* der¹⁷.

Bunun zerine odada bulunanlar arasında tartışmalar baş gösterir. Başta mer bin El-Hattab olmak üzere bir kısım ařhap¹⁸, Hız. Peygamberin bu sözlerinin geçirmekte olduğu hastalığın etkisiyle söylenmiş olabileceğini, Allah'ın kitabı

¹¹ Cemal şener, Alevilik Olayı, İst: Ant Yay. , 1998, s. 28.

¹² Oral alışlar, a.g.e., s. 17. Cemal şener, a.g.e. 1998, s. 21.

¹³ Oral alışlar, a.g.e., s. 74.

¹⁴ Fuat Bozkurt, Alevi liğin Toplumsal Boyutları, İst: Tekin Yay. , 1990b, s. 8-9.

¹⁵ Bir kimsenin egemenliğini tanıma, ona uyuma.

¹⁶ M. Emin Galib Et-Tavil, Arap Alevilerinin Tarihi Nusayriler, İst: Berdan Matbaası, 2000, s. 64.

¹⁷ Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 9, Cemal şener, a.g.e., s. 26.

¹⁸ Peygamberimizi görmek ve sohbetine ermek şerefini kazanmış kimseler.

Kuran'ın kendilerine yeteceğini söylerler. Yapılan tartışmalardan rahatsız olan peygamber vasiyetnameyi yazdıramadan hayata gözlerini yumar¹⁹.

Alevîlere göre, muhalifler Hz. Peygamberin bu vasiyeti yazdırması halinde, Hz. Ali'yi kendisine vasi tayin edeceğini anlarlar ve Gadir Humm biatının tamamlanacağını bildikleri için vasiyetnamenin yazılmasını engellerler²⁰.

Hilafet İmamet Problemi: Hz. Peygamberin vefatından sonra hilafet kurumunun, önce Hz. Ebubekir, sonra da Hz. Ömer ve Hz. Osman tarafından Hz. Ali'nin elinden gasp edildiği görüşüdür. Müslümanlar arasında uyuşmazlıklara ve ayrılıklara neden olan olaylardan biri de Hz. Muhammed'in ölümünün ardından kızıştan iktidar kavgasıdır.

Hz. Ali, Abbas ve diğer Ehl-i Beyt Hz. Muhammed'in cenaze işleri ile meşgulken Hz. Ömer, Hz. Ebubekir hilafet ve biat işi ile uğraşmaktadır. Bu olayın gelişimi en eski ve orijinal kaynak olarak değerlendirilen İbni İshak'ın "Sırat Resul Allah" kitabında, ensarın²¹ toplantı halinde bulunduğu ve her an içlerinden birini halife seçeceklerinin haberini alan Hz. Ömer ve Hz. Ebubekir, Peygamberin cenaze hazırlıklarını bırakarak toplantıya katılırlar. Hz. Ömer'in müdahalesiyle ensardan olan Sa'd'a biat önlenir ve Hz. Ebubekir'in halifeligi orada bulunanlara zorla kabul ettirilir²².

Üç gün boyunca Hz. Ömer elinde kılıcı ile herkesi Hz. Ebubekir'e biat etmeye zorlar, üçüncü günün sonunda da mescide gidip peygamberi mezarından çıkararak namazını tekrar kılmak ister. Hz. Ali buna izin vermez²³.

Hz. Ali, halife Ebubekir'e eşi Hz. Fatma'nın ölümüne dek biat etmemiş ve edilmesini istememiş, ancak eşinin ölümünden sonra -İslamiyet içindeki ayrılıkları güçlendirmemek ve kırgınlıkları gidermek için- biat etmiştir²⁴.

Hz. Ebubekir'in (634) halifeligi iki yıl sürmüştü ve hasta yatağında iken yazılı bir belge ile kendi yerine Hz. Ömer'i halife göstermiştir. On yıl süren halifeligi döneminde Hz. Ömer, İslam yararına büyük hizmetlerde bulunmuştur. Hz. Ali ise, İslamiyet'in selameti ve halk arasındaki hoşnutsuzluğu gidermek için Hz. Ömer'e de yakınlık göstermiş ve ona yardımcı olmuştur²⁵.

Halifeligi on yıl süren Hz. Ömer Zerdüş dinine bağlı bir köle tarafından mescitte namaz kılarak öldürülmüştür (644)²⁶.

¹⁹ E.R. Fırlan, a.g.e., s. 18. M. Emin Galib Et-Tavil, a.g.e., s. 64.

²⁰ M. Emin Galib Et-Tavil, a.g.e., s. 64. Cemal Şener, a.g.e. 1998, s. 26.

²¹ Medine'deki "Evs" ve "Hazrec" kabilelerine mensup, hicretten sonra Hz. Muhammed'e din uğrunda yardımcı olan kimseler.

²² Anton Jozef Dierl, Anadolu Aleviliği, İst: Ant Yay. , 1991, s. 27. Oral Çalışlar, a.g.e., s. 70-71.

²³ Abdülbaki Gölpınarlı, Tasavvufun Dilimize Gelen Deyimler ve Atasözleri, İst: İnkılap ve Aka Yay. , 1977, s. 28.

²⁴ Cemal Şener, a.g.e. 1998, s. 32.

²⁵ M. Emin Galib Et-Tavil, a.g.e., s. 82. Cemal Şener, a.g.e., s. 35.

²⁶ Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 10.

Hız. Ömer, kendisinden sonra halife seçilmek üzere -aralarında Hz. Ali ve Hz. Osman'ın da bulunduğu- altı isim belirler. Kendi arzularıyla seçimden çekilen dört kişiden sonra geride kalan Hz. Ali, Haşimi, Hz Osman ise Emevi olduğu için halifelik yeniden tartışma konusu olur. Konuyu halletmesi için tayin edilen hakem Hz. Osman'ı halife yapar. Hz. Ali bu durumdan rahatsızlık duysa da yine İslamiyet'e fesat sokmamak için Hz. Osman'a da biat eder²⁷.

On iki yıl hilafette kalan Hz. Osman, bir grubun saldırısına uğrayarak feci şekilde öldürölür. Hz. Osman'dan sonra yeni aday çıkmadığından -her ne kadar başlangıçta kabul etmese de- Hz. Ali halife seçilir²⁸.

Hız. Osman'ın Şam valiliğine getirdiği Muaviye, Hz. Osman'ın öldürölmesinden Hz. Ali'yi sorumlu tutarak ona karşı savaşa başlar. Hz. Ali'nin izlediği barışçı yollar da çözüm olmaz ve 661 yılında bir suikast sonucu öldürölür²⁹.

İslam tarihinde sürüp gelen ve günümüzde de yaşayan Alevilik olayının temeli hilafet meselesindeki bu çekişmeye dayanmakta, Hz. Ali ve çocuklarının iktidarın dışına itilmeleri ve haksızlığa uğramaları Alevî ve Şiî inancının kaynağını oluşturmaktadır.

Cemel Olayı: İslam tarihine Cemel (Deve) Harbi diye geçen ve Hz. Ali ile Hz. Ayşe arasında yapılan savaş, Hz. Ali'nin halifeliğinin başlangıcındaki en önemli olaydır.

Hız. Ali'nin iktidara gelmesi, Peygamberin ölümünden beri süregelen hilafet kavgasına yeni boyutlar kazandırmış, hilafetin Haşimiler'e geçmesinden rahatsızlık duyan Emeviler, Hz. Ali'nin halifeliğine razı olmamıştır.

Başından beri Hz. Ali'nin halifeliğine karşı olan ve Hz. Osman'ın öldürölmesinden de onu sorumlu tutan Emeviler, Hz. Muhammet'in eşi Hz. Ayşe ile kuvvetlerini birleştirerek büyük bir ordu ile Basra'ya doğru yürürler. İki ordu Haribe adı verilen yerde karşılaşır. Hz. Ali, Emevi ordularının başkanları (Talha ve Zübeyr) ile konuşarak ikna eder ve bu iki güç -bir deve üzerinde savaşa katılan- Hz. Ayşe'nin ordusunu orada bırakarak Medine'ye geri dönmeye karar verirler. Talha ve Zübeyr'den ayrı düşerek zayıflayan Hz. Ayşe'nin ordusu, Hz. Ali'nin kuvvetleri önünde tutunamayarak yenilir³⁰.

Sıffin Olayı: Halife seçilmiş bulunan Hz. Ali ile Şam valisi Muaviye bin Ebu Sufyan arasında geçen savaştır.

²⁷ Cemal Şener, a.g.e. 1998, s. 36.

²⁸ M. Emin Galib Et-Tavil, a.g.e., s. 87. Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 11.

²⁹ Oral Çalışlar, a.g.e., s. 74. Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 11.

³⁰ M. Emin Galib Et-Tavil, a.g.e., s. 87-88. Cemal Şener, a.g.e. 1998, s. 38-39.

Hız. Ali, Cemel Harbi'nden sonra hükümet merkezini Kufe'ye taşır, ardından da Muaviye'den kendisine biat etmesini ister. Bu isteğinin reddedilmesi sonrasında, ordusu ile Şam'a doğru ilerler. Sonunda İslam tarihine "Sıffin Harbi" olarak geçen savaş başlar. Hız. Ali'nin ordusu zafere yaklaştığı sırada, Muaviye'nin ordusu mızraklarının ucuna Kuran-ı Kerim'in sayfalarını takarak barış ister, Hız. Ali ve ordusu Kuran-ı Kerim'e kılıç çekemeyince Muaviye yenilgiden kurtulur³¹.

Kerbela Olayı: Hız. Hüseyin'in, Kerbela'da Yezit'in ordularınca başı kesilmek suretiyle öldürülmesi olayıdır.

Halifelğin kendi ailesinin hakkı olduğuna inanan Hız. Ali'nin ikinci oğlu Hız. Hüseyin, Muaviye ve ondan sonra halife olan oğlu Yezit'in halifelğini benimsememiştir. Medine valisine bir emirname gönderen Yezit, İmam Hüseyin'e kendisine biat etmesinin teklif edilmesini, kabul etmediği takdirde de başının kesilerek Şam'a gönderilmesini ister³².

Biatı reddeden İmam Hüseyin, ailesiyle birlikte Mekke'ye göç eder. Kûfe şehri halkının kendisini destekleme sözleri ile yaptıkları çağrıya uyarak oradan Kûfe'ye doğru yola çıkar. Bağdat'a yaklaşık 100 km uzaklıktaki Kerbela'da ailesi ile birlikte Yezit'in orduları tarafından kuşatılır. Teslim olması taleplerini reddeden Hız. Hüseyin ve Yezit orduları arasında, Muharrem ayının 7. günü Kasım 680'de başlayan savaşta, Hız. Hüseyin ve Ehl-i Beyti tümüyle kılıçtan geçirilir. Kesilen 50 baş süslenip Kûfe'ye, Hız. Hüseyin'in başı ise Şam'a gönderilir³³.

Kerbela olayı; İslam tarihinin bir dönüm noktası olarak değerlendirilmekte, İslam tarihinin en temelli ayrılıklarından birini derinleştirerek yüzyıllar sürecek bir acıyı Ali taraftarlarının yüreğine kazıdığı düşünülmektedir³⁴.

Alevî inancının kaynağını oluşturan ve Alevî dünyasını duygusal olarak etkileyen en ciddi olaylar; Hız. Ali'ye saplanan Harici hançeri, büyük oğlu Hız. Hasan'ın -Muaviye'nin oyununa gelen- karısı tarafından zehirlenmesi, en dramatiği ise küçük oğlu Hız. Hüseyin'in Kerbela'da Yezit tarafından kafasının kesilmesidir³⁵. Hız. Ali ve Ehl-i Beyti'nin iktidarın dışına itilmesi, çeşitli haksızlıklara maruz bırakılmaları, acımasızca öldürülmeleri ve bütün bunların yanı sıra Hız. Muhammed'in yaşadığı dönemlerde uyuşmuş olan aşiretçilik ruhunun, ölümü sonrasında yeniden canlanması, peygamberin kendilerinden çıktığını savunan

³¹ Cemal Şener, a.g.e. 1998, s. 39-40.

³² A. Celalettin Ulusoy, Hacı Bektaş Veli ve Alevî-Bektâşi Yolu, Hacıbektaş: Akademi Matbaası, 1986, s. 162. Nejat Birdoğan, Anadolu'nun Gizli Kültürü Alevilik, Hamburg: Hamburg Alevi Kültür Merkezi Yay. ,1990, s. 183. Oral Çalışlar, a.g.e., s. 151-152.

³³ Nejat Birdoğan, a.g.e.1990, s. 186. Rıza Zelyut, a.g.e., s. 116. Fuat Bozkurt, a.g.e.1990b, s. 11.

³⁴ Oral Çalışlar, a.g.e., s. 153-154, Nejat Birdoğan, a.g.e. 1990, s. 187.

³⁵ Oral Çalışlar, a.g.e., s. 38.

Haşimioğulları ile Emeviler arasında geçmişten beri varolan uyuşmazlığın yeniden gündeme gelmesi, İslam'da Şiiliğin ilk tohumlarını atmış ve tarihsel süreç içinde birçok olayla da beslenerek günümüz Alevîliğinin kaynağını teşkil etmiştir³⁶.

Hız. Muhammed'in ölümü sonrasında İslamiyet'in geniş bir coğrafyaya yayılması ve yayıldığı topraklarda karşılaşılan kültürlerle karşı kendini ifade edebilme amacı ile İslamî kaynakların toplanılması ve Kuran ayetlerinin kitap haline getirilmesi gündeme gelmiştir. Bu zorunluluk ile Hıristiyan, İbrani ve Yunan kaynaklarından Arapça'ya çevrilen eserler İslamiyet içinde, çeşitli fikir akımlarının ortaya çıkmasına yol açmıştır. Aynı dönemlerde, başta İran olmak üzere, İslam aleminin bazı bölgelerinde Tasavvuf akımının da hızla yayılmaya başladığı ve mutasavvıf sayısının giderek artış gösterdiği görülmektedir³⁷. Az zamanda bütün İslam memleketlerini kaplayan bu akım, İslam aleminin her tarafında şeyh ve dervişler yetiştirmeye devam etmiştir.

“Türklerin de geçmişten beri uğrak yerlerinden olan Horasan, İslamiyet'ten sonra, Tasavvuf akımının da başlıca merkezlerinden biri olmuştur. Bazı vesilelerle Horasan'a gidip gelen Türkler arasında da Tasavvuf akımı yavaş yavaş kuvvetlenmeye başlamış, gerek şehirlerde gerekse göçebe Türkler arasında az çok yayılmıştır. İlahiler, şiirler okuyan, Allah rızası için halka iyiliklerde bulunan dervişler, geçmişte dini bir kutsallık verilen ozanlara benzetilmiş ve “ata” ya da “bab” unvanı ile ozanların yerini almaya başlamışlardır”³⁸. Görüldüğü gibi, Türkler İslamiyet'i doğrudan Araplardan değil, Acemler aracılığı ile benimsemişlerdir.

“Ancak, 13. yy. başlarında, Orta Asya'da baş gösteren yönetim savaşları ile halkın büyük bir bölümünün batıya göç etmek zorunda kalması, 1071'de kapılarını Türklere açan Anadolu'ya, daha büyük Türk topluluklarının yerleşmesine yol açmıştır. Aynı dönemlerde, Anadolu'ya gelerek daha çok kentlere yerleşen dervişler (Horasan Erenleri), halkın geçmişteki inançlarına daha yakın gelecek olan, İslam Tasavvufunu yaymaya çalışmışlardır. Ancak bu süreçte, Türk hükümdarlarının İslamiyet'in şer'i esaslarını hararetle savunmaları, bu akımın genele yayılmasına engel olmuş ve merkezi Türk çevrelerinde gelişim gösteren tasavvufi fikirler de şer'i esaslara derin bir uyum göstermeye başlamıştır. Anadolu Selçukluları döneminde hızla İslamlaşan Anadolu'da kentlerde Ahilik, Mevlevilik ve Bektâşilik, kırsal kesimde ise Alevîlik-Bektâşilik etkin duruma geçmiştir”³⁹.

Anadolu'da Alevîlik-Bektâşilik

Ali'ye mensup, Ali'ye ait, Ali yanlısı anlamından hareketle ortaya çıktığı anlaşılan Alevîliğin, zaman içerisinde tanımından farklı bir çizgiye

³⁶ Nejat Birdoğan, a.g.e. 1990, s. 195.

³⁷ Fuat Köprülü, Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Ankara: Diyanet İşleri Başk., 1981, s. 14-15.

³⁸ Fuat Köprülü, a.g.e., s. 17-21.

³⁹ Fuat Köprülü, a.g.e., s. 20-21.

ulaştığı, Anadolu topraklarında kendine has özellikler taşıyan bir içerikle yorumlanarak, yalnızca Anadolu'ya özgü bir inanç sistemi, kültür ve yaşama biçimine dönüştüğü görülmektedir.

Alevî tanımlamasının tek yönlülüğü, Ali'yi seven herhangi birinin Alevî olarak adlandırılması ve pek çok yöne dağılmış Ali'yi yücelten değişik Şii'lik biçimlerini de Alevî toplumunun bir parçası olarak göstermesi nedeniyle, Türkiye'de yaşamakta olan Alevî toplulukları kendilerini "Anadolu Alevîleri ve Bektâşî"⁴⁰ olarak adlandırmaktadır. Bu adlandırma, yalnızca dini bir akım olmayıp, tamamen Anadolu'ya özgü bir düşünce sistemi olması ve başka hiçbir İslam ülkesinde benzerinin olmaması nedeniyle kullanılmaya başlanmıştır.

İşte bu nedenle, "Şia", "Şii", "Alevî" kelimeleri anlam olarak özdeş olmasına karşın, inanç sistemleri bakımından farklı tanımlanmaktadır. Birçok araştırmacı yazar, Anadolu Alevî-Bektâşîliğinin, İran Şiiliği, Mısır Fatimileri, İsmailiye Mezhebi, Pakistan, Hindistan, Afganistan Şii'likleri ile Hz. Ali ve Ehl-i Beyti'ne duyulan sevgi ve saygı dışında ortak yanının olmadığı konusunda hemfikirlerdir⁴¹.

Alevî-Bektâşîliği Şia'dan ayıran en önemli unsurlardan biri; Şia, Hz. Ali'nin yalnızca imametini kabul ederken, Alevî-Bektâşîğin, onun dini önderliğinde ısrar etmesidir. Bir diğer fark; Şia, Allah'ın ne bu dünyada ne de ahrette görülemeyeceği görüşünde iken, Alevî-Bektâşîlik "Fenafillah"⁴² yani "Hak'ta Hak" olma ve "Vahdet-i Vücut"⁴³ inançlarına bağlı kalmaktadır. Yine Şii'lik bir "kelam"⁴⁴ ekolü olmasına karşın, Alevî-Bektâşîlik ise; çok çeşitli etnik, coğrafi, kültürel kökenlerden insanları bir araya getiren "marifet"⁴⁵ temelli bir inanç damarının İslam kültürü içinde ortaya çıkmış bir tasavvuf ekolüdür⁴⁶.

Anadolu Alevîliği, Bektâşîlik, Kızılbaşlık vb. şeklinde adlandırılan bu mistik akım, Orta Asya'dan Anadolu'ya değin uzanan bir çok din ve kültürün izlerini taşımaktadır. Temeli İslam olmasına karşın, yaşam tarzı, inanç ve törenlerinin Asya kökenli din ve kültürlerin, Anadolu'ya taşınan çok tanrılı dinlerin (Budizm, Maniheizm, Mazdeizm) ve en önemlisi eski Türk inanç sistemi "Şamanizm" in etkilerinin olduğu ve geleneklerinde büyük benzerlikler

⁴⁰ Halk süfilığının simgesi, cemaat dışı ve halka yönelik bir tarikat olan Bektâşîlik, adını Hacı Bektaş Veli' den almaktadır. Hacı Bektaş Veli'nin Horasan erenlerinden bir Türk olduğu bugün kesinleşen bilgiler arasındadır.

⁴¹ Cemal Şener, Alevî Törenleri, İst: Ant Yay., 1994, s. 95. E. R. Fiğlalı, a.g.e., s. 20. Oral Çalışlar, a.g.e., s. 13.

⁴² Tarikat yolcusunun kendi varlığını Tanrı varlığında yok etmesi.

⁴³ Varlığın birliğini, yaratana yaratılanın bir olduğunu savunan tasavvuf anlayışı.

⁴⁴ Tanrının varlığını ve İslam dininin doğruluğunu konu edinen bilim.

⁴⁵ Gönül yolunda en yüce düzeye ulaşma.

⁴⁶ Abdülbaki Gölpınarlı, Alevî-Bektâşî Nefesleri, İst: Remzi Kitabevi, ?, s. 63-64. Ahmet Yaşar Ocak, "Türkiye'de Alevilik Meselesi", Türk Yurdu, 1990-36. Abidin Özgünay, "Alevilik Şekle Değil Öze Yönelmektir.", Cem, Mart 1992. Yılmaz Soyser, Sosyolojik Açından Alevî Bektâşî Geleneği, İst: Seyran Kitap, 1996, s. 109.

bulunduğu göze çarpmaktadır⁴⁷. Bunun nedeninin ise, her alanda olduğu gibi kültürde de yabancı etkenlere direnme isteği ve geçmişteki kültürüne sahip çıkma niteliği olduğu düşünülmektedir.

Şener'e göre, Alevî-Bektâşîliğin başlıca üç temel kaynağı vardır;

"1- İslamiyet içinde hilafet meselesinde Hz Ali ve Ehl-i Beyti'ne karşı yapılan haksızlıklarda, Hz. Ali ve Ehl-i Beyt'e duyulan aşırı saygı, sevgi, bağlılık ve işlenen haksızlıklara karşı duyarlı bir tepki...

2- Asya kökenli din ve kültürlerden Anadolu'ya taşınan çok tanrılı dinlerden gelme inanç izleri, Şamanizm, Maniheizm, Zerdüş, Budha vs.

3- Eski Anadolu uygarlıklarına ait kültür izleri. Özellikle çok tanrılı Anadolu dinlerinden kalan miras"⁴⁸.

Ali Tayyar Önder'e göre de; Alevî-Bektâşîliği özgün kılan başlıca etmen;

"Türklerin, Alevîliği Anadolu'ya geldikten sonra benimsemiş, bu inancı kendi töresine, geleneklerine, değer yargılarına, yaşam tarzına göre yoğurup yorumlamış olmasıdır"⁴⁹.

Yine Önder'e göre Alevî-Bektâşîlik; "...ahlak ve edep olarak katıksız bir İslam'dır. Töre ve kültür olarak ise Türkmen'dir"⁵⁰.

İsmail Metin; Anadolu Alevî-Bektâşîliğini, "Alevîlik-Bektâşîlik bir yoldur; bilimi kendisine rehber edinmiş, çağdaş, ilerici, laik düşünmeyi ve yaşamayı ilke edinmiş, birçok farklı düşünsel kaynaktan beslenmiş, içine kültürü, dünya görüşünü, siyasi düşüncüyü, dini, bilimi, hoşgörüyü, sevgiyi vb. alarak yorumlayan, bir düşünce, bir yaşam biçimidir"⁵¹ şeklinde tanımlamaktadır.

Günümüz Türkiye'sinde, Alevî-Bektâşî kavramlarının bir arada kullanıldığı göze çarpmaktadır. Balım Sultan'dan sonra büyük itibar kazanarak Anadolu ve özellikle Rumeli'nde yayılmış ve devlet tarafından himaye edilerek itibar görmüş olan Bektâşîlik, bir tarikat olarak değerlendirilmektedir⁵². Atalay'a göre ise; günümüz Bektâşîliğine bir tarikat gözüyle değil bir mezhep olduğu görüşüyle bakmak daha uygundur, çünkü onlar kendilerini Bektâşî'den çok Alevî olarak adlandırmaktadırlar⁵³.

⁴⁷ Ali Tayyar Önder, Türkiye'nin Etnik Yapısı, Ankara: Önderler Yay. , 1999, s. 54. Rıza Zelyut, a.g.e., s. 27. Cemal Şener, a.g.e. 1994, s. 65.

⁴⁸ Cemal Şener, a.g.e. 1994, s. 95.

⁴⁹ A. T. Önder, a.g.e., s. 57.

⁵⁰ A. T. Önder, a.g.e., s. 57.

⁵¹ İsmail Metin, Alevîliğin Anayasası, İst: Akyüz Yay. , 1999, s. 62.

⁵² Mehmet Eröz, Türkiye'de Alevîlik ve Bektâşîlik, Ankara: K.B. Yay., 1990, s. 29. Abdülkadir Sezgin, Hacı Bektaş Veli ve Bektâşîlik, Ankara: K.B. Yay., 1990, s. 33. Süleyman Uludağ, İslam Açısından Musiki ve Sema, İst: İrfan Yay., 1976, s. 23.

⁵³ Besim Atalay, Bektâşîlik ve Edebiyatı, İst: Ant Yay., 1991, s. 16.

Anadolu ve Rumeli’nde gelişip yayılan Bektâşîlik, “Alevî” bir inanç kurumudur. Bu yaklaşıma göre, bütün Bektâşîler “Alevî”dir, ancak Anadolu’da “Alevî” olarak bilinen bütün kuruluşlar Bektâşî sayılmamaktadır⁵⁴. Bu ayırım da genel ilkelere değil, yerel geleneklerden kaynaklanmaktadır.

Bektâşîlikle Alevîliğin ayrıldığı en önemli konu topluluğa katılmadır. Alevî olmayan kimse Alevîlikle ilgili bir kuruma giremez, Alevî soyundan gelmeyen, anası babası Alevî olmayan bir kimse onların oluşturduğu topluluğa sokulmazken, Bektâşîlikte tarikata girme talebinde bulunan kişi bir süre denenip, yeterli görülmesi halinde özel bir törenle kuruma alınmaktadır⁵⁵.

Tanımlarında küçük ayrıntılar söz konusu olmakla birlikte, inançları temelde aynı olan ve günümüz Türkiye’sinde birlikte düşünülen Alevî-Bektâşîlik, yaşama biçimi olarak bir kültür, düşünce biçimi olarak bir felsefe, duygu biçimi olarak bir inanç olma özelliğini taşımaktadır. Eski inanç, gelenek ve göreneklerini yeni dine ait göstererek yaşatan Alevî-Bektâşî inanç ve kültürü, Anadolu’da yaşayan tüm ulusların din ve kültürlerinden beslenerek ve yüzyıllar içinde kendini yenileyerek yaşamını sürdürmektedir⁵⁶.

Alevî-Bektâşî İnanç ve Felsefesi

Bütün din kuruluşlarında olduğu gibi Alevî-Bektâşîlikte de, kendi varlık anlayışını, dünya görüşünü yansıtan, iç içe girmiş ve kaynaşmış öğelerden oluşan inançlar bulunmaktadır. Bu tür inançların başında Allah-Muhammed-Ali üçlüsü gelmektedir. Bu üçlü, inanç bakımından Alevî-Bektâşîliğin özünü oluşturan ve değişmeyen bir ilke durumundadır. Bu inancın anlamı ise; ‘Tanrı vardır ve tektir, Muhammet onun elçisidir ve peygamberdir, ondan sonra imamlık ve din önderliği Hz. Ali’nindir’ biçiminde açıklanmaktadır⁵⁷.

Alevî-Bektâşîlik, temel ilke olarak; Hz. Ali ve Ehl-i Beyt sevgisine dayalı, 12 İmamı benimseyen ve imamın tüm yanlışlardan ve günahlardan arındığına inanan, Kuran’ın özünü, iç manasını, batınını bilen bilge kişiyi dini önder kabul eden bir inanç sistemidir⁵⁸. İlk imam Hz. Ali, diğer imamlar ise Hz. Ali’nin Fatma’dan doğma çocukları Hasan ile Hüseyin ve onun torunlarıdır.

⁵⁴ İ. Zeki Eyyuboğlu, Bütün Yönleriyle Bektâşîlik, İst: Der Yay., 1990, s. 51. Irene Mélikoff, a.g.e. 1999, s. 218.

⁵⁵ Süleyman Uludağ, a.g.e., s. 23. Irene Mélikoff, a.g.e. 1999, s. 218, Abdülbaki Gölpınarlı, “Kızılbaş”, Ö. Uluçay (Ed.), Alevîlik Budur, Adana: Hakan Ofset, 1993, s. 131.

⁵⁶ Piri Er, Geleneksel Anadolu Alevîliği, Ankara: Evrak Yay., 1998, s. 2. Oral Çalışlar, a.g.e., s. 161.

⁵⁷ İ. Zeki Eyyuboğlu, a.g.e., s. 155. Irene Mélikoff, a.g.e. 1999, s. 233.

⁵⁸ Cemal Şener, Yaşayan Alevîlik, İst: Ant Yay., 1996a, s. 64. A.T.Önder, a.g.e., s. 51.

Sırasıyla 12 İmam:

İmam Ali
İmam Hasan
İmam Hüseyin
İmam Zeynel Abidin
İmam Muhammed Bakır
İmam Cafer-i Sadık
İmam Musa-i Kazım
İmam Ali'yyür' Rıza
İmam Muhammed Taki
İmam Ali'yyün' Naki
İmam Hasan'ül Askeri
İmam Muhammed Mehdi⁵⁹

Alevî-Bektâşîlere göre Alevîlik İslamiyet'in ruhudur, şekle değil öze yöneliktir. “Zahir”e (dış yüz, görünüş) değil, “batın”a (iç yüz, gizli, görünmeyen) dönüktür. Her şeyden önce İslamiyet'in reformize edilmiş, Anadolu kültürü ile sentezleşmiş, tasavvufu, batınî felsefeyi özümsemiş ve çağa ayak uyduran gerçek anlamda bir İslami görüştür⁶⁰.

Alevî-Bektâşîliğin temel kavramını oluşturan, felsefesini somutlaştıran, (kişinin ruhsal olgunluğunun aşama durumunu gösteren) ve Hakk yolunda yürüyen tarikat yolcusunun geçmek zorunda olduğu manevi aşamalar olarak algılanan “4 Kapı” bulunmaktadır. Kuruluşa girmek ve kuruluşa yükselmek, ilerlemek, bu 4 Kapı anlayışına dayanır. 4 Kapıyı bilmek Alevîliğin özünü anlamaya açılan ilk pencereyi bulmak demektir. “Benlik” in yok olması ve “Birlik” e ulaşmak bu kapıları aşmakla sağlanır. Her kapının on makamı (basamağı) vardır. Bu kapıların “40 Makam”ı ise on tanesi “musahib” makamı, on tanesi “mürebbi” (rehber) makamı, on tanesi “mürşit” makamı, on tanesi de “muhabbet” (sevgi) makamı şeklinde yorumlanmaktadır⁶¹.

1.Kapı: Şeriat Kapısı⁶²

Makamları:

1. İman etmek
2. İlim öğrenmek
3. İbâdet etmek
4. Haramdan uzaklaşmak
5. Ailesine yararlı olmak
6. Çevreye zarar vermemek

⁵⁹ On ikinci İmam Mehdi'nin çocuk yaşta kaybolduğuna, halen yaşadığına, bir gün dönerek zulme son vereceğine inanılmaktadır.

⁶⁰ Abidin Özgünay, “Alevîlik (İnanç ve Felsefe)”, Ö.Uluçay (Ed.), Alevîlik Budur, Adana: Hakan Ofset, 1993, s. 54. A.T.Önder, a.g.e., s. 52.

⁶¹ Rıza Zelyut, a.g.e., s. 34-35, A. Celalettin Ulusoy, a.g.e., s. 215.

⁶² Kuran'ın lafzi, sözel anlamına denk düşer. İnsana nelerin yapıp yapılmayacağını özetleyen basit bir kanunname sunar. Alevî-Bektâşîler bu kapının aşılmış olduğu düşüncesinden hareketle, ibâdet makamlarının biçimsel olduğunu, çağlar önce yerine getirilen şeylerin günümüzde de yapılmasının gereksiz olduğunu düşündüler. Bu nedenle namaz, oruç, zekat, ve hacca önem vermezler. Esat Korkmaz, Anadolu Alevîliği, İst: Berfin Yay., 2000, s. 151. A.T.Önder, a.g.e., s. 52. Nejat Birdoğan, a.g.e. 1990, s. 326. Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 92. Rıza Zelyut, a.g.e., s. 34.

7. Peygamberin emirlerine uymak
8. Şefkatli olmak
9. Temizliğe özen göstermek
10. Yaramaz işlerden sakınmak

2.Kapı: Tarikat Kapısı⁶³

Makamları :

1. Tövbe etmek
2. Mürşit'in isteğine uymak
3. Temiz giyinmek
4. İyilik yolunda savaşmak
5. Hizmetli olmak
6. Haksızlıktan korkmak
7. Umutsuzluğa düşmemek
8. İbret almak
9. Nimet dağıtmak
10. Özünü fakir görmek

3.Kapı: Marifet Kapısı⁶⁴

Makamları :

1. Edepli olmak
2. Bencillik, kin, garezden uzak durmak
3. Mahrem olan şeylerden kaçınmak
4. Sabır göstermek
5. Utanmak
6. Cömert olmak
7. İlim öğrenmek
8. Hoşgörü göstermek
9. Özünü bilmek
10. Arif olmak

4. Kapı: Hakikat Kapısı⁶⁵

Makamları

1. Alçak gönüllü olmak
2. Kimsenin ayıbını görmemek

⁶³ Kuran'ın (İslamiyet'in) gerçek anlamına ulaşmak için tutulan özel yol olarak görülen bu kapı Alevî-Bektâşîliğin kurallarını belirler. Tarikat kapısına girmek "müşahib" (yol kardeşi) tutmakla başlar, herkese değil belirli bir olgunluğa gelen ve talep edenlere açıktır. Tarikata giren kişinin; tarikatin sırlarını saklamak, korumak, kimseye söylememek ve en önemlisi "eline, diline, beline," sahip olmak gibi sorumlulukları vardır. Fuat Borkurt, a.g.e. 1990b, s. 93; Esat Korkmaz, a.g.e. 2000, s. 157.

⁶⁴ İlim yoluna giriştir. Bilgisizlikten, hamlıktan kurtulma bu kapı ile gerçekleşir. İnsanın Zahirî (dış) ve Batınî (iç) bilgi ile donanması, gönül yolunda en yüce düzeye ulaşması ve Tanrısal sırlara erme evresidir. M.Tevfik Oytan, Bektâşîliğin İçyüzü, İst: Anadolu Matbaası, MCMXLVIII, s. 56. Esat Korkmaz, a.g.e. 2000, s. 162.

⁶⁵ Kuran'ın gerçek anlamını, evrenin tüm sırlarını, yaşamın anlam ve önemini, insanın değerini anlayıp kavrama evresidir. Bütün gizlilikler açılmış, gerçekleri örten örtüler kalkmış, kişi yüce varlık olan Hakk'ın dolaysız bilgisine erişmiş ve onunla bir olmuştur. "Ben", "sen" gibi ikilik gösteren sözler yok olmuş, "birlik"e varılmış demektir. Fuat Bozkurt, a.g.e.1990b, s. 93, A. Celalettin Ulusoy, a.g.e., s. 216.

3. Yapabileceği hiçbir iyiliği esirgememek
4. Tanrının her yarattığını sevmek
5. Tüm insanları bir görmek
6. Birliğe yönelmek ve yöneltmek
7. Gerçeği gizlememek
8. Manâyı⁶⁶ bilmek
9. Sırrı öğrenmek
10. Tanrının varlığına ulaşmak

Dört Kapı inancı da köken olarak; dörtlü inanç kurumunun egemen olduğu, dört yöne bağlı olan dört tanrı kavramının var olduğu Şamanlığa dayandırılır. Alevî-Bektâşî felsefesinde inancın “Dört Kapı Kırk Makam” a ayrılması, insanlara sayısız seçenekler sunarak, onların aşama aşama olgunlaştırıp mükemmelleştirilmesini hedefler⁶⁷.

Alevî-Bektâşîler 4 Kapıyı şu örneklerle açıklarlar;

“Şekeri düşünelim. Şeker dendiğinde anlamını bilmiyorsanız sözlüğe bakıp kelime anlamını bulabilirsiniz, bu şekerin şeriat düzeyindeki bilgisini edinmenizi sağlar. Ama bu bilgiyle yetinmezseniz şeker bulup ona bakar ve onu tutarsınız, bu tarikattır, şekeri tadarsanız bu marifettir. Ama şekeri yer, onunla bir olur ve “ben şekerim” dersiniz bu da hakikattir”⁶⁸.

Alevî-Bektâşîlik, insana olağanüstü bir sevgi-saygı duyulan ve insanın, alemin özü ve özeti olduğuna inanılan, insan merkezli, kendine özgü bir yaşam biçimidir⁶⁹.

Alevî-Bektâşî inancında, insan gönlünün Tanrı evi, Kâbe olduğuna inanılır ve gönül kırmak en büyük günah kabul edilir. Alevilikte diğer inançlarda olduğu gibi, Allah korkusu, din korkusu, cennet-cehennem korkusu değil yalnızca Allah sevgisi vardır. Allah’a ulaşmanın, onun sırrına ermenin yolu da insandan geçer. Her şey insanın kalbinde saklıdır ve insan sevgisi inancın esasıdır⁷⁰.

Ali Tayyar Önder’in aktarmasına göre;

“İmam Cafer’in tanımıyla ; insanın biçimi Allah’ın halketme, yaratma gücünü dışa vurduğu en üstün tanıktır. İnsan, Allah’ın kudret eli ile kaleme aldığı kitaptır. Hikmet ile bina ettiği mabettir (tapınak). Bütün kainattaki suretlerin bir araya gelişidir”⁷¹.

⁶⁶ Hakikat, sır, marifet.

⁶⁷ Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 94. Rıza Zelyut, a.g.e., s. 35.

⁶⁸ Bedri Noyan, Bektâşîlik Alevîlik Nedir?, İst:Ant/Can Yay., 1995, s. 251.

⁶⁹ Esat Korkmaz, a.g.e. 2000, s. 187. Anton Jozef Dierl, a.g.e., s. 76-77.

⁷⁰ Nejat Birdoğan, a.g.e. 1990, s. 301. Cemal Şener, a.g.e. 1996a, s. 113.

⁷¹ A.T.Önder, a.g.e., s. 85-86.

Alevî-Bektâşîler insanın bir “akıl varlık” olduğunu kabul eder. Sorunları çözen şey, iman ve kıyas⁷² değil akıldır. Dünyevi sorunlar ilahi değil, akli verilerle çözülebilir⁷³.

En kutsal varlığın insan, en yüce sevginin insan sevgisi olduğuna inanan Alevî-Bektâşîler bu olguyu şu dizelerle dile getirirler:

“Ellerin Kâbe’si var
Benim Kâbe’ m insandır
Kuran da kurtaran da
İnsan oğlu insandır.”

Alevî-Bektâşî Ritüelleri (Cem)

Alevî-Bektâşîlerin cemaatle birlikte müzik ve semah eşliğinde yaptığı ibâdete “Cem” adı verilmektedir. Eskiden “ain-i cem, cem ayini, ayin-i cem, ayn’ül cem” gibi adlarla anılan ve halk arasında kısaca ‘cem’ biçiminde kullanılan bu terim, genel kabul gören anlayışa göre, etimolojik açıdan Arapça’ya bağlanmaktadır. Arapça “toplanma, bir araya getirme, topluluk, kalabalık” anlamına gelen sözcük, zamanla Alevî-Bektâşîlerin cemaatle birlikte yaptıkları ibâdetin adı olarak terimleşmiştir⁷⁴.

Böyle olmakla birlikte “cem” teriminin kökeninin tartışmalı olduğu da dikkat çekmektedir. Korkmaz’a göre; Alevî-Bektâşîlikte geçen “cem” sözcüğü Farsça’dır ve;

“İran söylencelerinde içkiyi (şarabı) bulan, içkili toplantıları düzenleyen Kisra’nın (şahın, padişahın) adıdır. İran’ın eski Zerdüşt dininde, ... bu geleneği kuran padişahın adına, belli aylarda törenler düzenlenir. ... Bu törene yine İran diliyle ‘Ayin-i Cem’ denirdi ki, Cem’i anma, onu kutlama, onun adına içkili, çalgılı, söyleşili toplantılar düzenleme gibi anlamlara gelir...”⁷⁵.

Bektâşî Dede-Baba’sı Bedri Noyan ise; konuyu şu şekilde açıklamaktadır:

“Ayin-i cem sözü galattır⁷⁶. “Ayn’ül cem’den bozmadır. Ayn, varlık, gerçek, öz anlamına gelir. Böylece gerçek birleşme, birliğin özü anlamlarına gelen bir deyim olarak Bektâşîler ve Mevleviler arasında kullanılmaktadır”⁷⁷.

Cem’in etimolojik kökeni konusunda olduğu gibi, toplumsal kökeni

⁷² Hakkında açıkça ayet yada hadis olmayan maddeleri ayet ve hadis olan benzerlerine göre yorumlama.

⁷³ Anton Jozef Dierl, a.g.e., s. 76. Abidin Özgünay, a.g.m. 1993, s. 40-43.

⁷⁴ Esat Korkmaz, Alevîlik Bektâşîlik Terimleri Sözlüğü, İst:Ant Yay., 1993, s. 70. Abdülkadir Sezgin, a.g.e., s. 69. Rıza Zelyut, a.g.e., s. 186.

⁷⁵ Esat Korkmaz, a.g.e. 2000, s. 205.

⁷⁶ Yanılma, yanlış, kuralla uygunsuz söz ya da tamlama.

⁷⁷ Bedri Noyan, a.g.e., s. 274.

konusunda da bir görüş birlikteliği sağlanabilmiş değildir. Alevî-Bektâşîler Cem törenlerinin, Hz. Muhammed'in Miraç dönüşü Kırklar Cemi'ne⁷⁸ girmesi ve onlarla buluşmasından kaynaklandığını düşünmektedir.

Korkmaz'ın aktardığına göre; Cem geleneğinin toplumsal kökeni Orta Asya'ya, doğrudan Şamanizm'e bağlanmaktadır.

“Cemin toplumsal kökeninin nesnel kaynakları Asya'da bulunmasına karşın, ‘geriye dönüş kültü’ nedeniyle bu nesnel kaynaklar, ‘inanç torbası’na doldurularak, İslam’ın doğuş koşullarına taşınmıştır ... Bilimsel olarak ele alındığında bunun da tıpkı dedelik gibi, Türkler arasındaki eski Şamanist geleneklerle sıkı sıkıya ilgili bulunduğunu görürüz...”⁷⁹.

Eyuboğlu ise; Cem törenlerinin kaynağının, Eski bir Anadolu tanrısı olan Dionysos⁸⁰ adına yapılan; içkili, çalgılı, eğlenceli ancak kutsal nitelikli törenler olduğunu düşünmektedir. Eyuboğlu'na göre:

“Anadolu’da Bektâşîlikten, İran’da Şiilikten binlerce yıl önce içkili, çalgılı törenler düzenleniyor, oyunlar oynanıyor, şölenler veriliyor, şarap tanrısına adaklar sunuluyordu...”⁸¹

Ancak Alevî-Bektâşî toplumunun bütün bu tespitlerden uzak bir biçimde, Cem törenlerini Hz. Muhammed zamanındaki Kırklar Meclisine dayandırdığı ve bu inanç doğrultusunda ibâdetlerini sürdürdükleri görülmektedir.

Çok karmaşık bir uygulama olan Cem töreni, genelde dinsel nitelikli olup, insanların hem tapınma işlevini, hem ruhen yenilenip, temizlenme eylemini, hem de bireysel ve toplumsal sorgulama işini kapsamaktadır⁸².

Cem'in en önemli yanlarından biri de Alevî-Bektâşî olan insanların bu mecliste dünya işlerinin sorgulanması, halkın sorunları dinlenerek, küskün ve dargın olanların barıştırılmasıdır. Cem kurumu, özellikle Osmanlı Devleti zamanında halkın mahkemeleri gibi görev yapmış, sorunların çözümü için Osmanlı Devleti'nin mahkemelerine gidilmemiş, gerek kişisel, gerek ailevi ve gerekse toplumsal sorunlar Cem'de görüşülerek çözüme bağlanmıştır. Bugün bile yasal yaptırım gerektiren suçlar dışında, dargınlık, küskünlük vb. durumlarda belli bir işlevi yerine getirmektedir. Bundan amaç; ‘insanı toplum birliğine, ortak sevgiye götürmek, barışı, kardeşliği ve birliği sağlamak’tır⁸³.

⁷⁸ Kırklar söylencesine ileriki bölümlerde detaylı olarak yer verilecektir.

⁷⁹ Esat Korkmaz, a.g.e. 2000, s. 208.

⁸⁰ Üzümlerin, onlardan çıkarılan ürünlerin, içkilerin bulucusu, sevincin atasıdır.

⁸¹ İ. Zeki Eyyuboğlu, a.g.e., s. 60.

⁸² Rıza Zelyut, a.g.e., s. 182. A. T. Önder, a.g.e., s. 68.

⁸³ Esat Korkmaz, a.g.e. 2000, s. 215. Rıza Zelyut, a.g.e., s. 182. East Korkmaz, a.g.e. 1993, s. 107. A. T. Önder, a.g.e., s. 67. Cemal Şener, a.g.e. 1996a, s. 124.

Cem'in diğ er önemli bir özelliğ i ise; törene, insana karşı borcunu ödemiş olanların girebilmesi, suçluların Cem'e asla alınmamasıdır. Kul borcunu ödemeyen ve suç işleyenler, toplumsal yaptırımlar uygulanarak "düşkün" ilan edilip dışlanmaktadır. Düşkün; yol kuralları ve terbiyesine aykırı davranan, suçlu kimse anlamındadır⁸⁴. Düşkünlük ise; yol mensubunun, yolun yasakladığı suçlardan birini işlemesi halinde, kendisi ve musahibinin⁸⁵ (eşleri de dahil olarak), meydan kararı⁸⁶ ile yoldan çıkarılmaları anlamına gelen cezalandırma⁸⁷.

Sürelî ve süresiz olmak üzere iki şekilde düşkünlük söz konusudur. Sürelî veya süresiz oluşu yol mensubunun işlediğ i suçun niteliğ ine göre tespit edilmektedir. Süresiz düşkünlük, yani ömür boyu yoldan düşmeyi gerektiren durumlara (zina yapmak, haram yemek, yol sırrını açmak, yoldan dönmek, eşinden ayrılmak vb.) uygulanmakta ve "düşkün" biçiminde adlandırılmaktadır. Daha hafif suçlarda (yalan söylemek, kibirlenmek, eliyle koymadığını almak, sır tutmamak vb.) verilen ve belirli bir süreyi içeren düşkünlük ise "müşkül" olarak adlandırılmaktadır⁸⁸. Düşkünlük cezasında amaç, bireyi işlediğ i suçtan dolayı toplum dışına itmek, manevî anlamda zorlamak ve yıpratmaya yöneliktir⁸⁹.

Cemler, Alevî-Bektâşî felsefesini özümsemeyen kişilerin yanlış yorumlayabilecekleri korkusu ile yüzyıllarca gizli, saklı şekilde, köyün veya yerleşmenin en büyük evinde ya da tekke ve dergahlarda yapılmış, son yıllarda ise yeni inşa edilen cem evlerinde yapılmaya başlanmıştır⁹⁰. Genellikle üretimin olmadığı kış aylarında ve haftada bir gün cuma akşamları (perşembeyi cumaya bağlayan gece) yapılan Cem törenine, kadın-erkek birlikte katılmaktadır. Alevî-Bektâşî Cemlerinde kadın aktif ve eşit katılım unsurudur. Kapıdan içeri giren her insan sosyal ve sınıfsal farklılığını dışarıda bırakmaktadır⁹¹.

⁸⁴ Esat Korkmaz, a.g.e. 1993, s. 106.

⁸⁵ Musahiplik kurumu, daha ileriki bölümlerde detaylı olarak açıklanacaktır.

⁸⁶ Düşkünlük cezası, Dede ya da Baba başkanlığında, and içerek yola girmiş olan halkın katılımıyla gerçekleştirilen "düşkün meydanı" adlı cemde verilmektedir. Dede ya da Babanın tek başına yargıda bulunması söz konusu değildir. Şikayetçi ve suçlu dinlendikten sonra halkın da görüşleri alınıp, değerlendirilerek bir karara varılmaktadır.

⁸⁷ Piri Er, a.g.e., s. 49. Esat Korkmaz, a.g.e. 1993, s. 107.

⁸⁸ Piri Er, a.g.e., s. 49.

⁸⁹ Baha Sait Bey, "Anadolu'da İçtimai Zümreler ve Anadolu İçtimaiyatı.", İ. Görkem (Ed.), Türkiye'de Alevî-Bektâşî, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Ank: K.B Yay., 2000b, s. 149. Bedri Noyan, a.g.e., s. 221. A. T. Önder, a.g.e., s. 53-54.

⁹⁰ Cemal Şener, a.g.e. 1996a, s. 123. Rıza Zelyut, a.g.e., s. 184. Abdülkadir Sezgin, a.g.e., s. 69. Nejat Birdoğan, a.g.e. 1990, s. 252. Irene Mélikoff, a.g.e. 1999, s. 258.

⁹¹ Rıza Zelyut, a.g.e., s. 183. Cemal Şener, a.g.e. 1996a, s. 123. A.T.Önder, a.g.e. s. 66. Piri Er, a.g.e., s. 106-108.

Cemlerdeki temel amaç insanın eğitimidir. Alevî-Bektâşiler, Cem'i bir toplanma merkezi ya da bir toplantı yeri olarak değerlendirmemektedir. Onlara göre Cem, kutsaldır ve bu kutsallığı da insana dayanmasından kaynaklanmaktadır⁹².

Bu nedenle Cem evinde bir araya gelen cemaat, halka halinde yüz yüze bakacak biçimde oturmakta ve oturuş biçiminden dolayı halka namazı adını alan bu uygulamada, Cem'de bulunan her can karşısındakinin kıblesini oluşturmaktadır⁹³.Er'in, alan çalışmalarında başvurduğu kaynak kişi konuya ilişkin şu bilgiyi vermektedir:

*“Halka namazı cemde cemal cemale kılınan namazdır. Bu namazda insan insana secde eder, çünkü Hakk adem'dedir. Allah insanı kendine örtü yapıp onda gizlenmiştir. Hakk müminin kalbindedir”*⁹⁴

Aynı zamanda Halka Namazı, bir bütün olarak Cem'in adı olarak da değerlendirilmektedir⁹⁵.

Cem evinde toplanan, yüz yüze bakacak şekilde oturan kadınlı erkekli topluluğa Dede ya da Baba önderlik eder ve Cem'de belli bir yerleşim sıkı düzeni vardır. Dede ya da Baba postunda oturur. Dedenin sağında bir veya birden fazla aşık, dedenin solunda ise rehber yer almaktadır. Diğer kadınlı erkekli canlar da bu üçlünün karşısında yüz yüze bakacak şekilde oturur. Ortada daire şeklinde bırakılan boşluğa “meydan” adı verilir ve yerleşim, birbirlerinden niyaz⁹⁶ alabilecek şekilde, oturuş biçimi ise çift diz üstü ya da bağdaş kurarak yapılmaktadır⁹⁷.

Cem'in bir disiplin içinde geçmesi ve kişilerin geleneklere aykırı davranmaması için yeterli derecede insan görevlendirilmekte ve bu görevliler -Cem'de hizmetler On İki İmam adına görüldüğü için- “on iki hizmet sahibi” adı ile anılmaktadır⁹⁸. On İki İmam adına görülen bu hizmetler, Bektâî tekkesinde de Pir'e hizmet meslekleri olarak değerlendirilip, her hizmet birer post ile temsil edilmektedir. Aynı zamanda postların her biri, Bektâşîliğin büyük isimlerinden birine adanmıştır⁹⁹.

⁹² Yaşar Nuri Öztürk, Tarihi Boyunca Bektâşilik, İst:Yeni Boyut Yay., 1998, s. 221. A. T. Önder, a.g.e., s. 60. İ. Zeki Eyyuboğlu, a.g.e., s. 220.

⁹³ Piri Er, a.g.e., s. 16. Esat Korkmaz, a.g.e. 2000, s. 212. Bedri Noyan, a.g.e., s. 264. Nejat Birdoğan, a.g.e. 1990, s. 268.

⁹⁴ Piri Er, a.g.e., s. 16.

⁹⁵ Esat Korkmaz, a.g.e. 2000, s. 212. Piri Er, a.g.e. s. 16.

⁹⁶ Bir tarikat ulu'suna, büyüğüne ya da tarikatta bir makamı temsil eden şeye, yere ve bunlar aracılığıyla Tanrıya yalvarma, yakarma biçiminde uygulanan bir ibâdetdir.

⁹⁷ Cemal Şener, a.g.e. 1996a, s. 123. Yaşar Nuri Öztürk, a.g.e., s. 231.

⁹⁸ Abdülkadir Sezgin, a.g.e., s. 70. Cemal Şener, a.g.e. 1996a, s. 125.

⁹⁹ Baha Sait Bey, “Gizli Mabetlerden Bektâşiler I, II, III” İ.Görkem (Ed.), Türkiye'de Alevî-Bektâşi, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Ank: K.B Yay., 2000c, s. 235. Yaşar Nuri Öztürk, a.g.e., s. 180.

On İki Hizmet Sahipleri ve Görevleri

Kimi bölgelerde hizmetlere verilen adlar ve sıralaması farklı olmakla birlikte, yaygın hizmet sıralaması şu şekildedir:

1- Mürşit (Dede, Baba)

Birinci hizmet dedenindir ve Cemi yöneten, sorunları çözen, toplumu aydınlatan, yönlendiren kişi, yani insan-ı kamil¹⁰⁰dir. Bektâşilerde bu hizmeti Baba üstlenmiştir¹⁰¹.

Alevî-Bektâşiler dini önder olarak üç gruba bağlıdır:

a) Ocakzadeler (Seyyidler-Şerifler): Soyları On İki İmamlara çıkan ocaklardan gelenler.

b) Çelebiler : Hacı Bektaş Veli'nin soyundan gelenler (bel evlatları).

c) Babalar: Hacı Bektaş Veli'nin yolunu izleyenlerden gelenler (yol evlatları), Babağan Kolu.

İlk iki yolda, dedelerin en önemli özelliği seyyid olmaları yani soylarının On İki İmam'a ve Hz. Ali'ye bağlı olmasıdır. Ancak dede olabilmek için Hz. Muhammet ve Hz. Ali soyundan gelmek yeterli görülmemekte ve ilmi ile etkin olması gereği savunulmaktadır. Baba geleneğinde ise seyyidlik kural değildir, babalar yeterlilik ve değerliliğe göre belirlenir¹⁰².

Mürşitlik dedelik makamının en üst seviyesidir. Dede, pir, mürşit, baba hemen hemen aynı anlam yüklü kavramlar olarak da değerlendirilmektedir. Mürşit, Cem'de sembolik olarak Hz. Muhammed, Hz. Ali veya Hacı Bektaş Veli makamlarını temsil etmektedir¹⁰³.

2- Rehber

Dededen sonra en önemli hizmet sahibi rehberdir. Mürşide yardımcı olur, mürşidin olmadığı yerde onun vekilidir. Dede tarafından, yol ve erkânı iyi bilen kişiler arasından seçilir. Rehberlik soydan gelmez, ancak seçilirken, yolu iyi bilmesine, halk arasında sevilen ve sayılan bir kişi olmasına özen gösterilir. Yola katılacak olanlara yardım etmek görevlerindedir¹⁰⁴.

¹⁰⁰ Derece derece yükselerek Hakk'a ulaşan eksiksiz insan; olgun insan; yetkin insan. Bu insanla temsil edilen en olgun insanlık aşamasıdır.

¹⁰¹ Cemal Şener, a.g.e. 1996a, s. 125. Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 170

¹⁰² Besim Atalay, a.g.e., s. 28. Cemal Şener, a.g.e. 1994, s. 60. Abdülkadir Sezgin, a.g.e., s. 70.

¹⁰³ Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 170. Bedri Noyan, a.g.e., s. 74. A.T.Önder, a.g.e., s. 50. İ. Zeki Eyyuboğlu, a.g.e., s. 191.

¹⁰⁴ Irene Mélikoff, a.g.e. 1999, s. 262. Nejat Birdoğan, a.g.e. 1990, s. 282. Esat Korkmaz, a.g.e. 2000, s. 219. Cemal Şener, a.g.e. 1996a, s. 125.

3- Gözcü

Cemde rehberin yardımcısıdır. Törenin genel düzeninden, sükunetinden sorumludur ve uygunsuz hareket edenleri uyarma, cezalandırma ve gerekirse dedeye yansıtarak “dar’a çekilme”¹⁰⁵ lerini isteme yetkisi vardır. Bu hizmetin Karaca Ahmet’ten kaldığına inanılmaktadır¹⁰⁶.

4- Çerağcı (Delilci)

Çerağ¹⁰⁷ ya da delil’in yakılması ve meydanın aydınlatılması ile görevlidir. Eski dönemlerde aydınlanma aracı olarak kullanılan çerağ, modern aydınlatma araçlarının kullanılmaya başlanması ile yalnızca sembolik olarak kullanılmaktadır. Ateşin Alevî-Bektâşî inancında kutsal olması nedeniyle Cem sonuçlanana kadar çerağın yanması gerekmektedir¹⁰⁸.

5- Zâkir (Sazandar, Kamber, Güvender, Aşık)

Dedenin sağında oturan, bağlama çalıp nefes, duvaz imam, mersiye okuyan kişi ya da kişilerdir. Cem’de dede bağlama çalmazsa, Cem’i zâkir yürütür ve çok sayıda nefes, deyiş, duvaz imam bilmek, çalıp söylemek görevidir¹⁰⁹.

6- Süpürgeci (Carcı, Ferraş, Farraş)

Sembolik olarak Cem’de abdest aldırır ve Cem evinin temizliğinden sorumludur. İsrail’den kaldığına inanılmakla birlikte, tören boyunca her hizmetten sonra ortaya çıkarak, elindeki sembolik süpürge ile meydanı üç kez “Ya Allah, Ya Muhammet, Ya Ali” diyerek süpürür. Böylece hem hizmetler arasında kısa bir dinlence verilmiş olur, hem de üçlemeleri sürekli canlı tutma işlevini üstlenir¹¹⁰.

7- Dolucu (Sakka, Saka, Sakî, İbrikdar, Şemsi, Şerbetçi)

Cem evinde su, şerbet, dolu¹¹¹ sunan görevlidir. Alevî-Bektâşî dinsel törenlerinde yalnızca yaşlı erenler ve zâkir dolu içebilir. Bu hizmetin İmam Hüseyin’den kaldığına inanılmaktadır¹¹².

¹⁰⁵ Cemaatin ve dedenin önünde niyaz edip, meydanın ortasına gelerek ayaklar mühürlenmiş (sağ ayak başparmağı sol ayağın üzerinde), kollar göğüste çapraz, baş öne eğik durarak, sorgulanmak, yargılanmak.

¹⁰⁶ Nejat Birdoğan, a.g.e. 1990, s. 282. Esat Korkmaz, a.g.e. 2000, s. 219. Cemal Şener, a.g.e. 1996a, s. 125. Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 171.

¹⁰⁷ Hz. Muhammed’in Tanrıdan gelen ilk ışık olması anısına, ruhun aydınlanmasının bir sembolü olarak algılanan ve Cem törenlerinde kullanılan kandil, lamba, mum ya da çıra.

¹⁰⁸ Esat Korkmaz, a.g.e. 2000, s. 219. Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 170-171.

¹⁰⁹ Rıza Zelyut, a.g.e., s. 188. Esat Korkmaz, a.g.e. 2000, s. 219. Cemal Şener, a.g.e. 1996a, s. 125.

¹¹⁰ Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 171. Esat Korkmaz, a.g.e. 2000, s. 220. Cemal Şener, a.g.e. 1996a, s. 127.

¹¹¹ Yöreye göre şerbet ya da alkollü içki olabilir. “Sarhoş olmak” ya da “eğlence” amacıyla içilmez. Ayinin kutsal bir geleneğidir. Esasen Türkmenlerde “saçı” (olağanüstü güçlere sahip olduğuna inanılan ruhlara, onların rızasını kazanmak amacıyla sunulan-dağıtılan cansız nesnelere). Bir nevi kurban niteliği taşımaktadır, “kurban” anlamındadır.

¹¹² Cemal Şener, a.g.e. 1996a, s. 127. Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 171.

8- Pervane

Bu hizmetle ilgili farklı açıklamalarla karşılaşılmaktadır. Bazı araştırmacılara göre pervane; Cemde on iki hizmet sıralamasında semah yapma görevini yerine getiren hizmetliye verilen addır¹¹³. Bazı araştırmacılara göre ise; kimi bölgelerde, iznikçi, peyikçi adları ile anılan pervane hizmeti, dinsel törenin yapıldığı yer ile dışarı arasındaki haberleşmeyi sağlamayı, dedenin buyruklarını halka, yerleşim yerinde olup bitenleri de dedeye bildirmeyi ve dinsel tören sırasında köyde olacak olayları engellemeyi kapsamaktadır¹¹⁴.

9- Kapıcı (Bekçi)

Cem evinin kapısında beklemek, yaklaşan yabancıları içeri sokmamak ve içerdekileri, haber vererek uyarmak, kısaca dış güvenliği sağlamak görevidir¹¹⁵.

10- Kurbancı (Sofracı, Lokmacı, Nakib)

Cem evine gelen kurbanların kesilmesi, pişirilip hazırlanması ve sofralara paylaştırılması ile görevlidir. İnanca göre kurbanın kemikleri kırılmadan, yalnızca eklem yerlerinden ayrılarak pişirilmesi gerekmektedir¹¹⁶.

11-Kuyucu

Kurbanın artığını (barsak, kemik ve derisi) bir kuyu kazarak gömen hizmet sahibidir. Musahibi ile birlikte bu görevi yerine getirmektedir¹¹⁷

12-İbrikçi (Selman, İznikçi)

Cem töreninde omzunda havlu, sağ elinde ibrik, sol elinde leğen olduğu halde, kurban yenmeden önce ve yendikten sonra tüm cemaatin ellerini yıkatmakla görevlidir¹¹⁸.

Başlıca Cem Törenleri

Daha önce de belirtildiği gibi özellikle kış aylarında ve cuma akşamları yapılan Cem törenleri, birkaç amaca yönelik olarak yapılmakta ve ayrı amaçlarla yapılan törenlerde kimi değişik uygulamalarla karşılaşılmaktadır. “Cem töreninde çoğunlukla kurban kesme adeti olduğundan dolayı, törenlerin halk arasında “kurban” (Musahip Kurbanı, Abdal Musa Kurbanı vb.) olarak adlandırıldığı da görülmektedir”¹¹⁹.

¹¹³ Hüseyin Gazi Metin, Alevilikte Cem, Ank: Uyum Yay., 1997, s. 124. Esat Korkmaz, a.g.e. 1993, s. 285. Cemal Şener, a.g.e. 1996a, s.127. Rıza Zelyut, a.g.e., s.188.

¹¹⁴ Irene Mélikoff, a.g.e. 1999, s. 262. Nejat Birdoğan, a.g.e. 1990, s. 283. Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 171. Yaşar Nuri Öztürk, a.g.e., s. 181.

¹¹⁵ H. G. Metin, a.g.e. s. 124. Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 171. Cemal Şener, a.g.e. 1996a, s. 127.

¹¹⁶ Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 172. Cemal Şener, a.g.e. 1996a, s. 127. Esat Korkmaz, a.g.e. 2000, s. 220.

¹¹⁷ Nejat Birdoğan, a.g.e. 1990, s. 283. Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 172.

¹¹⁸ Irene Mélikoff, a.g.e. 1999, s. 262. Nejat Birdoğan, a.g.e. 1990, s. 283. Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b s. 172.

¹¹⁹ A. Celalettin Ulusoy, a.g.e., s. 260.

Bu dinsel törenler şu ana başlıklar altında toplanabilir:

Görgü Cemi

İkrar Verme Cemi

Musahip Tutma Cemi (Yol Kardeşliği)

Dardan İndirme Cemi

Muhabbet Cemi

Abdal Musa ve Nevruz Cemi

Görgü Cemi

Halk arasında “Görgü”, “Görüm”, “Görülme”, “Baş Okutma”, “Terceman Kurbanı” ve “İçeri Kurbanı” olarak da adlandırılan Cem törenidir ve “görülüp, sorgulanmak” amacıyla yapılmaktadır. Görgü, toplumdaki ergin (belli bir yaşa gelmiş ve yol kardeşi tutmuş) kişilerin bir yıl içerisinde yaptıklarının sorgulanması anlamını taşımaktadır. Görgü Cemi’ne -bazı bölgelerde bu koşul aranmamakla birlikte- musahipliler, daha önce görülmüş olanlar ve görülmeye talip olanlar katılabilmektedir¹²⁰. Her Alevî-Bektâşî, yılda bir kez bu görgüden geçerek, ikrarını tazeleyip, toplum önünde hesap vermek zorundadır. Görgüden geçerek kişilerin manevi olarak temizlendiğine inanılmaktadır¹²¹. Alevî-Bektâşî inancına göre bu uygulama, Hz. Muhammed’in: “Ölmeden önce ölü, mahşer olmadan hesabınızı görün!” buyruğuna dayanmakta, bu hadis Alevî-Bektâşîlerce kutsal sayılan Buyruk’ta da açıklanmaktadır¹²².

İkrar Verme Cemi

İkrar Verme Cemi, adından da anlaşılacağı gibi, kişinin Alevî-Bektâşî yoluna alınması amacıyla yapılan ilk büyük törendir. İkrar vermek, tarikata girmek ve tarikata girdikten sonra da yolun bütün kurallarına uymak için söz vermektir. İkrar vermeyen, bu törenden geçmeyen kimsenin Alevî-Bektâşî olması mümkün değildir¹²³.

Çocukluktan beri bu yol içerisinde bulunan ve törenlere katılan Alevî-Bektâşîleriçinyolaalınmasözkonusuolmadığından, butörennadirenyapılmaktadır. Ancak bazı bölgelerde genç ve musahipli olmayanlar Ceme alınmadıkları için, hem musahip hem de yola alınma töreni birlikte yapılmaktadır.

İkinci olarak da, Alevî-Bektâşî yoluna dışarıdan girmek isteyenlerin, uygun görülmesi halinde yola alınmaları amacı ile yapılmakta, bu tür törene daha çok Derviş Bektâşîlerinde (Babağan Kolu) rastlanmaktadır¹²⁴.

¹²⁰ M. Tevfik Oytan, a.g.e., s. 59. A. Celalettin Ulusoy, a.g.e., s. 263. Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 187.

¹²¹ Esat Korkmaz, a.g.e. 2000, s. 224.

¹²² Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 187.

¹²³ Besim Atalay, a.g.e., s. 21. Abdülkadir Sezgin, a.g.e., s. 71. Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 185. Esat Korkmaz, a.g.e. 2000, s. 373.

¹²⁴ Esat Korkmaz, a.g.e. 2000, s. 272.

İkrar Verme Cemi'nde de diğer Cem törenlerinde olduğu gibi birtakım yerel değişikliklerle karşılaşılma ile birlikte tören, genellikle bütün yabancıardan, tarikattan olmayanlardan gizli, saklı yapılmaktadır.¹²⁵

Musahip Tutma Cemi (Yol Kardeşliği)

Alevilikte en önemli kurum olan -ahret kardeşliği ya da yol kardeşliği anlamına gelen- Musahiplik; evli iki erkeğin, eşleri ile birlikte, ölene kadar kardeş kalacaklarına, birlik-beraberlik içinde yaşayacaklarına, dedenin ve toplumun önünde söz vermeleri şeklinde gerçekleşen, 'kan yolu ile olan akrabalık' dışında kurulan toplumsal bir akrabalıktır¹²⁶.

Hz. Muhammed ile Hz. Ali'den kaldığına inanılan ve Aleviliğin en özgün dayanışma kurumu olarak karşımıza çıkan musahiplik, Bektâşîliğin Babağan Kolunda hiç yokken, Bektâşîlikte ise yaygın değildir. Er; Bektâşîlikte yaygın olmama nedenini, Babağan Kolu'ndaki mücerretlik¹²⁷ kavramının etkili olmasına bağlamakta, musahiplik kurumunda en önemli koşulun evli olmak olduğunu da vurgulamaktadır¹²⁸.

Tamamen gönüllülük esasına dayanan ve hayatta sadece bir kişi ile yapılabilen musahipliğin ilk şartı, evli olunması, eşlerin de anlaşarak birbirini benimsemesidir. İkinci şart ise; uyumun bozulmaması ve sonradan sorun çıkmaması için, eğitim düzeylerinin, sosyal konumlarının ve ekonomik durumlarının birbiri ile uyumlu olmasıdır¹²⁹.

Musahipler arasında hem dinsel, hem de toplumsal anlamda yol kardeşliği vardır. Musahiplikteki yol kardeşliği, kan bağı ile oluşan kardeşlikten daha fazla sorumluluk gerektiren bir işleve sahiptir. Her iki tarafta birbirinin hatasından, sevabından sorumludur. Musahip eşleri de birbirinin kardeşi, çocukları kendi çocukları sayılır. Kan bağı kardeşliğinde çocukların birbiri ile evliliği söz konusu olduğu halde, musahip çocukları asla evlenemezler¹³⁰.

Belli bir yaşa gelen ve kendini bu sorumluluğu taşımaya hazır hisseden her Alevî, kendine bir musahip tutmakla yükümlüdür. Ancak daha önce de

¹²⁵ Detaylı bilgi için bkz. İ. Cem Erseven, *Alevîler'de Semah*, İst: Ant Yay., 1990, s. 193. John Kinsley Birge, *Bektâşîlik Tarihi*, Çev. Reha Çamuroğlu, İst: İletişim Yay., 1991, s. 196. İ. Zeki Eyyuboğlu a.g.e., s.193. Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 185. Abdülkadir Sezgin, a.g.e., s. 71. Besim Atalay, a.g.e., s. 21. Esat Korkmaz a.g.e.2000, s. 373. Bedri Noyan, a.g.e., s. 276. Piri Er, a.g.e., s. 39.

¹²⁶ Krisztina Kehl-Bodrogi, "Türkiye'de Ritüel Akrabalık İlişkileri." *Halk Bilimi* 1. Kitap, İst: E Yay., 2003, s. 122. Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 174. Piri Er, a.g.e., s. 39. Bedri Noyan, a.g.e., s. 272. Esat Korkmaz, a.g.e. 2000, s. 253.

¹²⁷ Hiç evlenmemek, ikrar vererek evlenmemeye söz vermek.

¹²⁸ Piri Er, a.g.e., s. 39.

¹²⁹ Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 176. Bedri Noyan, a.g.e., s. 272. Esat Korkmaz, a.g.e. 2000, s. 322. Irene Mélikoff, a.g.e. 1999, s. 157.

¹³⁰ A.T.Önder, a.g.e., s. 53. Piri Er, a.g.e., s. 42. Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 175.

belirtildiği gibi musahip adaylarının düzey ve konum bakımından birlik göstermeleri gerekmektedir.

Bu özellikleri taşıyan ve bu sorumlulukları gönüllü olarak kabul eden iki aday, Cem töreninde dede karşısına çıkarak niyetlerini dile getirirler. Dede musahip olmanın yükümlülüklerini, koşullarını¹³¹ anlatır ve bunları kabul edip etmediklerini sorar. Musahip olacıklardan olumlu cevap alınca şu gülbank'ı¹³² okur:

“Bism-i Şah, Allah...Allah...Yüzüm yerde, özüm dar'da. Dar-ı Mansur'da, ellerim gani dergahında. Erenlerden hak hayırlısı şey'en ederim. Allah...Eyvallah, hû dost!..”

Bu gülbank okunduktan sonra musahip olacıklar yerlerine otururlar. Bu dua sonrasında Musahip adaylarına, birbirlerini denemeleri ve yürütüp yürütemeyeceklerine karar vermeleri amacıyla, “sınama” ya da “kazanç” adı verilen bir yıllık -kimi kez bu süre daha kısa olabilir- bir süre verilir. Eğer adaylar anlayamayacak olursa sınama süresi içinde musahip olmaktan vazgeçerler. Böylece kardeşlik andı bozulmamış olacaktır. Bu bir yıl süresince birbirlerinden hoşnut olarak kardeşlikleri sürecek olursa, yeniden dedeye başvurulur ve bir cuma akşamı Cem töreni yapılır. İkrar Verme ve Görgü Cemi'nde olduğu gibi Musahiplik Cemi'nde de birtakım yerel değişikliklerle karşılaşmaktadır.¹³³

Dar'dan İndirme Cemi

Dar Cemi, Toprak Cemi, Lokma Erkanı adları ile de anılan Dardan İndirme Cemi, Hakk'a yürüyen¹³⁴ bir kimse için ve ölümünün üçüncü, yedinci veya kırkıncı gününde isteğe bağlı olarak yapılan bir cem törenidir.

Hakk'a yürüyen kişinin, dost, tanıdık ve alış-veriş yaptığı insanlarla, görüşüp-helalleşmeden ayrıldığı, kurbanı kesilip-lokması dağıtılmadan, sorgulanıp-toplumdan rızalık almadan, dar'da beklediği düşüncesi ile ölen kişinin ailesince yapılmaktadır. İnanca göre bu cemde, Hakk'a yürüyen kişi dar'dan indirilir, aklanır ya da ulu divana bırakılarak öbür dünyaya yolcu edilir. Bu nedenle Dar'dan İndirme Cemi olarak adlandırılmaktadır¹³⁵.

¹³¹ “Birbirinize ölüncüye kadar yardımcı olacaksınız, birinizin hatasından günahından diğeriniz de sorumlusunuz, birbirinizin suç işlemesine engel olacaksınız,...vb.”

¹³² Cem törenlerinin açılışı, kapanışı ve yürütülmesi sürecinde dedenin yüksek sesle okuduğu Türkçe dualara verilen addır. Gülbenk de denilmektedir.

¹³³ Detaylı bilgi için bkz. Irene Melikoff, Uyur İdik Uyardılar Alevilik-Bektâşilik Araştırmaları, Çev. Turan Alptekin, İst: Cem Yay., 1993, s. 89. Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 174. Esat Korkmaz, a.g.e. 2000, s. 322. A. Celalettin Ulusoy, a.g.e., s. 225. Bedri Noyan, a.g.e., s. 336.

¹³⁴ Alevî-Bektâşî inancına göre ölen kişi Tanrı'ya ulaşmıştır. Bu nedenle ölmek sözcüğü yerine Hakk'a yürümek deyiimi kullanılmaktadır.

¹³⁵ İ. Cem Erseven, a.g.e., s. 203. M. Tevfik Oytan, a.g.e., s. 166. Korkmaz, a.g.e. 2000, s. 438. Bedri Noyan, a.g.e., s. 345.

Hakk'a yürüyen kişi eğer düşkün ise, Dar'dan İndirme Cemi düzenlenmemekte, şeklen uygun cenaze namazı kılınarak, rızalık alınmadan defnedilmektedir. Bu törenin açılışı da tıpkı diğer cemlerde olduğu gibi, چراğların yakılması, meydana usulüne göre girilmesi ile yapılmaktadır.

Muhabbet Cemi

Koldan Kopan Erkânı ya da Ehl-i Beyt Muhabbeti olarak da adlandırılan Muhabbet Cemi¹³⁶, çoğunlukla nefes-deyiş okunup, semah dönülen bir cem olarak karşımıza çıkmakta ve bu törene gerçek anlamda bir ayin gözüyle bakılmamaktadır. Diğer törenlere bekarların girmesi yasak olduğundan dolayı, bu tören, gençleri ve yeni talip olanları toplantıya alıştırmaya, Alevî-Bektâşî yol ve felsefesi, uygulamaları, edep-erkânı konusunda bilgi verme ve tarikat kavramını aşılama amacı ile düzenlenen, eğitim yanı ağır basan bir muhabbet toplantısıdır¹³⁷.

Genellikle kış aylarında, cuma akşamları veya isteğe bağlı olarak başka günlerde de yapılan muhabbet cemine katılabilmek için musahipli olmak gerekmez. Muhabbet ceminde, kurban kesilmesi ana koşul olmasa da lokma töresi bulunmaktadır. Yörelere göre farklılık göstermekle birlikte, bu cemlerde dem alma (rakı, içki içme) adeti de vardır. Toplantıya gelenler beraberlerinde çeşitli yiyecek ve demleri ile birlikte gelirler. Bu törenler her ne kadar ayin amaçlı yapılsa da yolun edep ve ahlakına aykırı davranılamaz¹³⁸.

Abdal Musa ve Nevruz Cemi

Bu tür dinsel törenler, toplumu birleştirme amacıyla yapılan törenlerdir ve bu törenlerin ortak özelliği, tüm topluma açık olmaları ve diğer dinsel törenlere katılamayan düşkün insanların bu törenlere katılabilmeleridir. Diğer bir özelliği ise, bir gece kadar kısa süreli olmaları ve dinsel görünüm altında olmalarına karşın, bir şölen, bir eğlenti havasını taşımalarıdır¹³⁹.

14. yüzyılda, Orhan Gazi döneminde yaşadığı ve Yeniçerilerle birlikte savaşlara katıldığı tarihsel olarak kanıtlanan Abdal Musa'nın, gerçek yaşamı söylencelerle karıştığı için yaşamı hakkında kesin bilgi bulunmamaktadır¹⁴⁰.

Hacı Bektaş Veli'nin önde gelen halifelerinden olan ve günümüzde

¹³⁶ V. Lütfi Salcı; Yola alınma töreni dışındaki tüm cem törenlerini "Muhabbet Cemi" olarak adlandırmaktadır. Detaylı bilgi için bkz. Vahit Lütfi Salcı, Gizli Türk Halk Musikisi, İst: Nümune Matb., 1940, s. 21.

¹³⁷ M. Tevfik Oytan, a.g.e., s. 161.

¹³⁸ Nejat Birdoğan, a.g.e.1990, s. 258.

¹³⁹ Celalettin Ulusoy, a.g.e., s. 281. Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 201.

¹⁴⁰ Nejat Birdoğan, Anadolu ve Balkanlarda Alevî Yerleşmesi, İst: Mozaik Yay., 1995, s. 74. Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990 b, s. 202. Cemal Şener, a.g.e. 1998, s. 56. Bedri Noyan, a.g.e., s. 553. Irene Mélikoff, a.g.e. 1999, s. 280.

Antalya-Elmalı'da türbesi¹⁴¹ bulunan Abdal Musa'nın, Alevî-Bektâşîler arasında önemli bir yeri vardır. En az yılda bir kez olmak üzere -kış aylarında ve cuma akşamları- hemen tüm Alevî-Bektâşî gruplarınca Abdal Musa adına cem yapılmakta, ilkbaharda ise kurban kesilmektedir¹⁴².

Abdal Musa Birlik Kurbanı ya da Abdal Musa Muhabbeti adı verilen tören, belli bir gün olmadan bazı kimselerin kurban kesmek istemeleri ile ya da köy halkını bir araya toplamak, yerleşim yerinde çıkan herhangi bir dargınlık veya sorunları çözümlmek için de yapılmaktadır. Abdal Musa Törenleri'nde kurban ve diğer masraflar törene katılacak olanların tümü tarafından karşılanmaktadır.

Abdal Musa Cemi'nde, bazı bölgelerde kural olarak on iki hizmet yapılırken, bazılarında ise, dua, duvaz imam, deyiş ve semahlarla yetinilmektedir. Bu törenlerde, bölge ve bağlı bulunulan ocaklara göre temel inançta birlik olmakla birlikte, ayrıntılarda önemli farklılıklarla karşılaşmaktadır¹⁴³.

Nevruz, (21 Mart) Alevî- Bektâşîlerce Hz Ali'nin doğum günü; Hz Ali ve Hz Fatma'nın evlenme günü; Hz Muhammed'in peygamberliğini ilan günü; baharın başlangıcı ve yılbaşı¹⁴⁴ olarak değerlendirilmekte, en büyük bayram ve kutsal bir gün olarak kutlanmaktadır¹⁴⁵.

Nevruz Cemi ve Nevruz Lokması adı verilen törende, Nevruz gecesinde meydan açılarak canlara nasip verilmekte, içkiler içilmekte, bağlamalar eşliğinde nevruziye ve nefesler okunarak semahlar dönülmektedir. İbâdet olarak değerlendirilen ve diğer büyük törenlerde olduğu gibi yol kurallarına göre düzenlenen Nevruz Törenlerini de, hemen herkese açık olması; toplumu birleştirme, bir araya getirmeyi amaçlaması nedeniyle Muhabbet Cemleri grubuna dahil etmek mümkündür¹⁴⁶.

Zaman zaman açık havada ve kalabalık topluluklarca yapıldığı anlaşılan tören, büyük bir coşku ile şenlik havası içerisinde yürütülmekte, kimi zaman dinsel görünümü aşip şenlik havasına bürünmesi ise doğal karşılanmaktadır¹⁴⁷.

¹⁴¹ "Bursa başta olmak üzere Abdal Musa'ya mal edilen başka dergahlar da bulunmaktadır." Irene Melikoff, a.g.e. 1999, s. 280. Bedri Noyan, a.g.e. 1995, s. 549.

¹⁴² Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 202. Cemal Şener, a.g.e. 1998, s. 57. Bedri Noyan, a.g.e., s. 551.

¹⁴³ Celalettin Ulusoy, a.g.e., s. 261. Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 218.

¹⁴⁴ Bu gün, eski İran takviminin yılbaşı günüdür.

¹⁴⁵ Yaşar Nuri Öztürk, a.g.e., s. 227. İ. Zeki Eyyuboğlu a.g.e., s. 200. Bedri Noyan, a.g.e., s. 180.

¹⁴⁶ Cemal Şener, a.g.e. 1998, s. 112. Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 218. Yaşar Nuri Öztürk, a.g.e., s. 228.

¹⁴⁷ Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 219.

ALEVÎ-BEKTÂŞÎ MÜZİĞİ

Tarihsel, kültürel, etnik koşullara uygun olarak yaratılan ve kulaktan kulağa, dilden dile dolaşarak gelişimini sürdüren “Halk Müziği”, gerek geçmiş döneme ait kültürler konusunda bilgi edinmemizi sağlayan ve gerekse büyük kitleleri ortak bir değerle birleştirebilen önemli bir ifade biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır¹. Halkın yaşam dolu gelişiminin seslerle ifadesi olan ve sanat kaygısı olmadan yaratılan halk müziği, başlangıçta yaratıcısı belli olmasına rağmen nesilden nesle aktarılması kulağa ve belleğe dayalı olduğu için, zamanla değişmekte, anonimleşmekte ve toplumun malı haline gelmektedir.

Türk müzik kültürü içerisinde köklü bir yere sahip olan ve Türkiye’nin ulusal kültürüne büyük katkılar sağlayan, Alevî-Bektâşî müziği için de aynı durum söz konusudur. Bu müzik, sözel kültür yapısına sahip ve temel kaynaklarının dahi çok az bölümü henüz yazıya geçirilmiş olan Alevî-Bektâşî kültürünün ve inancının var olmasını sağlayan en önemli etkidir.

Ong’a göre; söz söyleme, söyleneni dinleme, dinleneni tekrarlama ve yeniden oluşturmaya hakim olma, sözlü kültürlerdeki en etkin öğrenme yöntemidir. Sözlü kültürle yaşayan insanlar, bu yöntem sayesinde pek çok şeyi bilmekte ve bu özellikleriyle de bilgelik düzeyine ulaşabilmektedir². Alevî-Bektâşî toplumu da bu kültürel aktarım yöntemini kullanmış, sözel değerleri, gelecek kuşaklara müzik ve oyunu (dans) kullanarak aktarmıştır.

Önceki kuşaklardan devralınan Alevî-Bektâşî sözlü kültürüne özgü anlatım biçimleri olan nefes, deyiş, duvaz imam, semah vb. dizeleri müziğin de katkısı ile yüzyıllarca varlığını sürdürebilmiş ve günümüze kadar ulaşabilmiştir. Clarke’ın aktardığına göre; During, böylesi marjinal kültürlerin diğer kültürel öğeleri zamanla yitse bile, müziğin, topluluğun elde kalan tek kimlik göstergesi olarak bile yaşamını sürdürebildiğini, Alevî-Bektâşî müziğinin de bu toplumun en uzun süreli kimliğini oluşturduğunu savunmaktadır³.

Çeşitli (eski) Türk kavimlerinde Kam, Baksı, Oyun, Şaman, Ozan adı verilen, toplumu yönlendiren ve toplum içinde etkin, bilge kişiler olduğu tespit edilen ozanların (halk şairleri), aynı geleneği İslamiyet’in kabulünden sonra da sürdürdükleri anlaşılmaktadır. Ancak, 15. yüzyılın ortalarına doğru ozan kelimesi, yerini aynı anlama gelen ve Arapça’dan dilimize girdiği düşünülen “aşık” adlandırmasına bırakmış gözükmektedir⁴.

¹ Mehmet Kaygısız, Türklerde Müzik, İst: Kaynak Matbaası, 2000, s. 178.

² Walter J. Ong, Sözlü ve Yazılı Kültür, Çev. Sema Postacıoğlu Banon, İst: Metis Yay., 2003, s.21.

³ Gloria Clarke, “Bir Dedenin Kimliğinde Müziğin Yeri Ne Kadardır?”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İst: Mimar Sinan Üniv., 1998, s. 128.

⁴ Feyzi Halıcı, Aşıklık Geleneği ve Günümüz Halk Şairleri Güldeste, Ank: AKM Yay., 1992, s. 15.

Saz-söz (bağlama, şair) birlikteliğine dayanan Alevî-Bektâşî müziğinin, bugünkü konumunda halk ozanlarının rolü de oldukça önemlidir. Alevî-Bektâşî ozanı, -kendisi de dahil- topluluğun alıştığı ve anımsadığı geleneksel bilgiyi, -yine topluluğun bildiği- öncülerden kendisine ulaşan belli anlatım kalıplarını kullanarak ifade edebilen, uzun boylu düşünüp taşınmadan, dinleyici önünde yaratabilen kişidir⁵. Çünkü, özgün yaratıcılık yeteneğine sahip halk ozanları, toplumun düşünüp ifade edemediklerini, doğaçlama olarak ve özlü bir biçimde ifade edebilmektedir. İletişim ve etkileşim ise, ibâdet ve muhabbet (Cem) törenlerinde müzik ve oyunla birleşerek, zahmetsizce sağlanmaktadır.

Clarke'ın, yine Sûfî müziğini inceleyen During'den aktardığına göre, halk aşıklarının çok büyük bir bölümünün (bazı kaynaklara göre %90'ı) Alevî-Bektâşî kökenli olması, Alevî-Bektâşîlerin Türkiye'nin ulusal kültürüne büyük katkılar sağladığı ve Türk halk müziği alanında da oldukça etkili oldukları görüşünü doğrulamaktadır⁶.

Aynı zamanda, Alevî-Bektâşî öğretisinin halk aşıklarının sazında-sözünde, yalın halk diliyle betimlenmiş olması, Dede Korkut geleneğini sürdüren ozanların, -tıpkı önceki inanışlarında olduğu gibi- kutsal olarak algılanmasına da neden olmuştur.

Önemli halk ozanları çıkaran Alevî-Bektâşî inancı, bu ozanları kutsal kabul ederek yüceltmiş, adeta aziz makamına yükselterek, onları birer düşünür, veli olarak da görmüşlerdir. Öyle ki, bir Alevî-Bektâşî ozanının deyişinin okunması sırasında mahlas dörtlüğünde ozanın adı geçtiğinde, dinleyenler, sağ ellerini önce yüreklerinin üzerine daha sonrada dudaklarına götürerek niyaz etmektedirler. Bu davranışla, adı geçen ozana saygı gösterilmekte ve ozan selamlanmaktadır.⁷

Alevî-Bektâşî inancında “ermiş”, “7 Ulu”, “7 Kutup” veya “7 Büyük” sayılan bu ozanlar; Nesimi, Fuzuli, Şah Hatayi, Pir Sultan Abdal, Kul Himmet, Virani ve Yeminidir. Adı geçen ozanların hemen tamamı, sarayda işlenenin tersine, şiirlerini, Türkçe bir dil ve hece vezni ile yazarak, Arapça ve Farsça'nın karşısında Türk dilinin işlenmesini ve bozulmadan yaşamasını sağlamışlar, yok olmasını engellemişlerdir.⁸ Bunun en önemli kanıtı da 15. ve 16. yüzyılda yazılmış birçok şiirin bugün bile anlaşılabilir durumda olmasıdır⁹.

Yaşamı seslendiren bir öge olan müziğin büyüleyici gücünden, Eski Yunan inancından Şaman'ların dinsel törenlerine dek, bir çok ritüelde

⁵ Ayhan Erol, “Birlik ve Farklılık Ekseninde Alevilik ve Alevî Müziği.” Folklor/Edebiyat Alevilik Özel Sayısı, 2002-2, s. 280-284.

⁶ Gloria L. Clarke, a.g.t., s. 128.

⁷ Yüz Soruda Alevilik Aleviliğin Temelleri, Hamburg:Hamburg Anadolu Alevileri Kültür Birliği Bilim Kurulu, 1991, sayfa: 85.

⁸ Aruz vezni ile yazılmış şiirlere az sayıda da olsa rastlanmaktadır. Örneğin, Seyyid Nesimi ve Fuzuli'nin şiirlerinde.

⁹ Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 219.

yararlanıldığı kabul edilen bir gerçektir. Alevî-Bektâşî dinsel törenlerinde de müziğe büyük yer verildiği, hatta inancın bir parçası olduğu, bağlamasız, müziksiz ve semahsız Cem töreni yapılmadığı dikkat çekmektedir. Markoff'a göre Alevî-Bektâşîler;

“... zahiri dindarlık örtüsü kuşanmanın, günlük ibâdeti yerine getirmenin, Mekke'ye hacca gitmenin yalnızca zevahiri kurtarmak olduğunu düşünürler. Tanrı'ya daha derin, kalpten ve vasitasız bir biçimde zikir, dans ve müzikle ulaşılan ruhani arınma ile varılabileceğine inanırlar...”¹⁰.

Cem törenlerinde, dinsel amaçla yaratılan bu müzikler, Alevî-Bektâşî ‘takiyye’¹¹ sine bağlı olarak -yakın zamanlara kadar- gizlenmiş ve bu müziği başlangıçta aynı inanca sahip olmayanlar dışında pek fazla bilen olmamıştır.

Geleneksel olarak yüzyıllar boyu kendilerini tecrit ederek, bir başka deyişle soyutlanmış olarak -merkezi otorite ve ideolojiden bağımsız- yaşayan Alevî-Bektâşî topluluklarının müziğinin, yüzyıllar boyu gizlilikle özdeşleşmesi ve aynı inanca sahip olmayanlardan bir sır gibi saklanmış olması, bu müziğin Anadolu geleneğinin en otantik biçimine sahip olduğunu ve içeriğini önemli ölçüde koruduğunu düşündürmektedir¹².

Özellikle kırsal kesimdeki Alevî-Bektâşî köylerinde gizli olarak uygulanan bu müzik, Salcı'ya göre, “Gizli Türk Halk Musikisi”dir. Bu müzik; bulunamamış, bilinmemiş bu nedenle de işlenememiş ve milli bakımdan temiz, tarihi bakımdan daha zengin bir hazinedir. Salcı konu ile ilgili düşüncelerini şu şekilde açıklamaktadır:

“Bu gizli halk musikisi Türkiye’de asırlardan beri icra ve devam edilegelmiş çok canlı ve reddi kabil olmayan bir hakikattir. Lakin bu o kadar gizli kalmıştır ki musikicilerimiz şöyle dursun çok kudretli musiki alimlerimiz bile bunların farkına varamamıştır. Bazıları ise işi daha ileriye götürerek bu nevi musikinin bizde varlığı söylendiği zaman inkara kalkışmışlar ve hatta dili tokaçlı, eli kırbaçlı hücumlar yapmak suretiyle kendi ilimlerini bile suüstimal etmişlerdir. Dava şudur: Gizli Musiki vardır. Asırlarca devam etmiştir. Bunu şöylece teşrih¹³ ve iddia ediyoruz ki; Türk halk edebiyatının biri açık ve diğeri gizli olmak üzere iki cephesi olduğu gibi Türk halk musikisinin de biri açık biri

¹⁰ Irene J. Markoff, “The Role of Expressive Culture in the Demystification of a Secret of Islam: The Case of the Alevîs of Turkey.” The

World of Music, XXVIII, sayı 3, 1986b, s.42-53.

¹¹ Alevî-Bektâşîlere yönelik baskılara karşı bir savunma biçimi olarak doğan ve zamanla “yol” kuralı durumuna gelen, tarikat kurallarını

ve bilgisini Sünnilere açmama, kendini gizleme kuralı. Sakınma, çekinme.

¹² Vahit Lütfi Salcı, “Kızılbâş Musikisi.”, Tanrıdağ-1/17, 1942, s. 10.

¹³ Açma, yayma, detaylarıyla kaydetme.

gizli olmak üzere iki cephesi vardır... Halk edebiyatının açık ve gizli kısımları meraklılar tarafından yazılan yazma cönklerin ele geçmesi ile meydana çıkmaya başlamışsa da Halk musikisinin gizli kısmını elde etmek şimdiye kadar mümkün olamamıştır... ”¹⁴.

Günümüzde bile bu müziğin, yapılan tüm araştırmalara rağmen, tam olarak tespit edilememesi, Salcı'nın, 1930'lu yıllarda yürüttüğü çalışmalara dayanarak ortaya koyduğu “gizli müzik” tespitini doğrulamaktadır. Salcı, yalnızca Alevî-Bektâşî çevrelerinde yaşayan bu müziğin gizlenme nedenlerini şu cümle ile ifade etmektedir:

“Bunun sebeplerinden başlıcası Türk Alevî ve tasavvuf inancının yasaklığının kuvvetli bir inat ve sarsılmaz bir inan ile asırlarca devam etmiş olmasıdır”¹⁵.

Bazı araştırmacı ve yazarlara göre, Alevî-Bektâşî müziği ağırlıklı olarak dinseldir. Ancak, dinsel içerikli olanlar ve olmayanlar olarak ikiye ayrılmaktadır. Gizli müzik olarak adlandırılan dinsel içerikli müzik ise, yalnızca toplum üyeleri tarafından bilinen müziktir¹⁶.

Ürünlerinin hemen hepsinde Tasavvuf düşüncesi ve “yol” felsefesi işlenen Alevî-Bektâşî müziğinin, lâdini ya da yarı dini bir karakter taşıdığı ve halk müziğinin bir parçası olduğu da düşünülmektedir¹⁷.

Yönetken'e göre,

“Bektâşî-Alevî müziği ve oyununa dini müzik ve oyun diyenler varsa da biz bu kanaate iştirak etmiyoruz. Bunlar; Sünni-Ortodoks Müslüman mabedi olan camide yapılan bir müzik ve oyun olmadığından onlara Türk dini müzik ve oyunu demek doğru olmaz, bir tarikat ve mezhep kültürü olduğundan, onlara Tarikati-Mezhebi manada “Sectaire” demek daha doğru olur; kaldı ki, Bektâşî-Alevî ezgileri ve oyunları tam dini ve ilahi bir karakter de taşımazlar... Buna rağmen az çok yakından tanıdığımız köy Alevî ezgileri ve semahları bize göre üslup ve karakter itibarıyla, diğer tamamen din dışı ezgi ve oyunlardan ayrı bir özelliği, eda ve ifadeyi haizdirler. Onlar tamamen büyük Anadolu Türk halk müziği ve oyunlarından”¹⁸.

Alevî-Bektâşî müziğinin halk müziğinin bir alt ürünü olduğunu savunan bu görüşlerin yanı sıra, yine Clarke'ın aktardığına göre During, Alevî-Bektâşî müziğinin, halk müziğinden ayrı olarak ele alınmasını daha doğru bulmaktadır. Eğer dini ve dini olmayan müzikler arasında bir fark varsa, bu yalnızca uzmanlar tarafından tanınabilmektedir¹⁹.

¹⁴ V. Lütfi Salcı, a.g.e. 1940, s. 15-16.

¹⁵ V. Lütfi Salcı, a.g.e. 1940, s. 15-16.

¹⁶ Nejat Birdoğan, a.g.e.1990, s. 433. Rıza Zelyut, a.g.e., s. 169.

¹⁷ Halil Bedi Yönetken, “Bektâşîlerde Müzik ve Oyun.”, Ülke Gazetesi, 28 Aralık 1945, s. 4.

¹⁸ Halil Bedi Yönetken, a.g.m. 1945, s. 4.

¹⁹ Gloria L. Clarke, a.g.t., s. 126-129.

Ayrıca, bu müziği; içinde yaşayan ve toplumun dini önderlik görevini üstlenen dedeler de, Alevî-Bektâşî toplumunda müziğin işlevinin, ibâdet olduğunu ve bu müziğin birine (Allah, Hz. Ali, On iki İmam ve Ehl-i Beyt) sunulduğunu düşünmektedir²⁰.

Bu bilgiler ışığında, Alevî-Bektâşî müziğinin ayrı bir çeşit olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceği sorusu, yanıtız kalmakla birlikte, bu müziğin, dinsel kaynaktan yola çıktığı ve zamanla sivilleşerek, Türk halk müziğinin kaynağını oluşturduğu gerçeği de göz ardı edilmemelidir.

Günümüz Türkiye’inde isimleri birlikte telaffuz edilen ve aynı inançsal değerleri paylaşan Alevî-Bektâşî topluluklarının, içerikleri aynı olmakla birlikte, müzikal anlamda farklı ürünler ortaya koydukları anlaşılmaktadır. Köy Bektâşîleri olarak da adlandırılan Alevî toplumunun müziği, Orta Asya uzantılı ve kırsal kesim kaynaklı, oysa Bektâşî müziği genellikle şehir kaynaklıdır ve aydın kesim arasında yaşama olanağı bulmuştur²¹.

Salcı, bu farklılığın yirminci yüzyılın başlarında ortaya çıktığını belirtmekte ve “gizli musiki” olarak adlandırdığı Alevî-Bektâşî müziğini iki kısma ayırmaktadır. İlki; şehir-özellikle İstanbul- kaynaklı olarak değerlendirdiği Tekke müziğidir ki, şiirleri (güftesi), divan edebiyatına ait, müziği ise Osmanlı müziği etkisi altında kalmış olan gizli müziktir. İkincisi ise; halk gizli müziği olarak adlandırdığı, şiirleri Türk halk tasavvuf edebiyatının ürünlerinden olan ve Türk müziğinin tarihsel inceliklerini taşıyan gizli müziktir²².

Salcı’ya göre,

“Bunlardan, gizli halk musikisi ilk görünüşte tekke musikisi gibi görünse de bu görüş yanlış bir görüş olur. Gizli halk musikisi, açık halk musikisi ile eş ve kardeş olan ve aynı tarz ve şekil ifade eden ve diğer nevilerden büyük farklarla ayrılan Türk Alevî, Bektâşî ve Kızılbaş musikisidir”²³.

Alevî müziği ve Bektâşî müziği biçiminde ayrı değerlendirmelere tabi tutulan bu müzikler arasındaki fark, ezgisel ve metrik yapıları ile çalgı seçimlerinden kaynaklanmaktadır.

Bektâşî müziğinde yol kurallarını ve tarikat ilkelerini konu alan eserlere “nefes” adı verilmekte ve nefeslerde çoğunlukla; düyek (8/8), sofyan (4/4), devrihindi (7/8; 7/4), curcuna (10/8;10/16), aksak (9/4; 9/8), ağır düyek (8/4),

²⁰ Gloria L. Clarke’ın 1998 yılında yaptığı alan araştırmasında elde edilen anket sonuçlarına göre; dedelerin %93 gibi bir çoğunluğu,

Alevî-Bektâşî toplumunda müziğin rolünün, ibâdet olduğu görüşündedir. Gloria L. Clarke, a.g.t., s. 295.

²¹ Nejat Birdoğan, a.g.e. 1990, s. 429.

²² Vahit Lütfi Salcı, “Bela Bartok’un Konferansları Gizli halk Musikisi.”, Ülkü-XI/17, 1938, s. 113-123. V. Lütfi Salcı, a.g.e. 1940, s. 17-26.

²³ V. Lütfi Salcı, a.g.e. 1940, s. 36.

rakıs, Bektâşî rakısı (16/4), raksan (15/8), katıkofî (müsemmen 8/8), yürük semai (6/8) usulleri kullanılmaktadır²⁴. Köy Bektâşîleri ve/veya Anadolu Alevîleri ise, yol kurallarını konu alan şiir ve ezgilere “deyiş” adını vermekte, diğer müzik türlerinde olduğu gibi deyişlerde de, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 zamanlı ölçüleri yoğun olarak kullanmaktadır. Çok sık olmamakla birlikte 11, 12,.....,23, 24 ve 25 zamanlı ölçülerle de karşılaşmaktadır²⁵.

Bektâşî nefeslerinin, bir saz eşliğinde söylenmesi söz konusu olduğunda kullanılan enstrümanlar; ney, tanbur, rebab, ud, kanun, kudüm veya mazdar’dır²⁶. Köy Bektâşîlerinde ve/veya Alevîlerde ise; temel enstrüman olan bağlamanın çeşitli boyları ve bunun yanı sıra -çok yaygın olmamakla birlikte- keman ve kabak kemane de kullanılmaktadır.

Ezgisel yapı bakımından, Köy Bektâşîleri ve/veya Alevîlere ait müziklerde, Türk halk müziğinin bütün ezgi hareketleri ve yapıları ile karşılaşılabılır. Bektâşî müziğinin ise, şehir kaynaklı olmasına karşın, halk müziği verilerinden oldukça fazla etkilendiği ve yararlandığı görülmektedir.

Alevî-Bektâşî kültürünün ayrılmaz parçası durumunda olan saz-söz geleneği, genel kabullere göre, eski Türk kültürünün bir uzantısıdır²⁷. İslam’ın Türk kültürüne bu alanda katkısı olmamıştır. Hatta katkısı olmadığı gibi, halkın İslam öncesi kültürü ile ilişkisini kesmek için, geleneksel şiir, müzik ve oyun yasaklama yoluna gidilmiştir²⁸. Şeyhülislamın defalarca yayınladığı fetvalarla yasaklanmasına karşın, şiir, müzik, oyun Alevî-Bektâşî yaşam ve ibâdetinin ayrılmaz bir parçası olarak, günümüze kadar süregelmiş, Osmanlı İmparatorluğu’nun son yıllarına kadar, kırsal müzik geleneğinin bir parçası olarak, gezgin aşıkların etkinlikleri dışında fazla duyulmadan varlığını sürdürmüştür.

Cumhuriyetin kurulması ile belirlenen yeni politikalar doğrultusunda, dini taassubun önlenmesi amacıyla, 1925 yılında tüm tarikatlar devlet tarafından yasaklanmasına rağmen, Alevî-Bektâşî aşıklarının laik politikaya ideolojik destek vermeleri ile aynı devletin bu aşıkları desteklediği dikkat çekmektedir. Dinsel müziklerini grup içi etkinliklerde sürdüren Alevî-Bektâşî aşıkları, radyo programlarına, festivallere ve konser etkinliklerine ise, aşk, doğa, barış vb. gibi temaları işleyerek katılmışlar, bu katılımlarıyla, Alevî-Bektâşî toplumunun temel müzik aleti olan bağlamanın da halk müziğinin temel çalgısı haline gelmesinde önemli rol oynamışlardır²⁹.

²⁴ T. Koca ve Zeki Onaran, Güldeste, Ankara: Doğu Matbaacılık, 1987, s. 5.

²⁵ Melih Duygulu, Alevî-Bektâşî Müziğinde Deyişler, İst: Sistem Ofset, 1997, s. 27.

²⁶ T. Koca ve Zeki Onaran, a.g.e., s. 5.

²⁷ Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990b, s. 117. Nejat Birdoğan, a.g.e.1990, s. 429. A.T.Önder, a.g.e., s. 54-69.

²⁸ Süleyman Uludağ, a.g.e., s. 119.

²⁹ Irene J. Markoff, “Musical Theory, Performance and Contemporary Bağlama Specialist in Turkey.”, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Washington: Univ. of Washington, 1986a.

1950'lere kadar müziksel sistemi sosyal sistemine uyan ve değişime dirençli olan Alevî-Bektâşî müziğinin, sözü edilen yıllardan sonra sarsıntılı bir değişim sürecine girdiği gözlemlenmektedir. 1950'li yıllarda, kentlere göç sürecinin başlaması, "Halk Aşığı" ya da "Mahalli Sanatçılar"ın yanı sıra, bu sanatçılardan aldıkları ezgileri kent insanına aktarmak görevini üstlenen sanatçıların doğmasına neden olmuştur. Kentlerde eğitim almış sanatçılar, Alevî-Bektâşî tavrı olan bağlama düzenini (La-alt tel, Re-orta tel, Mi-üst tel) kullanmayıp, çağdaş bir sound yakalamak amacı ile bozuk düzeni (La-alt tel, Re-orta tel, Sol-üst tel) tercih etmişlerdir.

1960'lı yıllarda, Erzincan Kırklar Semahı'nın, söz ve müziği ile TRT radyosunda yayınlanması ve Hacı Bektaş Veli anısına yıllık kültür festivalinin düzenlenmesi, yeni bir dönemin başlamasına neden olmuştur. Repertuvarlarını daima deyiş ve nefeslerle sınırlı tutan mahalli aşıkların yanı sıra, yol ideallerini yeni ve sanatsal bir üslupla yorumlama amacı ile yaratıcı arayışlara giren modern Alevî-Bektâşî saz ustaları, kentlerde yaşayan sanatçıların (Alevî-Bektâşî olsun ya da olmasın) bu ürünleri seslendirmesine ve Alevî-Bektâşîleri kuşatan şüphe duvarının yıkılarak, Türkiye halkının ortak kültürel mirasa sahip olmasına yol açmıştır.

Konularına Göre Alevî-Bektâşî Müziğinde Türler

Alevî-Bektâşîlerin, yaşamlarının her döneminde olduğu gibi, ibâdetlerinde de müziğe büyük yer vermeleri, dinsel müzik türlerinde çeşitliliğe neden olmuştur. Daha önce de belirtildiği gibi Alevî-Bektâşî ibâdet müziği, "saz-söz" birlikteliği temeline dayanan bir müziktir. Sözlü ve sözsüz olmak üzere iki kısma ayıranlar olsa da müzik ürünlerinin çok büyük bir bölümünün sözlü ürünler olduğu dikkat çekmektedir.

Alevî-Bektâşî müziği denilince ilk akla gelen, nefes, deyiş, duvaz imam, miraçname, nevrüziye, semah vb. terimlerin, bu kültürde müzik eşliğinde söylenen şiir biçimlerini işaret etmekte olduğu anlaşılmaktadır. Ezgi eşliğinde söylenen bu şiirler, bir müzik türü gibi değerlendirilmekte, dolayısıyla adlandırma ya da gruplandırmalar, şiirlerin konusal yapısına bağlı olarak belirlenmektedir.

Ezgisel yapıları tamamen anonim olan bu müziklerin, sözleri (şiirleri) ise, ferdi özellik taşımakta ve ezgilendirilmiş bu şiirlerin birçoğunda, tasavvuf boyutunda dinin özü, Batınî yönü işlenmekte ve "kâmil insan" olma yolunda gerekli olan ilahi bilgi sunulmaktadır. Öyle ki, Kırkların bezmi, on iki hizmet, musahiplik, Hz. Ali ve Hacı Bektaş'ın özdeşliği, yeniden bedenleşme inancı, kısaca Alevî-Bektâşîliğin bütün gizleri bu ezgili şiirlerde dile gelmekte ve bu ezgili şiirlerin, Alevî-Bektâşî inanç ve uygulamalarının incelenmesinde önemli bir kaynak oluşturduğu da herkesçe kabul edilmektedir³⁰.

³⁰ Ali Yıldırım, Başlangıcından Günümüze Alevî Bektâşî Deyişleri I-II, Ank: Uyum Yay., 1997, s. 9-10. Irene Mélikoff, a.g.e. 1999, s. 274.

Alevî-Bektâşî müziğinde dikkat çeken bir diğer özellik ise, aynı şiirlerin farklı yörelerde, farklı ezgilerle seslendirilmesi durumu ile karşılaşılabilirdiği gibi; aynı ezgilerin farklı şiirlerde kullanılabilmesidir.

Alevî-Bektâşî dinsel müziğinin belli başlı türleri, şiirlerin konusal yapısına bağlı olarak şu şekilde sıralanabilir:

Deyiş

Anadolu'da yaygın kullanım alanı bulan ve dini olduğu kadar din dışı konuları da içeren deyiş türü, Alevî müziği ve edebiyatında da en yaygın türlerden biridir. “Demek” mastarından türemiş olan deyiş, Türk halk şiir ve müziğinde, genellikle diyalog tarzında olan, serbest konulu şiir ve müziklerdir³¹. Alevî-Bektâşî müziğinde ise, daha çok tarikat ilkelerini, inancını ve felsefesini anlatan, güncel yaşamı tasavvuf felsefesine göre tasvir ederken, öğretici yönünü öne çıkaran şiir ve müziklerin genel adıdır³².

Deme (Malatya), Beyit (Erzincan), Ayet (Sivas), Dime, Deylem gibi sözcükler, bazı Alevî-Bektâşî topluluklarında, deyiş teriminin karşılığı olarak kullanılmaktadır³³. Nefes ise, Bektâşî topluluklarının deyiş'e karşılık olarak kullandıkları bir terim olarak görülmektedir.

Şiirsel anlatımı ve konusu, ezgisi ile doğrudan bağlantılı olan deyişler, Alevî-Bektâşî müziğinin karakterini de belirgin bir biçimde yansıtmaktadır. Sabit bir ezgi kalıbı olmayıp, yörelerin müzikal özelliklerine göre farklılıklar göstermekle birlikte, ezgi yapısının şiirle sıkı sıkıya ilişkili olduğu gözlenmektedir. “Kelp ürtür kervan yürür. Cümlemizi Hak bilir....” dizeleriyle başlayan bir deyişin sakin karakterli bir ezgiyle değil, şiirin etkisini ortaya çıkarabilmek amacı ile keskin ve sert anlatımlı bir ezgi örgüsü ile söylendiği görülmekte, şiirin ifade biçimine göre ezgilendirme yoluna gidildiği ve makam karakterinin de buna göre belirlendiği dikkat çekmektedir. Anadolu'da üretilen müzik türleri içinde şiir-ezgi uyumunu sağlamış nadir türler arasında yer alan deyişlerin ezgi yapılarında, -şiirle bağlantılı olarak- yumuşak, sakin, duygulu, coşkulu, sert ve hırçın karakterlerle karşılaşmak mümkündür³⁴.

*Aklım fikrim yar eyledim ben bana
Öğüt verdim, deli gönül almadı
Bir kileciği var almış eline
Dünyayı içine koydum dolmadı*

³¹ Yılmaz Öztuna, Türk Musikisi Kavram ve Terimleri, Ank: AKM Yay., 2000, s. 91.

³² Rıza Zelyut, a.g.e., s. 169. Melih Duygulu, a.g.e., s. 8.

³³ Melih Duygulu, a.g.e., s. 8.

³⁴ Melih Duygulu, a.g.e., s. 23.

*Alması farz imiş sünnettir selam
Hak nurdan yarattı yaz dedi kalem
Bir çiçek yarattı ol Rabbul'alem
Anı koklayanlar mahrum kalmadı*

*Var bir pire eriş serseri gezme
Gözet gözün önün yolundan azma
Değme bir dükkana yükünü çözme
Bunda çok bezirgan işi kalmadı*

*Gençlik yaza benzer kocalık güze
Yüreğim başlıdır dertlerim taze
Boyun eğ de hizmet eyle üstaze
Şeytan benlik ile menzil almadı*

***Kul Himmet'** in deste gülü elinde
Daim zıkr eder Hakk'ı dilinde
Bir güzel sevmişim Hakk'ın yolunda
Hayali gönlümde zail olmadı³⁵*

Nefes

Nefes, Tasavvuf edebiyatı ve müziğinde -dolayısıyla Bektâşî edebiyat ve müziğinde- didaktik (öğretici) yönü ağır basan, daha çok dinsel içeriği bulunan, Bektâşî inançlarını açık ve samimi bir tarzda ifade eden şiirlerin genel adıdır³⁶. Özbek'e göre ise, "nefes, ilahinin Bektâşî tarikatında aldığı addır ve Tanrı ilhamı ile yazıldığı için 'Nefes-i İlahi' de denilmektedir"³⁷.

Nefesler, daha önce de belirtildiği gibi, Anadolu Alevîliği ve/veya Köy Bektâşîliğinde yaygın olan deyişlere karşılık olarak değerlendirilmekte ve muhabbet toplantılarında ezgili ve/veya ezgisiz olarak, saz eşliğinde ya da sazsız biçimde seslendirilmektedir³⁸. Yalnızca Yatırlı Bektâşî Dergahları'nda, hiçbir nefes müzik aleti eşliğinde söylenmemekte ve asla sema edilmemektedir³⁹.

³⁵ İsmail Özmen, Alevî-Bektâşî Şiirleri Antolojisi2, Ankara: Saypa Yay., 1995, s. 328.

³⁶ Belkis Temren, "Bektâşî ve Alevî Kültüründe Nefesler ve İşlevleri.", Halk Bilimi, 1. Kitap, İst: E Yay., 2003, s. 182-183.

³⁷ Mehmet Özbek, Folklor ve Türkülerimiz, İst: Ötüken Yay., 1981, s. 57.

³⁸ Belkis Temren, a.g.m., s. 183.

³⁹ T. Koca ve Zeki Onaran, a.g.e., s. 5.

Genellikle Cem törenlerinde ya da muhabbet sofralarında müzik eşliğinde okunan bu şiirlerin tamamı bestelenmemiştir. Bestelenmiş olanlara “Nefes”, bestelenmemiş olanlara ise “Nutuk” adı verilmektedir⁴⁰.

Tıpkı deyişlerde olduğu gibi, nefeslerin yaratıcısı şah beyitte geçen mahlastan kolaylıkla anlaşılmasına rağmen, anonim yapıya sahip ezgiler kullanıldığı için, bestecisi bilinmemektedir. Ezgileri notaya alınmadığı ve bellekte korunmaya çalışıldığı için, zamanla orijinallliğini yitirdiği de düşünülmektedir .

*Hak yoluna gidenlerin
Asa olsam ellerine
Er pir vasfın edenlerin
Kurban olsam dillerine*

*Torunuyuz bir dedenin
Tohumuyuz bir bedeninin
Münkir ile cenk edenin
Silah olsam bellerine*

*Bir üstada olsam çırak
Bir olurdu yakın ırak
Kemiğimi yapsa tarak
Yar zülfünün tellerine*

*Vücutumu kavursalar
Yönüm yara çevirseler
Harman gibi savursalar
Muhabbetin yellere*

*Vakti kalmadı durmağın
Kaldır Seyrani parmağın
Deryaya akan ırmağın
Katre olsam sellerine⁴¹*

Duvaz İmam (Duvazdeh İmam, Duvaz-ı İmam, Düvaz)

Duvazdeh İmam, Farsça’da On İki İmam anlamına gelmekte ve içinde On İki İmam’ın adlarının sırasıyla geçtiği şiir ve müzik türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu şiir ve müzik türü, Cem’lerin en temel müziklerindedir ve gerek şiir gerekse müzik biçimi olarak genellikle kalıplaşmış türler arasında yer almaktadır⁴². Duvaz

⁴⁰ T. Koca ve Zeki Onaran, a.g.e., s. 5.

⁴¹ Abdülbaki Gölpinarlı, a.g.e., s.155.

⁴² Rıza Zelyut, a.g.e., s. 174. Nejat Birdoğan, a.g.e. 1990, s. 407.

İmam, Cem'lerde dua yerine de geçmekte ve dinsel yönün ağır bastığı bölümlerde (halka namazı sonunda, ikrar töreninden hemen sonra vb.) çoğunlukla üç tane⁴³ ard arda seslendirilmektedir. Şiirlerinin büyük bir bölümünün divan tarzı ile yazılmış olduğu dikkat çeken Duvaz İmam'lar, mistik karakterli bir ezgi yapısına sahiptir ve aynı duygular içinde de seslendirilmektedir⁴⁴.

*Muhamed Ali'yi candan sevenler
Yorulup yollarda kalmaz inşallah
İmam Hasan'ın yüzün görenler
Hüseyn'den mahrum olmaz inşallah*

*İmam Zeynel'den bir dolu içtim
İmam Bakır'da kaynayıp coştum
İmam Cafer'e vardım ulaştım
Bundan özge yola sapmaz inşallah*

*İmam Musa'dan gelen erenler
Can baş feda edip cemler görenler
İmam Rıza'ya zehir verenler
Divanda şefaet bulmaz inşallah*

*Bir gün olur okuturlar defteri
Şah oğlunun belindedir teberi
Uyanırsa Taki, Naki, Askeri
Açılan gülümüz solmaz inşallah*

*Hatayi der bu iş bizi bitire
Özünü kata gör ulu katara
Mehdi şevki bu cihani tutar a
Şah oğluna sitem olmaz inşallah⁴⁵*

Miraçlama (Miraçname, Miraciye)

Miraçlama, Hz. Muhammed'in, Miraç dönüşünde Kırklar Meclisinde Hz. Ali ile buluşmasını konu alan şiir ve müzik türüdür⁴⁶. Tıpkı Duvaz İmam'larda olduğu gibi şiir ve müzik biçimi olarak kalıplaşmış bir türdür ve epik bir karaktere sahip olan şiir yapısına, mistik bir ezgi yapısı uygulanmıştır. Yörelere ve ocaklara bağlı olarak farklı ezgi yapıları ile karşılaşılmaktadır.

⁴³ Alevî-Bektâşî yolunun, temeli Allah-Muhammet-Ali üçlemesinden ileri gelmektedir. Bu kural yalnızca Duvaz İmam için değil tüm müzik ürünleri için geçerlidir. Sazlarını üç kez öperek eline alan Alevî-Bektâşî ozanları söyledikleri müzik türlerini üçlemeden sazlarını elerinden bırakmamaktadır.

⁴⁴ Duvaz İmamları, Cem'de bulunan bacılar dar'da, erkek canlar ise, edeb erkan üzere diz üstünde oturmuş, elleri dizlerinin üzerinde olduğu halde dinlemektedir.

⁴⁵ İsmail Özmen, a.g.e., s. 156.

⁴⁶ Rıza Zelyut, a.g.e., s. 178.

*Hak'dan bir nidadır geldi
Yan ey deniz tutuş deyi
Köpüğünden dağlar durdu
Tütününden arş kürs deyu*

*Arşa direk oldu zarım
Pire hizmete varalım
Kandilden ayrıldı nurum
Muhammed'e yoldaş deyu*

*Can kandilinden gevher ister
Gör ki rakibe ne ister
Ya Ali keramet göster
Kanber sofrayı aç deyu*

*Sofr'a açıldı ni'met oldu
Sundu destine aldı
Dolandı kapuya geldi
Sefilim kapuy aç deyu*

*Kapıdan içeri vardu
Mü'minler selam verdi
Birine bir neşter vurdu
Kırkından kan aksın deyu*

*Kırkından da kan döküldü
Dürlü bedenler söküldü
Selman bir üzüm getürdü
Ez de Muhammed iç deyu*

*Muhammed içti esridi
Abdallar semaha girdi
Şemslerin kırk pare böldü
Kalksın başından taç deyu*

*Tac-ı devlet seri idi
Gül Muhammed teri idi
Veyis emektarı idi
Yalan söylemem hiç deyu*

*Yalanlar anda mat oldu
Ali'nin sırrı zat oldu
Muhammed Mi'rac-atıldı
Dur hey mübarek taş deyu*

*Taş anda muallak durdu
Hacılar devaha indi
Arafat'dan bir koç geldi
İsmail'e kurban deyu*

*Arafat koçu meledi
Arşı cennetieledi
Şah Hatayi'm bile idi
Her kardeşe yoldaş deyu⁴⁷*

Mersiye (Ağıt)

Mersiye, Alevî-Bektâşî yol büyüklerine ve daha çok üçüncü imam Hz. Hüseyin'e ağıt özelliği taşıyan şiir ve müzik türüdür. Çoğunlukla Hz. Hüseyin'in Kerbela'da şehit edilmesini konu alan ve epik karaktere sahip olan bu şiirlerin, mistik ve duygusal bir ezgi yapısı bulunmaktadır. Ayrıca Muharrem matemi ile ilgili olanlarına da Muharremiye adı verilmektedir⁴⁸.

*Alemlerin serverisin
Ah Hüseyin vah Hüseyin
Şehitlerin serdarısın
Ah Hüseyin vah Hüseyin*

*Hasan Hüseyin'in yari
Muhammed'in gözü nuru
Hem Ali'nin yadigarı
Ah Hüseyin vah Hüseyin*

*Zuhur oldun İmam Zeynel
Muhammed Bakır'dan evvel
Didene yanayım gönül
Ah Hüseyin vah Hüseyin*

*İmam Cafer'dir yarımız
Musa-yı Kâzım şahımız
Budur Şems ile mahımız
Ah Hüseyin vah Hüseyin*

*Ali Musa ilim hüner
Muhammed Taki el sunar
Hüseyin'im deyip yanar
Ah Hüseyin vah Hüseyin*

⁴⁷ İsmail Özmen, a.g.e., s. 202.

⁴⁸ Rıza Zelyut, a.g.e., s. 154.

*Ali Taki Hasan Asker
Muhammed Mehdi ser defter
İmam-ı Seyyid-i ekber
Ah Hüseyin vah Hüseyin*

*Pir Sultan haber ver dosttan
Bülbül ötüyor kafesten
Hem gül ağlar hem gülistan
Ah Hüseyin vah Hüseyin⁴⁹*

Semah (Samah)

Anadolu'da, Alevî-Bektâşî Cem törenlerinin zorunlu bir uygulaması olan semah, saza ve aşığın (zâkirin) söylediği deyişe uyarak yapılan kutsal, dini oyundur⁵⁰. Bunların dışında Devriye, Methiye (Naat, Övgü), Nevruziye gibi yalnızca konu bakımından çeşitlilik gösteren türler, deyişlerin içinde ele alınmakta ve deyişlerle aynı ezgide söylenmektedir⁵¹.

Alevî-Bektâşî Müziğinde Bağlamannın Yeri ve Önemi

Bağlama adlandırmasının nereden geldiği kesin olarak bilinmemekle birlikte, 'bağlamak' fiilinden türediği ve perdesiz bir çalgı olan kopuzun sapına bağlanan perdelerin bu adlandırmaya neden olduğu düşünülmektedir⁵².

⁴⁹ Asım Bezirci, Pir Sultan, İst.: Say Yay., 1992, s. 151.

⁵⁰ Ayrıntılı bilgi için Bkz.Bölüm 3 Alevî-Bektâşîlerde Semah.

⁵¹ Rıza Zelyut, a.g.e., s. 155.

⁵² Mahmut R. Gazimihal, Ülkelerde Kopuz ve Tezeneli Sazlarımız, Ank: Ankara Üniv. Basımevi, 1975, s.154. Cafer Açı, Enstrüman Bilimi, İst: Yenidoğan Basımevi, 1994, s. 125.

Bağlamanın kaynağını, Asya'daki kopuza bağlayan araştırmacıların oranı oldukça fazla olmakla birlikte, Anadolu ve Mezopotamya uygarlığına bağlayanlar da bulunmaktadır. Eldeki bulgulara göre, Anadolu'ya geldiği dönemlerde, bağlamanın “Ozan Kopuzu” ve “Rum (Anadolu) Kopuzu” diye ikiye ayrıldığı ve kopuza benzeyen çalgıların Anadolu uygarlıklarında da kullanıldığı anlaşılmaktadır. Ozan kopuzu adı verilen çalgı üç telli bir sazdır, oysa Rum Kopuzu, ona oranla daha büyükçe olup, beş teli bulunmaktadır. Genel kabullere göre de, bu iki saz birleşerek günümüz bağlama ailesini oluşturmuştur.

Türkiye'nin milli enstrümanı kabul edilen bağlama (saz), Alevî-Bektâşî Cem törenlerinin vazgeçilmez çalgısıdır ve bu dinsel müziğin temeli olması nedeniyle kutsal olduğuna inanılmaktadır. Alevî-Bektâşî evlerinde baş köşede bulunduran ve göğsüne üç kez niyaz edilmeden (öpülüp başa götürülmeden) çalınmayan bağlama, “Telli Kuran” olarak da adlandırılmaktadır. Bu adlandırma, sazda dile gelen nağmelerin ve sözlerin kutsal olduğuna inanılmasından kaynaklanmaktadır⁵³.

Bağlamanın kutsallığının, Orta Asya'da kutsal bir çalgı olarak değerlendirilen ve manevi gücünün olduğuna inanılan “Kopuz” dan kaynaklandığı da düşünülmektedir. Dede Korkut öykülerinde sıkça adı geçen kopuz da tıpkı bağlama gibi kutsal görülmekte, bu kutsallığı ile savaçlıların zırhı, bir kılıç ya da mızrak gibi ayrılmaz silahı olarak değerlendirilmektedir.

Yunus Emre, bir deyişinde kopuz dinlemekle, secde edip tespih çekmeyi eşdeğerde görerek, kutsallığı daha da ileri boyuta taşımaktadır.

*“Ben oruç namaz için,
Süci içtüm esridüm.
Tesbih seccadey için,
Dinledim çeşte, kopuz.”*⁵⁴

Alevî-Bektâşî inancı ve ozanları bağlamanın bölümlerini özgün bir şekilde yorumlamaktadır. Bu yoruma göre; “ilim şehri” adı verilen sazın teknesi, gizli bilimlere ve Tanrı'ya ulaşmaya yarayan bir hazinedir. “Kapı” adı verilen göğüs kısmı ise, teknedeki bilimin yitip gitmesini engelleyen kapıdır ve göğüs bölümü olmadan sesler çıkmamaktadır. Eşiğin Alevî-Bektâşî inancında ayrıca kutsal sayılması, saz eşiğinin kutsallığını da pekiştirmektedir. Bağlamanın sapı ise, “elif” biçiminde olduğu, Allah ve Hz. Ali'ye değinmeyi simgelediği için kutsaldır. “La sesi” karar sesi olması nedeniyle “şah perde” adını almakta, “fa, sol” sesleri ise “arama” ve “anımsatma” perdeleri olarak değerlendirilmekte, bu nedenle “niyaz perdesi” olarak adlandırılmaktadır⁵⁵.

⁵³ A.T.Önder, a.g.e., s. 54-68. Cemal Şener, a.g.e. 1996b, s. 116-117. Rıza Zelyut, a.g.e., s. 167-168.

⁵⁴ İlhan Başgöz, Yunus Emre, İst: İndiana Üniversitesi ve Pan Yayıncılık ortak yayını, 1990, s.19.

⁵⁵ Nejat Birdoğan, a.g.e. 1990, s. 431.

Bir başka yoruma göre de, bağlamanın gövdesi Hz Ali'nin bedenini; sapı, kılıcı Zülfikâr'ı; 12 tel, bazen de 12 perde On İki İmam'ı temsil etmekte ve bağlamaya Hz. Ali'nin ve onun ilkelerinin maddi temsili olarak özel bir anlam atfedilmektedir⁵⁶. Yüklenen anlam ne olursa olsun bağlamanın kutsallığı, öncelikle bağlamaya, onu çalan aşığa ve söylenen sözün kutsallığına dayanmaktadır.

Alevî-Bektâşîlerin, müziği dinsel bir faaliyet çerçevesinde kullanmaları tutucu din adamlarının öfkelenmesine, bunu kafirlik olarak değerlendirmesine yol açmış ve çeşitli dönemlerde, yasaklanması ile ilgili fetvalar verilmiştir. 18. yüzyıl şairi Dertli, müziğe ve saza duyduğu sevgi nedeniyle Beypazarı Kadısı'nın, içinde şeytan olduğu gerekçesiyle sazını kırmasını emretmesi üzerine, bu emre cevabını şu deyişle vermiştir:

*Telli sazdır bunun adı
Ne ayet dinler ne kadı
Bunu çalan anlar kendi
Şeytan bunun neresinde*

*Venedik'ten gelir teli
Ardıç ağacından kolu
Be Allah'ın sersem kulu
Şeytan bunun neresinde*

*Abdest alsan aldın demez
Namaz kılsan kıldın demez
Kadı gibi haram yemez
Şeytan bunun neresinde*

*İçinde mi dışında mı
Burgusunun başında mı
Göğsünün nakışında mı
Şeytan bunun neresinde*

Geleneksel olarak parmak ucuyla (şerpe, şelpe) ya da kiraz ağacı kabuğundan yapılan mızrap (tezene)⁵⁷ ile çalınan bağlamanın, Divan⁵⁸, Meydan Sazı⁵⁹, Tambura, Çöğür, Cura Bağlama, Cura, Irızva vb. çeşitli boy ve perdelere sahip çeşitleri bulunmakta ve bunların hemen hepsi -bulunulan ortama göre- Alevî-Bektâşî müziği içerisinde yer almaktadır⁶⁰.

⁵⁶ Irene J. Markoff, a.g.m. 1986b, s.42-53.

⁵⁷ Günümüzde plastik mızrap standart olmuştur.

⁵⁸ Hakk divanında çalınıyor olduğuna inanılması nedeni ile divan sazı adı verilmektedir.

⁵⁹ Tören sazı olması, genel yerlerde, meydanlarda çalınması nedeni ile meydan sazı adı verilmektedir.

⁶⁰ Irene J. Markoff, a.g.m. 1986b, s.42-54. Rıza Zelyut, a.g.e., s. 168.

ALEVÎ-BEKTÂŞÎLERDE SEMAH

Semah Sözcüğünün Etimolojisi

Türkçe söyleniş biçimiyle ve yerel ağızlara göre, “semah”, “samah”, “zamah”, “zemah”, “zamak”, “semak”, “semağ” vb. biçimini alan sözcüğün aslının, “sema” olduğu düşünülmektedir. Sözcük aslında, Arapça’da “sm” kökünden “sam” ve “sim” gibi mastar olup, işitmek, duymak, dinlemek, gök, gök yüzü ve mecazen de şarkı, nağme, raks, vecd gibi çeşitli anlamlara gelmektedir¹. Terim olarak ise, müzik ezgilerini dinlemek, dinlerken vecde gelip devinmek, kendinden geçip, oynayıp dönmek anlamındadır².

Semah sözcüğünün, ne zaman kullanılmaya başlandığı net olarak bilinmemekle birlikte, sema sözcüğüne ilk olarak Yunus Emre Divanında rastlanmaktadır. Divanda, sema’nın niteliğine ilişkin bilgi bulunmaması nedeniyle, sema’dan kastedilenin ne olduğu konusunda net bir fikir oluşmamaktadır³. Ancak, bir çok araştırmacı-yazar, Mevlevi Sema’ından (13. yy.) sonra Alevî-Bektâşî dini oyunlarının da bu adı aldığını savunmaktadır. Mevlana’nın, sema’daki hareketlerin bir çoğunu Irak-ı Acem’de sema yapan Şems’ten aldığı göz önünde bulundurulur ise, bu oyunun -adı sema olmasa bile- çok daha önceki zamanlarda da bilindiğini ve Alevî-Bektâşî topluluklarınca da uygulanan dinsel oyunların, tek başına bir adlandırılmasına gerek duyulmadığını düşündürmektedir.

Uludağ’a göre; tasavvufta, “dini müzik” adlandırması yerine ısrarla “sema” tabiri kullanılmıştır. Bunun nedenlerinden bazıları; ibâdet amaçlı kullandıkları müzik ve oyunları, o devirde yaygın olan keyif ve zevk anlamlarını ifade eden müzikal kavramlardan ayırmak ve din adamlarının, dini bozmak, yeni ibâdetler uydurmak tarzındaki eleştirilerinden korunmaya çalışmaktır. Sûfiler, ibâdet meclislerinde önemli bir yer tutan müzik ve oyunun (sema ve vecd) eğlence olarak değerlendirilmemesi için büyük bir hassasiyet göstermişlerdir. Sûfilere göre; Tanrı ses içinde de tecelli eder. Sema da, fiziksel bakımdan bir takım özellikler gösteren müzik değil, ruhani sırlara, manevi gerçeklere ve içlerinde duydukları yüce ve kulak vasıtası ile işitilen bütün seslere verilen addır. Ki bu sesler, bağırma, nara atma bile olabilmektedir. Oyun ise, sema’nın sonucunda ortaya çıkan bir vecd halidir ve ölçülü, uyumlu hareketlerdir. Vecd haline ulaşan insan da, ilim ve irfan sahibi olur, sezgi gücü kuvvetlenir, gönül gözü açılır⁴.

¹ İslam Ansiklopedisi, C.X, İst: Milli Eğt Basımevi, 1968, s. 464.

² Vahit Lütfi Salcı, Gizli Türk Dini Oyunları, İst: Nümune Matb., 1941, s. 15. Halil Bedi Yönetken, “Sıraç ve Nalcılarda Semah.”, TFA- 161, Aralık 1962, s. 2909. Fuat Bozkurt, Semahlar, İst: Cem Yay., 1990a, s. 15. İ. Cem Erseven, a.g.e., s. 114.

³ Nejat Birdoğan, “Semahlar.”, Folklor ve Etnografya Araştırmaları, İst: Anadolu Sanat Yay., 1984, s. 40.

⁴ Süleyman Uludağ, a.g.e., s. 221-226.

Sözcüğün, “Sema” ve “Semah” olmak üzere iki ana kullanımı ile karşılaşmaktadır. Sema, Mevlevî ve diğer Sünnî tarikatların; semah ise Alevî-Bektâşîlerin dinsel oyununa verilen addır⁵. Mevlevî tarikatında sözcüğün kökenine sadık kalınırken, halk arasında sözcüğün asıl söylenişinin değiştirildiği anlaşılmaktadır. Bazı yörelerde de, semah sözcüğünün yerine, “pervaz” adlandırılması kullanılmakta, semah edenlere ise, “pervazcı” adı verilmektedir⁶. Bu konuda asıl önemli nokta, -söyleniş biçimi ne olursa olsun- ayrıcalıksız tüm tarikatlarda, sema'nın insanı Tanrı'ya yaklaştıran bir niteliğe sahip olduğuna inanılmasıdır.

Semahların Kaynağı

Temelde Cem törenlerinin bir birimi olan semahlar, zaman zaman da kimi yerleri (türbe, cem evi vb.) kutsamak amacıyla dönülmekte, kısaca bir tapınma biçimi olarak karşımıza çıkmakta ve dinle bağlantılı inançlara dayanan bir uygulama niteliği taşımaktadır. Semahların, hangi dönemde, hangi toplumda başladığı kesin olarak bilinmemekle birlikte, kökeni ile ilgili üç ana görüş ileri sürülmektedir. İlki; Orta Asya inançlarından geldiğini savunan, ikincisi; İslam'dan kaynaklandığını ileri süren, diğeri ise; ilkçağ Anadolu dinlerine bağlayan görüştür.

Orta Asya inançlarından kaynaklandığı görüşü, bu inancın, Anadolu Türklerinin kültürü üzerindeki etkileri de göz önünde bulundurularak, daha bilimsel bir yaklaşım olarak değerlendirilmekte ve genel kabul görmektedir. Son yıllarda, konu ile ilgili yapılan ve yayımlanan bir takım ciddi çalışmalar da bu görüşü desteklemektedir⁷.

Orta Asya inançlarından kaynaklandığını savunan görüşe göre; gerek Cem törenlerinin ve gerekse semahların temelini, Şaman inancında, çalgı eşliğinde yapılan, yakarmalı, oyunlu törenler oluşturmaktadır. İslam'ı benimseyen Türk toplulukları, eski inançlarından kaynaklanan uygulamaları büsbütün bırakmamış, İslam'dan gelen kimi yasaklamalara rağmen -dinsel bir kılıklama ile- sürdürmeye devam etmişlerdir.

Büyücü ve falcılığıyla, oyun ve müzikli törensel gösterileriyle Şamanizm, toplumsal ve ekonomik olguların yarattığı, bir takım ilkelere dayanan bir inanç sistemidir⁸. Şaman ise, şair ruhlu, bilge, insan üstü güçlerle donatılmış ve tanrısal güçlerden aldığı bu yeteneklerini, uzun süreli deneyimler sonunda geliştirmiş kutsal kişidir. Aynı zamanda falcılık, büyücülük görevlerini de üstlenmiş din adamıdır. Büyüleri gerçekleştirmek için ise, müzik, oyun ve şiiri araç olarak kullanmaktadır. Bu nedenle tapınma

⁵ İ. Cem Erseven, a.g.e., s. 115. Nejat Birdoğan, a.g.m. 1984, s. 34.

⁶ Halil Bedi Yönetken, a.g.m. 1962, s. 2909.

⁷ Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990a, s. 31-33. Nejat Birdoğan, a.g.m. s. 31-32.

⁸ Mircea Eliade, Şamanizm, Çev. İsmet Birkan, Ank: İmge Kitabevi Yay., 1999, s. 89. Cemal Şener, Şamanizm, İst: Ant Yay., 2000, s. 18-19.

törenlerinde en canlı bölümü de tören sonunda davul eşliğinde topluca yapılan oyunlar oluşturmaktadır⁹. Davulu başında tutan Şaman, sağında ve slunda sıralı duran 12¹⁰ kadın ve 12 erkeğin ortasında yer almaktadır. Davulun ritmi ile birlikte, dönüş başlamakta ve Tanrıya ulaşma ile de son bulmaktadır. İşte bu ritmik oyun, çoğu araştırmacıya göre, Mevlevilerin sema'nın, Alevî-Bektâşîlerin de semahının kaynağını oluşturmaktadır.

Esin, Göktürk danslarını, Çin ozanlarının dizelerinden şu şekilde aktarmaktadır;

*“Güzde daldan düşüp titreyen yaprak gibi,
Kış rüzgarlarına tutulup döndüler.
Sanki gök kuşağı gibi bir hafif kumaş idiler.
Gökte fırtınalı bir rüzgar gibi döndüler.
Bu ne zaman başladı, ne zaman bitecek?”¹¹.*

Çin'deki Türk kızlarının bu dönüşleri, kimi araştırmacılarca, günümüz semahlarının yeldirme bölümüne benzetilmektedir. Bazı araştırmacılarca göre de, derviş dansları ile Tibet'teki danslar arasında benzerlikler bulunmakta, ortak özelliğin ise, gittikçe yükselen coşku olduğu düşünülmektedir¹².

M.S. 576 tarihli bir Çin kaynağından aktarıldığına göre; Hükümdar ve soydaşları, gök ayini sırasında raks ederler ve ayin sonunda kadın Kam'ların çaldığı davullar eşliğinde, kurban taşına secde ederler. Benzer bir gelenek, yakut Türkleri arasında günümüzde de yaşamaktadır. Şamanın yönettiği bu törenlerde, kadın erkek birliktedir ve kımızlar içildikten sonra çember oluşturulup, “hu”, “hu” diye dans edilir. Kimi zaman ortada tek başına oynayan Şamana, törende bulunan kadın ve erkeklerin eşlik ettiği de görülür¹³.

Ayini yöneten Şaman'ın, öncelikle iyi bir ozan ve çeşitli hayvanların, yaratıkların, davranış ve seslerini taklit etmek zorunda olduğu için de iyi bir taklitçi olması gerekmektedir. Bunun yanı sıra, taklitleri yaparken, sesin tınısı ve büyüüne koşut olarak, vurguyu destekleyen müzikli şiirler okumak ve dans etmek zorundadır. Bu kültürün bir uzantısı olarak da İslam kültürü etkisinde kalan ozanların, söyleyiş biçimini çok fazla değiştirmedikleri görülmektedir¹⁴. Bozkurt'a göre, bu tür kabile topluluklarında, oyun/dans, müzik, şiir topluluğun ortak verimidir ve müzik eşliğinde gerçekleştirilen günümüz sema ve semahlarının kaynağını oluşturmaktadır¹⁵.

⁹ İ. Cem Erseven, a.g.e., s. 20-39.

¹⁰ Bazı kaynaklarda ise, 9 kadın, 9 erkeğin Şamana eşlik ettiği belirtilmektedir.

¹¹ Emel Esin, “Sema.”, Türk Edebiyatı Dergisi-36, Aralık 1974, s. 13.

¹² Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990a, s. 32.

¹³ Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990a, s. 32.

¹⁴ İ. Cem Erseven, a.g.e., s. 21-25.

¹⁵ Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990a, s. 8.

1934 yılında, Yunus Nadi Bey'in Cumhuriyet Gazetesinde yer alan makalesinden Salcı'nın, aktardığına göre; Türk dilinde "Tan" yüce anlamına gelmektedir ve yüksekliğinden dolayı gök kubbeye "Tan", kainatı yaratana ise "Tanrı" adı verilmiştir. Tanrıyı göklere yerleştiren Türkler, ilahi seslerle evrenin devinimindeki uyuma tempo tutmuş ve düzenli adımlarla yürüyüp dönerek Tanrıya ibâdet etmiştir. Yunus Nadi Bey, Orta Asya'daki bu dönüşler ile Mevlevî sema'ı arasındaki benzerliği de ayrıca vurgulamıştır. Salcı ise, sözü edilen bu ilahi dansların, sema'dan çok semahlara benzediğini, Yunus Nadi Bey'in bu makaleyi kaleme aldığı yıllarda, gizlilik içinde yürütülen cem törenleri ve semahlardan haberdar olmadığı için bu ilahi dansları, sema'lara benzettiğini düşünmektedir¹⁶.

Bunların yanı sıra, semah sözcüğünün, Burdur'un Yeşilova ilçesinde "ucunda alev çıkararak yanan değnek, meşale" anlamında kullanıldığı görülmektedir. Sözcüğün kökeni belirsiz olmakla birlikte, ateş çevresinde dönen Kam'dan ya da Şaman'dan kaynaklandığı varsayımı da olasıdır¹⁷. Bilindiği gibi, kutsal sayılan ateş etrafında dönüş, Şaman törenlerinin hepsinde yer almaktadır. Şaman dansının, yalnızca açık havada yapılması zorunluluğu göz önünde bulundurulduğunda, semahın, ateş çevresindeki dönüşten kaynaklandığı varsayımı zayıflıyor gibi görünmektedir. Ancak, bu konuda Birdoğan; toplumsal anlamda kapalı kültür yapısına geçilmesi sonrasında, Alevî-Bektâşî dinsel oyunlarının gizlenmek zorunda kaldığını ve yine gizlenmesi zor olan ateşin, bu nedenle dini törenlerde sembolik olarak sürdürüğünü düşünmektedir¹⁸.

İslam'dan kaynaklandığı görüşü ise tamamen bazı söylencelere dayanmaktadır. Semahlarla ilgili olarak tespit edilen dört söylenceden ilki İslam'ın ortak görüşünü yansıtmaktadır. Söylenceye göre:

"Tanrı Cebrail'i yarattıktan sonra katına çağırıp sorar:

-Sen kimsin, ben kimim?

Cebrail:

-Sen sensin, ben benim, diye karşılık verir.

Tanrı bu yanıtı çok kızar ve Cebrail'i katından kovar. Cebrail bu duruma çok üzülür. Gökyüzünde kollarını açar. Böylece durgun ve üzgün uçar. Bir süre sonra yorulur. Konacak yer arar. Fakat incek yer bulamaz. Yeryüzü henüz sularla kaplıdır. Bu sırada yeşil bir kubbe görür. İnmeye çalışırken içerden bir ses duyulur:

-Ey Cebrail niyaz et!

Cebrail niyaz eder. Kapı açılır Cebrail içeri girer. Beş tane nur görür. Yeşil nurdan bir ses yükselir:

¹⁶ Vahit Lütfi Salcı, "Anadolu Türk Halk Oyunlarından Alevî Sema'ları.", Folklor Postası-5, Şubat 1945. s. 5-6.

¹⁷ Nejat Birdoğan, a.g.m. s.37.

¹⁸ Nejat Birdoğan, a.g.m. s.38.

-Ey Cebrail, Tanrı sana bir kez daha aynı soruyu sorarsa ona “Ey Tanrı sen yaratıcısın. Ben ise yaratılanım” de!

Bir süre sonra Tanrı yeniden Cebrail’i yanına çağırır. Aynı soruyu yineler:

-Sen kimsin, ben kimim?

Cebrail bu kez:

-Ey Tanrı, sen yaratıcı, hâluksun, ben ise bir mahlukum.

Bu yanıtı onaylayan Tanrı:

-Ey Cebrail sen mürşidini bulmuşsun. Onun yanına git diye buyurur. Bu duruma Cebrail pek sevinir. Sevinçle gök yüzünde el, kol ve baş hareketleri ile uçarak türbeye gider¹⁹.

Bu söylence halk arasında: “Biz de Cebrail gibi, mürşidimize ulaşmak amacıyla ve onun duyduğu sevinci duymak için semah dönüyoruz” şeklinde yorumlanmaktadır.

İkinci söylence ise, Mevlevi ve Nakşibendi gibi Sünni tarikatlarda yer alan oyunların (sema) İslam’dan kaynaklandığını savunan Sünni inancın söylencesidir. Bu söylence de şu şekildedir:

“Günlerden bir gün Muhammed katında bir ozanın deyişi okunur. Bu sırada Muhammed coşup kendinden geçer. Dönmeye başlar. Oyun sırasında hırkası üzerinden düşer. O toplulukta bulunan Muaviye:

-Ey Tanrının elçisi ne güzel oynuyorsun, der.

Muhammed ona şu karşılığı verir:

-Sus Muaviye! Sevgilimin adı anılırken harekete geçmeyen kişi ulu değildir²⁰.

Üçüncü söylence olan Kırklar Söylencesi ise, Alevî-Bektâşî topluluklarınca kutsal sayılan Buyruk’ta yer almakta ve bu toplulukların inancının ortak söylencesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Çeşitli kaynaklarda ve halk arasında, söylencenin küçük farklılıklar içeren çeşitlemeleri de bulunmaktadır. Bu söylenceye göre:

“Hz. Muhammed bir sabah erken Miraca gider. Ansızın yoluna bir aslan çıkar. Aslan üzerine kükremeye başlar. Muhammed ne yapacağını şaşırır. Birden bir ses duyar:

-Ey Muhammed yüzüğünü aslanın ağızına ver!

Muhammed söyleneni yapar. Yüzüğünü aslanın ağızına verir. Aslan nişanı alınca sakinleşir. Muhammed yoluna devam eder. Göğün en yüksek katına erişir. Orada dostuna kavuşur. Onunla doksan bin söz konuşur. Bunun otuz bini şeriat üzerinedir. İnsanlara inmiştir. Kalan altmış bini ise Ali’de sırrolmuştur.

Cennette Hz. Muhammed’e bal, süt ve elmadan oluşan bir yemek gelir. Bunlar özellikle seçilmiş yiyeceklerdir. İnsan için sütün yüz

¹⁹ Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990a, s. 34-35.

²⁰ Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990a, s. 35.

yararı, balın yüz yararı vardır. Elma da katılınca bu üç yiyeceğin bin bir yararı bulunmaktadır. Balın peteği insanın mayası, sütün memesi ana rahmi, elmanın kabuğu derisi sayılır. Tanrı süte sevgiyi, bala aşkı, elmaya dostluğu bağışlamış, üçünü de cennet ürünü olarak insanlara yollamıştır.

Muhammed Miraç'tan dönerken şehirde bir kubbe görür. Bu kubbe ilgisini çeker. Yürüyüp onun kapısına varır. İçeride birileri sohbet ediyordur. Hz. Muhammed içeri girmek için kapıyı vurur. İçerden bir ses gelir:

-Kimsin, ne için geldin? diye sorar.

Hız. Muhammed:

-Ben peygamberim. Açın içeri gireyim. Erenlerin güzel yüzlerini göreyim, diye karşılık verir. İçerden:

-Bizim aramıza peygamber sığmaz. Var peygamberliğini ümmetine yap, derler.

Bunun üzerine Muhammed kapıdan çekilir. Tam gideceği sırada Tanrı'dan bir ses gelir:

-Ey Muhammed o kapıya vur, buyurur.

Tanrı'nın buyruğu üzerine Muhammed yeniden o kapıya varıp kapıyı çalar. İçerden:

-Kim o?, diye sorarlar. Hız. Muhammed:

-Ben peygamberim. Açın içeri gireyim. Mübarek yüzlerinizi göreyim, der. İçerden:

-Bizim aramıza peygamber sığmaz. Ayrıca bize peygamber gerekli değil, derler.

Tanrının elçisi bu sözler üzerine geri döner. Oradan uzaklaşacağı sırada Tanrı yeniden buyurur:

-Ey Muhammed, geri dön. Nereye gidiyorsun? Var o kapıyı arala.

Tanrı'nın elçisi yine o kapıya varır. Kapının tokmağını çalar. İçerden:

-Kimsin? diye ses geldiğinde:

-Yoktan var olmuş bir yoksul oğluyum. Sizi görmeye geldim. İçeri girmeme izin var mı? diye karşılık verip, yeniden geri dönüp geldiğini bildirmez.

O anda kapı açılır içerdekiler:

-Merhaba hoş gelip uğurlar getirdin; gelişin kutlu olsun ey kapılar açarı!, diye karşılayarak içeri çağırırlar.

O mecliste Kırklar oturmuş aralarında söyleşmektedir.

Peygamber hazretleri:

-Kutsal kapı hayırlar kapısı açıldı. Bismillahirrahmanirrahim diyerek önce sağ ayağını içeri atıp o kapıdan içeri girer.

İçerde otuz dokuz inanmış can oturmaktadır. Muhammed bakınca

bunların yirmi ikisinin er, on yedisinin bacı olduğunu görür. Muhammed peygamber geldi, diye gaipten bir ses gelir. Muhammed'in içeri girince inananlar ayağa kalkar. Tümü ona yer gösterir. Hz. Ali'de o meclistedir. Hz. Muhammed, Hz. Ali'nin yanına oturur. Ama onun Hz. Ali olduğunu anlamaz. Hz. Muhammed'in aklında birtakım sorular belirir. 'Bunlar kimler? Tümü aynı düzeyde. Büyükleri hangisi, küçükleri hangisi?' diye düşünür. Soru sormayı gereksiz görür. Ama dayanamaz:

-Sizler kimlersiniz? Size kimler derler?, diye sorar.

İçerdekiler:

-Biz Kırklarız diye karşılık verirler.

Hz. Muhammed:

-Peki sizin ulunuz kim, küçüğünüz kim? Ben anlayamadım, der.

Kırklar:

-Bizim ulumuz da uludur küçüğümüz de uludur. Bizim kırkımız birdir, birimiz kırktır, diye karşılık verirler.

Hz. Muhammed:

-Ama biriniz eksik o biriniz ne oldu? diye sorar.

Kırklar:

-O, birimiz Selman'dır. Taşraya çıktı. Pars'a gitti. Ama niçin sordun? Selman da burada. Onu aramızda say derler.

Hz. Muhammed Kırklardan bunu göstermelerini ister. Ozaman Hz. Ali kutsal kolunu uzatır. Kırklardan biri "destur" diyerek Hz. Ali'nin koluna bıçak vurur. Hz. Ali'nin kolundan kan akmaya başlar. Bu sırada tüm Kırkların bileğinden kan akar. O anda pencereden bir damla kan girip ortaya damlar. Bu kan taşrada bulunan Selman'ın kanıdır. Sonra Kırklardan biri Hz. Ali'nin kolunu bağlar. Öbür Kırkların da tümünün kanı durur.

O sırada Pars'tan Selman-ı Farisi'nin geldiğini görürler. Selman bir üzüm tanesi getirir. Kırklar bu üzümü getirip Hz. Muhammed'in önüne koyarlar:

-Ey yoksullar hizmetkârı, bir hizmet et de bu üzüm tanesini bize paylaşır, derler.

Hz. Muhammed duruma bakar. 'Bunlar kırk kişi üzüm tanesi bir tane. Ben bu üzümü nasıl böleyim?' diye düşünceye dalar. O anda Tanrı, Cebrail'e:

-Sevgilim (Muhammed) zorda kaldı. Tez yetiş cennetten bir tabak al, ilet. O üzümü bu tabak içinde ezip şerbet eylesin, Kırklara verip içirsin, diye buyurur.

Cebrail cennetten nurdan yapılmış bir tabak alıp Tanrı'nın elçisinin karşısına gelir. Tanrının selamını ileterek o tabağı Muhammed'in önüne koyar.

-Şerbet eyle ey Muhammed, der.

O sırada Kırklar, 'Hz. Muhammed üzümü ne yapacak?' diye seyretmektedir. Birden Hz. Muhammed'in önünde nurdan tabağın belirildiğini görürler. Tabak güneş gibi ışık vermektedir. Hz. Muhammed tabağın içine bir damla su koyar. Sonra parmağı ile o üzüm tanesini nurdan tabak içinde ezip şerbet eyler. Tabağı Kırkların önüne koyar. Kırklar o şerbetten içerler. Tümü ilk yaratılıştaki gibi sarhoş olurlar. Oldukları yerden ayağa kalkarlar. Bir kez "Ya Allah" diyerek el ele verirler. Üryan büryan semaha girerler. Kırkların Semahı ilahi bir nur içinde sürer. Semah ederken Hz. Muhammed'in başından mübarek imamesi düşer. İmame kırk parça olur. Kırkların her biri bir parçasını alır. O parçayı kemer yapıp kuşanırlar. Hz. Muhammed bunlara pirlarını ve rehberlerini sorar. Kırklar: -Pirimiz Şahimerdan Ali'dir, kuşkusuz, tartışmasız ve rehberimiz Cebrail Aleyhisselamdır, derler. Bunun üzerine Hz. Muhammed, Hz. Ali'nin orada olduğunu anlar. Hz. Ali, Hz. Muhammed'in yanına doğru yürür. Hz. Muhammed Hz. Ali'nin geldiğini görünce saygı ve sevgi ile eğilerek Hz. Ali'ye yer gösterir. Kırklar da Hz. Muhammed'e katılarak Hz. Ali karşısında saygı ile eğilerek yol açıp yer gösterirler. Bu sırada Hz. Muhammed, Hz. Ali'nin parmağındaki nişan-ı mührü görür"²¹. Dördüncü söylene ise, Bektâşî inancının söylenesidir ve Hacı Bektaş Velayetnamesi'nde semahlarla ilgili olarak anlatılmaktadır. Söylenceye göre: "Günlerden bir gün Hacı Bektaş Veli abdallarıyla Hırka Dağı'na çıkar. Dağın üstüne gelince abdallara: -Tez varın bir ateş yakın, der. Abdallar çevreden çer çöp toplayıp yığarlar. Sonra ateşlerler. Hüncar ateş yanınca coşup semaha girer. Abdallar da ona uyarlar. Kırk kez ateşi dolanırlar. Derken Hacı Bektaş Veli hırkasını çıkarıp ateşe atar ve çekilir. Hırka tümüyle yanar, kül olur. Sonra Hüncar o külü alır savurur. Bu külün düştüğü yerden odun bitsin, der. Dönüp makamına varır. Bu andan itibaren bu dağın odunu gündün güne çoğalı. Abdallar girip keserler, getirip yakarlar ısınırlar. Bu yüzden o dağa "Hırka Dağı" denir. Odununun kıyamete dek bitmediğine inanılır"²².

Semahların, İslam'dan kaynaklandığı görüşünün yalnızca söylencelere dayanması ve bu söylencelerin doğrulanmasının mümkün olmaması göz önüne alındığında, bilimsel açıdan semahların İslam'dan kaynaklandığını savunmak olanaksız gibi görünmektedir. Özellikle İslam'la gelen toplumsal yasaklar ve kadının toplumdan kesin çizgilerle ayrılmış olması düşünüldüğünde, kadınlı

²¹ Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990 a, s. 35-39.

²² Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990 a, s. 40.

erkekli oynanan semahın İslam'la uzlaştırılması mümkün olmamaktadır. Bozkurt'a göre; semahın İslam kaynaklı gösterilmeye çalışılması, "bir yasallaştırma, bir kılıklamadır"²³.

Semahların kaynağını İlkçağ Anadolu dinlerine bağlayan görüşe göre, çalgılı, içkili, oyunlu törenlere Anadolu'da, ilkçağ uygarlıklarında da rastlanmaktadır. Özellikle Hititler döneminden kalma kabartma resimlerde, benzer törenlerden görünüm yer almaktadır²⁴. Bu görüşü savunan araştırmacıların sayıları son derece sınırlı olup, aynı araştırmacıların Şamanizm kaynaklı olabileceği ihtimalinin de kuvvetli olduğunu vurguladıkları görülmektedir.

Görüldüğü gibi, semahların kaynağı üzerine çeşitli tezler ileri sürülmüştür. Oysa, sema ya da semahlar, birçok dinle bağlantılı inançlara dayanan bir uygulama niteliği taşımakta, bu nedenle de kimi topluluklarca kutsal sayılmaktadır. Semahların, hangi dönemde, hangi toplumda başladığı kesin olarak tespit edilememekle birlikte, dinsel oyunların (dans) insanlık tarihi kadar eski olduğu da bilinen bir gerçektir.

Toplumsal Açıdan Semah

Toplumsal bir özelliğe sahip olan ve toplumların hemen tümünde karşılaşılan oyun, ilkeller için bir yaşam unsuru olarak değerlendirilirken, uygar uluslarda biçim ve görünüş yönünden gelişmiş olsa da yaşamdaki önemini oldukça yitirmiştir²⁵. Zamanla yeni kurallara bağlanan oyunlar, özellikle ilkel toplumlarda yaşam olaylarını değişik görünümüleriyle yansıtan birer ayna niteliği taşımaktadır. Semahların da, Alevî-Bektâşî toplumunun geleneksel, kültürel ve inançsal yapısını belirgin bir biçimde yansıttığı görülmektedir. Semahlar, Orta Asya'dan Anadolu'ya taşınan Şaman kültürü üzerine eklenen, İslam tasavvufu ve Eski Anadolu kültürünün bileşimi ile ortaya çıkan yeni bir yapıyı anlatmaktadır.

Daha önce de söz edildiği gibi sema, Mevlevî ve diğer Sünnî tarikatların dinsel oyununa; semah ise, Alevî-Bektâşî topluluklarının dinsel inançları doğrultusunda gerçekleştirdikleri, söz-müzik-oyun üçlüsüne verilen addır. 13. yüzyılın büyük düşünürü Mevlana'nın, sema'ı bir tarikat ilkesi olarak benimsediği ve ayrı bir yön verdiği, ölümünden sonra da sema'm, gelişerek başlı başına bir ayin halini aldığı görülmektedir. Devlet eliyle desteklenen ve her dönemde açıkça oynanarak resmîlik kazanan sema, giysilerinden müziğine, figürlerinden uygulama biçimine dek kesin kurallara bağlanmıştır. Figüratif yapısı, yalnızca kendi eksenini çevresinde dönüştürmeye dayanan sema, düz beyaz ya da siyah giyinmiş erkeklerce oynanmaktadır. Sema müziği, Acem müziği; tarikatın

²³ Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990a, s. 40.

²⁴ İ. Zeki Eyyuboğlu, "Semahların Kökeni.", Cem Dergisi-39, 1994, s. 16.

²⁵ Johan Huizinga, Homo Ludens Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir Deneme, Çev. M. Ali Kılıçbay, İst: Ayrıntı Yay., 1995, s. 16-31.

dili ise Fars dili özelliklerine sahiptir. Bu yapının yarattığı genel kaniya göre; kent kesimi, Asya’da boy gösteren Türklerin geleneksel dansını değiştirerek almıştır²⁶. Ancak, Mevlevi Sema’larının, özel bir yapıya sahip olan bir oyun ve işlenmiş bir sanat ürünü olduğu da kuşku götürmez bir gerçektir.

Önce Ahmet Kutsi Tecer, daha sonra da Agah Sırrı Levent tarafından incelenen ve 15. yy.’dan kaldığı anlaşılan elyazması bir kitapta anlatıldığına göre; sema, iç içe geçmiş dört bölümden oluşmaktadır. Hareketler içerisinde saklı olan bu dört bölüm, aslında oyunun içsel yönünü ortaya koymaktadır. “Çarh”, “raks”, “muallak” ve “pertav” biçiminde adlandırılan bölümlerin her biri, -Tanrının tüm evreni insanın vücudunda var ettiği düşüncesinden hareketle- insan yaşamının belirli bir dönemini sembolize etmektedir²⁷.

El yazması kaynaktan aktarıldığına göre; dönme dolap, çark anlamına gelen “çarh”, daire şeklinde açılıp, kendi ekseninde dönülerek yapılan hareketler ve insan yaşamının ‘ilkbahar’ını yani ilk 20 yaş göstermektedir. “Raks” ise, vücudun olduğu yerde hareket etmesidir ve insan yaşamının ‘yaz’ıdır. Yani 20-40 yaş arasını anlatmaktadır. Oyunun en canlı ve en güzel bölümü olarak değerlendirilen bu bölümde; gövdenin oldukça az hareket etmesinin yanında, el, ayak, kol ve bacak hareketlerinin canlılığı dikkat çekicidir. Boşlukta asılı şey anlamında olan “muallak” bölümünde de; vücudun havaya doğru yükselerek aldığı şekil anlatılmakta ve insan yaşamının ‘sonbahar’ı yani 40-60 yaş arası, en olgun dönemi sembolize edilmektedir. Bölümde; böyle bir yaşam sunduğu için Tanrı’ya övgü ve yakarışı anlatan hareketler sergilenir. Atılma, sıçrama anlamına gelen “Pertav” ise, insan yaşamının ‘kış’ı yani 60 yaş sonrasıdır. Yaşlılık durumunun anlatıldığı bölümde hareketler; dökülme, savrulma, düşme biçimindedir. Bu bölümde, insanın yaşamla olan bağlarının koparak Tanrı’yla bütünleşmesi anlatılmaktadır²⁸.

Sema’da sembolize edilen bu dört unsurun semah müziğinde de yer aldığı, hatta müziğe bağlı olarak oyuna yansıdığı düşünülmektedir. Ezgi ve şiir yapısına eklenen ritmik değişimler, insan üzerinde bıraktığı etki ile içsel bir anlam kazanmakta ve böylece vecd halinde bedensel devinime dönüşmektedir. Bu nedenle, “Mevlevilerde esrime durumuna gelmeye sema, yani uçup gitme, kendinden geçme denilmektedir”²⁹.

Sema’nın simgesel anlatımındaki bu içsel gizlilik nedeniyle herkes sema oynayamamaktadır. Sema, onun bıraktığı etkiyi kavrayan, içsel anlamını bilen ve ilahi kaynağına inanan kişilere helaldir. Daha önce de sözü edilen

²⁶ Vahit Lütfi Salcı, a.g.e. 1941, s. 12-14. Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990a, s. 16-20. Nejat Birdoğan, a.g.m. s.34.

²⁷ Metin And, *Oyun ve Bügü-Türk Kültüründe Oyun Kavramı*, İst: Yapı Kredi Yay., 2003, s. 177-179. İ. Cem Erseven, a.g.e., s. 115-116.

²⁸ Metin And, a.g.e., s. 177. İ. Cem Erseven, a.g.e., s. 116-119. Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990a, s. 42-44.

²⁹ İ. Cem Erseven, a.g.e., s. 122.

elyazmasında belirtildiğine göre; sema oynaması helal olan dört türlü insan bulunmaktadır³⁰.

Bunlardan ilki; bilgi sahipleridir ve sema, öncelikle bilene helaldir. Çünkü bilgi sahibi kişi, evrendeki hareketi ve evrenin aslında tanrısal bir oyun olduğunu, gözüyle görüp ve aklıyla anlayabilme yetisine sahiptir. Ancak, “sema dönmek” bir oyun değil, Allah’ın emrine boyun eğmektir. Bunu bilen kişiye sema helaldir.

İkincisi ise; davet sahipleridir, çünkü sema, çağrıya bir araçtır. Tanrı yoluna çağrılan tarikat yolcusunun sema’ya girince terleyip yorulması, bilgisizliğinin gitmesine, kusurlarının yok olmasına, başkalarına uymayı öğrenmesine, el alıp, etek tutup, mürit olup bel bağlamasına, çağrılana uyarak topluluğa girmesine neden olur. İşte bunlara vesile olduğu için, çağrı sahibine sema helaldir.

Üçüncüsü de; vecd (coşku) sahibi olanlar, yani ilahi aşk ile kendinden geçenlerdir. Çünkü, esrime durumundaki kişi, malını mülkünü düşünmez, dünyadan gözü yumulur, Hak’tan yana gönül gözü açılır, kaygı gider, ibâdetle bulmadığı hali bulur, gönlündeki aşk artar, canına Tanrı dolar. Bunun içindir ki vecd sahibine sema helaldir.

Dördüncüsü ise; vecd sahibine uyanlar ve yol öğretilerini öğrenmek isteyen kişilerdir. Vecd hali, herkesin başaramadığı bir durumdur ve öğrenilebilmesi için çaba gösterilmesi gerekir. Çünkü, mürit şeyhinin yolunca gider ve halk büyüklerinin dinine uyar. Tanrı huzuruna kişi, uyduğu (yolundan gittiği) kişi ile birlikte çağrılacaktır. Bu nedenle, vecd sahibinin hali, onu sevenlere helaldir.

Yukarıda anlatılanlardan da anlaşıldığı gibi her isteyen sema’ya kalkamaz. Sema oynayabilmek için o tarikatın öğretilerini ve sema’nın içsel anlamını bilmek gerekmektedir. Aslını, işini, söylediği sözü, manevi varlığını bilmeyen ve yalnızca suret-i insan olana ise sema haramdır³¹.

Devran, zikir ve mukabele olarak da adlandırılan sema’nın, ilahi bir kaynaktan ortaya çıktığı ve evrendeki hareketin simgesel bir anlatımı olduğu da düşünülmektedir. Bu düşünceye göre; tekkelerde sema dönen dervişler gökyüzündeki yıldızların hareketlerini simgelemektedir. Sema’ların geneline bakıldığında, dönüş yönlerinin saatin tersi yönünde yani gezegenlerin güneş çevresindeki hareketleriyle aynı yönde olduğu görülmektedir (Tecer 1959:1901). Kimi araştırmacılar ise, gökbilimsel danslar olarak değerlendirdikleri sema’ları, “Güneş”, “Ay” ve “Güneş-Ay” dansları olarak gruplandırmaktadır. Güneş-Ay dansları için en belirgin örnek olarak da Mevlevi Sema’ları gösterilmektedir³².

³⁰ İ. Cem Erseven, a.g.e., s. 122-123.

³¹ Metin And, a.g.e., s. 179-180.

³² İ. Cem Erseven, a.g.e., s. 150.

Benzer bir yapıya sahip olan semahlar da, gerek söz gerek müzik ve gerekse figüratif yapısıyla dinsel bir nitelik taşır ve Alevî-Bektâşî Cem törenlerinin vazgeçilmez öğelerinden biridir. Dolayısıyla, Cem törenlerinden bağımsız ve ayrı düşünülemez. Yapısında ezgi ve ritmik hareket bulunmasına karşın, ezgisi oyun havası, figürleri ise dans olarak değil, tıpkı namaz kılmak gibi bir ibâdet olarak değerlendirilmektedir. Dans olarak değerlendirilmemesinin en somut örneği, “semah oynamak” deyimini yerine “semah dönmek”, tanımlamasının kullanılmasıdır. Ezgi ve ritmik hareketlere, tasavvufi içeriğe sahip olan deyişler de eklenince, dinsel coşku oldukça artmakta ve bu üçlüden oluşan yapı mistik cazibeyi ortaya çıkarmaktadır.

Önceki bölümde de söz edildiği gibi Yönetken’e göre; camide yapılan bir oyun olmaması nedeniyle semahların, dini müzik ya da dini oyun olarak adlandırılmaları doğru değildir. Yönetken, bu konudaki görüşünü şu şekilde belirtmektedir:

“... az çok yakından tanıdığımız köy Alevî ezgileri ve semahları bize göre üslup ve karakter itibarıyla, diğer tamamen din dışı ezgi ve oyunlardan ayrı bir özelliği, eda ve ifadeyi haizdirler. Onlar tamamen büyük Anadolu Türk halk müziği ve oyunlarındandır”³³.

Almaçık ise, semahları şu cümleler ile ifade etmektedir:

“Bu semahlar ne bir danstır ne ritüeldir. Bu semahlar, insanın bu dünyadaki varlığını anlatan dans destanlarıdır. İçi insan sevgisiyle dolup taşan destanlar dizisi”³⁴.

Her ne kadar dinsel içeriği olmadığını savunanlar olsa da, gerek halk arasında ve gerekse Buyruk’ta on iki hizmetten biri sayılan semah, Buyruk’a göre; törenin amacına yönelik yapılan dinsel işlemler³⁵ (halka namazı) tamamlandıktan sonra okunan üç Hatayı deyişi ya da Duvaz İmam’ın ardından, ikinci hizmet olarak yer almaktadır. Uygulamasında ise semahın sonuncu hizmet olduğu görülmektedir.

Cem törenlerinde egemen olan sıkı düzen, semahlar için de geçerlidir. Salt oyun olarak değil, inanç bütünüünün bir birimi olarak algılandığından, semaha kalkıştan oturuşa değin tüm kurallar belirlenmiştir. Bu kurallar yörelere göre farklılık göstermekle birlikte, işlerliğinde değişiklik görülmemekte ve belirlenen kurallar yerine getirilmeden semah dönülemez.

Semaha başlama zamanı, törenin yöneticisi konumundaki dede (mürşit) tarafından belirlenmekte ve ilk semaha, Miraçlama’nın hemen ardından kalkılmaktadır. Semah hizmetine sıra geldiğinde, gözcünün belirlediği ve asısıyla işaret ettiği kimseler semaha kalkmakta ve genellikle, semahçılar dedeye ya da meydana niyaz ederek semaha başlamaktadır. Semaha daveti,

³³ Halil Bedi Yönetken, a.g.m. 1945, s. 4.

³⁴ Editha Almaçık, “Alevîler’de Semah.”, Cem Dergisi-9, 1992, s. 183.

³⁵ Detaylı bilgi için bkz. Alevî-Bektâşî Ritüelleri (Cem).

kadın erkeğe yapmakta ve semaha davet ettiği kişinin kocası olmaması koşulu aranmaktadır. Eşi (kocası) mecliste olmayan kadın ise semaha kalkmamaktadır. Semah dönülmesi sırasında yorulan semahçılar, deyişinin sonunda dedeye niyaz ederek izin alırlar. Dededen izin alan her semahçı, başka bir erkek ya da kadının dizine niyaz ederek semaha davet eder ve yer değiştirirler. Alevî-Bektâşî inanç ve töresince, birisine niyaz ederek semaha kaldırmak, o kişiye büyük bir saygı göstermek anlamındadır ve niyaz edilen kişi geçerli bir mazereti olmadığı sürece bu daveti kabul etmek zorundadır³⁶.

Genel olarak semahlar, ağırlama, yürütme ve yeldirme şeklinde adlandırılan ağır, orta ve hızlı olmak üzere üç ana bölümden oluşmaktadır. Kimi bölgelerde, bölüm sayısı ve adlandırmalarında farklılıklar görülmekte, bir ya da iki bölümlü semahlar ile de karşılaşılmaktadır. Yerel farklılıklara bağlı olarak, ağırlama bölümüne “nenni” ya da “nennileme”, yürütme bölümüne de yürüyüş adı verilmektedir. En hızlı ve coşkulu bölüm olan yeldirme bölümüne ise, “çark” ve “pervaz” denildiği de olur³⁷.

Semahların, genellikle kadın erkek bir arada olmak üzere yapıldığı fakat, yalnız kadın ya da yalnız erkekler tarafından dönüldüğü de görülmektedir. Semahçı sayısı ise en az iki olmak kaydıyla, dönülen mekanın büyüklüğü ile orantılı olarak yüzlere varan sayıda da olabilmektedir. Semahçı sayısı yörelere göre değişiklik göstermekte, 3, 5, 7 ya da 2, 4, 6, 8 kişilik kadınlı erkekli gruplar halinde, el ele tutuşmadan, ayaklar çıplak şekilde dönülmektedir.

Mevlevilikte ve diğer bazı tasavvuf akımlarında uygulanan ve 15. yy.’dan itibaren biçimlenmeye başlayan sema, taklit unsurunun en iyi biçimde sergilendiği kültür miraslarımızdandır. Semahlar da, uygulandıkları toplulukların mistik anlayışlarını, müzik, şiir ve oyun ile birlikte sunan birer kültür hazinesidir. Bu kültür hazinesi, kapalı yaşam biçiminin yüzyıllar boyunca korunması sayesinde günümüze kadar yaşamayı sürdürebilmiştir. Zamanla gerçek anlamları, özgünlükleri ve ortaya çıkış amaçları unutulmuş olsa da kuşaktan kuşağa aktarılması sürmüş, korunup, saklanmıştır.

Alevî-Bektâşî toplumunun zamanla kapalı kültür yapısının nispeten ortadan kalkması sonrasında, semahların oynandığı ortamda, belirgin bir yumuşama görülmektedir. Eski dinsel görünümünü yitiren semahların, ilk etapta, dede katında yapılan her tür toplantıda oynanmaya başlandığı, son yıllarda ise, halk oyunları yarışmalarından şenliklere, düğün salonlarından içki alemlerine kadar her türlü ortamda çeşitli amaçlarla oynandığı görülmektedir.

³⁶ İ. Cem Erseven, a.g.e., s. 141. Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990a, s. 24-25.

³⁷ Mehmet Halit Bayrı, “Köylü Semahları.”, Ülkü-60, 1944, s. 7-8. Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990a, s. 22.

Semahların Sınıflandırılması

Semahlar, uygulama biçimleri açısından, İçeri Semahları (Tarikat Semahları) ve Dışarı Semahları (Avare Semahları) olmak üzere iki ana gruba ayrılmaktadır;

İçeri semahları; Cem'de bulunan ikrar vermiş, musahipli evli çiftler tarafından dönülen semahları kapsamakta ve Cem törenleri dışında ve yoldan olmayan kişilerin önünde dönülmesi hoş karşılanmamaktadır. Genellikle, ağırlama, yürütme, yeldirme ve bitirme duası adını alan dört bölümden oluşmakta, dördüncü bölüm olarak değerlendirilen bitiş duası, zâkirin yeldirme sonunda, ezgide kısa bir ağırlama ile “eğlen dur”, “sallan dur” gibi komutlarla bitirme zamanının geldiğini belirtmesi ile başlayan ve dedenin okuduğu gülbank ile son bulan bölümü kapsamaktadır. En yaygın içeri semahı, Kırklar Semahı'dır.

Dışarı semahları ise; oniki hizmet dışında yapılan, semah kültürünü genç kuşaklara benimsetmek ve öğretmek amacını güden semahlardır. Semah disiplininin ayrılmadan dönülen bu semahlar, ağırlama, yürütme ve bitirme duası adlı üç bölümden oluşmaktadır. Bu semahlarda, ustalık gerektiren, çok hızlı dönüşlerin yapıldığı yeldirme bölümü bulunmamaktadır. En yaygın dışarı semahı Gönüller Semahı'dır³⁸.

Bunun yanı sıra, semahların katı kurallara sokulmamış olması, farklı şekillerde adlandırılmasını sağlamış ve başlangıcından bitimine değin görülen bölgesel ayrılıklar da çeşitli semah türlerinin doğmasına yol açmıştır.

Semahları, adlandırmalarına göre de temel iki ana grupta incelemek mümkündür. İlk grubu; adlandırması, dönülme nedeni ve temsil ettiği kişi ya da olayla ilgili olan semahlar oluşturmaktadır. Kırklar Semahı, Turnalar Semahı, Kırat Semahı, Çark Semahı, Gönüller Semahı, Yatır Semahı, Ya Hızır Semahı, Ali Nur Semahı, Erkân Semahı, Hacı Bektaş Semahı, Çoban Baba Semahı vb. gibi. İkincisi ise; yörelere ve kültür farklılıklarına göre özellikler kazanan ve bu şekilde adlandırılan semahların oluşturduğu gruptur. Erzincan Semahı, Çorlu Semahı, Kıyas Semahı, Tahtacı Semahı, Şiran Semahı, Alaçam Semahı, Hubuyar Semahı vb. gibi.

Yukarıda adı geçen semahlar arsında ve bölgesel semah çeşitlerinden en yaygın ve en önemli olanı Kırklar Semahı ve Turnalar Semahı'dır.

Kırklar Semahı

Kırk sayısı, bütün din geleneklerinde var olan simgesel bir sayı olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye ve yakın doğuda da, gerek dini gerekse din dışı birçok konuda kırk sayısına ve kırklar grubuna sıkça rastlanmaktadır. Türk halk masallarında düğün şenliklerinin kırk gün kırk gece sürmesi; doğum, evlenme

³⁸ Piri Er, a.g.e., s. 78-79.

ve ölümden sonraki kırk günlük sıkıntılı süre; harami, cadı, cin ve perilerin kırk kişilik gruplar halinde dolaştıkları inancı vb. bunun en belirgin örnekleridir. Kırklar, Orta Asya’da, “Çil-tan”³⁹ ya da “Çehel-tan” olarak adlandırılmakta, erkek ya da dişi olabilmekte ve Türk destan edebiyatında sözü edildiğine göre, din uğruna savaşan yiğit savaşçıların yardımına koştuklarına inanılmaktadır⁴⁰. Orta Asya’da, kimi zaman -biri “kutub”⁴¹ olmak üzere- sayıları kırkbir olsa da, genellikle sayıları değişmemekte ve eğer biri ölürse yeri hemen doldurulmaktadır. Kırklar sözcüğünün sonundaki çoğul eki ise sözcüğün, sıfat değil bir isim olduğunu göstermektedir⁴².

İslam tasavvuf geleneğindeki Kırklar ise; -işlevleri, savaşan yiğitlere yardım etmek olan görünmez varlıklardan farklı olarak- dünyayı ellerinde tutan “kırk can”, “kırk veli”dir. Görünmez olduklarına inanılması nedeniyle onlara “gayb erenleri”, “gay’ib erenler” ya da “gizli ten”ler de denilmektedir⁴³.

Adını bu kutsal kırk kişiden alan Kırklar Semahı da, Kırklar Meclisi’nde, Hz Muhammed’in onlar ile birlikte döndüğü semahtan kaynaklandığına inanılan bir semahtır ve Cem törenlerinin ana semahlarındandır. Her yörede bilinen ve dönülen bir semah olduğu tespit edilen bu semah, kimi zaman ait olduğu yörenin adı ile (Erzincan’da “Erzincan ya da Tercan” Semahı, Sivas’ta “Divriği” Semahı, Malatya’da Arguvan” Semahı vb.) anılsa da yaygın olarak, Anadolu’da Kırklar Semahı, “Trakya’da ise Kırklar Sema’sı” adlandırması kullanılmaktadır⁴⁴.

³⁹ Farsça “çehel” yani “40” ve “ten” yani “kişi,birey” anlamındadır.

⁴⁰ F. R. Haslock, Bektâşilik Tetkikleri, Çev. Ragıp Hulusi, Ank: Milli Eğt. Basımevi, 2000, s. 86.

Abdülkadir İnan, “Türk Destan ve

Masallarında ‘Kırklar’ Motifi.”, Türk Dili-77, Şubat 1958, s. 222-224, Irene Mélikoff, a.g.e. 1999, s. 47.

⁴¹ Bir tarikatın, bir grubun, bir kavmin başı, ulu’su, büyüğü anlamında kullanılmaktadır.

⁴² Abdülkadir İnan, a.g.m., s.222-224. F. R. Haslock, a.g.e., s. 87.

⁴³ Irene Mélikoff, a.g.e. 1999, s. 47-48.

⁴⁴ Hüseyin Yalınk, Trakya Bölgesi’nin Tasavvufi Halk Müziği Notalarıyla Nefesler Semahlar, Ank: K.B. Yay., 2002, s. 16.

İçeri semahlarından olan bu semahın -ilkesine göre- 40 yaşın altında olanların oynaması hoş görülmemekte ve en az 4 en fazla 12 kişilik gruplarca dönülmektedir. Uygulamada, yörelere göre küçük farklılıklar olmakla birlikte, uyulması gereken temel kurallar ortaklık göstermektedir.

Karşılıklı niyazlaşma ile başlayan semahın ağırlama bölümünde, Hz Muhammed'in gece Miraç'a yükselişi ve Kırklar Meclisi'ne değin olan yolculuğu anlatılmaktadır. Zâkirin ezgiyi çalmaya başlaması ile semahçıların tümü olduğu yerde, ayaklar yerden kesilmeksizin yapılan ayak figürü ve daha ziyade el-kol hareketleri ile ağırlama bölümüne başlanır ve genellikle üç dörtlükten oluşan deyiş ile ağırlama bölümü tamamlanır. Çiftlerin yere kadar eğilerek birbirlerini selamlaması ya da niyazlaşmalarının hemen ardından gelen yürütme bölümünde, Hz. Muhammed'in Kırklar Meclisi'ne girdikten sonra muhabbete katılımı anlatılmakta, müzik ve oyun biraz hareketlenmektedir. Yine üç dörtlükten oluşan deyişin okunması ile bu bölüm de tamamlanır. Son bölüm olan yeldirme bölümü ise, üzüm suyunun içilmesi ile "cûşa gelen" Hz. Muhammed'in, Kırklar ile semah dönmesini, Tanrı'yla buluşup Miraç'ın tamamlanmasını ve Kırklara yaptığı ziyaretle onları kutsamasını anlatılmaktadır. Semahın en coşkulu bölümü olan bu bölümde, hızlı dönüşlerle ayaklar yerden kesilmekte; insan adeta yerle gök arasında gidip gelmekte ve semah ilahi bir görünüm kazanmaktadır. Yeldirmeden sonra yapılan küçük bir ağırlama ile dua bölümüne geçilmekte, dedenin okuduğu gülbank sonrasında niyazlaşma ile semah sona ermektedir⁴⁵.

Kırklar Semahı'nda, genellikle içinde aşağıdaki örnekte görüldüğü gibi, Kırklar adının geçtiği deyişlerin semah sözü olarak kullanılıyor olması dikkat çekicidir. Bunun yanı sıra Kırklar sözü geçmeyen deyişlerin kullanıldığı da olur.

*“Çıktım Kırklar yaylasına
Çağırdım uçler aşkına
Yüzümü yerlere sürdüm
Yediler Kırklar aşkına*

*Şah Hatayi'm gel varalım
Dergahına yüz sürelim
Anlar dursun biz varalım
Yediler Kırklar aşkına”*

Kırklar Semahı'nda, figür ve ezgi yapısı ise mistik ve ağırbaşlı bir yapıya sahiptir. Yeldirme bölümünde, müziğe koşut olarak değişen hızlı figüratif yapı bu ağırbaşlılığı yok etmemekte aksine güçlendirmektedir.

⁴⁵ İ. Cem Erseven, “Semahta Figürlerin İçsel Anlamları.”, Folklor/Edebiyat-30, 2002/2, s. 152.

Antalya yöresinde Kırklar Semahı'nda farklı bir uygulama ile karşılaşmakta, Buyruk'ta da yer alan "Selman-ı Pak'ın Kırklar meclisinde dönülen bir semaha son anda yetişerek, yalnızca son bölümüne katılması" söylencesinden kaynaklanan bir tören uygulanarak semah dönülmektedir. Törende; semah başlamadan dede dışarı çıkar ve bu sırada Kırklar Semahı çalınmaya ve dönülmeye başlanır. Hemen herkes semaha kalkmıştır. Semah sonuna kadar dışarıda bekleyen dede, Şah Beyit'in okunması sırasında içeri gelerek semaha katılır ve semahçılarla birlikte bir süre döndükten sonra yerine oturur. Semahın bu şekilde uygulanması ile söylence, simgesel olarak yerine getirilmiş olur⁴⁶

Turnalar Semahı

Halk edebiyatında Turna kuşunun, özgün bir yere sahip olduğu görülmektedir. Turna kuşunu sembol alan Turnalar Semahı'nın da, Alevî-Bektâşî inancında kutsal bir yeri vardır ve bu kuş ile Hz. Ali arasında bir ilgi olduğuna inanılmaktadır. Uçmaya hazırlanan zarif Turna imgesi, hem Hz. Ali'nin ruhunun yükselişini hem de Orta Asya Şamanlarının kuşlara özgü mucize işlerinin başkalaşımını sembolize etmektedir⁴⁷.

Hemen her yörede karşılaşılan Turnalar Semahı, en yaygın ve en önemli ağır semahlar arasında Kırklar Semahı'ndan sonra ikinci sırada yer almaktadır. Bölüm sayısında yörelere göre farklılık görülmekte, tek bölümlü olabildiği gibi iki ya da üç bölümlü olanlarına da rastlanmaktadır.

Alevî törenlerinde 2, 4, 6, 8, 10, 12; Bektâşî törenlerinde ise 3, 5, 7, 9, 12 kişilik ya da daha fazla sayıda gruplarca dönülen Turnalar Semahında figürler, olgun ve ağırbaşlıdır⁴⁸. Figüratif yapısında, Turna kuşunun duruşu, uçuşu ve kanat çırpmasına bir öykünme görülmektedir. Semahçılar, kollarını iki yana kanat gibi açarak Turna kuşunun kanat vuruşunu, sekerek yaptıkları ayak figürleri ile de Turna kuşunun yürüyüşünün ezginin ritmine göre taklit etmeye çalışırlar. Ancak, figürlerin de yörelere göre değişim gösterdiği dikkat çekmektedir. Bazı yörelerde, tıpkı diğer semahlarda olduğu gibi saatin tersi yönünde dairesel dönüşler görülürken, bazı yörelerde ise hareketler, Turnaların katar halinde gökyüzünde "V" biçiminde uçuşuna benzetilmektedir⁴⁹.

Ezgisel ve ritmik yapı bakımından diğer semahlarla çok büyük farklar içermeyen Turnalar Semahını, diğer semahlardan ayıran en belirgin özellik, deyiş sözlerinde geçen "Turna" adlandırmasıdır. Turnalar Semahı'nda, -aşağıda verilen örnekte görürlüğü gibi- semah sözü olarak, Alevî-Bektâşî halk ozanlarının Turna kuşunu işlediği deyişler kullanılmaktadır.

⁴⁶ Nejat Birdoğan, a.g.m. s.44. İ. Cem Erseven, a.g.e., s. 155. Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990a, s. 64.

⁴⁷ İ. Cem Erseven, a.g.m., s. 153. İ. Cem Erseven, a.g.e., s. 159.

⁴⁸ Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990a, s. 58.

⁴⁹ İ. Cem Erseven, a.g.m., s. 154.

*Yemen ellerinden beri gelirken
Turnalar Ali'mi görmediniz mi?
Havanın yüzünde semah dönerken
Turnalar Ali'mi görmediniz mi?*

*Şah Hatayı eder mi bir gedayı⁵⁰?
Dilim zikreyledi gâni Mevlayı
Oniki İmam nesli Âl-i Âbayı
Turnalar Ali'mi görmediniz mi?*

Kırat Semahı

Kırat Semahı'nın ana temasını, özellikle eski Türk inançlarından kaynaklanan, kırsal kesimde en büyük hizmet aracı olan ve yol arkadaşı olarak görülen "at" ve kutsal sayılan Ay ve Güneş kültü oluşturmaktadır. Burada sözü edilen "at" ilk olarak; Hz. Ali'nin atı 'Düldül'ü, ikinci olarak; Hz. Muhammed'in Miraç'a giderken bindiğine inanılan atı 'Burak'ı ve son olarak da halk destanlarında büyük önemi olan Köroğlu'nun 'Kırat'ını simgelemektedir. "Kırat, öfkenin ve yiğitliğin, Düldül uzağı yakın etmenin, inancın, Burak ise evreni boydan boya dolaşmanın, Tanrı'nın çevresinde dönmenin mesajını sunmaktadır"⁵¹. Semahçıların hem kendi ekseninde hem de dairesel dönüşleri, Ay ve Güneş kültürüne bağlı olarak, gezegenlerin güneş çevresinde dönüşünü sembolize etmektedir⁵².

Yerel farklılıklar görülmele birlikte, genelde kırk yaşın üstündeki bacıların döndüğü bir semah olan Kırat Semahı, Bektâşilerde 3, 5, 7, 9, 12, Alevîlerde ise 2, 4, 6, 8, 10, 12 kişilik yada daha kalabalık gruplarca dönülmektedir⁵³.

İki bölümlü olan semahın figüratif yapısında -Turnalar Semahı'nda olduğu gibi- inançlara bağlı olarak belli öykünmeler görülmektedir. Yavaş hareketlerle başlayan ağırlama bölümünde, ayaklar yerden kesilmemekte, yalnızca el ve kol hareketleri ile bölüm tamamlanmaktadır. Yeldirme bölümünde ise, dairesel hızlı dönüşlerin yanı sıra, semahçıların kendi eksenlerinde dönme hareketi, kollarıyla birbirini kollarasına yapılan sarma figürü, ayaklarda da atın yürüyüş temposu dikkat çekmektedir⁵⁴.

Ezgi ve ritim yapısı ile diğer semahlardan yine çok büyük farklar içermeyen Kırat Semahı, deyiş sözlerindeki Kırat adlandırmasının kullanılması ile farklı bir çeşit oluşturmaktadır. Kırat Semahı'nda da aşağıdaki örnekteki gibi deyişler kullanılmaktadır.

⁵⁰ Dilenci, yoksul anlamında kullanılmaktadır.

⁵¹ İ. Cem Erseven, a.g.m., s. 154.

⁵² İ. Cem Erseven, a.g.e., s. 160. Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990a, s. 60.

⁵³ Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990a, s. 60.

⁵⁴ İ. Cem Erseven, a.g.m., s. 152.

*Kırat bu dağları aşmalı bugün
Dostun ellerine düşmeli bugün
Varam dost eline bir sual edem
Yar ile devranım sohbetim bugün*

Gönüller Semahı

Farklı bölgelerde “Genç Kızlar Semahı” ya da “Gençler Semahı” olarak da adlandırılan semah, öğrenme dönemi semahı niteliği taşımakta ve genellikle kalabalık bekar genç gruplar veya genç çiftler tarafından dönülmektedir⁵⁵.

Tıpkı diğer semahlarda olduğu gibi niyazlaşma ile başlanılan semah, ağırlama ve yürütme bölümlerinden oluşmaktadır. Ağırlama bölümünün, ayaklar yerden kesilmeden yalnızca el ve kol hareketleri ile dönülmesi, daha coşkulu bölüm olan yürütme bölümünün ise, dairesel dönüşlerin yanı sıra kendi ekseninde yapılan dönüşleri de içermesi az da olsa Mevlevi Sema’sını anımsatmaktadır. Bazı yörelerde ise kendi eksenini çevresinde dönüşlere rastlanmamaktadır⁵⁶.

Yine diğer semahlardan farklı bir ezgi ya da ritim yapısını içermeyen Gönüller Semahı, açıklamaları yukarıda yapılmış olan semahlarda olduğu gibi, özel bir sözel içeriğe de sahip değildir.

Semahta Müzik

Semahların gerek figür gerekse ezgi yapısı olarak en önemli özelliği, birkaç bölümden oluşmasıdır. Bir ya da iki bölümlü semahlar olmakla birlikte, daha çok karşılaşılan, üç bölümlü semahlardır. Üç bölümlü semahlarda birinci bölüm; daha önce de belirtildiği gibi genellikle “ağırlama” olarak adlandırılır ve kişinin semaha hazırlanması amacını güttüğünden temposu ağırdır. İkinci bölüm; genellikle “yürütme” şeklinde adlandırılır ve bu bölümde semaha, ezgi ve figür yapısındaki yürüyüş temposu ile devam edilir. Üçüncü bölüm ise; “yeldirme”, “çark”, “pervaz” gibi adlarla anılır ve çok hızlı dönüşlerin yapıldığı en coşkun bölümdür.

Ağırdan başlayarak hızlıya doğru seyreden bir özelliğe sahip olan semahlarda, figüratif hareketlerle ve kullanılan deyişlerle bağlantılı olarak, bölümlenmede de ritmik ya da makamsal yapıda değişimler görülmektedir. Ölçü olarak ise, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12 zamanlı ölçüler kullanılmakla birlikte, sıklıkla kullanılan 2, 4, ve 9 zamanlı ölçülerdir.

Mistik bir ezgi yapısına sahip olan semahlar, genellikle bağlama, bağlama ailesi ve bunun yanı sıra keman ya da kabak kemane eşliğinde çalınıp söylenmektedir. İcrası sırasında çoğunlukla şelpe (serpe, pençe) tekniği uygulanmaktadır. Vurmali

⁵⁵ Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990a, s. 67. İ. Cem Erseven, a.g.e., s. 165.

⁵⁶ İ. Cem Erseven, a.g.e., s. 165-166. Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990a, s. 68-69.

sazlar kesinlikle kullanılmamakta, böylece hem gizlilik ilkesine bağlı kalınmakta hem de semahın kutsallık işlevi korunmuş olmaktadır⁵⁷.

Semahta Söz (Edebi Yapı)

Çok büyük bir bölümü sözlü olmakla birlikte, nadiren de olsa sözsüz semahlara da rastlanmaktadır. Söz olarak ise, tasavvuf halk edebiyatının ürünlerinden olan Türkçe sözlü ve genellikle, Hataî, Pir Sultan Abdal, Kul Himmet, Nesimi, Kaygusuz Sultan vb. gibi ozanların deyişlerinin kullanıldığı görülmektedir⁵⁸. Bunun yanı sıra, farklı ozanlara ya da cemi yürüten aşıkların kendilerine ait olan deyişler, şah beyit'e , yukarıda adı geçen ozanlardan birinin mahlası eklenerek, deyiş adeta o ozana aitmiş gibi de söylenebilmektedir. Mahlas dörtlüğünde yedi ulu ozandan birinin adının kullanılması, o ozana niyaz almak ve saygı sunmak için de yapılmaktadır.

Tasavvuf ağırlıklı olmak üzere, inançları anlatan, birlik çağrıları yapan, kimi kez de sevgiyi dile getiren ve çoğunlukla 8 ya da 11 heceli koşma yapısındaki deyişler semah sözü olarak kullanılmaktadır. Semah deyişlerinin büyük bir bölümünün doğrudan semah sözü olarak yazıldığı anlaşılmaktadır. Son zamanlarda sevgiliden, kızıdan, gelinden söz eden deyişler de semahlarda kullanılmaya başlanmışsa da, Hak'ka yürüme ve ona ulaşma amacını güden semahlarda dünya işi ile ilgili hiçbir şeye yer verilemeyeceği ve bu yapının birtakım zorlamalar sonucunda oluştuğu düşünülmektedir⁵⁹.

Bunun yanı sıra, özellikle TRT repertuarında yer alan semahların -denetimden geçmesini sağlamak amacıyla- sözlerinin değiştirildiği, içinde Ali, Hasan, Hüseyin, Oniki İmam'ların adı geçen deyişlerin ise, denetimden geçemediği, kimi zaman da deyişlerin mahlas dörtlüklerinin çıkarılarak repertuvara alındığı gözlenmektedir.

Semahta Figür (Oyun-Dans)

Oyun olarak, devinimin ağırdan hızlıya doğru bir seyir izlemesi ile daha çok bir vecd halini yansıtan semah hareketlerinde iki ana figür göze çarpmaktadır. İlki; kuşun kanat çırpmasını andıran el kol hareketleri, diğeri ise; yürüyüş ve ayak figürüdür. Bu figüratif biçim, semah dönenlerin, uyumlu bir biçimde kendisine eşlik eden ezgi ile birlikte oluşturduğu estetik yapıdır ve içsel anlam olarak da el, kol hareketleri Gök-Tanrıya, ayak hareketleri ise Yer-Tanrıya olan bağlılığı ifade etmektedir⁶⁰. “Gök-Tanrı”, “Yer-Tanrı”, “ay”, “su” ve “ateş” kültlerinin Şaman inancının temelinde yer alması ve semah

⁵⁷ Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990a, s. 23.

⁵⁸ Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990a, s. 26.

⁵⁹ Melih Duygulu, “Müzikolojik ve Toplumsal Açıdan Semahlar.”, Cem Dergisi-11, 1992, s. 46.

⁶⁰ İ. Cem Erseven, a.g.m., s. 149-151.

figürlerinin içsel anlamını oluşturması, Şaman inancının Alevî-Bektâşî kültür ve inancı üzerindeki etkilerini bir kez daha ortaya çıkarmaktadır.

Şaman inancında, Gök-Tanrının insanları, zararlardan koruduğuna ve zafere ulaştırdığına inanılmaktadır. Ayrıca Güneş ve Ay da birer tanrıdır ve iki kardeştir. Ateş ise; yerde, Güneşi temsil etmektedir. Alevî-Bektâşî inancında da Güneş ve Ay, Hz. Muhammed ile Hz. Ali'yi simgelemektedir. Buna bağlı olarak, sema ve semahlara bakıldığında her ikisinin de dönüş yönünün, gezegenlerin güneş çevresindeki dönüş yönüyle aynı ve dairesel olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra, Cem'de dede postu Güneş'i ve ona sırt dönmeden, eller göğüste, boyun eğerek önünden geçen semahçılar ise gezegenleri simgelemektedir. Semah bitiminde, semahçılar (gezegenler) saza uyarak ağırlaşır (dua bölümü) dede'nin (Güneş) önünde tek sıralı olarak dar'da dururlar ve dede'nin okuduğu gülbanktan sonra herkes yerine geçer⁶¹.

Daha önce de belirtildiği gibi semahın ana figürleri, el, kol ve ayak hareketlerinden oluşmaktadır. Bu hareketlerin içsel anlamları Erseven'e göre şu şekilde açıklanabilir;

“El ve kolların hareketleri, özellikle sağ elin yukarı, göğe kalkıp dairesel bir figür çizdikten sonra kalbin üzerine doğru inmesi ve aynı biçimde sol elin yerden yükselip kalbin üzerine gelerek sağ elle birleşmesi Gök-Tanrı'yla Yer Tanrı'nın buluşmasından başka bir şey olmasa gerek. Öte yandan kimi semahlarda iki elin yukarı, göğe doğru kalkması Gök-Tanrı'ya, yere doğru inmesi de Yer-Tanrı'ya olan inancı simgelemektedir. Ayakların ritimli bir biçimde yere vurulması kötü ruhların kovulmasını, adımların ahenkli biçimde atılması ise Alevî kültüründe kutsal sayılan at ile turna kuşunun yürüyüşünü

⁶¹ İ. Cem Erseven, a.g.m., s. 151.

simgelemektedir. Kolların göğüste çapraz bir biçimde birleşmesi ise, tüm insanlığı kucaklamak ve sevgiyi paylaşmak anlamındadır"⁶².

Kişinin semaha hazırlanması amacını güden ve ağır tempoya sahip olan ağırlama bölümü, ayaklar yerden kesilmeksizin yapılan ilk semah olarak tanımlanmaktadır. Yürütme bölümünde, adından da anlaşılacağı gibi yürüyüş figürü ile semaha devam edilmektedir. Üçüncü bölüm olan yeldirme ise; çok hızlı dönüşlerin yapıldığı, devinimli bölümdür ve uçar gibi coşkulu figürler hakimdir.

Temelde dinsel görünümlü halk oyunu olmalarına karşın, bazı özelliklerinden dolayı diğer halk oyunlarından ayrılan semahlarda, bireyin bağımsızlığı ana ilkedir ve her semahçı, kendi içinde bağımsız durumdadır. Ancak, bağımsız birimlerin de bütüne uyum göstermesi gerekmektedir⁶³.

Bazı yörelerde semah deyişi okunup semah dönülmeye devam edilirken, sıra şah beyit'e geldiğinde semahçılar, deyişi yazan ozanın hürmetine, oldukları yerde hareketsiz kalırlar ve ozanın adının geçtiği dize tamamlandıktan sonra, tekrar semah dönmeye devam ederler. Bu adı geçen ozana olan saygının göstergesidir.

Semahta Giysi

Belirgin, kalıplaşmış bir semah giysisinden söz etmek mümkün değildir. Genellikle semahçılar, günlük giysileri ile semah dönerler. Özen gösterilen en önemli şey giysilerin temizliğidir. Giysiler, renkli ve birbirinden farklıdır. Eskiye bağlılık söz konusu değildir ve dönem giysileri giyilebilir⁶⁴.

Yerel farklılıklar, diğer unsurlarda olduğu gibi giysilerde de görülmektedir. Kimi yörelerde başı açık semah dönmek uygun görülmezken, kimi yörelerde de şapka ile semaha kalkılmamaktadır. Cemde bulunan bacıların başları örtülüdür ve semaha da bu şekilde kalkılır. Erler ise, semaha kalkacakları zaman başlarına mendil ya da poşu gibi şeyler bağlamaktadır.

⁶² İ. Cem Erseven, a.g.m., s. 151.

⁶³ Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990a, s. 25.

⁶⁴ Fuat Bozkurt, a.g.e. 1990a, s. 23-24

GENEL KAYNAKÇA

AÇIN, Cafer; Enstrüman Bilimi, İstanbul1994

AKGÜN, Nafiz - AKSUNGUR, Gürsel; Isparta Folkloru-II (Kitap+CD), Ankara 2005.

ALNIAÇIK, Editha; “Alevîler’de Semah.”, Cem, sayı 9, 1992

ALTINAY, Reyhan; Türk Halk Müziği Makaleler Kitabı, İzmir 2012; “Geleneksel Türk Halk Müziği ve Semahlarda Bölüm Anlayışı”, Alevî Bektâşî Müzik Kültürü Semp.Bld. Ankara 2005

AND, Metin; Oyun ve Bügü-Türk Kültüründe Oyun Kavramı, İstanbul 2003.

ANDREWS, Peter A.; Türkiye’de Etnik Gruplar, (1989) (Çev. Mustafa Küpüşoğlu), İstanbul1992.

ARSLAN, Fazlı; Vahitnâme / Müzik Şinas-Halk Bilimci Vahit Lütfü Salcı, İstanbul 2015.

ATALAY, Besim; Bektâşîlik ve Edebiyatı, İstanbul1991.

Baha Sait Bey; “Anadolu’da Alevî-Bektâşî ve Nusayri Zümreleri Hakkında Çalışmalar.” İ. Görkem (Ed.), Türkiye’de Alevî-Bektâşî, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Ankara 2000a: 22-41; “Anadolu’da İçtimai Zümreler ve Anadolu İçtimaiyatı.”; İ. Görkem (Ed.), Türkiye’de Alevî-Bektâşî, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Ankara 2000 b: 69-149; “Gizli Mabetlerden Bektâşîler I, II, III.” İ. Görkem (Ed.), Türkiye’de Alevî-Bektâşî, Ahi ve Nusayri Zümreleri, Ankara 2000c:187-255.

AYDOĞMUŞ, Mehmet; Halktan Hakk’a Giden Yol / Semahlar, İstanbul 2012.

BAŞGÖZ, İlhan; Yunus Emre, İstanbul 1990.

BAYRI, Mehmet Halit; “Köylü Samahları.”, Ülkü, XXII, sayı 60, 1944: 7-8.

BİRDOĞAN, Nejat; “Halk Danslarımızda Köken, Etkiler ve Anlam.”, TFA, XV, sayı 299, Haziran 1974: 6995-6997; “Semahlar.” FEA, İstanbul1984: 31-47; Anadolu’nun Gizli Kültürü Alevîlik, Hamburg 1990; Anadolu ve Balkanlar’da Alevî Yerleşmesi, İstanbul1995.

BİRGE, John Kingsley; Bektâşîlik Tarihi, (Çev. Reha Çamuroğlu), İstanbul1991.

BOZKURT, Fuat. Semahlar, İstanbul 1990; Alevîliğin Toplumsal Boyutları, İstanbul1990.

BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ; Somut Olmayan Kültürel Miras / Bursa Köylerimizde Ninniler, Maniler, Ağıtlar, Türküler, Giyim Kuşam ve Halk Oyunları-1, Bursa 2014.

CLARKE, Gloria L.; “Bir Dedenin Kimliğinde Müziğin Yeri Ne Kadardır?” (Yayımlanmamış Doktora tezi), İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi1998.

ÇALIŞLAR, Oral; Hz. Ali Muaviye Çatışması, İstanbul 1997.

DEĞERLİ, Turabi; Anadolu’nun Gülen Yüzü Semahlar, İzmir 2004.

DEMİRSİPAHİ, Cemil; Türk Halk Oyunları, Ankara 1975.

DEVELLİOĞLU, Ferit; Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat, Ankara1993.

DIERL, Anton Jozef; Anadolu Alevîliği, (1985) (Çev. Fahrettin Yiğit), İstanbul1991.

DİNÇAL, Ali. Alevîlik-Bektâşîlik ve Notaları ile Semahlar, Ankara1997.

DUYGULU, Melih; “Alevî-Bektâşî Müziği.”, Cem, sayı 7, Aralık 1991:23-24; “Müzikolojik ve Toplumsal Açından Semahlar.”, Cem, sayı 11, 1992:45-46; Alevî-Bektâşî Müziğinde Deyişler, İstanbul 1997.

- ET-TAVİL, Muhammed Emin Galib; Arap Alevilerinin Tarihi Nusayriiler, (Çev. İsmail Özdemir), İstanbul 2000.
- ELİADE, Mircea; Şamanizm, (1983) (Çev. İsmet Birkan), Ankara 1999.
- R, Piri; Geleneksel Anadolu Aleviliği, Ankara: Ervak Yayınları, 1998.
- EROL, Ayhan; "Birlik ve Farklılık Ekseninde Alevilik ve Alevî Müziği.", Folklor/Edebiyat Alevilik Özel Sayısı II, VIII, sayı 30, 2002/2:278-306.
- ERÖZ, Mehmet. Türkiye'de Alevilik ve Bektâşilik, Ankara 1990.
- ERSEVEN, İlhan Cem; Alevilerde Semah, İstanbul 1990; "Semahta Figürlerin İçsel Anlamları", Folklor/Edebiyat Alevilik Özel Sayısı II, VII, sayı 30, 2002/2:149-156.
- ESİN, Emel; "Sema." Türk Edebiyatı Dergisi, sayı 36, Aralık 1974: 12-13.
- EYYUBOĞLU, İsmet Zeki; Bütün Yönleriyle Bektâşilik, İstanbul; 1990; "Semahların Kökeni.", Cem, sayı 39, 1994:15-19.
- FİĞLALI, Ethem R. ve Diğerleri; Mezhepler ve Tarikatlar Ansiklopedisi, İstanbul 1987.
- GAZİMİHAL, Mahmut R.; Ülkelerde Kopuz ve Tezeneli Sazlarımız, Ankara 1975; Türk Halk Oyunları Katalogu, C.1,2,3 (HZ. Nail TAN - Ahmet ÇAKIR) Ankara 1991-1997-1999
- GÖLPINARLI, Abdülbaki; Tasavvuftan Dilimize Gelen Deyimler ve Atasözleri, İstanbul 1977; Alevî-Bektâşi Nefesleri, İstanbul ?.; "Kızılbaz.", Ö.Uluçay, (Ed.), Alevilik Budur, Adana 1993:145-152.
- GÜVENÇ, Bozkurt; İnsan ve Kültür, İstanbul 1996.
- HAAK BİR Bilim Kurulu (Hamburg Anadolu Alevileri Kültür Birliği). Yüz Soruda Alevilik Aleviliğin Temelleri, Hamburg, 1991.
- HAGEM Ses ve Görüntü Arşivi.
- HALICI, Feyzi; Aşıklık Geleneği ve Günümüz Halk Şairleri Güldeste, Ankara 1992.
- HASLOK, F. R.; Bektâşilik Tetkikleri, (1925) (Çev: Ragıp Hulusi), Ankara 2000.
- HUIZİNGA, Johan; Homo Ludens Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir Deneme, (1938) (Çev: M. Ali Kılıçbay), İstanbul 1995.
- İNAN, Abdülkadir; "Türk Destan ve Masallarında 'Kırklar' Motifi.", Türk Dili, VII, sayı 77, Şubat 1958: 222-224.
- İSLAM ANSİKLOPEDİSİ, X, İstanbul 1966.
- KAPLAN, Ayten; "Balıkesir Tahtacı Köyleri Kongurca ve Türkalî'de Halk Bilimi Açısından Müzik Yapısının Araştırılması." (Yayımlanmamış Doktora tezi), Ankara 1998.
- KAYGISIZ, Mehmet; Türklerde Müzik, İstanbul 2000.
- KEHL-BODROĞI, Krisztina; "Türkiye'de Ritüel Akralılık İlişkileri." Halk Bilimi 1. Kitap, İstanbul 2003:121-139.
- KOCA, T. ve Z. ONARAN; Güldeste, Ankara 1987.
- KORKMAZ, Esat; Alevilik Bektâşilik Terimleri Sözlüğü, İstanbul 1993; Anadolu Aleviliği, İstanbul 2000.

KÖKSAL, Ahu. Özel Arşivi.

KÖPRÜLÜ, Fuat; Alevî-Bektâşî Nefesleri, İstanbul1963; Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Ankara 1981.

KURT, Necdet; **El Vurup Yaremi İncitme Tabip/ Zileli Aşık Sadık Doğanay / Araştırma - Derleme - İnceleme**, İzmir 2016.

MARKOFF, İrene. J.; “Musical Theory, Performance and Contemporary Bağlama Specialist in Turkey.”(Yayımlanmamış Doktora tezi), Washington1986a; “The Role of Expressive Culture in the Demystification of a Secret of Islam: The Case of the Alevîs of Turkey.”, The World of Music, XXVIII, sayı 3, 1986b:42-54; Uyur İdik Uyardılar Alevîlik-Bektâşîlik Araştırmaları, (Çev. Turan Alptekin)

İstanbul1993; Hacı Bektaş Efsaneden Gerçeğe, (Çev. Turan Alptekin) İstanbul1999.

METİN, İsmail; Alevîliğin Anayasası, İstanbul1999.

METİN, Hüseyin Gazi; Alevîlikte Cem, Ankara1997.

NOYAN, Bedri; Bektâşîlik Alevîlik Nedir?, İstanbul1995.

OCAK, Ahmet Yaşar; “Türkiye’de Alevîlik Meselesi.”, Türk Yurdu, X, sayı 36, 1990: 4-7.

ONATÇA, Neşe; “Ankara İli Çubuk İlçesine Bağlı Kuşcağız Köyü Dar Kurbani Cem Töreni ve Müzikleri”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans hazırlık raporu), Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 2000; Alevî - Bektâşî Kültüründe Kırklar Semahı Analiz Çalışması, İstanbul 2007.

ONG, Walter J.; Sözlü ve Yazılı Kültür, (1982) (Çev. Sema Postacıoğlu Banon), İstanbul 2003.

OYTAN, M. Tefvik; Bektâşîliğin İçyüzü, İstanbul MCMXLVIII.

ÖNDER, Ali Tayyar; Türkiye’nin Etnik Yapısı, Ankara1999.

ÖNDER, Mehmet; “Mevlevilikte Ayin Mukabelesi.” TFA, X, sayı 212, Mart 1962: 4351-4352.

ÖZBEK, Mehmet; Folklor ve Türkülerimiz, İstanbul1994.

ÖZGÜNAY, Abidin; “Alevîlik Şekle Değil Öze Yönelmektir.” Cem, Mart 1992: 42-53; “Alevîlik (İnanç ve Felsefe).”, Ö. Uluçay (Ed.), Alevîlik Budur, Adana: Hakan Ofset, 1993: 39-55.

ÖZMEN, İsmail; Alevî-Bektâşî Şiirleri Antolojisi I, II, III, IV, V, Ankara1995.

ÖZTUNA, Yılmaz; Türk Musikisi Kavram ve Terimleri Ansiklopedisi, Ankara 2000.

ÖZTÜRK, Yaşar Nuri; Tarihi Boyunca Bektâşîlik, İstanbul1998.

PEKŞEN, Gani; Küll / Anadolu Derlemelerim-I, Bornova-İzmir 2007.

SALCI, Vahit Lütfi; “Bela Bartok’un Konferansları Gizli Halk Musikisi”, Ülkü, XI, sayı 62, 1938: 113123; Gizli Türk Halk Musikisi, İstanbul1940; Gizli Türk Dini Oyunları, İstanbul1941; “Kızılbaş Musikisi.”, Tanrıdağ, I, sayı 17, Ağustos 1942: 9-10; “Anadolu Türk Halk Oyunlarından Alevî Sema’ları.”, Folklor Postası, I, sayı 5, Şubat 1945: 5-6.

SEZGİN, Abdülkadir; Hacı Bektaş Veli ve Bektâşîlik, Ankara1990.

SOYYER, Yılmaz; Sosyolojik Açından Alevî Bektâşî Geleneği, İstanbul1996.

ŞENER, Cemal; Alevî Törenleri, İstanbul1994; Yaşayan Alevîlik, İstanbul1996; Benim Kâbem İnsandır, İstanbul1996; Alevîlik Olayı, İstanbul1998; Şamanizm, İstanbul 2000.

- TAN, Nail - TURHAN, Salih - AKSUNGUR, Gürsel; Isparta Türküleri, Ankara 2002.
- TAŞ, Fahri - TURHAN. Salih; Erzincan Türküleri, Ankara 2004.
- TAŞTAN, Gülderen; “Urfa-Kısa Köyü Semahlarının İncelenmesi.” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi), İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, 1992.
- TECER, A. Kutsi; “Oyun-Rakıs Hakkında Mühim Bir Eser.”, TFA, V, sayı 118, Mayıs 1959: 1901-1902.
- TEMİZ, Muharrem; Arguvan Ezgileri-1, 2, İstanbul 1998.
- TEMREN, Belkıs; “Bektâşî ve Alevî Kültüründe Nefesler ve İşlevleri.”, Halk Bilimi, 1. Kitap, İstanbul 2003.
- TRT KURUMU NOTA YAYINLARI;
- TURAN, Bahattin; Notalarıyla Semahlarımız, İzmir 2000.
- TURHAN, Salih; Trakya-Rumeli Türküleri ve Oyun Havaları, İstanbul 2017
- TURHAN, Salih - ADIGÜZEL, Selahattin; Tokat Türküleri ve Oyun Havaları, Ankara 2008.
- TURHAN, Salih - KANTAR, Handan; Tunceli Halk Müziği / Semah - Deyiş - Nefes - Türkü - Oyun Havası, Ankara 2012.
- ULUDAĞ, Süleyman; İslam Açısından Musiki ve Sema, İstanbul1976.
- ULUDEMİR, Muammer; Eskişehir Semahları, Ankara1995.
- ULUSOY, A. Celalettin. Hacı Bektaş Veli ve Alevî- Bektâşî Yolu, Hacıbektaş1986.
- YALTIRIK, Hüseyin; Trakya Bölgesinin Tasavvufî Halk Müziği Notalarıyla Nefesler Semahlar, Ankara 2002; Özel Arşivi.
- YAŞAR, Servet; Diyarbakır Yöresi Türkmen Alevîleri, Afyon 2016.
- YILDIRIM, Ali; Başlangıcından Günümüze Alevî Bektâşî Deyişleri I-II, Ankara1997.
- YILDIZ, Süleyman; “Tunceli Cemleri’nde Semahların İncelenmesi.” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, 1992.
- YÖNETKEN, Halil Bedi; “Köylü Semahları.”, Ülkü Dergisi, XXII, Sayı 60, Mart 1944: 7-8; “Bektâşîlerde Müzik ve Oyun.”, Ülke Gazetesi, 28 Aralık 1945: 4.; “Sıraç ve Nalcılarda Semah.”, TFA, VII, Sayı 161, Aralık 1962b: 2909-2911.
- YÖRÜKAN, Yusuf Ziya; Anadolu Alevîleri ve Tahtacılar, İstanbul 2006.
- YURT ANSİKLOPEDİSİ; İstanbul1982.
- ZELYUT, Rıza; Öz Kaynaklarına Göre Alevîlik, İstanbul 1990.

KİTABIN YAZARLARI

Salih TURHAN

1956 yılında Elazığ'da doğdu. Liseyi Elazığ'da, Yüksek Okulu Ankara'da bitirdi. 1982 yılında TRT Erzurum Radyosuna ses sanatçısı olarak girdi. 5 yıl sonra 1987 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı Ankara Devlet Türk Halk Müziği korosuna naklen tayin oldu. 1991-1992 yıllarında bu korunun müdürlüğünü yaptı. Yurt içinde ve yurt dışında sanatçı ve uzman olarak Türkiye'yi temsil etti. Çeşitli yörelere ait 1000 civarında halk ezgisinin notasını yazdı ve yayımladı. Bunlardan 200'ü aynı zamanda kendi derlemesi olup, THM repertuarına kazandırılmıştır. Çeşitli kurumlarca birçok ödüle layık görüldü; Azerbaycan, Uluslararası VEKTÖR İlimler Akademisince Fahri Doktora unvanına lâyık görüldü. İLESAM ve Türkiye Yazarlar Birliği, MESAM üyesidir. 1983 yıldan beri 25 amatör koro kurup yönetti. Etimesgut, Keçiören, Adıyaman Belediye Konservatuarlarını kurdu ve yöneticiliklerini yaptı. Halk Müziği dalında birçok öğrenci yetiştirdi. Radyo ve televizyonlarda programlar hazırlayıp sundu. Halen araştırmacılık, derlemecilik, eğiticilik, yazarlık çalışmaları ile birlikte Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul Devlet Halk Müziği Korosunda ses sanatçılığı görevinin yanında ELFED (Elazığ Dernekler Federasyonu) Kültür Sanattan Sorumlu Genel Başkan Yardımcılığı görevini sürdürmektedir.

Yayımlanmış Kitapları:

Harput-Elazığ Musıkî Folkloru, Kerkük Türküleri, Azerbaycan Halk Mahnıları, Anadolu Halk Türküleri ve Ezgileri, Türk Halk Müziğinde Çeşitli Görüşler, Notalarıyla Uzun Havalarımız, Diyarbakır Musıkî Folkloru, Notalarıyla Türkülerimiz ve Hikâyeleri 1-2, Azerbaycan Halk Türküleri (Aktarma), Azerbaycan Tarı (Aktarma), Bayburt Musıkî Folkloru, Malatya Musıkî Folkloru, Ankara Halk Müziği, Çankırı Halk Müziği, Kırşehir Halk Müziği, Kırıkkale Halk Müziği, Şanlıurfa Halk Müziği, Uşak Türküleri, Van Halk Müziğine Giriş, Artvin Halk Müziğine Giriş, Isparta Türküleri, Meşhur Olmuş Türkülerimiz (2 Cilt), Ordu Türküleri, Erzincan Türküleri (2 Cilt), Notalarıyla Dillerdeki Şarkılar (2 Cilt), Konya Halk Müziği, Elazığ-

Harput Havaları, Tatyana Havaları, Tokat Türküleri ve Oyun Havaları, Halk Müziğimizde Oyun ve Saz Havaları (E-Kitap 5 Cilt), Yozgat Türküleri ve Oyun Havaları, Manisa Türküleri ve Oyun Havaları, Yemen Türküleri, Türkülerdeki Hekimlik ve Sağlıkla İlgili Türküler, Gümüşhane Türküleri ve Oyun Havaları, Kars-Ardahan-Iğdır Türküleri ve Oyun Havaları, Notalarıyla Karaca Oğlan Türkü ve Şarkıları, Tarım Türküleri, Türkiye/Anadolu/Vatan ve Şehir Güzellemeleri/Şiirler, Türkiye/Anadolu/Vatan ve Şehirlerle ilgili Türküler, Şarkılardaki Sağlık ve Sağlıkla İlgili Şarkılar, Irak Türkmen Havaları, Adıyaman Türküleri ve Oyun Havaları, Tunceli Halk Müziği, Harput-Elazığ Kültürüne Dair Bestelenen Yeni Türküler, Türkü-Şarkı ve Şiirlerdeki Ana-Evlat Yüreği, İstanbul Türküleri, Trakya-Rumeli Türk Halk Müziği ve Halk Oyunları (3 Cilt), Sivas Türküleri ve Oyun Havaları (3 Cilt), Ağrı Türküleri ve Oyun Havaları, Bursa Türküleri ve Oyun Havaları, Türkülerdeki Harput, Müziğin İzinde Üç Kardeş Şehir (Harput / Elazığ - Şanlıurfa - Kerkük). Müziğin İzinde Dört Kardeş Şehir (Şanlıurfa - Harput / Elazığ - Kerkük - Bakü).

Hazırladığı Albümler:

1. Anadolu'dan Selamlar (Kerkük, Azerbaycan Repertuarı) (Kaset, CD) / Özel Yayın.
2. Gönül Nağmeleri (Tenzileler) (CD) / TDV Yayını.
3. Vatan Nağmeleri (Savaş Ağrıtları ve Kahramanlık Türküleri) (CD) / TDV Yayını.
4. Tatyana Havaları (CD) / Kalan Müzik Yayını.
5. Yemen Türküleri (CD) / Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını.
6. Ordu Türküleri (Derleme ve Arşiv Kayıtlarından) (2 CD) / Ordu Belediyesi Yayını.
7. Hekimlik ve Sağlıkla İlgili Türküler (CD) / Sağlık Bakanlığı Yayını.
8. Tarım Türküleri (CD) / Tarım Bakanlığı, Denizbank Yayını.
9. Şarkılardaki Sağlık ve Sağlıkla İlgili Şarkılar (CD) / Sağlık Bakanlığı Yayını.
10. Irak Türkmen Havaları (Arşiv Kayıtlarından) (CD) / İTİB Vakfı Yayını.
11. Adıyaman Türküleri ve Oyun Havaları (2 CD) / Adıyaman Belediyesi Yayını.
12. Elazığ-Harput Havaları / Kürsübaşı Meşikleri (9 CD, 1 DVD) / ELFED Yayını.
13. Harput-Elazığ ve Kültürüne Dair Bestelenen Yeni Türküler (CD) / ELFED Yayını.
14. Harput Senfonisi (DVD) / ELFED, Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı Yayını.
15. Türkü-Şarkı ve Şiirlerdeki Ana-Evlat Yüreği (CD) / ELFED Yayını.
16. Trakya-Rumeli Türk Halk Müziği ve Halk Oyunları (5 CD, 1 DVD) / MOTİF Yayını.
17. Hafız Osman Öge Türküleri (2 CD) / Yaran-ı Harput Derneği Yayını.
18. Müziğin İzinde Üç Kardeş Şehir (Harput/Elazığ - Şanlıurfa - Kerkük) / ELFED Yayını.
19. Müziğin İzinde Dört Kardeş Şehir (Şanlıurfa - Harput /Elazığ - Kerkük - Bakü) USB Şanlıurfa Haliliye Belediyesi Yayını.

Neşe AYIŞIT

1966 yılında Ankara’da doğdu. Tüm tahsil hayatını burada tamamladı. Müziğe ilkokul yıllarında flüt ve bağlama çalarak başladı. Amatör çalışmalarını 1985’te TRT Ankara Radyosu Türk Halk Müziği Gençlik Korosu’nda sürdürdü. Aynı dönemde Coşkun Güla’dan solfej, repertuvar ve bağlama dersleri aldı. 1986 yılında da Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın açmış olduğu Ankara Devlet Türk Halk Müziği Korosu’nun sınavını kazanarak, ses sanatçısı olarak göreve başladı.

Lisans eğitimine, 1994 yılında Gazi Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Bölümü Ses Eğitimi Ana Sanat Dalı’nda başlayıp, lisans eğitimi süresince Opera Sanatçısı Hülya Kazan ile şan çalışmalarını sürdürdü. “Dünden Bugüne Bugünden Yarına Ankara Devlet Türk Halk Müziği Korosu” adlı tezini sunarak 1999 yılında mezun oldu. İki yıl süreyle gönüllü olarak kreş ve ana sınıfında okul öncesi çocuklara yönelik müzik eğitimi çalışmalarında bulundu.

2000 yılında ise, Ankara / Çubuk / Kuşcağz Köyü’nde Dar Kurbanı Cem Törenleri ve Müzikleri üzerine bir alan araştırması yaptı. Bu tezi ile Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzikoloji Bölümü Etnomüzikoloji ve Folklor Anabilim Dalı’nda yüksek lisans sınavını kazandı. Buradaki eğitimini de “Kırklar Semahları’nın İnançsal ve Yerel Müzik Karakteristiği” adlı tezi ile 2004 yılında tamamladı.

2009 yılında UNESCO “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi” programı çerçevesinde semah konusunda hazırlanan ulusal dosyada yer almak üzere “Temsili Liste Hazırlıkları” konulu raporunu sundu. Aynı dönemde Ankara D.T.H.M. Amatör Gençlik Korosu’nun şefliğini yaptı.

Ankara, Ordu, İzmir, Adıyaman, Çorum ve Tokat illerinde derleme çalışmalarında bulunan Ayışit’in, Alevî-Bektâşî Kültüründe Kırklar Semahı

(Müzikal Analiz) adlı kitabı, ayrıca Türk Müziği ve Batı Müziği alanında çeşitli dergilerde yayınlanmış makale, araştırma ve çevirileri bulunmaktadır.

Yurt içi ve yurt dışı birçok konserlerde ülkemizi başarıyla temsil eden ve halen Ankara Devlet Türk Halk Müziği Korosu'ndaki görevini sürdüren Ayışıt, iki çocuk annesidir.

SEMAH NOTALARI

ABDAL OLSAM ŞALLAR GİYSEM AĞNIMA

(SEMAH)

Yöresi: Tokat/Zile
Kaynak: Murtaza Kurt

Derleyen: Arif Meşhur
Notalayan: Arif Meşhur

♩=132 AĞIRLAMA

Ab dal ol sam şal lar şal lar

giy sem ağ ni me ağ ni me giy sem ağ ni me ağ ni me

Ge zen Ab dal la ra da a nam eş de li gö nül gö nül

eş de li gö nül___ Ta e zel den a şık a şık

la rın kal bi ne kal bi ne De ğer i ra gip ten a nam

taş de li gö nül___ gö nül taş de li gö nül___

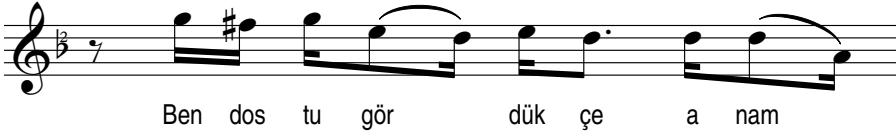
Bir hüs nü gü ze le a nam mey li mi ver dim ver dim

Kal bim de ik ra rim da a nam

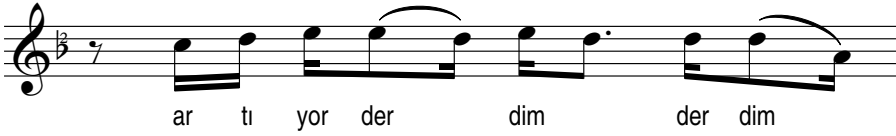
di lim de vir dim vir dim di lim de vir dim

Ben dos tu gör dük çe a nam

Ben dos tu gör dük çe a nam ar tı yor der dim der dim

ar tı yor der dim der dim

Ak sın göz le rim den a nam yaş de li gö nül gö nül

yaş de li gö nül Ey dost ey dost ey dost

Sen ö zü mü e ren ler den a yır ma Za ma ne hal

kı na sır rın du yur ma A lem se le git miş ya nıp
ka yır ma Sen ken di sev da na coş de li gö nül
Sen ken di sev da na coş de li gö nül
AĞIRCA
Sen ken di sev da na coş de li gö nül

1.	2.
Abdal olsam şallar giysem ağnime	Bir hüsnü güzele anam meylimi verdim
Gezen Abdallara da anam eş deli gönül	Kalbimde ikrarım da anam dilimde virdim
Ta ezelden aşıkların kalbine-kalbine	Ben dostu gördükçe anam artıyor derdim
Değer iragipten anam taş deli gönül	Aksın gözlerimden anam yaş deli gönül

YELDİRME:

3.
Ey dost-ey dost-ey dost
Sen özümü erenlerden ayırma
Zamane halkın sırrın duyurma
Alem sele gitmiş yanıp kayırma
Sen kendi sevdana coş deli gönül

AÇILDI CENNET KAPISI

(BALKAN SEMAHI)

Yöresi: Bulgaristan-Dulova
Kaynak: Belirsiz

Derleyen: -
Notalayan: Salih Turhan

(Saz..)

A çıl dı cen net ka pı sı Ya zil dı dev ran

ya zı sı Kıl dan in ce dir köp rü sü

Ge çe bi lir sen gel be ri

1.
Açıldı cennet kapısı
Yazıldı devran yazısı
Kıldan incedir köprüsü
Çeçebilirsen gel beri

2.
Canımız melek canıdır
Tenimiz Selman tenidir
İçtiğimiz aslan sütüdür
İçebilirsen gel beri

3.
Ben Pir'im kul olmuşum
Üstattan öğüt almışım
Ben kanadım bağlamışım
Çözebilirsen gel beri

4.
Ben has bahçenin gülüyüm
Aynı cemin bülbülüyüm
Kırk kapının kilidiyim
Açabilirsen gel beri

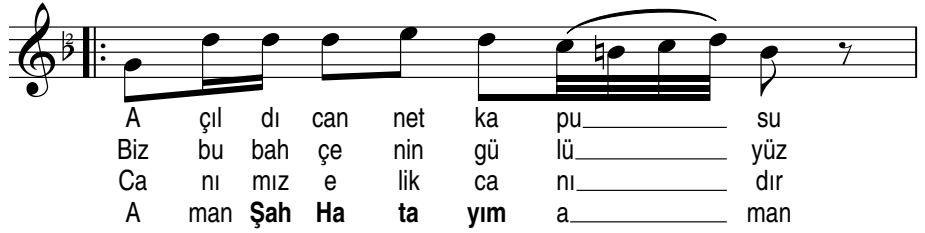
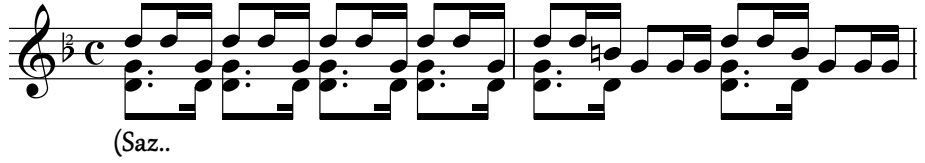
5.
Pir Sultan'ım Haydar hemen
Dağları bürüdü duman
İşte İncil işte Kur'an
Seçebilirsen gel beri

AÇILDI CANNET KAPUSU

(SEMAH)

Yöresi: Bulgaristan/Deliorman
Kaynak: Semah Topluluğu

Derleyen: Neşe Ayışıt
Notalayan: Necmi Kıran

Üs tün de dir mey va la____r ı Şa hım A li sen gös ter din
Beş yüz de ben a be ral____dim Üç le re ye di le re er dim
Kırk yıl ka zan da kay na____sın A li gel di____Şah gel di

Bi ze bu doğ ru yol la____r ı
Kırk lar dan ay r ı de yi____lim
Bir ko ca â li mi gel____di
Ha cı Bek taş Ve li gel____di

(Saz..

1. Açıldı cannet kaptusu
Lale göferdi yapusu
Kıldan incedir köprüsü
Geçebilen gelsin beru
2. Biz bu bahçenin gülüyüz
Hem gülük hem bülbülüyüz
Kırk kapının kilidiyiz
Açabilen gelsin beru
3. Canımız elik canıdır
Tenimiz Selman tenidir
İçtiğ(i)miz Arslan kanıdır
İçebilen gelsin beru
4. Aman **Şah Hatayı**'m aman
Dağları бүrүdү duman
İşte İncil işte Kur'an
Okuyanlar gelsin beru
5. Alçacık yemiş dalları
Üstündedir meyvaları
Şahım Ali sen gösterdin
Bize bu doğru yolları
6. Kırklar sepetine vardım
Beşyüzde ben aber aldım
Üçlere yedilere erdim
Kırklardan ayrı deydim
7. Ali'yi seven oynasın
Kırk yıl kazanda kaynasın
Ali geldi Şah geldi
Bir koca âlimi geldi
Hacı Bektaş Veli geldi

ADIM-ADIM HAK YOLUNA VARAYIM

(SEMAH)

Yöresi: Sivas
Kaynak: Bektaş Bahtiyar

Derleyen: Muzaffer Sarısözen
Notalayan: Muzaffer Sarısözen

(Saz..

Bir a na ba cıy nan da hü

bir müs lüm ba cı

cı Kalk sın Se mah

ey le sin is tek li can la

rim ca nan (Saz..

Kalk sın Se mah ey le sin is tek

li can la rim ca nan

(Saz.. Se mah ey le

sin ler de hü ni ya zey le

sin sin Kal dir

in dir kol la rı nı

kol la rı nı Kal dir

in dir kol la rı nı kol la rı

nı (Saz..

DOĞRUCA BÖLÜMÜ

A dım a dım Hak yo lu na va ra yım

A dım a dım Hak yo lu na va ra yım

Gü ver cin lik der ler şa ra var dın mı

Şa hı min ol du ğu ye ri gör dün mü

Bir dir der ler cüm le mi zin a na sı

Bir den sol maz el le ri nin kı na sı

Bir den sol maz el le ri nin kı na sı

Şen ol sun biz le rin soh bet ha ne si

1. Gü ver cin lik der ler şa ra var_____dın mı

2. şa ra var_____dın mı (Saz..)

U lu be zir gan dan ge lip geç_____tin mi

1. Ham za peh li van la gü reş tut_____tun mu

2. gü reş tut_____tun mu Tür lü ku maş la rı

a lıp sat_____tin mı Gü ver cin lik der ler

şa ra var_____dın mı Şa hı mın ol du ğu

ye ri gör_____dün mü **Pir Sul ta nım** in cit
Şah Sul ta nım in cit

me yin de li ği Üs tü müz den ek sik
me yin de li ği

et me do lu yu Üs tü müz den ek sik

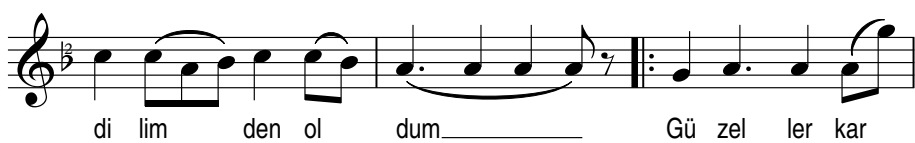
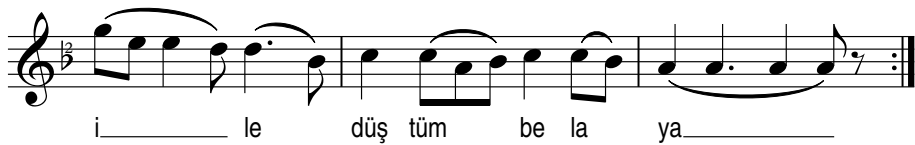
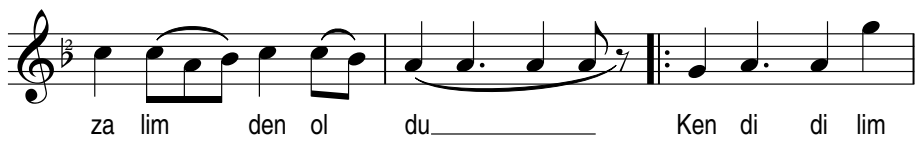
et me do lu yu Ho ra san da bul dum der ler

yur du sı la yı Gü ver cin lik der ler

şa ra var dın mı Şa hı mın ol du ğu

ye ri gör dün mü (Saz..)

Çık tım sey rey

şı ya ya yı ni yay miş

Her kes sev di ği ni gö nül den sev

miş Her kes sev di ği ni

gö nül den sev miş E ren le rin

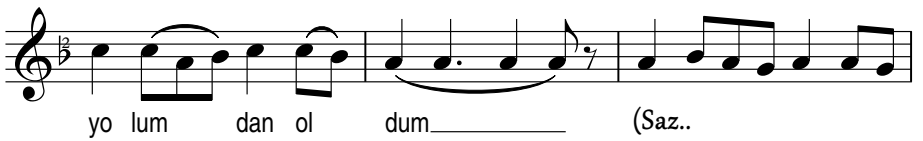
kı lı cı yol su zu kes miş

Yol suz ağ lar ba na yo lum dan ol

dum Ağ lar yol suz ba na

yo lum dan ol dum (Saz..

Pir Sul ta nım ben _____ ku
Şah Sul ta nım ben _____ ku

lu ma ne et tim _____ Her kes ne et
lu ma ne et tim _____

tiğ _____ se ken di ne et ti _____

Her kes ne et tiğ _____ se ken di ne et

ti _____ Ev ril di çev ril _____ di

dur na lar öt tü _____ Tur nam ağ lar

ba _____ na te nim den ol dum _____

Ağ lar tur nam ba _____ na te nim den ol

dum _____ (Saz..

HALKA BÖLÜMÜ

A çil dı cen net ka pı sı Ta ze gev her dir

ya pı sı Kıl dan in ce dir köp rü sü

Ge çe bi lir sen gel be ru Kıl dan in ce dir

köp rü sü Ge çe bi lir sen gel be ru

Ca nı mız me lek ca nı dır Te ni mi zi Sü ley

ma nın dır İç ti ği miz as lan ka nı dır

İ çe bi lir sen gel be ru İç ti ği miz as lan

ka nı dır İ çe bi lir sen gel be ru

Ben bah çe le rin gü lü yüm Ay nı ba ğın bü l

bü lü yüm Kırk ka pı nın ki li di yim

A ça bi lir sen gel be ru Kırk ka pı nın ki

li di yim A ça bi lir sen gel be ru

Pir Sul ta nım dol dum i man Dağ la ra bü rü

dü du man Şah Sul ta nım dol dum i man

Dağ la ra bü rü dü du man İş te İn cil iş

te Ku ran O ku ya bi lir sen gel be ru

Ya ca nım Hü_____

Ya Şa hım Hü _____

1.

Bir ana bacıyında Hü bir müslüm bacı
Kalksın Semah eylesin istekli canlarım canan
Semah eylesinler de Hü niyaz eylesin
Kaldır indir kollarını-kollarını

Güzeller karşıya yayını yaymış
Herkes sevdiğini gönülden sevmiş
Erenlerin kılıcı yolsuzu kesmiş
Yolsuz ağlar bana yolundan oldu
Ağlar yolsuz bana yolundan oldu

2. DOĞRUCA BÖLÜMÜ:

Adım-adım Hak yoluna varayım
Şahımın olduğu yeri gördün mü
Birdir derler cümlemizin anası
Birden solmaz ellerinin kınası
Şen olsun bizlerin sohbet hanesi
Güvercinlik derler şara vardın mı
Şahımın olduğu yeri gördün mü

Pir Sultan'ım ben kuluma ne ettim
Şah Sultan'ım ben kuluma ne ettim
Herkes ne ettiğse kendine etti
Evrildi çevrildi turnalar öttü
Turnam ağlar bana yolundan oldu
Ağlar turnam bana yolundan oldu

Ulu Bezirgan'ı gelip geçtin mi
Hamza pehlivanla güreş tuttu mu
Türlü kumaşları alıp sattın mı
Güvercinlik derler şara vardın mı
Şahımın olduğu yeri gördün mü

4. HALKA BÖLÜMÜ:

Açıldı cennet kapısı
Taze gevherdir yapısı
Kıldan incedir köprüsü
Geçebilirsen gel beru

Pir Sultan'ım incitmeyin deliği
Üstümüzden eksik etme doluyu
Horasan'da buldum derler yurdu sılayı
Güvercinlik derler şara vardın mı
Şahımın olduğu yeri gördün mü

Canımız melek canıdır
Tenimiz Süleyman'ındır
İçtiğimiz aslan kanıdır
İçebilirsen gel beru

3.

Çıktım seyreyledim ben şu alemi
Bana da bir kanlı zalimden oldu
Kendi dilim ile buldum belayı
Sabır edemedim dilimden oldu

Ben bahçelerin gülüyüm
Aynı bağın bülbülüyüm
Kırk kapının kilidiyim
Açabilirsen gel beru

Pir Sultan'ım doldum iman
Şah Sultan'ım doldum iman
Dağlara bürüdü duman
İşte incil işte Kuran
Okuyabilirsen gel beru

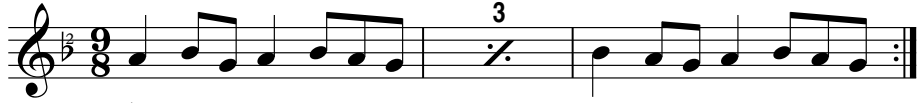
Not: Yayınlanması sakıncalı bazı cümle, kelime veya isimler kaynak kişinin izni doğrultusunda uygun biçimde değiştirilmiştir.

ADIM-ADIM HAK YOLUNA VARAYIM

(DOĞRUCA SEMAH)

Yöresi: Bulgaristan-Kırcali
Kaynak: Bektaş Bahtiyar

Derleyen: Cihangir Terzi
Notalayan: Cihangir Terzi

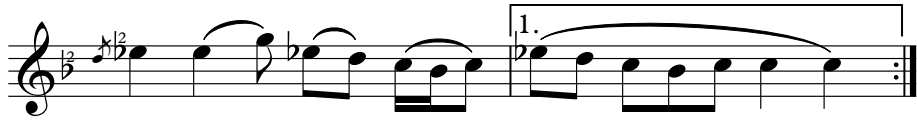

(Saz..)

1. SEMAHA ÇAĞRI BLM.

Bir a na ba cıy nan da hü

bir müs lüm ba cı

cı Kalk sın Se mah

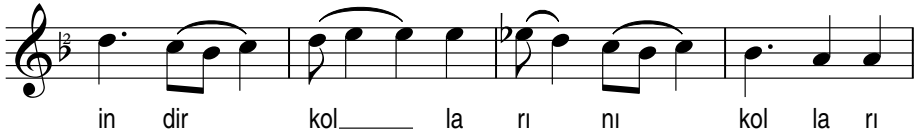
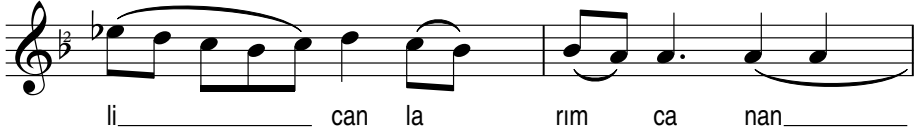
ey le sin is tek li can la

rım ca nan (Saz..)

Kalk sın Se mah ey le sin is tek

DOĞRUCA BÖLÜMÜ

A dım a dım Hak yo lu na va_____ra yım

A dım a dım Hak yo_____ lu na va_____ra yım

Gü ver cin lik der ler şa ra var_____dın mı

Şa hı min ol du ğu ye ri gör_____dün mü

Bir dir der ler cüm le mi zin a_____na sı

Bir den sol maz el le ri nin kı_____na sı

Bir den sol maz el le ri nin kı_____na sı

Şen ol sun biz le rin soh bet ha_____ne si

Gü ver cin lik der ler şa ra var_____dın mı

şa ra var_____dın mı (Saz..)

U lu be zir gan dan ge lip geç_____tin mi

Ham za peh li van la gü reş tut_____tun mu

gü reş tut_____tun mu Tür lü ku maş la rı

a lip sat_____tin mi Gü ver cin lik der ler

şa ra var_____dın mı Şa hı mın ol du ğu

ye ri gör_____dün mü **Pir Sul ta nım** in cit
Şah Sul ta nım in cit

me yin de li ği Üs tü müz den ek sik
me yin de li ği

et me do lu yu Üs tü müz den ek sik

et me do lu yu Ho ra san da bul dum der ler

yur du sı la yı Gü ver cin lik der ler

şa ra var dın mı Şa hı mın ol du ğu

ye ri gör dün mü (Saz..)

Çık tım sey rey

le_____dim ben şu a le mi_____

Ba na da bir gan_____lı za lim den ol

du_____ Ba na da bir gan_____lı

za lim den ol du_____ Ken di di lim

i_____le düş tüm be la ya_____

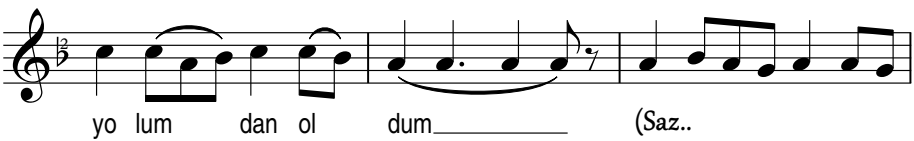
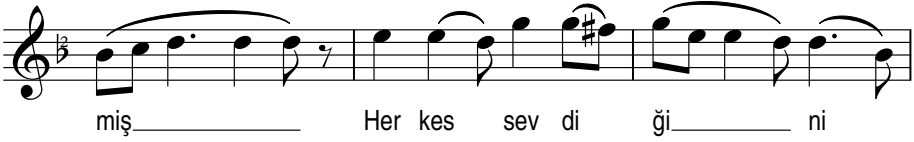
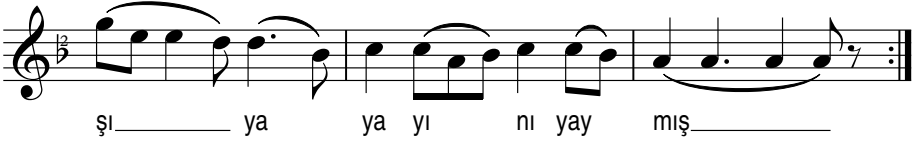
Sa bir e de me_____dim di lim den ol

dum_____ Sa bir e de me_____dim

di lim den ol dum_____ Gü zel ler kar

Pir Sul ta nım ben _____ ku
Şah Sul ta nım ben _____ ku

lu ma ne et tim _____ Her kes ne et
lu ma ne et tim _____

tiğ _____ se ken di ne et ti _____

Her kes ne et tiğ _____ se ken di ne et

ti _____ Ev ril di çev ril _____ di

dur na lar öt tũ _____ Tur nam ağ lar

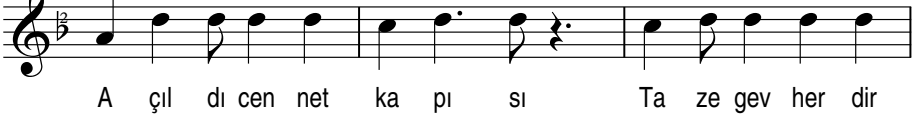
ba _____ na te nim den ol dum _____

Ağ lar tur nam ba _____ na te nim den ol

HALKA BÖLÜMÜ

Ben bah çe le rin gü lü yüm Ay nı ba ğın bül

bü lü yüm Kırk ka pı nın ki li di yim

A ça bi lir sen gel be ru Kırk ka pı nın ki

li di yim A ça bi lir sen gel be ru

Pir Sul ta nım dol dum i man Dağ la ra bü rü

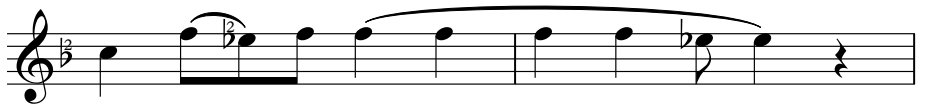
dü du man Şah Sul ta nım dol dum i man

Dağ la ra bü rü dü du man İş te İn cil iş

te Ku ran O ku ya bi lir sen gel be ru

Ya ca nım Hü _____

Bir ana bacıynan da Hü bir müslüm bacı
Kalksın Semah eylesin istekli canlarım canan
Semah eylesinler de Hü niyaz eylesin
Kaldır indir kollarını-kollarını

DOĞRUCA BÖLÜMÜ:

Adım-adım Hak yoluna varayım
Şahımın olduğu yeri gördün mü
Birdir derler cümlemizin anası
Birden solmaz ellerinin kınası
Şen olsun bizlerin sohbet hanesi
Güvercinlik derler şara vardın mı
Şahımın olduğu yeri gördün mü

Ulu Bezirgan'ı gelip geçtin mi
Hamza pehlivanla güreş tuttun mu
Türlü kumaşları alıp sattın mı
Güvercinlik derler şara vardın mı
Şahımın olduğu yeri gördün mü

Pir Sultan'ım incitmeyin deliği
Üstümüzden eksik etme doluyu
Horasan'da buldum derler yurdu sılayı
Güvercinlik derler şara vardın mı
Şahımın olduğu yeri gördün mü

Çıktım seyreyledim ben şu alemi
Bana da bir kanlı zalimden oldu
Kendi dilim ile buldum belayı
Sabır edemedim dilimden oldu

Güzeller karşıya yayını yaymış
Herkes sevdiğini gönülden sevmiş
Erenlerin kılıcı yolsuzu kesmiş
Yolsuz ağlar bana yolumdan oldu
Ağlar yolsuz bana yolumdan oldu

Pir Sultan'ım ben kuluma ne ettim
Şah Sultan'ım ben kuluma ne ettim
Herkes ne ettiğse kendine etti
Evrildi çevrildi turnalar öttü
Turnam ağlar bana yolumdan oldu
Ağlar turnam bana yolumdan oldu

HALKA BÖLÜMÜ:

Açıldı cennet kapısı
Taze gevherdir yapısı
Kıldan incedir köprüsü
Geçebilirsen gel beru

Canımız melek canıdır
Tenimiz Süleyman'ındır
İçtiğimiz aslan kanıdır
İçebilirsen gel beru

Ben bahçelerin gülüyüm
Aynı bağıın bülbülüym
Kırk kapının kilidiyim
Açabilirsen gel beru

Pir Sultan'ım doldum iman
Şah Sultan'ım doldum iman
Dağlara bürüdü duman
İşte İncil işte Kuran
Okuyabilirsen gel beru
Ya canım Hü

Not: Yayınlanması sakıncalı bazı cümle, kelime veya isimler kaynak kişinin izni doğrultusunda uygun biçimde değiştirilmiştir.

AĞLAR DA GEZERİM DAĞLAR BAŞINDA

(ALAMUT SEMAHI)

Yöresi: İçel/Mut
Kaynak: Ünal Öztürk-M.Sakal
Musa Eroğlu

Derleyen: Musa Eroğlu
Notalayan: Uğur Kaya

(Saz..)

Ağ lar da ge ze rim_____

dağ lar ba şın da_____ dağ lar ba şın da_____

dağ lar ba şın da (Saz..)

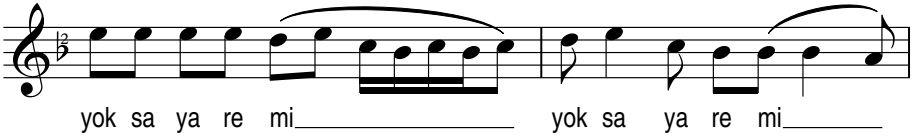
Be ni boş yer le re_____ ağ lat ma A li_____

ağ lat ma A li (Saz..)

De ğir men ler dö ner de gö züm ya şın da_____

az gın ya re mi___ (Saz..

Şa Hü se yin i çin___ sar bu ya re mi___

sar bu ya re mi___ sar bu ya re mi___

(Saz.. Ya ra mı el le re___

bağ lat ma A li___ hün kâ rım A li___

(Saz..

Şa Hü se yin i çin___ sar bu ya re mi___

sar bu ya re mi___ sar bu ya re mi___

(Saz..

Ya re mi el le re

bağ lat ma A li _____ hün kâ rım A li _____

ec da dım A li _____ (Saz..

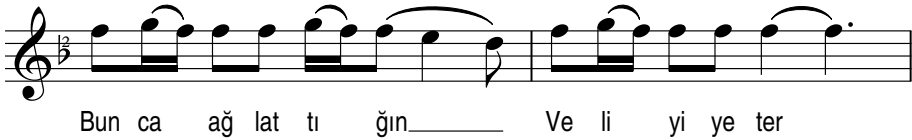
Bun ca dert ver dim de

ben da ha ye ter Bah çe de bül bül le rin

şa hım gi bi ö ter _____ (Saz..

Bun ca ağ lat tı ğın _____ Ve li yi ye ter

Ya rem a çık ka lır _____ çağ lat ma A li _____

(Saz..)

Bun ca dert ver dim de bin da hi ye ter_____

Ya rem a ık ka lır da ağ lat ma A li_____

(Saz..)

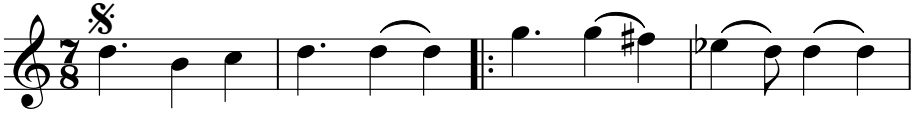
<p>1.
Ağlar da gezerim dağlar başında
Beni boş yerlere ağlatma Ali
Değirmenler döner gözüm yaşından
Kuru aylarında ağlatma Ali</p>	<p>2.
Cevrin bana mıydı yoksa yare mi
Haner vurup sızılتما yaremi
Şah Hüseyin için sar bu yaremi
Yaremi ellere bağlatma Ali</p>
<p>3.
Bunca dert verdim de bin daha yeter
Bahada bülbüllerin şahım gibi öter
Bunca ağlattığın Veli'yi yeter
Yaram açık kalır ağlatma Ali</p>	

AH HIZIR PAŞA BİZİ BERDAR ETMEDEN

(DÖRTLÜ SEMAH-DÖRT KÖŞE SEMAHI)

Yöresi: Kırklareli
Kaynak: Beyci'li Bektaşî Topluluğu

Derleyen: Hüseyin Yaltrık
Notalayan: Hüseyin Yaltrık

Ah Hı zır Pa şa bi zi ber dar

et me den_____ den_____ Si_____ ya

set gün le ri de ge lip çat ma

dan_____ çat ma dan hey hey hey_____

_____ Ah ba lim şer be_____ ti ni

ya pıp iç me den_____ den

Çe kil gö nül çe kil_____ da ra
A çı lın ka pu lar_____ Şa ha

du ra lım du ra lım
va ra lım va ra lım

Hü hü hü
Hü hü hü

SON (Saz..)

1.
Ah Hızır Paşa bizi berdar etmeden
Siyaset güllerini derip çatmadan
Ah balım şerbetini yapıp içmeden
Çekil gönül çekil dara duralım
Açılın kapular Şah'a varalım

2.
Geç otur İmam Cafer'in köşküne
Boyanalım amber ile miskine
Ah seni beni yaratanın aşkına
Çekil gönül çekil dara duralım
Açılın kapular Şah'a varalım

3.
Dost Yemen ellerinden kalkan bulutlar
Zindan kuyularında demir kilitler
Ah içinde oturan müslüm yiğitler
Çekil gönül çekil dara duralım
Açılın kapular Şah'a varalım

4.
Pir Sultan'ım ayder kaddim büküldü
Gözlerimden kanlı yaşlar döküldü
Bugün dal boynuma kement atıldı
Çekil gönül çekil dara duralım
Açılın kapular Şah'a varalım

AKIL ERMEZ YARADANIN SIRRINA

(TRAKYA SEMAHI)

Yöresi: Kırklareli
Kaynak: Hasan Hüseyin Aslan

Derleyen: Hüseyin Yaltrık
Notalayan: Hüseyin Yaltrık

(Saz..)

A kıl er mez Ya ra da nın sır rı_____ na (Saz..
Ci han da söz i ken ö zü çoğ i_____ ken
Bu yo lun as lı dır gü ru hu na_____ ci

A kıl er mez Ya ra da nın sır rı na (Saz..
Ci han da söz i ken ö zü çoğ i ken
Bu yo lun as lı dır gü ru hu na ci

A cep bil mem ki me_____ in di bu kur ban_
Da vud sof ra day ken_____ Mu sa yoğ i ken
A dem le Hav va da_____ kal di bir u cu

koç kur___ ban___ (Saz..
yoğ i___ ken___
bir u___ cu___

Üç a ya ğı bağ lı bi ri si boş___ ta
İs ma i le i nen kur ban sağ i___ ken
Hı zır Ne bi dey di i pi nin u___ cu

Üç a ya ğı bağ lı bi ri si boş ta
İs ma i le i nen kur ban sağ i ken
Hı zır Ne bi dey di i pi nin u cu

İs ma il Ne bi ye___ in di bu kur ban
Mu ham med A li ye___ in di bu kur ban
Pir Bek taş Ve li ye___ in di bu kur ban

koç kur ban (Saz..
koç kur ban
koç kur ban

1.

Akıl ermez yaradanın sırrına
Acep bilmem kime indi bu kurban
Üç ayağı bağlı biri boşta
İsmail Nebi'ye indi bu kurban (koç kurban)

2.

Cihanda söz iken özü çoğ iken
Davud sofradayken Musa yoğ iken
İsmail'e inen kurban sağ iken
Muhammed Ali'ye indi bu kurban (koç kurban)

3.

Bu yolun aslıdır güruh-u naci
Adem'le Havva'da kaldı bir ucu
Hızır Nebi'deydi ipinin ucu
Pir Bektaş Veli'ye indi bu kurban (koç kurban)

ALA GÖZLÜ NAZLI DİLBER

(KIRKLAR SEMAHI)

Yöresi: Tunceli-Ovacık
Kaynak: Feyzullah Dede

Derleyen: Daimi Cengiz
Notalayan: Süleyman Yıldız

(Saz..)

A la göz lü (Saz..)
Sen ka çar sın

naz lı dil ber (Saz..)
İ man se nin

Al lah se nin (Saz..)
ne ren de dir

kal bin de dir (Saz..)
Ha ca nım ca nım

Ben se ve rim (Saz..)
ha gü lüm gü lüm

Kaş la rın ku (Saz..)
ru lu yay dır (Saz..)

Hub ce ma lın (Saz..)
be dir ay dır (Saz..)

Bah çe ye gir mek (Saz..)
ko la yı dır (Saz..)

Dos tun ha ya (Saz.. lin çek ti ğim (Saz..

Suç se nin de ğil (Saz.. dost sev di ğim (Saz..

Sa na da me yil me yil (Saz..

yar ve ren de dir (Saz..

Gi ne can la rı gör düm (Saz..

gön lüm şe nol du (Saz..

Gö nül ey len ce si (Saz..
Ak tı çeş mim ya şı

can lar mer ha ba (Saz..
gön lüm şe nol du

Çeş mim ey len___ ce si (Saz..)

can lar mer ha ba (Saz..)

Yü rü yen du___ va ra___ (Saz..)

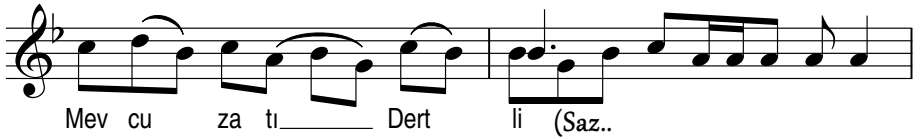
dur de di dur du (Saz..
da lu şun ver di

İr şad ol sun___ di ye___ di ye___
Ka ra ta şı___ ha mur___ ha mur___

gi bi yo ğur du (Saz..
gi bi yo ğur du

Mev cu za tı___ Dert li (Saz..)

Bek taş mer ha___ ba (Saz..)

Hiş mi le ha za_____ rey le A ya gü ne na

za_____ rey le Ay A li dir gün Mu_____ham med
Üç yüz alt_ miş al tı_____ a yet

Ba lık ta su ya_____ has ret Çar kı dö ner gö

li_____ çin de Dur nam dur nam al dur nam

Ka nat la rı sal_____ dur nam Ey len bir ha

ber_____ (Saz..)

Yö rü ca nım_____ yö rü (Saz..
Be nim pi rim_____ ka ra

ha ca nım yö rü (Saz..
hük te o tu rur

Ak pı nar dan bir çift bir çift

su na ge ti rir (Saz..

Kö seg ih san Ho ra (Saz..

sa na ye ti rir (Saz..

Hem da lı na bu da (Saz..

ği na mer ha ba (Saz..

Der viş Sü ley ma nım (Saz..

di lim do la şık (Saz..

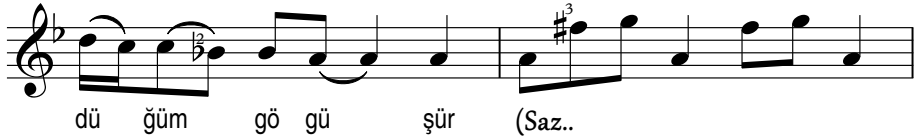
Pi ri ni sev me ye (Saz..

ar ze der a şık (Saz..

Gün de gü nü yüz sür (Saz..

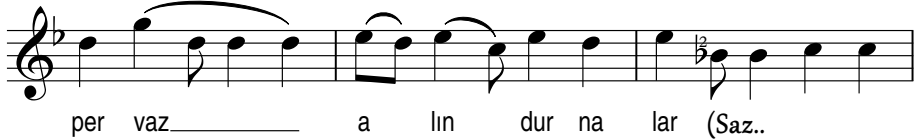
dü ğüm gö ğü şür (Saz..

A bu zem zem çi le (Saz..

ha ne mer ha ba (Saz.. Ü çün cü de

per vaz a lın dur na lar (Saz..

Al la hey val lah ey val lah Ol gü zel şa hım

ey_____ val lah Se mah e ren le_____ rin dir

Çar ka gi ren le_____ rin dir Bu yo la hi

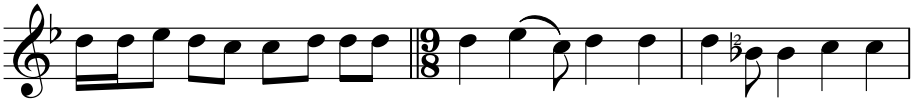
laf_____ sığ maz Doğ ru da va ran la_____ rin dir

Se re ni nö nün de a kı yor ark lar_____

Ku rul du se ma lar dö nü yor çark lar

Ha ni ya bi rü zü mü kırk bö len kırk lar (Saz..

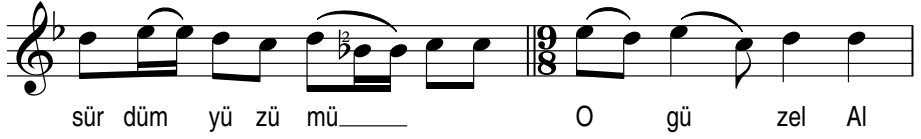
E vel Al lah de dim aç tım gö zü mü (Saz..

Gö zü me Mu ham med (Saz.. A li gö rü

nür (Saz.. ın dim tu ra ba

sür düm yü zü mü O gü zel Al

la hın (Saz.. yo lu gö rü nür (Saz..

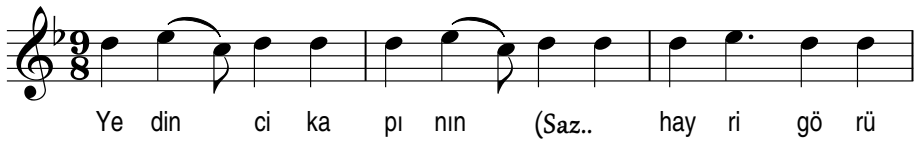
Üç ler çi çek ten ye di ler sır dan

Al lah Mu ham me di ya rat mış nur dan (Saz..

Kırk lar ev ra hı sın in miş e zel den (Saz..

Ye din ci ka pı nın (Saz.. hay ri gö rü

nür (Saz.. A ye tel kür sü o kur

pi ri min di li (Saz.. Ay la arş la ge lir (Saz..

mü mi nin yo lu (Saz.. Ye şil a sa tut muş (Saz..

Hı zı rın e li (Saz.. A sa sı nı

tu tan (Saz.. A li gö rü nür (Saz..

Ka ran lık tır bu dün (Saz.. ya nın ö te si (Saz..

Bu yur dum sö zü mü (Saz.. var mı ha ta

sı (Saz.. Ha san i le pir Hü (Saz..

sey nin a ta sı (Saz.. Tan rı nın ars

la nı (Saz.. A li gö rü nür (Saz..

SERBEST

Şah Ha ta yim der mü sel lem

A lem sa na mü sel lem (Saz.. A ya ğı ma bir

E ğil dim bak tım ken di kel lem (Saz..

DUA:

Allah-Allah
Semalar hak ola
Günahlar def ola
Münkürler berbat ola

Şah geldi Ali geldi
Aleme dolu geldi
İki cihan serveri
Muhammed Ali geldi

1.
Ala gözlü nazlı dilber
Allah senin kalbindedir
Ben severim sen kaçarsın
İman senin nerendedir

Ha canım-canım ha gülüm-gülüm
2.

Kaşların kurulu yaydır
Hub cemalin bedir aydır
Bahçeye girmek kolaydır
Hesap gülü derendedir

Ha gülüm-gülüm derendedir

3.

Akar boz bulanık çaylar
Meyvasız olur mu bağlar
Akl ile olmaz pirlar
Hesap yolu sürendedir-sürendedir
Derviş Ali'm

Ha canım-canım sürendedir

4.

Derviş Ali'm der ektiğim
Dostun hayalin çektiğim
Suç senin değil dost sevdiğim
Sana da meyil-meyil yar verendedir

5.

Güne canlar gördüm göynüm şen oldu
Gönül eylencesi canlar merhaba
Aktı çeşmim yaşı göylüm şen oldu
Çeşmim eylencesi canlar merhaba

6.

Yürüyen duvara dur dedi durdu
İrşad olsun diye-diye daluşun verdi
Kara taşı hamur-hamur gibi yoğurdu
Mevcuzatı Dertli Bektaş merhaba

PERVAZ:

7.

Üçüncüde pervaz alın durnalar
Allah eyvallah-eyvallah
Ol güzel şahım eyvallah

8.

Semah erenlerindir
Çarka dönenlerindir
Bu yola hilaf sığmaz
Doğru da varanlarındır

9.

Önüme bir çığır çıktı
Gezdik şehir içinde
Esnaflar dükkanın açmış
Her ne desen var içinde

10.

Var ana pazar eyle
Hişm ile hazar eyle
Aya güne nazar eyle
Ay Ali'dir gün Muhammed
Üç yüz altmış altı ayet
Balık da suya hasret
Çarkı döner göl içinde

11.

Durnam-durnam al durnam
Kanatların sal durnam
Eylen bir haber
Yörü durnam yörü ha canım yörü

12.

Benim pirim karahükte oturur
Ak pınarlardan bir çift suna getirir
Köseğ İhsan Horasan'a yetirir
Hem dalına budağına merhaba

13.

Derviş Süleyman'ım dilim dolaşuk
Pirini sevmeye arz eder aşık
Günden güne yüz sürdüğüm göğüşür
Abu zezem çilehane merhaba
Üçüncüde pervaz alın durnalar

14.

Allah eyvallah-eyvallah
Ol güzel şahım eyvallah
Semah erenlerindir
Çarka girenlerindir
Bu yola hilaf sığmaz
Doğru da varanlarındır

15.

Serenin önünde akıyor arklar
Kuruldu semalar dönüyor çarklar
Hani ya bir üzümü kırk bölen kırklar

16.

Evel Allah dedim açtım gözümü
Gözüme Muhammed Ali görünür
İndim turaba sürdüm yüzümü
O güzel Allah'ın yolu görünür

17.

Üçler çiçekten yediler sırdan
Allah Muhammed'i yaratmış nurdan
Kırkların evrahsın inmiş ezelden
Yedinci kapının hayri görünür

18.

Ayetel Kürsü okur pirimin dili
Ayla arşla gelir müminin yolu
Yeşil asa tutmuş Hızır'ın eli
Asasını tutan Ali görünür

19.

Karanlıktır bu dünyanın ötesi
Buyurdum sözümü var mı hatası
Hasan ile Pir Hüseyin'in atası
Tanrının arslanı Ali görünür

20.

Şah Hatayi'm der müsellemler
Alem sana müsellemler
Ayağıma bir daş değdi
Eğildim baktım kendi kellem

ALAY-ALAY OLMUŞ GELEN TURNALAR

(KERBELA SEMAHI)

Yöresi: Balıkesir-Pınarbaşı Köyü
Kaynak: Pınarbaşı Köyü Semah Topluluğu

Derleyen: Neşe Ayışıt
Notalayan: Candeniz Eroğlu

♩ AĞIRLAMA

(Saz..)

A lay a lay ol muş ge len tur na lar (Saz..)
Sil ki nip u çar da ka na dı ça tal

Ka na dı var kol la rı var tur na nım (Saz..)
Se çer kı la vuz lar ö nü ne ka tar

Sil ki nip u ça maz
Ha san Hü se yi nin

men zil gö ren ler (Saz..)
se ma hın tu tar

Gök yün de yol la rı var tur na nın (Saz..)
Ker be lâ da il le ri var tur na nın

YELDİRME

Ses le__ ri na zik tir meh di o ku nun (Saz..)

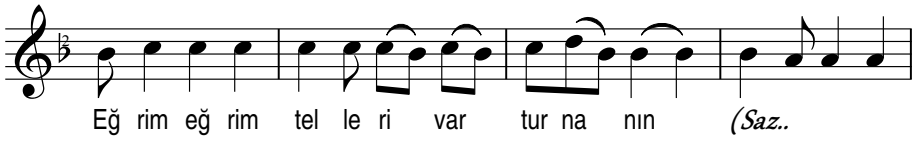
A va__ zi bağ ri mi de ler do ku nur (Saz..)

Ya la bık ya la bık tÿy ler ta kı nır (Saz..)

Eğ rim eğ rim tel le ri var__ tur na nın (Saz..)

Eğ rim eğ rim tel le ri var tur na nın (Saz..)

Ker be lâ da il le ri var tur na nın (Saz..)

Pir Sul tan yar dim cin ya ra dan ol sun___ (Saz..)

A şık o lan___ a şık di da___ rın bul sun___

(Saz.. A rif o lan bi lir ca hil

ne bil sin___ (Saz.. Her mâ nâ da dil le ri var

tur na nın___ (Saz.. Eğ rim eğ rim tel le ri var
Ker be lâ da il le ri var

tur na nın___ (Saz.. Ker be lâ da il le ri var
tur na nın___

tur nan nın___ (Saz..

AĞIRLAMA:

Alay-alay olmuş gelen turnalar
Kanadı var kolları var turnanın
Silkinip uçamaz menzil görenler
Gökyüzünde yolları var turnanın

Silkinip uçar da kanadın çatar
Seçer kılavuzlar önüne katar
Hasan Hüseyin'in semahın tutar
Kerbelâ'da illeri var turnanın

YELDİRME:

Sesleri naziktir Mehdi okunur
Avâzı bağırımı deler dokunur
Yalabık-yalabık tüyler takınır
Eğrim-eğrim telleri var turnanın

Pir Sultan yardımcın yaradan olsun
Aşık olan aşık didârın bulsun
Her manadan dilleri var turnanın
Kerbelâ'da illeri var turnanın

ALÇAKTA YÜKSEKTE YATAN ERENLER (SEMAH)

Yöresi: -
Kaynak: M. Mustafa Dede

Derleyen: Arif Sağ
Notalayan: Ahmet Ulus

(Saz..)

Al çak ta yük sek te (Saz.. ya tan e ren ler (Saz..

Ye ti şin im da da (Saz.. al dı dert be ni (Saz..

Ba şım a lıp han gi (Saz.. ye re gi de yim (Saz..

Git ti ğim yer ler de (Saz.. bul du dert be ni (Saz..

Dem mi dem mi Şirin dem mi Ge lir ge çer dũn ya ga mı

İ yi le re cen net ce mal İ yi le re cen net ce mal

Kö tü ye ga sa vet gam mı Hu dey hu dey Şah aş kı na
Hu dey hu dey Pir aş kı na

Sen yar dım ey le dũŐ kũ ne
Sen yar dım ey le dũŐ kũ ne

1.
Alçakta yũksekte yatan erenler
Yetiş imdada aldı dert beni
Başım alıp hangi yere gideyim
Gittiğim yerlerde buldu dert beni

Demmi-demmi Şirin demmi
Gelir ge çer dũnya gam mı
İyilere cennet cemal
Kötũlere gasavet gam mı

Hudey-hudey Şah aşkına
Sen yardım eyle dũŐkũne
Hudey-hudey Pir aşkına
Sen yardım eyle dũŐkũne

2.
Oturup benimle ibadet kıldı
Yalan sŕyledi de yũzũme gũldũ
Yalın kılıç olup ũstũme geldi
Çaldı bŕlũk-bŕlũk bŕldũ dert beni

Abdal Pir Sultan'ım gŕnlũm hastadır
Kimseye diyemem gŕnlũm yastadır
Bilmem deli oldu bilmem ustadır
Bŕyle bir sevdaya saldı dert beni

Hudey-hudey Şah aşkına
Sen yardım eyle dũŐkũne
Hudey-hudey Pir aşkına
Sen yardım eyle dũŐkũne

ALİ ALMIŞ SANCAĞINI ELİNE (SEMAH)

Yöresi: Antalya
Kaynak: Alevî Dedesi' nden

Derleyen: Gürkan Kanat
Hasan Hüseyin Coşkun
Veysel Aydın
Notalayan: Veysel Aydın

AĞIRCA-1.BÖLÜM

(Saz..)

A lim al mı ş san ca _____ (Saz..)

ğ i n i e li ne _____ (Saz..)

Se ğ ir dip gi di yor dost _____ (Saz..)

mah ş er ye ri ne _____ (Saz..)

Orta Hızda.. **Yürük..**

mah ş er ye ri _____ ne _____ (Saz..)

mah ş er ye ri _____ ne _____ (Saz..)

A li de al mış san ca_____

ğı nı_____ e li_____ ne_____ A li san ca ğı nı

al mış e li_____ ne_____ Se yir dip gi di yor

mah şer ye ri_____ ne_____ se yir

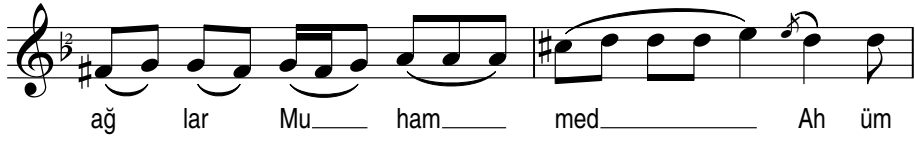

dip gi di yor mah şer ye ri_____

ne_____ Se yir dip gi di yor

ag lar Mu ham med Ah um

me tim der de ya nar Mu ham

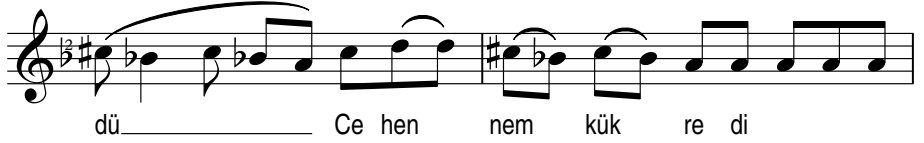
med Hü (Saz..)

Ce hen

nem kük re di_____ kalk tı yü rü_____

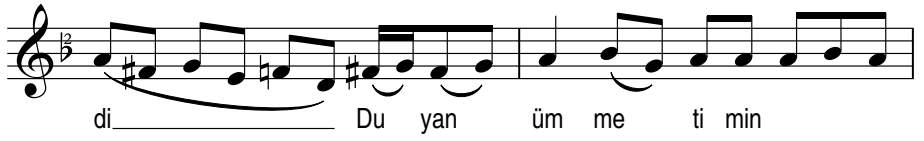
dü_____ Ce hen nem kük re di

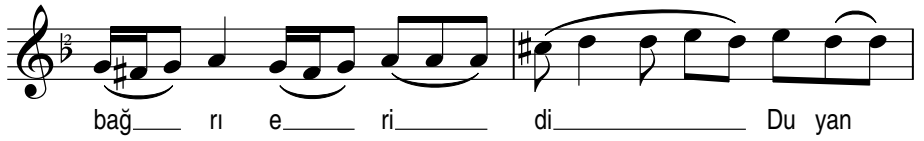
kalk tı yü rü_____ dü_____ Du yan

üm me ti min bağ_____ ri e_____ ri_____

di_____ Du yan üm me ti min

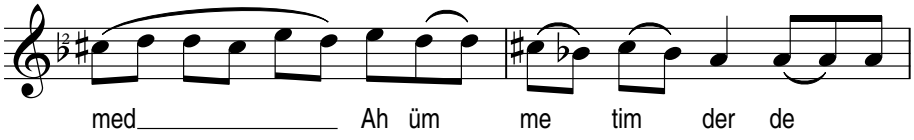
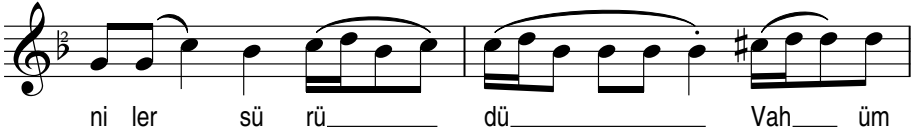
bağ_____ ri e_____ ri_____ di_____ Du yan

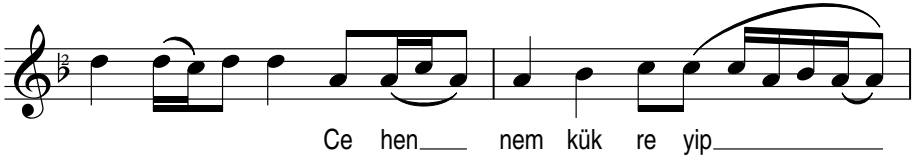

üm me ti min bağ_____ ri e_____ ri_____

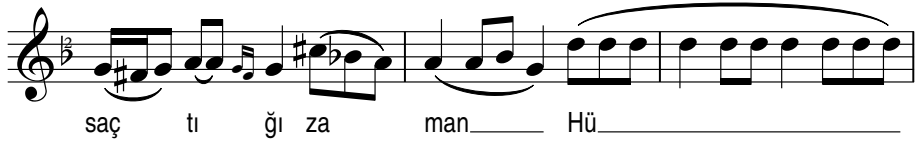

di_____ Hü_____ (Saz..)

saç tı ğı za man HÜ

(Saz..)

(Saz..)

A na sı gı zın dan kaç tı ğı za

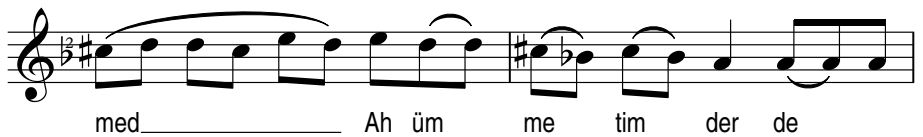
man A na sı gı zın dan

kaç tı ğı za man Vah üm

me tim der de ya nar Mu ham

med Ah üm me tim der de

ya nar___ Mu ham med___ Hü___

(Saz..

Serbest Gibi

1.	Ali almış sancağını eline
Seğirdip gidiyor mahşer yerine(Hü)
Hasan Hüseyin'i almış yanına
Ah ümmetim der de yanar Muhammed(Hü)	3.	Cehennem kükreyip kalktığı zaman
Ateşi aleme saçtığı zaman
Anası gızından kaçtığı zaman
Vah (ah) ümmetim der de yanar Muhammed(Hü)
2.	Cehennem kükredi kalktı yürüdü
Duyan ümmetimin bağı eridi(Hü)
Ümmetimi zebaniler sürüdü
Vah ümmetim der de yanar Muhammed(Hü)	4.	Yunus ey dür gelin kadrin bilelim
Fırsat elde iken tevhit edelim
Ruhu için çok salavat verelim
Ah ümmetim der de yanar Muhammed

Not: Şiir bazı kaynaklarda küçük farklılıklar arz etmekle birlikte Yunus Emre'ye ait olarak verilmektedir. Eserin ilk mısrası "Ali almış sancağını eline" şeklindedir. Ancak bu şekilde okununca "sancağını" sözcüğü bölünmektedir. Bu durum prozodiyi aykırıdır. Bu mısra "Ali sancağını almış eline" şeklinde icra edilince bu sorun ortadan kalkmaktadır.

ALİ ERENLER HASI

(EMİRDAĞ KARACALAR SEMAHI)

Yöresi: Afyonkarahisar/Emirdağ/Karacalar
Kaynak: Aşık Yoksul Derviş
(Şemsettin Kubat)

Derleyen: Hüseyin Yaltrıık
Servet Yaşar
Notalayan: Emrah Kalın

(Saz..)

A li E ren ler___ha sı

On dan dır aş kın ta sı Eh li bey tin aş kı na

Çe ke lim biz bu ya sı İl lal lah___İl lal lah

A li A li Al___lah__ey val lah Dost lar dos tu ey val lah

Şah lar şa hı ey val lah Hak ha li li İl lal lah

A li A li Sul____tan İl lal lah Or ta ö ren dü____zün de

Hak nu ru var yün de Or ta ö ren dü____zün de

Hak nu ru var yün de Ar zum kal dı e____fen dim

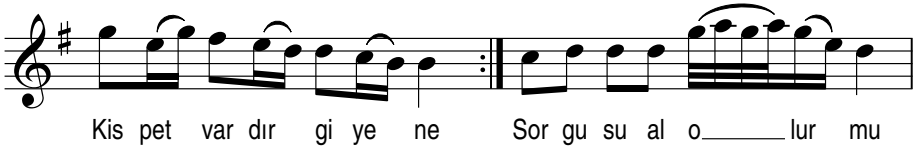
Se nin e la gö zün de İl lal lah____ İl lal lah

Dost lar dos tu İl lal lah Şah lar şa hı İl lal lah

İl le de aş kım sen de Şah Hü se yin di____ye ne

Kis pet var dır gi ye ne Sor gu su al o____lur mu

Şa hı can dan se ve ne İl lal lah_____ İl lal lah

İl le de aş kım sen de Hü

1.
Ali Erenler hası
Ondadır aşkın taşı
Ehl-i Beyt'in aşkına
Çekelim biz bu yası
İllallah-İllallah Ali
Ali Allah eyvallah
Şahlar Şah'ı eyvallah
Hak halili İllallah
Ali-Ali sultan illallah

2.
Ortaören'in düzündü
Hak nuru var yüzünde
Arzum kaldı efendim
Senin ela gözünde
İllallah-İllallah
Dostlar dostu İllallah
Şahlar Şah'ı İllallah
İlle aşkım sende

3.
Şah Hüseyin diyene
Kispet vardır giyene
Sorgu sual olur mu
Şah-ı candan sevene
İllallah-İllallah
İlle de aşkım sende Hü

ALİ NUR MUHAMMED NUR

(SEMAH)

Yöresi: Diyarbakır-Bismil/Türkmenhacı Köyü
Kaynak: Hasan Baykut (Dede)

Derleyen: Servet Yaşar
Notalayan: Servet Yaşar

SERBEST

A li nur Mu ham med nur_____ A li nin dül

dü lü nün Dir na ğın da ki na lı nur_____

Çok ı ra ğa gi der di_____ Hay rı da hik me te dal dı

İs ma il pey gam be rin Ko yu_____ nu gü de_____ riy di

Hak la i la he il lal lah_____ Hak la i la he il lal lah

A li Mür şit gü zel şah Gü zel şa him ey val lah

Ali nur Muhammed nur
Ali'nin düldülünün
Dırnağındaki nalı nur
Çok ırağa giderdi
Hayırda hikmete daldı
İsmail Peygamberin
Koyunu güderiydi

Hak la ilahe illallah
Ali Mürşit güzel şah
Güzel şahım eyvallah

Arkasın verdi taşa
Gör neler geldi başa
O gön kuşluk mahali
Yedirir kurda kuşa

Hak la ilahe illallah
Ali Mürşit güzel şah
Güzel şahım eyvallah

İsmail peygamber çıka geldi
Malına baka geldi
Koyun kara çoban arap
Bir sürü görmedin mi

Hak la ilahe illallah
Ali Mürşit güzel şah
Güzel şahım eyvallah

Çoban der İsmail peygamber bak bana
Kulak ver dinle bana
Bana bir koyun versen
Sırrımı demem sana

Hak la ilahe illallah
Ali Mürşit güzel şah
Güzel şahım eyvallah

Çoban der İsmail peygamber
Sağırıydım savuldum
Mor sümbüllü bağ oldum
Haktan inayet geldi
Arap iken avuldum

Hak la ilahe illallah
Ali Mürşit güzel şah
Güzel şahım eyvallah

Bir bölük kalkıştılar
Birbirine bakıştılar
İsmail Peygamberin
Ruhuna fetva açtılar

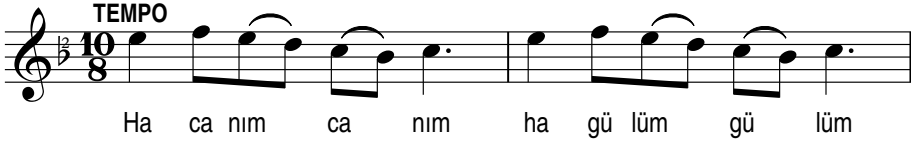
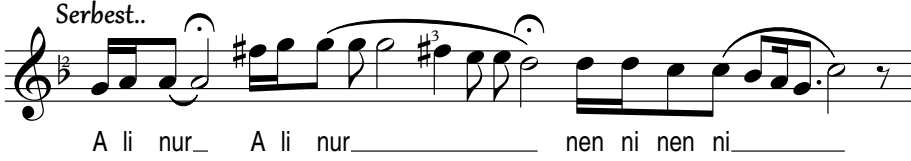
Hak la ilahe illallah
Ali Mürşit güzel şah
Güzel şahım eyvallah

ALİ NUR NENİ-NENİ

(ALİ NUR SEMAHI)

Yöresi: Malatya/Hekimhan/Mezirme Köyü
Kaynak: -

Derleyen: İhsan Güvercin
Notalayan: Kemal Kaplan

Mu ham med A____ li yi (Saz..

can an se ver sen____ Va rın ca bir tel ver

A li ye dur nam A li ye dur nam

Hay da ra dur nam hü_____

Ha san Hü se____ yin den (Saz..

Me det u mar san____ Va rın ca bir tel ver

A li ye dur nam A li ye dur nam

Hay da ra dur nam hü_____ (Saz..

Sa bah tan bah ça ya var dım

bir gi de rek sır de yi San dım ki har tũ ken miş

gũ le de har nok san de ğil Has nen ni nen ni nen ni

Dost nen ni nen ni nen ni Hey Ne si mi can Ne si mi

ver me hub la ra me yil Hub la ra me yil ve rir sen

gũ le de har nok san de ğil Has nen ni nen ni nen ni

Dost nen ni nen ni nen ni Dur nen ni nen ni nen ni

Dur nen ni nen ni nen ni dur nen ni nen ni_____

Hey dost hey hey hey dost dost dost

Ab dal ol sam şal lar giy sem ey ni me

Ol sam Ab dal la ra eş de li gö nül

Ol sam Ab dal la ra eş de li gö nül

Sen ö zü nü e ren ler den a yır ma

Za ma ne hal kı na sır rın du yur ma

A lem se le git se ya nın ka yır ma

Ken di dal gan i le coş de li gö nül

Kul Him met üs ta dım bu na sıl hal ler

Şa ha doğ ru gi der bu a ık yol lar

Mu ham med Meh ti ye ge le cek der ler

Meh di dal ga sıy la coş de li gö nül

Meh di dal ga sıy la coş de li gö nül

Meh di dal ga sıy la coş de

li gö nül

1.
Ali nur Ali nur nenni-nenni
Muhammed nur Ali nur
Ali gazaya gider iken nenni-nenni
Fatma ana açar eli nur
Yoldan çıkma Hatayi'm nenni-nenni
Yoldan çıkan alınır
Ha canım-canım ha gülüm-gülüm

2.
Pir'im in boyu dallara benzer
Şahıma giden yollara benzer
Muhammed Ali'yi candan seversen
Varınca bir tel ver Ali'ye durnam
Ali'ye durnam Haydar'a durnam hü
Hasan Hüseyin'den medet umarsan
Varınca bir tel ver Ali'ye durnam
Haydar'a durnam hü

3.
Sabahtan bahçaya vardım bir giderek sır deyi
Sandım ki her tükenmiş güle de har noksan değil
Has nenni-nenni-nenni
Dost nenni-nenni-nenni
Hey Nesimi can Nesimi verme hublara meyil
Hublara meyil verirsen güle de har noksan değil
Has nenni-nenni-nenni
Dost nenni-nenni-nenni
Dur nenni-nenni-nenni dur nenni-nenni

ALİ'M GELİR DİYE KARŞI GİDERLER

(SEMAH)

Yöresi: Eskişehir/Arslanbeyli Köyü
Kaynak: Ayşe Balcı

Derleyen: Muammer Uludemir
Notalayan: Muammer Uludemir

A lim ge lir di ye kar şı gi der ler

gi der ler Bin di ği dül dü lün

met hi ni der ler met hi ni der ler met hi ni der ler

Ye ti şin e ren ler u ya nın pir ler

dost pir ler A li nin dül dü lün

biz de gö re lim biz de gö re lim

biz de gö re lim dost dost yü rü yü rü

A lim ge lir di ye kar şı gi der ler gi der ler

Bin di ği dül dü lün met hi ni der ler dost i der ler dost

i der ler___ Ye ti şin e ren ler u ya

nın pir ler dost pir ler A li nin dül dü lün biz de

gö re lim dost gö re lim dost gö re lim___

Ha ta yi nim ey dür den gin bu lun maz e fen dim___

Yet miş ko nak ye re sür sem yo rul maz___ hü hü hü

O da her ku la na sip bi le ol maz e fen dim___

1.

Ali'm gelir diye karşı giderler
Bindiği düldülün methin ederler
Yetişin erenler uyanın pirlar dost pirlar
Ali'nin düldülün biz de görelim dost
dost yürü-yürü

2.

Cefayirden gem vurmuşlar başına
Lezzet verir ağzıyınan dişine
Bir nur doğdu eyerinin kaşına
Ali'nin düldülün biz de görelim

3.

Üzengisin cevahirden vurdular
Hayli onun kerametini gördüler
Nasibini kudretten verdiler
Ali'nin düldülün biz de görelim

4.

Üstüne binince yükseğe basar
Dizgini vurunca yel gibi eser
Celal'e gelince çok başlar keser
Ali'nin düldülün biz de görelim

5.

Ali'm düldülüne bindi yürüttü
Önümde kamberini seyirtti
Yetmişbin kafire mürvet çağırıtı
Ali'nin düldülün biz de görelim

6.

Hatayi'nim eydür dengin bulunmaz efendim
Yetmiş konak yere sürsem yorulmaz hü-hü
O da her kula nasib bile olmaz
Nasib et Allah'ım biz de görelim

ARMUT AĞACI-ARMUT AĞACI

(SEMAH HAVASI)

Yöresi: Manisa/Turgutlu
Kaynak: Mehmet Bulanlar

Derleyen: Mehmet Bulanlar
Notalayan: Yücel Paşmakçı

(Saz..

Ar mut ağ____ cı____
İ ki tur____ nam____

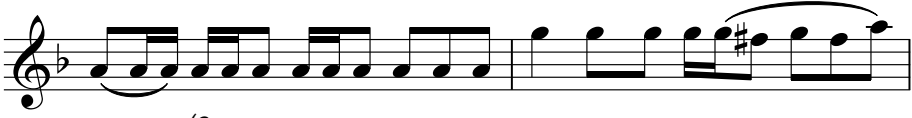
ar mut ağ cı ba şın da ta
ge lir pi rim Bağ dat e lin

cı (Saz.. Kalk sın se mah____
den Dost ka na dı nı____

ey le sin a nay nan ba
kır miş pi rim ne ge lir el

cı (Saz.. Kalk sını se mah_____
den Dost ka na dı____ nı____

ey____ le sin____ a nay____ nan ba
kır mış pi rim____ ne ge____ lir el

cı (Saz.. Nen ni nen ni_____
den Nen ni nen ni_____
nen ni nen ni dost nen ni____nen
nen ni nen ni has nen ni____nen

ni (Saz.. Nen ni nen____ ni____
ni

nen ni nen ni____ dost nen ni____nen

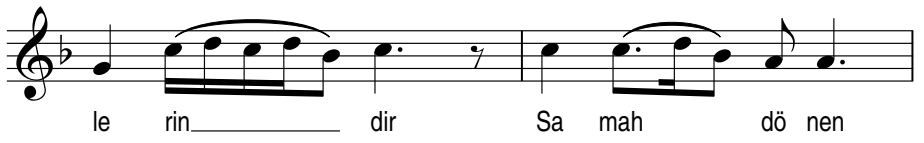
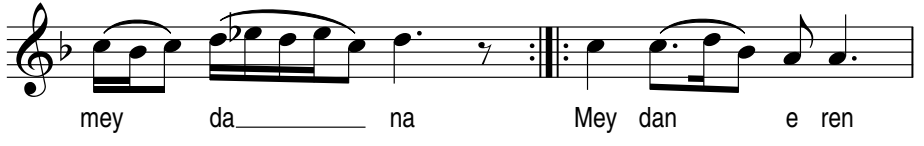
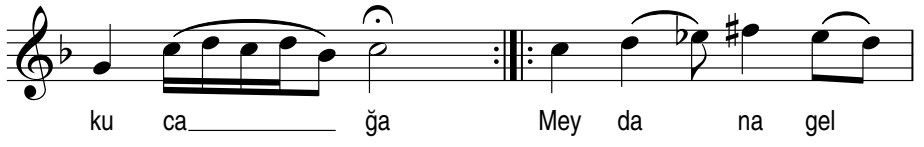

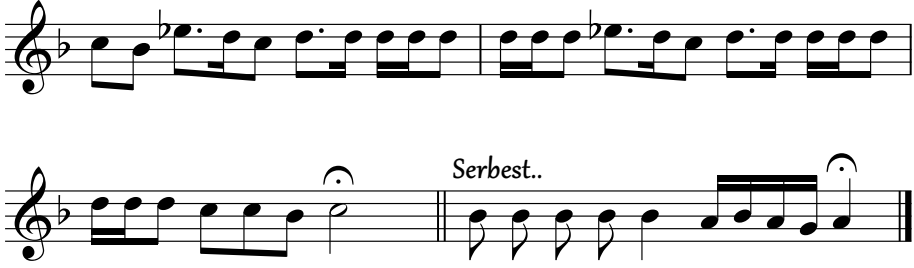
ni (Saz..

ni (Saz..

1.

Armut ağacı-armut ağacı başında tacı
Kalksın samah eylesin anaynan bacı
(Kalksın samah eylesin ebeynen bacı)
Nenni-nenni-nenni-nenni dost nenni-nenni

2.

İki turnam gelir pirim Bağdat elinden
Dost kanadını kırmış pirim ne gelir elden
Nenni-nenni-nenni-nenni dost nenni-nenni

3.

Çırayı yaktım ocağa
Kolkola da kucak kucağa
Meydana gel meydana
Meydan erenlerindir
Samah dönenlerindir

ARNACINDAN GELEN DİLBER

(TURNALAR SEMAHI)

Yöresi: Ankara/Çubuk/Dağkalfat Köyü
Kaynak: Mualla Teberoğlu

Derleyen: Armağan Coşkun Elçi
Notalayan: Armağan Coşkun Elçi

(Saz..)

Ar na cın dan ge len dil ber

Gel Mu ham me di se ver sen Se ni yo la

düş kün der ler Gel Mu ham me di se ver sen

Ley li ley li ley li de ley li U çun dur na

lar uç ma lı se ma nin hū hū hū

Hū hū hū Boz kır da bir gü lüp ey le

ni riz biz___ Gü lis tan bu biz de dos ta

gi de riz hū hū hū hū hū hū

bi zim di ne (Saz.. fa ni ler

e ren ler yo lu na ba kıp gi de riz

hū hū hū Pir Sul ta nab da lım ne fe

sim Hakk tan Sen sin___ bi zi___

___ a şık___

A kar boz bu la nık se le gi de riz hū hū___

Arnacından gelen dilber
Gel Muhammed'i seversen
Seni yola düşkün derler
Gel Muhammed'i seversen
leyli-leyli-leyli de leyli

Uçun durnalar uçmalı
semanin hü-hü-hü

Hü-hü-hü
Bozkırda bir gülüp eyleniriz biz
Gülistan bu bizde dosta gideriz
hü-hü-hü-hü-hü-hü bizim dine...
İniler erenler yoluna bakıp gideriz hü-hü-hü

Pir Sultan Abdal'ım nefesim Hakk'tan
Sensin...

Akar bozbulanık sele gideriz hü-hü
Hü-hü-hü
Aşamazsan telli turnam dön geri

AŞAĞIDAN GELEN ACEM KERVANI

(SEMAH)

Yöresi: Eskişehir/Seyitgazi/Arslanbeyli Köyü
Kaynak: Ünzile Erdoğan

Derleyen: M. Uludemir
Notalayan: M. Uludemir

♩=108 AĞIRLAMA

A şa ğı dan ge len A cem ker va nı
ker va nı Çek sem ka te ri ni
ol sam sev ra nı ol sam sev ra nı
ol sam sev ra nı Fir sat el de i ken
sü rem dem le ri dem le ri
Me ğer fır sat e le bir gi rer i miş
bir gi rer i miş bir gi rer i miş

♩=290 KARŞILAMA

dost A lim hü Al oğ lu

yum Os man li yım Al oğ lu yum Os man li

yım E lim de be ra tim var dır

E lim de be ra tim var dır U ru ma

ka dem ba sar sam U ru ma ka dem ba sar

sam Şöy le bir ni ye tim var dır

Şöy le bir ni ye tim var dır yü rü yü

♩=210 ŞAH BEYİT

rü Ha ta yı nım bir a yın dır

Sec dem Hak ka ka yım dır Ced dim İ mam

Hü se yin dir___ İ s ter sen fer ma nım var dır

AĞIRLAMA:

Aşağıdan gelir Acem kervanı-kervanı
Çeksem katerini olsam sevranı
olsam sevranı-olsam sevranı
Fırsat elde iken sürem demleri-demleri
Meğer fırsat ele bir girer imiş
bir girer imiş-bir girer imiş dost

KARŞILAMA:

dost Ali'm hü
Al'oğluyum Osmanlı'yım
Elimde beratım vardır
Urum'a kadem basarsam
Şöyle bir niyetim vardır yürü-yürü

ŞAH BEYİT:

Hatay'ınım bir ayındır
Secdem Hakk'a kayımdır
Ceddim İmam Hüseyin'dir
İstersen fermanım vardır

AŞAĞIDAN GELEN TELLİ TURNALAR

(SEMAH)

Yöresi: İçel/Mut
Kaynak: Musa Eroğlu

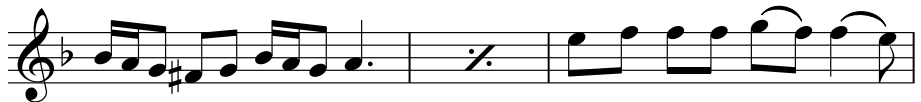
Derleyen: Musa Eroğlu
Notalayan: Musa Eroğlu

A şa ğı dan ge len de tel li dur na lar _____
Gi di yo rum gay ri da gül ben zim so luk _____

_____ tel li dur na lar _____
_____ gül ben zim so luk _____

(Saz..

İ çi niz de tel li
Od düş tü si ne me _____

dur nam yok be nim
ya nık tır ya nim

dur nam yok be nim (Saz..)
ya nık tır ya nim

Ya ran dan yol daş tan so ran o lur sa
Ö lüm Al lah em ri de za lim ay rı lık

so ra no lur sa (Saz..)
za lim ay rı lık

Yi ne sol ya nım da der dim çok be nim
Han gi ne ya na yım da der dim çok be nim

der dim çok be nim
der dim çok be nim

(Saz..)

YELDİRME

(Saz.. HIZLANDIRARAK

Pir Sul ta nab da lım da

dost (Saz.. Kırk lar ye di ler Pir Sul

ta nab da lim da dost (Saz.. kırk lar

ye di ler Bu mu du rer ka nı da

a ca nım a ca nım da ye di e min ler (Saz..

Her kes sev di ği ni de dost (Saz.. bi le

de di ler her kes sev di ği ni de dost (Saz.. bi le

de di ler Han gi ne ya na yım da

a ca nım a ca nım der dim çok be nim (Saz..

1.

Aşğıdan gelen telli turnalar
İçinizde telli durnam yok benim-durnam yok benim
Yarandan yoldaştan soran olursa-soran olursa
Yine sol yanımda derdim çok benim-derdim çok benim

2.

Gidiyorum gayri da gül benzim soluk-gül benzim soluk
Od düştü sineme yanıktır yanımda-yanıktır yanımda
Ölüm Allah'ın emri de zalım ayrılık-zalım ayrılık
Hangine yanayım da derdim çok benim

3.

YELDİRME:

Pir Sultan Abdal'ım da dost kırklar yediler
Bu mudur erkânı da a canım-a canım da yedi eminler
Herkes sevdiğini de dost bile dediler
Hangine yanayım da a canım-a canım derdim çok benim

ÂŞIK OLAN MAŞUĞUNUN AŞKINA

(SEMAH)

Yöresi: Malatya/Arguvan/Emirler Mezrası
Kaynak: Ali Bakır (Kör Dede)

Derleyen: Arif Sağ
Notalayan: Arif Sağ

(Saz..)

A şı ko lan ma şu ğu nu naş kı na

Ya nar aş ko du na tü ter gü zel dost

Hub lar gon muş göç müş bel li yur dum dan

Can ca na mu hab bet ga tar gü zel dost

ga tar gü zel dost (Saz..)

1.

Aşık olan maşuğunun aşkına
Yanar aşk oduna tüter güzel dost
Hublar gonmuş göçmüş belli yurdumdan
Can cana muhabbet gatar güzel dost
Âşık olan güzel sever farımaz

2.

Âşık olan güzel sever farımaz
Gel gönül güç ile güzellik olmaz
Benim yârim yarıdır yarsızlar bilmez
Derdim her dertlerden beter güzel dost
Ne benden sabır ne sende merhamet

3.

Ne benden sabır ne sende merhamet
İntizar bu gönlüm ediyor feryat
Ağlarım Ali'den erişe himmet
Yeter beni ağlattığın güzel dost
Benim ağlayışım sana hoş geldi

4.

Benim ağlayışım sana hoş geldi
Gamsız kirpiklerin sinemi deldi
Yar ile davamız mahşere kaldı
Yahşi yavan her iş biter güzel dost
İsmail'em yar gönlüme girince

5.

İsmail'em yar gönlüme girince
Gündüz hayalimde düşümde gece
Senin aşkın bu sinemi delince
Benim ahım seni tutar güzel dost
Benim ahım seni tutar güzel dost

AŞKINA DİYELİM ALLAH

(SEMAH)

Yöresi: Samsun/Ladik
Kaynak: Muharrem Arslan

Derleyen: Ahu Köksal
Notalayan: Neşe Ayışit

(Saz..)

İl lal lah (Saz.. İl lal lah (Saz.. Aş kı na di ye

lim Al lah (Saz.. İl lal lah (Saz.. İl lal lah (Saz..

Sıt kı nan di ye lim Al lah (Saz.. İl lal lah (Saz..

Ka nat lan dim uç ma ya E ğil dim su iç me ye

Ka nat lan dim uç ma ya Bu yol e ren le rin dir

Çar ka gi ren le rin dir Bu yo la eğ ri siğ maz

Doğ ru ge len le rin dir Bu yo la eğ ri siğ maz

Bitiş Duası Serbest..

Doğ ru ge len le rin dir Bu yo la eğ ri siğ maz da

Doğ ru ge len le rin dir me det

AĞIRLAMA:

İllallah-İllallah
 Aşkınan diyelim Allah
 İllallah-İllallah
 Sıtkınan diyelim Allah
 İllallah-İllallah
 Aşkınan diyelim Allah

YÜRÜTME:

Ah dedim Şah dedim
 Aşkınan Allah dedim
 Ah dedim Şah dedim
 Sıtkınan Allah dedim
 Ah dedim Şah dedim

YELDİRME:

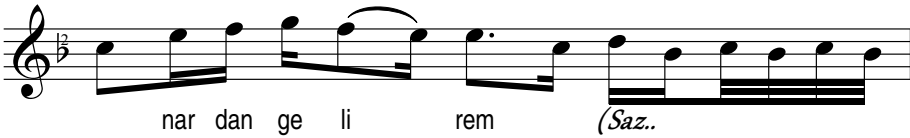
Eğildim su içmeye
 Kanatlandım uçmaya
 Bu yol erenlerindir
 Çarka girenlerindir
 Bu yola eğri sığmaz
 Doğru gelenlerindir

ATEŞİ AŞKINA YAKTIN ÖZÜMÜ

(SEMAH)

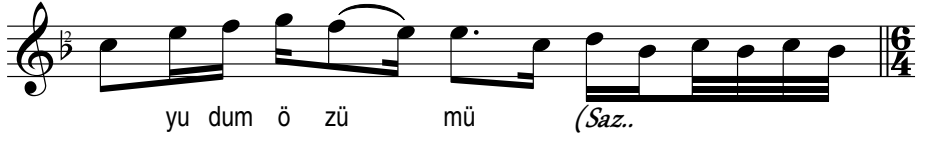
Yöresi: Malatya
Kaynak: -

Derleyen: -
Notalayan: Tolga Sağ
Muharrem Temiz

A bı kev ser i le (Saz..)

yu dum ö zü mü (Saz..)

Kırk la rın bez min de dar dan ge li rem

Hü hü__ hü hü hü hü hü hü hü__ car A li (Saz..)

Ten den su al at me ten ku ru ten dir__

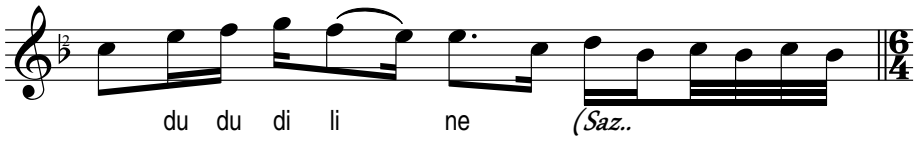
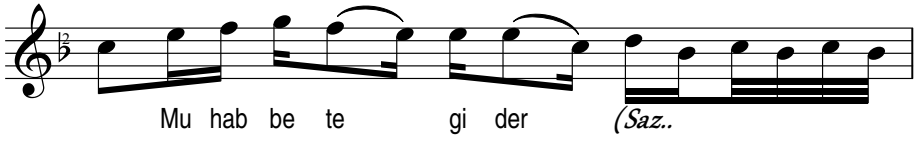
dost dost__ A li dost (Saz..)

Ceb ra il çe ra ğın__ (Saz..)

al mı ş e li ne (Saz..)

Ten den su al et me (Saz..

ten ku ru ten dir (Saz.. Can o nun i çin de (Saz..

cev he ri kan dır (Saz..

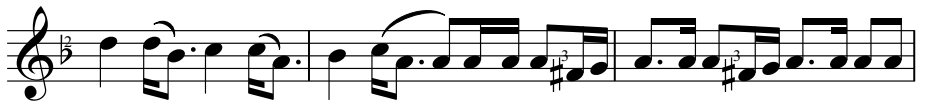
Bu i lim der ya sı (Saz..

bah ri um man dır (Saz..

Sır rı ka lol duk ça sır dan ge li rem Hū hū__ hū hū

hū hū hū hū hū hū__ car A li (Saz..

Ne si mi yem ik ra rım dan bel li yim__ dost__

dost___ A li dost (Saz..)

Ne si mi yem___ ik ra (Saz..) rım dan bel li yim (Saz..)

Ger çek e ren___ le rin (Saz..) kem ter ku lu yum (Saz..)

A li bah ça sı nın (Saz..) gon ca gü lü yüm (Saz..)

Mün kir mü na___ fı ğa (Saz..) har dan ge li rem (Saz..)

Hü dey hü dey___ hü dey (Saz..) mer dan ya A li (Saz..)

Sen sin her dert le re (Saz..) der man ya A li (Saz..)

Dem dem de dem dem dem mer dan ya A li (Saz..)

Sen sin has ta la ra (Saz.. şi fa ya A li (Saz..

Gel ey za hit bi zim i le çe kiş me (Saz..

hey dost çe kiş me (Saz.. Hak kın ya rat tı ğı (Saz..

kul sa na ney ler (Saz.. Ken di kal bin a rit (Saz..

bi ze i liş me (Saz.. Ben de kü für sen de (Saz..

i ma na ney ler (Saz.. Hü dey hü dey hü dey (Saz..

Mer dan ya A li (Saz.. Sen sin her dert le re (Saz..

der man ya A li (Saz.. Za hit sen bu sır ra

e rem mi der sin (Saz.. e rem mi der sin (Saz..

E ren ler ha lin den hey dost bi lem mi der sin (Saz..

Mes cit hak mey ha ne (Saz.. ha ram mi der sin (Saz..

Hak o lan mes ci de (Saz.. mey ha ne ney ler (Saz..

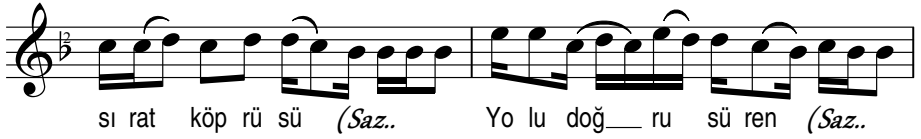

Hü dey hü dey hü dey (Saz.. mer dan ya A li (Saz..

Sen sin her dert le re (Saz.. der man ya A li (Saz..

er hak sin er hak (Saz.. er hak sin er hak (Saz..

Mün kir o lan lar dan hey dost ı rak sin ı rak (Saz..

Kur du ni şı na mert (Saz.. lok ma sin ye mek (Saz..

Hak i çin a da nan (Saz.. kur ba na ney ler (Saz..

Hü dey hü dey hü dey (Saz.. mer dan ya A li (Saz..

Sen sin her dert le re (Saz.. der man ya A li (Saz..

Dün ge ce sey ri mi çin de

Ben de dem A li yi gör düm

E ğil dim ni yaz de min de

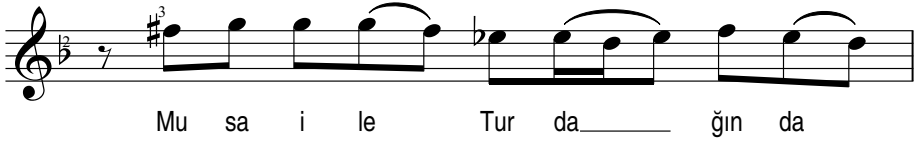
Ben de dem A li yi gör düm

Ben şa hım A li yi gör düm

Kam be ri du rur sa ğın da Sa lı nır cen net ba ğın da

Mu sa i le Tur da ğın da

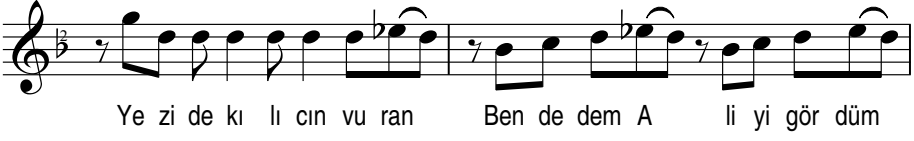
Ben de dem A li yi gör düm

Ben şa hım A li yi gör düm

Cen net ka pı sın da du ran Ki li din müh rü nü vu ran

Ye zi de kı lı cın vu ran Ben de dem A li yi gör düm

Ben şa hım A li yi gör düm

Üç çe rağ ya nar şı şe de

As lan lar ge zer meş hed de

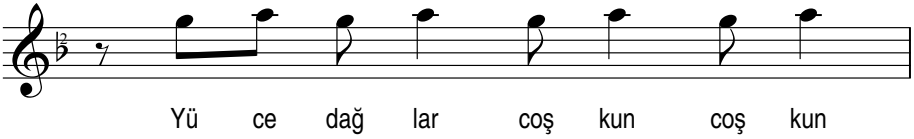
Ye di ik lim car kö şe de

Ben de dem A li yi gör düm

Ben şa hım A li yi gör düm

Yü ce dağ lar coş kun coş kun

Kul Him me tim aş ka düş kün

Cüm le me lik ler den üs tün

Ben de dem A li yi gör düm

Ben şa hım A li yi gör düm

Hu dey hu dey hu dey hu dey Ben de dem A li yi gör düm

Hu dey hu dey hu dey hu dey Ben şa hım A li yi gör düm

Ateşi aşkına yaktın özümü
Halil İbrahim'le nardan gelirem
Abı Kevser ile yudum özümü
Kırkların bezminde dardan gelirem
Hü-hü-hü-hü-hü-hü-hü-hü car Ali
Tenden sual etme ten kuru tendir
Dost-dost Ali dost
Cebrail çerağın almış eline
Muhabbete gider dostun iline
Hayranım şakıyan dudu diline
Rıdvan kapı açmış şardan gelirem
Hü-hü-hü-hü-hü-hü-hü-hü car Ali
Tenden sual etme ten kuru tendir
Dost-dost Ali dost

Zahit sen bu sırta erem mi dersin
Erenler halinden hey dost bilem mi dersin
Mescit hak meyhane haram mı dersin
Hak olan mescide meyhane neyler
Hudey-hudey merdan ya Ali
Sensin her dertlere derman ya Ali
Sekiz derler şol cennetin kapısı hey dost
Hakka doğru gider yolun hepisi
Korkusun çektiğim sırat köprüsü
Yolu doğru süren insana neyler
Hudey-hudey merdan ya Ali
Sensin her dertlere derman ya Ali

Tenden sual etme ten kuru tendir
Can onun içinde gevheri kandır
Bu ilim deryası bahri ummandır
Sırrı kal oldukça sırdan gelirem
Hü-hü-hü-hü-hü-hü-hü-hü car Ali
Nesimi'yem ikrarımdan belliyim
Dost-dost Ali dost

Nesimi'yem ikrarımdan belliyim
Gerçek erenlerin kemter kuluyum
Ali bahçasının gonca gülüyüm
Münkir münafiğa hardan gelirem
Hudey-hudey merdan ya Ali
Sensin her dertlere derman ya Ali
Dem-dem-dem-dem-dem-dem ya Ali
Sensin hastalara şifa ya Ali

Gel ey Zahit bizim ile çekişme hey dost
Hakkın yarattığı kul sana neyler
Kendi kalbin art bize ilişme
Bende küfür sende imana neyler
Hudey-hudey merdan ya Ali
Sensin her dertlere derman ya Ali

Pir Sultan Abdal'im haksın er hak
Münkir olanlardan hey dost ıraksın irak
Kurdun işi namert lokmasın yemek
Hak için adanan kurbanı neyler
Hudey-hudey merdan ya Ali
Sensin her dertlere derman ya Ali

Dün gece seyrim içinde
Ben dedem Ali'yi gördüm
Eğildim niyaz etmeye
Ben dedem Ali'yi gördüm
Ben şahım Ali'yi gördüm

Kamberi durur sağında
Salınır cennet bağında
Musa ile Tur dağında
Ben dedem Ali'yi gördüm
Ben şahım Ali'yi gördüm

Cennet kapısında duran
Kilidin mührünü vuran
Yezid'e kılıcın vuran
Ben dedem Ali'yi gördüm
Ben şahım Ali'yi gördüm

Üç çerağ yanar şişede
Aslanlar gezer Meşhed'de
Yedi iklim car köşede
Ben dedem Ali'yi gördüm
Ben şahım Ali'yi gördüm

Yüce dağlar coşkun-coşkun
Kul Himmet'im aşka düşkün
Cümle meleklerden üstün
Ben dedem Ali'yi gördüm
Ben şahım Ali'yi gördüm

Hudey-hudey-hudey-hudey
Ben dedem Ali'yi gördüm
Hudey-hudey-hudey-hudey
Ben şahım Ali'yi gördüm

AYIPLARIM GÖNÜL SENİ

(RODOS SEMAHI)

Yöresi: Ege
Kaynak: -

Notalayan: Çiğdem Elmas

(Saz..)

A yıp la rım gö nül_____ se ni (Saz..)

Hal bil me ze hal so____ rar sın (Saz..)

Ya nın da bül bül du____ rur____ ken____ (Saz..)

Kar ga lar dan gül so____ rar____ sın (Saz..)

Hu dey Hu dey Hu dey____ Hu____ dey (Saz..)

1.
Ayıplarım gönül seni
Hal bilmeze hal sorarsın
Yanında bülbül dururken
Kargalara gül sorarsın
Hudey-Hudey-Hudey-Hudey

2.
Nerden düştüm gizli derde
Aşkın gözümde perde
Nalbant olmayan şehirde
Aşk atına nal sorarsın
Hudey-Hudey-Hudey-Hudey

3.
Hak nazar eylemiş göze
Odur yol gösteren bize
Kulağı sağır dilsiz
İklim-iklim yol sorarsın
Hudey-Hudey-Hudey-Hudey

4.
Pir Dede'yi beğenmezsin
Ne söylüyor dinlemezsin
Kendi kusurun görmezsin
Elin eksiğin ararsın
Hudey-Hudey-Hudey-Hudey

BACILAR ÖMRÜM-ÖMRÜM

(BACILAR SEMAHI)

Yöresi: Elazığ/Baskil
Kaynak: Mustafa Tosun

Derleyen: Gani Pekşen
Notalayan: Nida Tüfekçi
Gani Pekşen

Serbest..

Hey _____ ba cı lar _____ (Saz.. ba cı lar öm

rüm öm rüm _____ (Saz..

Gör men ar gın _____ a cı _____ lar

(Saz..

Sal man gel miş _____
A li nur dur _____

Par se der öm rüm öm rüm _____ (Saz..
A li nur öm rüm öm rüm _____

Boş gön der men _____ ba cı _____ lar
Ye ş i li nur _____ A li _____ nur

(Saz.. A lim sen gel

o tur (Saz.. Ya ra dan sen gel

o tur (Saz.. E la göz lü de göz lü de

göz lü _____ Şa him sen gel o tur (Saz..

Hey e ren ler (Saz.. bu dün ya nın
Ne ka pı kal dı ne o cak
Tes lim ab dal der ne ya man

Ne ta dı lez _____ ze ti kal dı
Bat tı get ti _____ a sıl o cak
Ev lat ba ba ya _____ e der gü man

A le mi rüş ve te at tı
Va rıp müş kül da nı şa cak
Ye ri bi re kö tü za man

Ne so fu ne ha cı kal dı Öm rüm
Gi di ku sur gam maz kal dı Öm rüm
E vel ki nin a dı kal dı Öm rüm

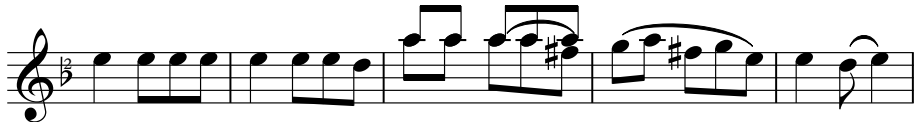
öm rüm öm rüm öm rüm Öm rü mün va rı
öm rüm öm rüm öm rüm Öm rü mün va rı
öm rüm öm rüm öm rüm Öm rü mün va rı

dost dost dost (Saz..
dost dost dost
dost dost dost

Şa rap i çer
Şa rap i çer
Ye di dük ka

ler (Saz.. ta sı nan ha Şa rap
ler sa bah tan ha Şa rap
nın nak kı şı ha Ye di de

i çer ler (Saz.. ta sı nan ha_____
i çer ler sa bah tan ha_____
dük ka nın nak kı şı ha_____

Hak__ kı se ver ler (Saz.. dos__ tu
Hak__ kı se ver ler dos__ tu
Cey__ la na ben zer kek__ li

se ver ler (Saz.. ya sı nan ha (Saz..
se ver ler sa bah tan ha
ge ben zer se ki şı ha

ya sı nan hay_____ Ge ley le be (Saz..
sa bah_ tan_ hay_____ Sen ey le be
se ki şı hay_____ Sen ey le be

ni (Saz.. hey dost_____ ge ley le be (Saz..
ni hey dost_____ ge ley le be
ni hey dost_____ ge ley le be

ni (Saz.. (Saz..
ni
ni

Ye di de dük kan dan (Saz..

al ma lı ha_____ Dos___ tu

aş ki le (Saz.. ca___ nı aş ki

le (Saz.. sar ma lı ha (Saz.. sev me li

hay_____ Ge ley le be ni (Saz..

hey dost_____ ge ley le be ni (Saz..

Hey dost_____ hey dost_____

Dos tu mun bo yu dal la ra ben zer Şa ha gi den

yol la ra ben zer Gel sin be ri mey da na Gir sin be nim

me y da na dost Mey dan e ren le rin dir de Çar ka gi ren

le rin dir Çar ke dip çar kın ça lar___ Al ne dö ner

a şık lar Hoş gel di A li gel di dost___ Ci ha na do

lu gel di Bir e lin de des te gül bir e li do

lu gel di Me val şa hım me va lı Pi rim şa hım

me va lı dost Gen ne tin ka pı sın da dost

Al lah Mu ham med A li As lım ka ra dağ lı dir_

___ Sıt kım Hak ka bağ lı dir Sı hat siz cem

yö rü mez dost___ Cem de ho da bağ lı dır

Çe ke lim aş kın ya yın Ce me gir me sin ha yın

Serbest..
Se mah ka ra rın bul du Ah Hü se yin vah Hü

se yin Vah gü zel İ mam Hü se yin dost___ dost

Hey bacılar-bacılar ömrüm bacılar
Görmen argın bacılar
Salman gelmiş Pars eder ömrüm-ömrüm
Boş göndermen bacılar
Ali nurdur Ali nur ömrüm-ömrüm
Yeşili nur Ali nur

Ali'm sen gel otur
Yaradan sen gel otur
Ela gözlü de-gözlü de-gözlü de
Şahım sen gel otur

Hey erenler bu dünyanın
Ne tadı lezzeti kaldı
Alemi rüşvete attı
Ne sofu ne hacı kaldı
Ömrüm-ömrüm-ömrüm-ömrüm
Ömrüm varı dost-dost-dost

Ne kapı kaldı ne ocak
Battı getti asıl ocak
Varıp müşkül danışacak
Gidi kusur gammaz kaldı
Ömrüm-ömrüm-ömrüm-ömrüm
Ömrümün varı dost-dost-dost

Teslim Abdal der ne yaman
Evlat babaya eder güman
Yeri bre kötü zaman
Evvelkinin adı kaldı
Ömrüm-ömrüm-ömrüm-ömrüm
Ömrümün varı dost-dost-dost

Şarap içerler taşınan ha
Hakk severler dostu severler yasınan ha yasınan hay
Gel eyle beni hey dost gel eyle beni

Şarap içerler sabahtan ha
Hakk severler dostu severler sabahtan ha sabahtan
hay
Sen eyle beni hey dost gel eyle beni

Yedi dükkânın nakışı ha
Yedi de dükkânın nakışı ha
Ceylana benzer kecliğe benzer
sekişi ha sekişiha
Sen eyle beni hey dost gel eyle beni

Yedi de dükkândan almalı ha
Dostu aşk ile canı aşk ile
Sarmalı ha sevmeli hay
Gel eyle beni hey dost gel eyle beni

Hey dost-hey dost
Dostumun boyu dallara benzer
Şaha giden yollara benzer
Girsin benim meydana dost
Meydan erenlerindir
Çarka girenlerindir
Çark edip çarkın çalar
Alne döner aşıklar

Hoş geldi Ali geldi dost
Cihana dolu geldi
Bir elinde deste gül
Bir eli dolu geldi

Maval şah'ım mavalı
Pir'im şahım mavalı dost
Cennetin kapısında dost
Allah Muhammed Ali

Aslım Karadağ'lıdır
Sıtkım Hakk'a bağlıdır
Sihatsız cem yürümez dost
Cem de hoda bağlıdır
Çekelim aşkın yayın
Ceme girmesin hayın
Semah kararın buldu
Ah Hüseyin vah Hüseyin
Vah güzel İmam Hüseyin dost-dost

BANA BU İLMİ İRFANI VEREN MUHAMMED ALİ'DİR (KIRKLAR SEMAHI)

Yöresi: Erzincan-Tercan
Kaynak: Aşık Davut Sulari

Derleyen: Turan Engin
Notalayan: Mehmet Erenler

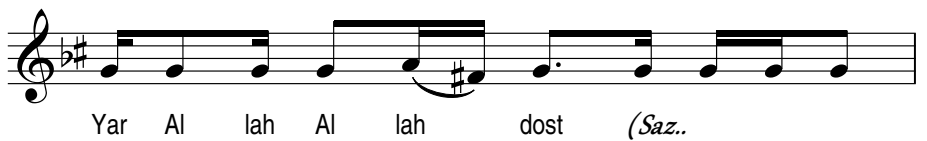

ve ren Mu ham med A_____ li dir

Bir Al lah Al lah dost Bir Al lah Al lah_dost(Saz..

Bir Al lah Al lah dost (Saz..

Aş gın do lu su ni çi_____ rip_____

Bir Al lah Al lah dost

Yar Al lah Al lah dost (Saz..

Her mil le tin var bi ri di ni

Her mil le tin var bir di ni

Mu ham me din çok tur ü nü (Saz..

Me lek le rin en ger çek ü nü

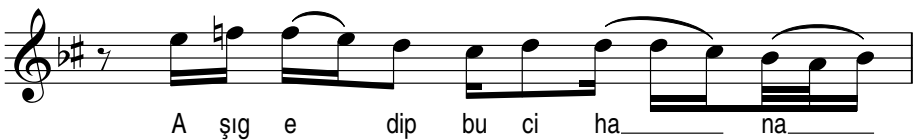
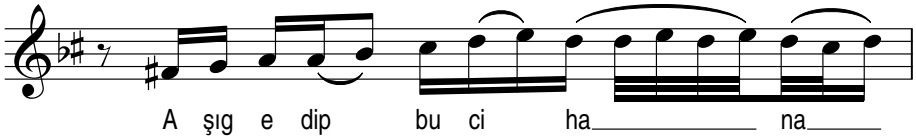
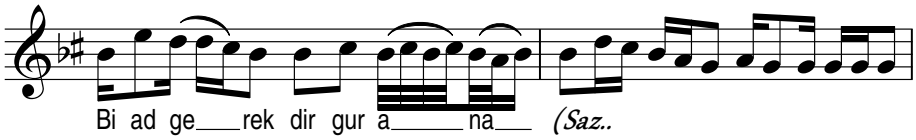
Me lek le rin en ger çek ü nü

Bi len Mu ham med A li dir Hu Al lah Al lah dost (Saz..)

Bir Al lah Al lah dost (Saz.. Yar Al lah Al lah dost (Saz..)

Yar A lim A lim dost

Yar A lim A lim dost (Saz..)

Sü ren Mu_ham med A_____ li dir Hu Al lah Al lah dost (Saz..

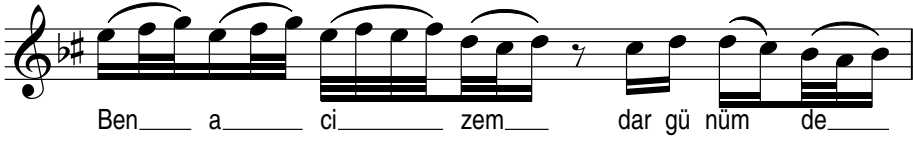
Bir Al lah Al lah dost(Saz.. Yar Al lah Al lah dost (Saz..

Su la ri yem_____ bir gü nüm le_____.

Su la_____ ri_____ yem_____ bir gü nüm_____ le_____.

Hek met a çık sır gü_____ nüm de_____.

(Saz..
Ben a ci zem_____ dar gü nüm_____ de_____.

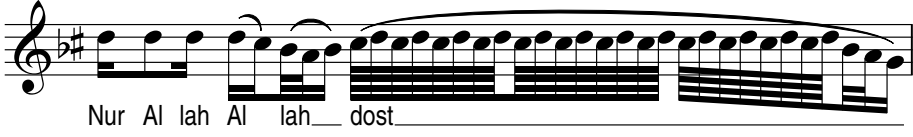
Ben a ci zem dar gü nüm de

E ren Mu ham med A li dir Hu Al lah Al lah dost (Saz..

Bir Al lah Al lah dost (Saz.. Yar Al lah Al lah dost (Saz..

Nur Al lah Al lah dost

Yar Al lah Al lah dost

Bana bu ilim irfanı
Veren Muhammed Ali'dir
Bir Allah-Allah dost
Bir Allah bir dost

Aşğın dolusun içirip
Ayaksız derya geçirip
Ganat verip uçurup
Geren Muhammed Ali'dir
Hu Allah-Allah dost
Bir Allah-Allah dost
Yar Allah-Allah dost
Bir Allah-Allah dost
Yar Allah-Allah dost

Her milletin var bir dini
Muhammed'in çoktur ünü
Meleklerin gerçek ünü
Bilen Muhammed Ali'dir
Hu Allah-Allah dost
Bir Allah-Allah dost
Yar Allah-Allah dost
Bir Allah-Allah dost
Yar Allah-Allah dost

Mevlaya olmaz bahana
Biad gerekdir Guran'a
Aşık edip cihana
Süren Muhammed Ali'dir
Hu Allah-Allah dost
Bir Allah-Allah dost
Yar Allah-Allah dost

Sulari'yem bir günümle
Hekmet açık sır günümde
Ben acizem dar günümde
Eren Muhammed Ali'dir
Hu Allah-Allah dost
Bir Allah-Allah dost
Yar Allah-Allah dost
Bir Allah-Allah dost
Yar Allah-Allah dost

BASTIM HAKKIN YAPISINA

(SEMAH)

Yöresi: Eskişehir/Seyitgazi/Arslanbeyli Köyü
Kaynak: Ayşe Balcı

Derleyen: M. Uludemir
Notalayan: M. Uludemir

(Saz..)

Bas tım Hak kın ya pı sı na___ Bas tım Hak

kın ya pı sı na___ Var dım kırk lar ka pı sı na___

Var dım kırk lar ka pı sı na___ (Saz..)

Se lam ver

dim he pi si ne___ Se lam ver dim he pi si ne___

Se fa gel din can de di ler___ Se fa gel

♩=170 **ŞAH BEYİT**

din can de di ler___ Bir pir gel di ver di se lam_

Ba şın da var e mir ke___ lam dost dost___ dost___

Ağ zı di vit di li ka lem **Şah Ha ta yı**

yaz ded di___ ler dost dost dost dost___

KARŞILAMA:

Bastım Hakk'ın yapısına
 Vardım kırklar kapısına
 Selam verdim hepisine
 Sefa geldin can dediler

ŞAH BEYİT:

Bir pir geldi verdi selam
 Başında var emir kelam dost-dost
 Ağzı divit dili kalem
Şah Hatayı yaz dediler dost-dost-dost

Not: Bu Semah havasının "Ağırlama" ezgisi "Ali'm gelir diye karşı giderler" başlıklı Semah havasının "Ağırlama" kısmı ile aynıdır.

BAŞIM AÇIK YALIN AYAK YÜRÜTTÜN

(SEMAH)

Yöresi: Urfa/Kısa
Kaynak: Veli Aykut
Veli Elveren

Derleyen: Gülderen Taştan
Notalayan: Gülderen Taştan

♩=70 AĞIRLAMA

(Saz..)

Ba şım a çık ya lın___ a yak yü rüt tün

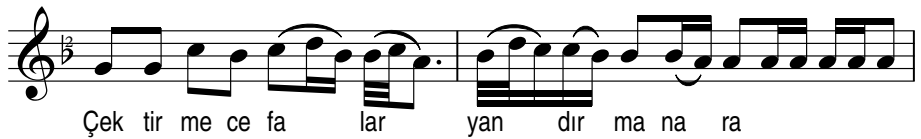
Sen mer ha met ey le___ leb bi ba lım yar

Yü re ği mi ce viz___ ği bi çü rüt tün

Se nin aş kın bük_ tü kad di da lım yar

Çek tir me ce fa lar yan dır ma na ra

Çek tir me ce fa lar___ yan dır ma na ra

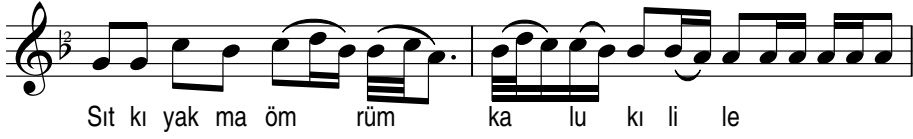
Yi tir dim ak lı mı___ kal dım di va na

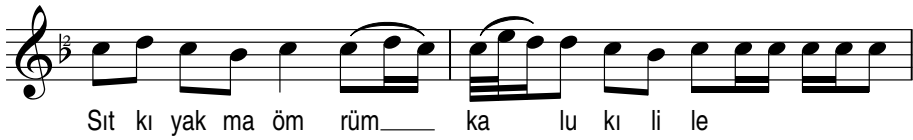
Kö şe yi vah det ten___ koy ma a va ra

Da rül a man Ce ma le din Ve lim yar

Sit kı yak ma öm rüm ka lu kı li le

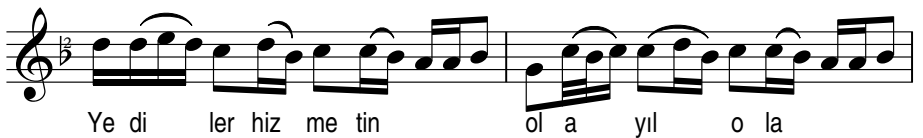
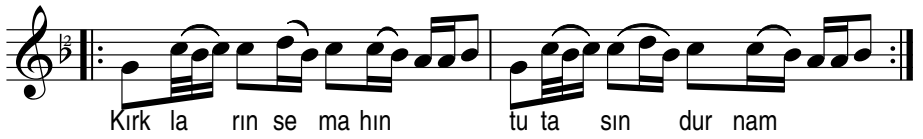
Sit kı yak ma öm rüm___ ka lu kı li le

Ha zi ne ku rul maz___ ku ru fa li nen

Yır tık göm le ği nen___ es ki şa li nen

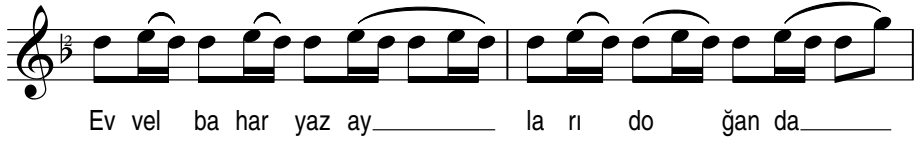

Ol Hi zır Ne bi de yar dım cın o la

Gü ru hu na ci ye ye ter sen dur nam

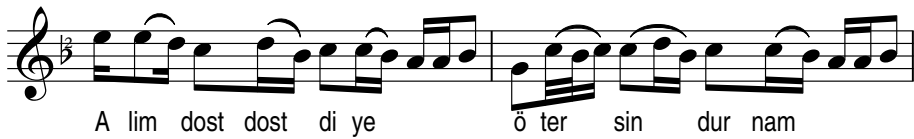
Ev vel ba har yaz ay la rı do ğan da

Se mah tu tup gök yü zü ne a ğan da

Yav ru şa hin tel le ri ne de ğen de

A lim dost dost di ye ö ter sin dur nam

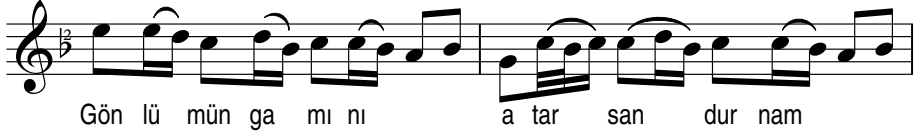
A li nin a va zı sen de bu lun du

Ne ya man ö ter sin bağ rım de lin di

Ol Pir den bir ha ber al da gel şim di

Gön lü mün ga mı nı a tar san dur nam

De dem oğ lu dur muş kad li ni ya zar

O tur muş ağ de vin ben di ni çö zer

Mec nun Ley la i çin çöl le ri ge zer

Can ver ki ca na na ye te sin dur nam

Der dim on dur çün do ku zu De ye mem ağ ya re

ben Se ki zin de kal dı ak lım Ye di de a va re

— ben Çün al tı sı ben de i se Beş te çek me nem

e lem Dört te Hü dam lut fey ler se Üç te bu lam ça

re ben Der **Ne si mi** çün bu gö nül İ ki de ha li

de ğil Ol se bep ten ge ce gün düz Yal va rı ram bir— ben

1.

AĞIRLAMA:

Başım açık yalın ayak yürüttün
Sen merhamet eyle lebbi balım yar
Yüreğimi ceviz gibi çürüttün
Senin aşkın büktü kaddi dalım yar

Çektirme cefalar yandırma nara
Yitirdim aklımı kaldım divana
Köşei vahdetten koyma avara
Darül aman Cemaleddin Veli'm yar

Sıtkı yakma ömrüm kâlî kıl ile
Hazine kurulmaz kuru falîlen
Yırtık gömleğinen eski şalinen
Daha böyle nasıl olur halim yar

YÜRÜTME:

Kerbela çölünden sakın mi geldin
Ne yaman fîrgatti ötersin durnam
İmam Ali gatarına uyarsın
Kırkların semahın tutarsın durnam

Kırlar senin ile bilebilir bile
Yediler hizmetin ola yıl ola
O Hızır Nebi de yardımcın ola
Güruhu naciye yetersen durnam

Evvel bahar yaz ayları doğanda
Semah tutup gökyüzünde ağanda
Yavru şahin tellerine değende
Ali'm dost-dost diye ötersin durnam

Ali'nin avazı sende bulundu
Ne yaman ötersin bağım delindi
O Pir'den bir haber al da gel şimdi
Gönlümün gamını atarsın durnam

Dedemoğlu durmuş katlini yazar
Oturmuş ağ devin bendini çözer
Mecnun Leyla için çölleri gezer
Can var iken canana yetersin durnam

YELDİRME:

Derdim ondur çun dokuzu
Deyemem ağ yare ben
Sekizinde kaldı aklım
Yedi de avare ben
Çün altısı bende ise
Beşte çekmem elem
Dörtte Hüdam lûtfeylerse
Üçte bulam çare ben
Der Nesimi çün bu gönül
İkide hali değil
Ol sebepten gece gündüz
Yalvarıram bire ben

BEN HAKK'IN EDNA KULUYUM

(SEMAH)

Yöresi: -
Kaynak: -

Derleyen: -
Notalayan: Turabi Değerli

(Saz..)

Ben Hak kın et na ku lu yum Kem da mar lar dan be ri yim

Ayi ni ce min bül bü lü yüm Mey da na öt me ye gel dim

Ayi ni ce min bül bü lü yüm Mey da na öt me ye gel dim

Hu dey hu dey Şah aş kı na Hak yar dım et sin düş kü ne

Hu dey hu dey Şah aş kı na Hak yar dım et sin düş kü ne

Pir Sul ta nım yer yü zün de Ha ta var mı dır sö züm de

Ek si ğim ken di ö züm de Da rı na dur ma ya gel dim

Ek si ğim ken di ö züm de Da rı na dur ma ya gel dim

Hu dey hu dey Şah aş kı na Hak yar dım et sin düş kü ne

Hu dey hu dey Şah aş kı na Hak yar dım et sin düş kü ne

1.

Ben Hakk'ın edna kuluyum
Kem damarlardan beriyim
Ayin-i cemin bülbülüym
Meydana ötmeye geldim

Hudey-hudey Şah aşkına
Hak yardım etsin düşküne
Hudey-hudey Pir aşkına
Hak yardım etsin düşküne

2.

Bir nefescik söyleyeyim
Dinlemezsen neyleyeyim
Aşk deryasını boylayayım
Ummana dalmaya geldim

Hudey-hudey Şah aşkına
Hak yardım etsin düşküne
Hudey-hudey Pir aşkına
Hak yardım etsin düşküne

3.

Pir Sultan'ım yeryüzünde
Hata var mıdır sözümde
Eksiğim kendi özümde
Darına durmaya geldim

Hudey-hudey Şah aşkına
Hak yardım etsin düşküne
Hudey-hudey Pir aşkına
Hak yardım etsin düşküne

BENİM SEVDİĞİMİN ŞİRİN SÖZLERİ

(YA HIZIR SEMAHI)

Yöresi: -
Kaynak: Sabahat Akkiraz
Musa Eroğlu

Derleyen: Sabahat Akkiraz
Notalayan: Ahmet Ulus

Be nim sev di ği min şirin söz
Ne si mi yü zül dü Man sur a

le ri Bü yü dü si nem de
sıl dı A li dü l dü le bin di

ne hal ler ol du Ka rın ca yü
kūf far ba sıl dı Ni ce u lu

kü nü _____ fil çek _____ mez ol du _____
su lar _____ ark tan _____ ke sil di _____

Az dı za man az dı _____ ne çağ _____ lar
Ak tı kör pı nar lar _____ ne çay _____ lar

ol du _____ Az dı za man az dı _____
ol du _____ Ak tı kör pı nar lar _____

ne çağ _____ lar ol du _____ Ya Hı zır ya Hı zır
ne çay _____ lar ol du _____ Ya Hı zır ya Hı zır

(Saz.. ne çağ _____ lar ol du _____
ne çay _____ lar ol du _____

Ya Hı zır ya Hı zır ya Hı zır _____ ne çağ _____ lar
Ya Hı zır ya Hı zır ya Hı zır _____ ne çay _____ lar

ol du _____ Ta lip gel _____ mez ol du
ol du _____ Gõ nül tur _____ nam uç tu

Pir ne _____ fe si ne _____ Pir ne _____ fe
git ti _____ gö lün den _____ git ti _____ gö

si ne E li na lıp git mez_____
lün den Bül bül vaz ge çer mi_____

ol du____ ya sı nan____ Dağ lar sin di
gon ca____ gü lün den____ **Ab dal Pir Sul**

te pe____ ler göl____ ge si ne____
ta nım____ çar hın____ e lin den____

Bü yü dü te pe ler____ ne dağ____ lar
De de ler yaş dök tü____ kan ağ____ lar

ol du____ Bü yü dü te pe ler____
ol du____ **Ab dal Pir Sul** ta nım____

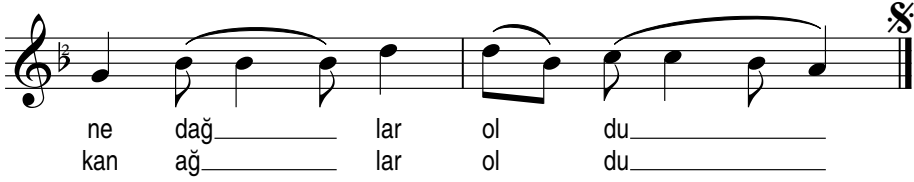
ne dağ____ lar ol du____ Ya Hı zır ya Hı zır
çar hın____ e lin den____ Ya Hı zır ya Hı zır

(Saz.. ne dağ____ lar ol du____
kan ağ____ lar ol du____

Ya Hı zır ya Hı zır ya Hı zır____
Ya Hı zır ya Hı zır ya Hı zır____

1.

Benim sevdiğimin şirin sözleri
Büyüdü sinemde ne haller oldu
Karınca yükünü fil çekmez oldu
Azdı zaman azdı ne çağlar oldu
Ya Hızır-ya Hızır ne çağlar oldu
Talip gelmez oldu pir nefesine-pir nefesine
Elin alıp gitmez oldu yasınan
Dağlar sindi tepeler gölgesine
Büyüdü tepeler ne dağlar oldu
Ya Hızır-ya Hızır ne dağlar oldu
Ya Hızır-ya Hızır-ya Hızır ne dağlar oldu

2.

Nesimi yüzüldü Mansur asıldı
Ali düldüle bindi Mansur asıldı
Nice ulu sular arktan kesildi
Aktı kör pınarlar ne çaylar oldu
Ya Hızır-ya Hızır ne çaylar oldu

Gönül turnam uçtu gitti gölünden-gitti gölünden
Bülbül vazgeçer mi gonca gülünden
Abdal Pir Sultan'ım çarhın elinden
Dede yaşlar döktü kan ağlar oldu
Abdal Pir Sultan'ım çarhın elinden
Ya Hızır-ya Hızır kan ağlar oldu
Ya Hızır-ya Hızır-ya Hızır kan ağlar oldu

BEYLERİMİZ ELVAN GÜLÜN ÜSTÜNE

(GARIPLER SEMAH)

Yöresi: Kırıkkale/Büyükavşer
Kaynak: Ruhi Su

Derleyen: Ruhi Su
"Semahlar" Albümü Ses Kaydından
Notalayan: Necmi Kiran

(Saz..)

Bey le ri miz el van

(Saz..)

gü lü nüs tü ne

(Saz..)

Ağ lar ge lir Şa hım Ab dal

Mu sa ya (Saz..)

2. U rum Ab dal la rı
3. İ k ra rı dır ger çek

(Saz.. ge lir dost de yi
e rin yu la rı

(Saz.. Ey ni mi ze a ba
Mu an ni dir çek sen

hir ka post de yi (Saz.. hay di
gel mez i le ri

dost (Saz..

Has ta
Ak pı

la rı ge lir (Saz.. der ma
na rın ye şil gö lün

nis te yi _____ (Saz.. Sağ lar ge lir Şa hım _____
su la rı _____ Çağ lar ge lir Şa hım _____

_____ Ab dal Mu sa ya (Saz.. Mu sa ya _____
_____ Ab dal Mu sa ya Mu sa ya _____

(Saz..

Gö nül der ga hı na _____
E ş i ğ i ne yü züm _____

_____ gir me kis _____ te rim (Saz.. Me det
_____ sür me kis _____ te rim Me det

mür vet de dem _____ (Saz.. İm da da gel dim _____
mür vet de dem _____ İm da da gel dim _____

_____ A li dost dost _____ (Saz..
_____ A li dost dost _____

A lim de Şah gü lüm de Şah A lim
A lim de Şah gü lüm de Şah A lim

Şah A lim Şah Şah
Şah A lim Şah Şah

SON
Şah (Saz..
Şah

AĞIRLAMA:

1.
Beylerimiz elvan gülün üstüne
Ağlar gelir şahım Abdal Musa'ya
Urum abdalları postun eğnine
Bağlar gelir şahım Abdal Musa'ya

2.
Urum Abdalları gelir dost deyi
Eynimizde aba hırka post deyi
Hasteleri gelir derman isteyi
Sağlar gelir şahım Abdal Musa'ya

3.
İkrarıdır gerçek erin yuları
Muannidir çeksen gelmez ileri
Akınar'ın Yeşilgöl'ün suları
Çağlar gelir şahım Abdal Musa'ya

YELDİRME:

1.
Gönül dergâhına girmek isterim
Medet mürvet dedem
İmdada geldim Ali dost-dost
Eşiğine yüzüm sürmek isterim
Medet mürvet dedem
İmdada geldim Ali dost-dost

Ali'm de Şah gülüm de Şah
Ali'm Şah Ali'm
Şah-Şah-Şah

2.
Hind'den bazergânlar gelir yayınır
Pişer lokmaları açlar doyunur
Bunda aşıkları gelir soyunur
Etler gelir şahım Abdal Musa'ya

3.
Meydanın dara durmuş gerçekler
Çalınır koç kurbanlara bıçaklar
Döğünür kudüm açılır sancaklar
Tuğlar gelir şahım Abdal Musa'ya

4.
Her matem ayında kanlar saçarlar
Uyandırıp Hak çerağın yakarlar
Demine Hü deyip gülbang çekerler
Nurlar gelir şahım Abdal Musa'ya

5.
Ali'm almış Zü'lfikâr'ı destine
Sallar durmaz Yezidlerin kaskına
Tümen-tümen genç Ali'nin üstüne
Sırlar gelir şahım Abdal Musa'ya

6.
Benim bir isteğim vardır Kerim'den
Münkir bilmez evliyanın sırrından
Kaygusuz'am ayrı düştüm pîrimden
Ağlar gelir şahım Abdal Musa'ya

BİR ETEK KUMUYLA DERYAYI BÖLDÜ

(SEMAH)

Yöresi: Eskişehir/Seyitgazi/Kırka Bucağı/Büyükayla Köyü
Kaynak: Ali Mürüvvet Ünlü

Derleyen: M. Uludemir
Notalayan: M. Uludemir

Bir e tek ku muy la der ya yı böl dü

Sa na met het ti ğim Kı zıl De liy di

Dil ler de söy le nen İ mam A liy di

(Saz..)

Gir dük ka na pa zar ey le Hiş min dan kork na zar ey le

Ay la gü ne na zar ey le (Saz..)

AĞIRLAMA:

Bir etek kumuyla deryayı böldü
Sana methedeyim Kızıl Deli'yi
Dillerde söylenen İmam Ali'ydi

YÜRÜTME:

Gir dükkana pazar eyle
Hişmindan kork nazar eyle
Ayla güne nazar eyle

BİR GÜZELİN AŞIĞIYIM ERENLER

(HACİBEKTAŞ SEMAHI)

Yöresi: Nevşehir-Hacıbektaş
Kaynak: Semah Topluluğu

Derleyen: Adnan Ataman
Notalayan: Adnan Ataman

(Saz..)

Bir gü ze lin a şı____
Ner gi si ni dev şir____

ğı yım e ren ler____ (Saz..)
dev şir dost ey le____

O nun i çin da şa____ du tar el be ni dost____
Ben has ta yım gel gön____ lü mü mest ey le dost____

(Saz..)

Gün düz ha ya lim de dost ge ce dü şüm de____
Düş ma nı mı el ya nın da dost ey le____

(Saz..)

Gum dan gu ma sa vu_____ ru yor yel be ni dost____
Bir ge ce cik mih man_____ ey le al be ni dost____

1.

Bir güzelin aşığıym erenler
Onun için daşa dutar el beni
Gündüz hayalimde gece düşümde
Gumdan guma savuruyor yel beni dost

2.

Nergisini devşir-devşir dost eyle
Ben hastayım gel gönlümü mest eyle
Düşmanımı el yanında dost eyle
Bir gececik mihman eyle al beni dost

3.

Abdal Pir Sultan'ım hareli oktur
Hezaren sinemde yareler çoktur
Benim senden özge sevdiğim yoktur
İnanmazsan var Allah'a sor beni dost

BİR KEZ GÖNÜL YIKTIN İSE

(SEMAH)

Söz: Yunus Emre
Müzik: Cemil Demirsipahi

Notalayan: Cemil Demirsipahi

Bir kez gönül yıktın ise (Saz.. Kıldığın namaz değil (Saz.. Yetmişiki millet dahi (Saz.. Elin yüzün yumaz değil (Saz.. Yunus bu sözlerle çatar San ki yağlı bala katar Hal kame taların satar Yü kü gevherdir tuz değil (Saz..

1.	Bağlantı.	2.
Bir kez gönül yıktın ise	Yunus bu sözleri çatar	Yol odur ki doğru vara
Kıldığın namaz değil	Sanki yağlı bala katar	Göz odur ki Hakk'ı göre
Yetmişiki millet dahi	Halka metaların satar	Er odur ki alçak dura
Elin yüzün yumaz değil	Yükü gevherdir tuz değil	Yüceden bakan Pir değil

BİR KIZ İLE BİR GELİN BAHSİ VAR

(TAHTACI SEMAHI)

Yöresi: Muğla/Fethiye
Kaynak: Fethiye Tahtacıardan

Derleyen: Muzaffer Sarısözen
Notalayan: Muzaffer Sarısözen

Bir kız i le
Kul Mus ta fam

bir ge li nin yar yar bah si
der ki yar yar ben de a ka

var yım i ki si nin
A ka yım da

cü da düş müş yar ya ra ra
yar ben di mi yar yar yı ka

sı i ma nım da yar ya ra ra sı
yım i ma nım da yar yar yı ka yım

Ka dir mev lam
E ğil gü zel

hub ya rat mış yar ya ron la rı
al ya nak tan yar ya rö pe yim

Hi lal hi lal kaş la rı nın
Ya na ğı gam ze li yar yar

yar yar a ra sı i ma nım da
ya ris ter gö nül i ma nım da

yar yar a ra sı
ya ris ter gö nül

Bir se lam gön der dim

kü çü cek dos ta O ra

dan yol la sın gül des te des te

Kal mı

şam gur bet te ol mu şam

has ta Ya rin yay la sın dan kar is ter

gö nül ah yar gö nül

kar is

ter gö nül

1.

Bir kız ile bir gelinin yar-yar bahsi var
İkisinin cûda düşmüş yar yarası
imanım da yar yarası
Kadir mevlam hub yaratmış yar-yar onları
Hilâl-hilâl kaşlarının yar-yar arası
imanım da yar-yar arası

2.

Kul Mustafa'm der ki yar-yar ben de akayım
Akayım da yar bendimi yar-yar yıkayım
imanım da yar-yar yıkayım
Eğil güzel al yanaktan yar-yar öpeyim
Yanağı gamzeli yar-yar-yar ister gönül
imanım da yar ister gönül

3.

Bir selam gönderdim küçücek dosta
Oradan yollasın gül deste-deste
Kalmışım gurbette olmuşum hasta
Yarın yaylasından kar ister gönül
Ah yar-yar gönül kar ister gönül

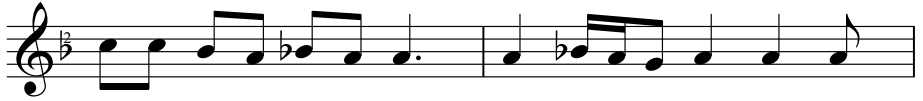
BİR NEFESCİK SÖYLEYİM

Yöresi: Aydın
Kaynak: Halil Kahraman

Derleyen: Saime Cantürk
Notalayan: Saime Cantürk

(Saz..)

Bir ne fes çik söy le yim_____

Bir ne fes çik söy le yim__ Din le mez se ney le yim

Din le mez se ney le yim (Saz..)

Aşk der ya sı boy la yim_____

Aşk der ya sı boy la yım_____ Um ma na dal ma ya gel

dim (Saz..

1.

Bir nefesçik söyleyim
Dinlemezsen neyleyim
Aşk deryasını boylarım
Ummana dalmaya geldim

2.

Aşk harmanında savruldu
Hem elendim hem yağruldu
Kazana girdim kavruldu
Meydana yenmeye geldim

3.

Şah Hatayi'mdir özümde
Hiç hilaf yoktur sözümde
Eksiklik kendi özümde
Darına durmaya geldim

BİR ŞEHİRE VARDIM CÜMLESİ VARDIR

(KIRKLAR SEMAHI)

Yöresi: Tunceli/Hozat
Kaynak: Ahmet Yurt

Derleyen: Süleyman Yıldız
Notalayan: Süleyman Yıldız

♩=68 AĞIRLAMA

(Saz..

Bir şe hi re var dım (Saz..

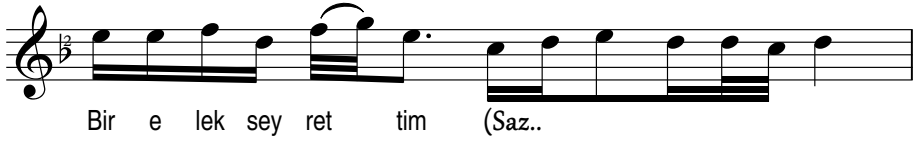
cüm le si naz dır (Saz..

Te men na te cel la (Saz..

Hak ka ni yaz dır (Saz..

Bir e lek sey ret tim (Saz..

te li be yaz dır (Saz..

Or da un e ler ler (Saz..)

to zu gö rün mez (Saz..)

Ha ca nım ca nım (Saz..)
Ha gü lüm gü lüm

has nen ni nen ni (Saz..)
dost nen ni nen ni

Bül bül bül bül (Saz..)

Su na bül bül (Saz..)

Bül bü lün fi ga nı (Saz..)

gül dür ya gül (Saz..)

İş te rey han (Saz..)

iş te süm bül (Saz..)

Bül bül ağ lar ağ lar (Saz..)

ha ni ya gül (Saz..)

Ha ca nım ca nım (Saz..)
Ha gü lüm gü lüm

has nen ni nen ni (Saz..)
dost nen ni nen ni

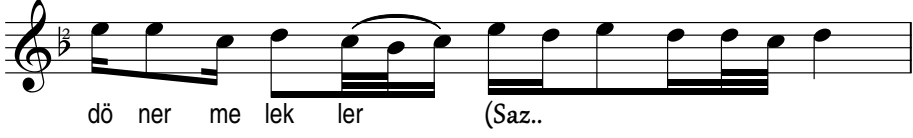
O şe hir de a sı (Saz..)

lı dır e lek ler (Saz..)

Ar şın da se ma (Saz..

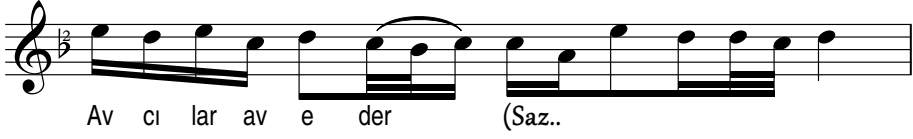
dö ner me lek ler (Saz..

Hak ka tın da ka bul (Saz..

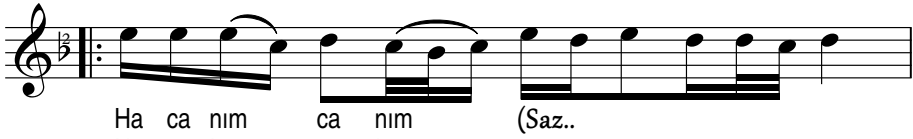
ol sun di lek ler (Saz..

Av cı lar av e der (Saz..

i zi gö rün mez (Saz..

Ha ca nım ca nım (Saz..
Ha gü lüm gü lüm

has nen ni nen ni (Saz..
dost nen ni nen ni

Bül bül bül bül (Saz..)

su na bül bül (Saz..)

Bül bülün fi ga nı (Saz..)

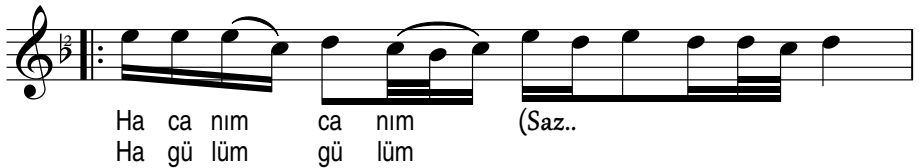
gül dür ya gül (Saz..)

iş te rey han (Saz..)

iş te süm bül (Saz..)

Ha ca nım ca nım (Saz..)
Ha gü lüm gü lüm

has nen ni nen ni (Saz..)
dost nen ni nen ni

Bir de ğir men yap tım (Saz..

bir u lu han da (Saz..

Ge niş tir am ba rı (Saz..

dem ve rir dem de (Saz..

Bir ce mi sey ret tim (Saz..

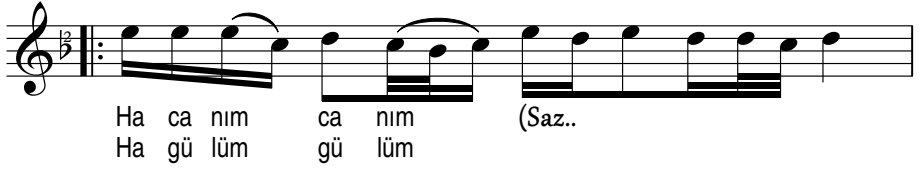
kib le si kan da (Saz..

Ce maat na maz kı lar (Saz..

i mam gö rün mez (Saz..

Ha ca nim ca nim (Saz..
Ha gü lüm gü lüm

has nen ni nen ni (Saz..
dost nen ni nen ni

Geçiş Köprüsü Serbest.. =100 YÜRÜTME
A lim gel ha gel (Saz..)

Has nen ni nen ni (Saz..)

Yö rü dur nam

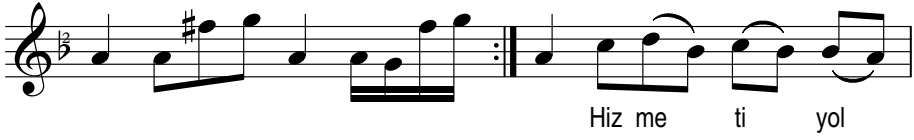
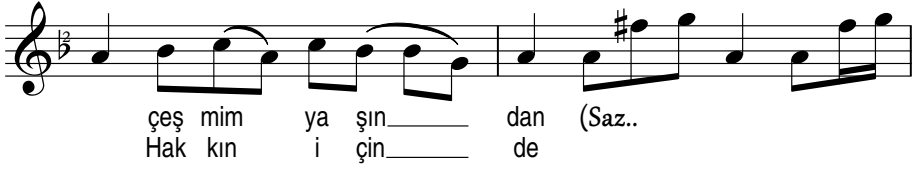
yö rü (Saz..) ha gü lüm yö

rü (Saz..) Ker va nı mız

Git ti git ti sen kal ma ge ri (Saz..)

Ol gü zel şa hım e yi val lah

Se mah e ren le rin dir Çar ka dö nen

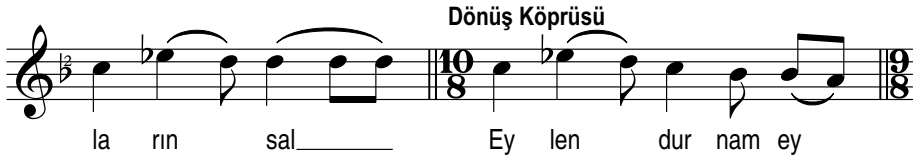
le rin dir Siğ maz bu yo la hi laf

Doğ ru gi den le rin dir

Dur nam al (Saz.. dur nam ka nat

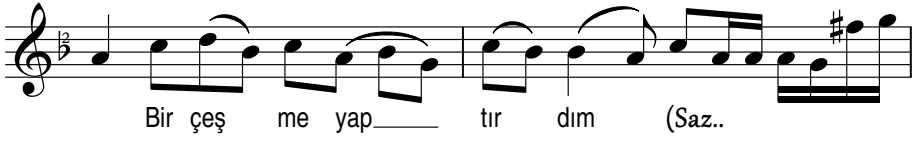
la rın sal Ey len dur nam ey

len (Saz.. bir ha ber sa lam (Saz..

Yö rü dur nam
Ker va nı mız

Bir ha ber sa lam (Saz.. $\text{♩} = 100$ YÜRÜTME

Yö rü dur nam

yö rü (Saz.. ha gü lüm yö

rü (Saz.. Ker va nı mız

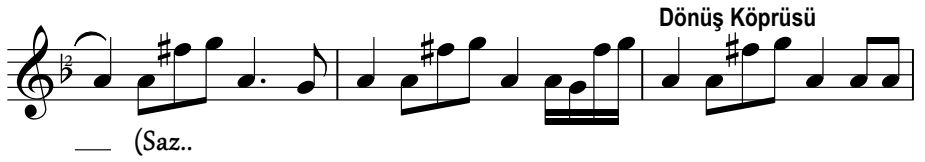
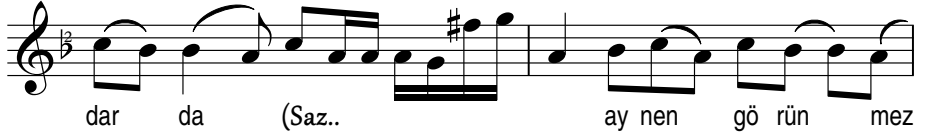
git ti (Saz.. sen kal ma ge ri

(Saz.. Pir Sul ta nab
On lar ik rar

da lım (Saz.. Ne si mi ya ri le_
laş mış bi ri bi riy le_

(Saz.. Man sur gi bi

dur duk (Saz.. Hak kın da rı na_

dur nam ka nat la rın sal

Bitiş Duası

Ey len dur nam ey len (Saz..

bir ha ber sa lam

Bir şehire vardım cümlesi nazdır
Temenna tecellâ Hakk'a niyazdır
Bir elek seyrettim teli beyazdır
Orda un eler tozu görünmez
Ha canım-canım has nenni-nenni
Ha gülüm-gülüm dost nenni-nenni

Bülbül-bülbül suna bülbül
Bülbülün figanı güldür ya gül
İşte reyhan işte sümbül
Bülbül ağlar hani ya gül
Ha canım-canım has nenni-nenni
Ha gülüm-gülüm dost nenni-nenni

O şehirde asılıdır elekler
Arşında sema döner melekler
Hak katında kabul olsun dilekler
Avcılar av eder izi görünmez
Ha canım-canım has nenni-nenni
Ha gülüm-gülüm dost nenni-nenni

Bülbül-bülbül suna bülbül
Bülbülün figanı güldür ya gül
İşte reyhan işte sümbül
Bülbül ağlar hani ya gül
Ha canım-canım has nenni-nenni
Ha gülüm-gülüm dost nenni-nenni

Bir değirmen yaptım ulu handır
Geniştir ambarı dem verir demde
Bir cemi seyrettim kiblesi kanda
Cemaat namaz kılar imam görünmez
Ha canım-canım has nenni-nenni
Ha gülüm-gülüm dost nenni-nenni

Ali'm gel ha gel
Has nenni-nenni
Yörü durnam yörü ha gülüm yörü
Kervanımız gitti sen kalma geri

Bir çeşme yaptırdım mermer taşından
Akıttım suyunu çeşmim yaşından
Sadık sofuları Hakk'ın işinden
Hizmeti yol almış işi görülmez

Allah'ım Allah eyivallah
Ol güzel şahım eyivallah
Semah erenlerindir
Çarka dönenlerindir
Sığmaz bu yola hilaf
Doğru gidenlerindir
Durnam al durnam kanatların sal
Eylen durnam eylen bir haber salam

Yörü durnam yörü ha gülüm yörü
Kervanımız gitti sen kalma geri

Pir Sultan Abdal'ım Nesimi yar ile
Onlar ikrarlaşmış birbirleriyle
Mansur gibi durduk Hakk'ın darına
Bu Mansur'dur darda aynen görünmez

Allah'ım Allah eyivallah
Ol güzel şahım eyivallah
Semah erenlerindir
Çarka dönenlerindir
Sığmaz bu yola hilaf
Doğru gidenlerindir
Durnam al durnam kanatların sal
Eylen durnam eylen bir haber salam

BİZ BU BAHÇENİN GÜLÜYÜZ

(ALVANLAR SEMAHI)

Yöresi: Bulgaristan
Kaynak: Belirsiz

Derleyen: -
Notalayan: Salih Turhan

Biz bu bah çe nin gü lü yüz

Hem gü lü hem bül bü lü yüz

Kırk ka pı nın ki li di yiz

Ge çe bi lir sen gel be ru__ Hü__ Al lah Hü__

(Saz..)

Haz re ti A li nin sev gi li oğ lu

İ mam Ha sa nım Şah Hü se yin

Kırk la rı se ven yü rü sün

Bir mik tar se mak ey le sin

Ya Mu ham med Ya A li

1.
Biz bu bahçenin gülüyüz
Hem gülü hem bülbülüyüz
Kırk kapının kilidiyiz
Açabilirsen gel beru
Hü Allah Hü

2.
Hazreti Ali'nin sevgili oğlu
İmam Hasan'ım Şah Hüseyin
Kırkları seven kalsın yürüsün
Bir miktar semak eylesin
Ya Muhammed ya Ali

3.
Pir Sultan'ım Haydar ben
Dağları bürüdü duman
İşte İncil işte Kur'an
Seçebilirsen gel beru
Hü Allah Hü

BOŞA GEZDİM BU ALEMİ

(SEMAH)

Yöresi: Şanlıurfa/Kıyas
Kaynak: Aşık Sefai (Mehmet Acet)

Derleyen: Halil Atılğan
Notalayan: Halil Atılğan

(Saz..)

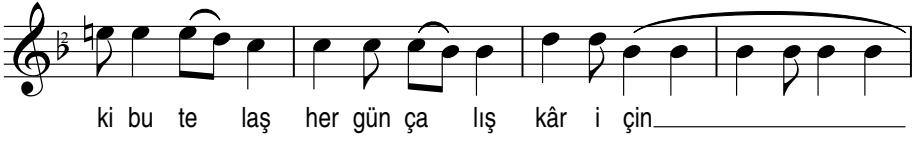
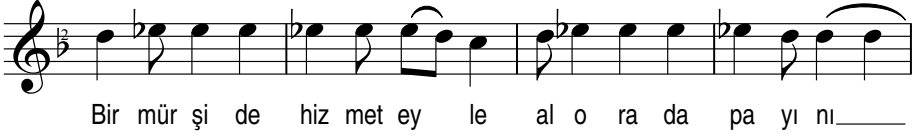
Bo şa gez dim bu a le mi

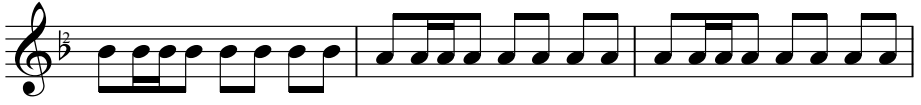

en ca mı bir yar i çin_____ (Saz..)

Bül bül ler fi ga na baş lar sev da sı bir har i çin_____

Bu yok sul luk çi le si ni

çe ker ol duk her za man

(Saz..

Ki mi si ça ba lar du rur

bu dün ya da ma li çin

(Saz..

Ma lın mül kün ter ke der sin

gö çe cek sin e vin den

(Saz..

Ağ la yıp ge zen Se fa yi

san ma ki ağ yar i çin

dost dost (Saz..

Ağ la yıp ge zen Se fa yi san ma ki ağ yar i çin

dost dost

1.

Boşa gezdim bu alemi encamı bir yar için
Bülbüller figâna başlar sevdası bir har için
Bu dünyanın ahvalinden kolay geçmeyen gönül
Bu datlı candan usandım bir kuru sevda için
Bir mürşide hizmet eyle al oradan payını
Nedir sendeki bu telaş her gün çalış kâr için

2.

Bu yoksulluk çilesini çeker oldum her zaman
Kimisi çabalar durur bu dünyada mal için
Malın mülkün terk edersin göçeceksin evinden
Ağlayıp gezen **Sefayi** sanma ki ağyâr için
Bir mürşide hizmet eyle al oradan payını
Nedir sendeki bu telaş her gün çalış kâr için

BU KADAR CEVRETME AZİZ SULTANIM

(BADULLAH SEMAHI)

Yöresi: Malatya/Arguvan/Emirlek
Kaynak: Cemal Elbek
M. Ali Bakır

Derleyen: Gani Pekşen
Notalayan: Gani Pekşen

(Saz..)

Hey dost hey dost hey dost (Saz..)

dost nen ni nen ni (Saz.. Bu ka dar cev ret me(Saz..)

a ziz de sul ta nım (Saz.. Ya no lur in sa fa (Saz..)

gel ba zı _____ ba zı (Saz.. Bu ka dar gö zün den(Saz..)

ya det me be ni (Saz.. Pe ri şan hal la rım (Saz..

sor ba zı ba zı (Saz.. Hey dost hey dost hey dost (Saz..

dost nen ni nen ni (Saz.. Coş kun da su lar gi bi

çağ la yıp ak ma çağ la yıp ak ma

Aş kın da han çe ri ni he le he le si ne me çak ma (Saz..

Ku su rum ço ğu sa (Saz.. mür ve ti bas ma (Saz..

Bil di ğin den şa şar (Saz.. kul ba zı ba zı (Saz..

Dem dem dem dem dem dem (Saz.. kul ba zı ba zı (Saz..

Sen a rif sin ne_____ de (Saz.. di ğin bi lir sin

ya can bi lir sin Ya ra lı gn l me (Saz..

mel hem de o lur sun (Saz.. Her da im ge li rem (Saz..

me lul du rur sun (Saz.. Şa dey le gn l m (Saz..

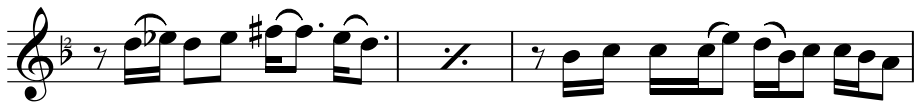
gl ba zı ba zı (Saz.. Dost dost dost dost dost dost (Saz..

gl ba zı ba zı (Saz.. Hey dost hey dost hey dost (Saz..

dost nen ni nen ni (Saz.. Ne dir **Se fil A**_____ lim

le bi ba lım sin Ca nı mın ca na nı (Saz..

sel vi da lim sin (Saz.. Sen bir mer ha met li (Saz..

gön lü ga ni sin (Saz.. Ba na da bir se lam (Saz..

ver ba zı ba zı (Saz.. Ba na da bir se lam (Saz..

ver ba zı ba zı (Saz.. Ba na da bir se lam

ver ba zı ba zı Hay nen ni nen ni

dost nen ni nen ni hay nen ni (Saz..

Hay hay hay hü hü hü hü hü

(Saz..

Ne di nim var ne i ma nım Ne di nim var

ne i ma nım Ha rap a tı yam ha rap a tı

Ne ŧe kim var ne g ma nım

Ha rap a tı yam ha rap a tı h h h

h h h h_____ (Saz..)

Ne ge li rem ce ma a ta

Ne ge li rem ce ma a ta

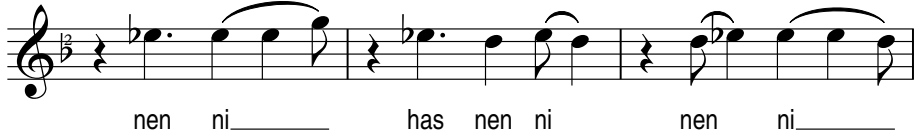
Ne ku lak ve ri rem ne si ga te

Ne söz ka ta rim sün ne te

Ha rap a tı yam ha rap a tı Hay nen ni

nen ni has nen ni nen ni

A li ca vi da nı bul mu şam

Ken di öz ba ğı ma gir mi şem E ren le re

kul ol mu şam Ha rap a tı yam da

ha rap a tı Hay nen ni nen ni

dost nen ni nen ni (Saz..

Se yit Ne sim der de lol dum

Se yit Ne sim der de lol dum E ren le re

ben kul ol dum Yan dım du tuş tum kül ol dum

Ha rap a tı yam ha rap a tı Ha rap a tı yam

ha rap a tı Çe ke lim aş kın ya yı nı

Al lah Al lah

Hey dost-hey dost-hey dost-dost nenni-nenni
Bu kadar cevretme aziz sultanım
Ya nolur insafa gel bazı-bazı
Bu kadar gözümden yad etme beni
Perişan hallarım sor bazı-bazı
Hey dost-hey dost-hey dost-dost nenni-nenni

Coşkun sular gibi çağlayıp akma-çağlayıp akma
Aşkında hançerini hele-hele sineme çakma
Kusurum çoğusa mürvetim basma
Bildiğinden şaşar kul bazı-bazı
Dem-dem-dem-dem kul bazı-bazı

Sen arırsın ne dediğin bilirsin ya can bilirsin
Yaralı gönlüme melhem de olursun
Her daim gelirem melul durursun
Şadeyle gönlümü gül bazı-bazı
Dost-dost-dost-dost-dost-dost gül bazı-bazı
Hey dost-hey dost-hey dost-dost nenni-nenni

Nedir Sefil Ali'm lebi balımsın
Canımın cananı selvi dalımsın
Sen bir merhametli gönlü ganisin
Bana da bir selam ver bazı-bazı
Hey nenni-nenni dost nenni-nenni hay nenni
Hay-hay-hay hü-hü-hü-hü-hü

Ne dinim var ne imanım
Harabatıyam harabatı
Ne şekim var ne gümanım
Harabatıyam-harabatıyam hü-hü-hü-hü-hü-hü-hü

Ne gelirem cemaata
Ne kulak verirem ne sigate
Ne söz katarım sünnete
Harabatıyam harabatı
Hay nenni-nenni has nenni-nenni

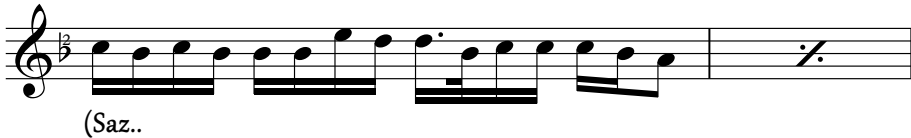
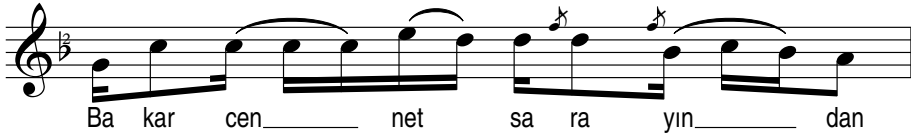
Âli Cavidan'ı bulmuşam
Kendi öz bağıma girmişem
Harabatıyam da harabatı
Hay nenni-nenni has nenni-nenni

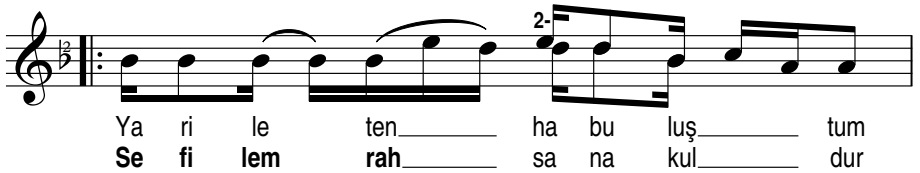
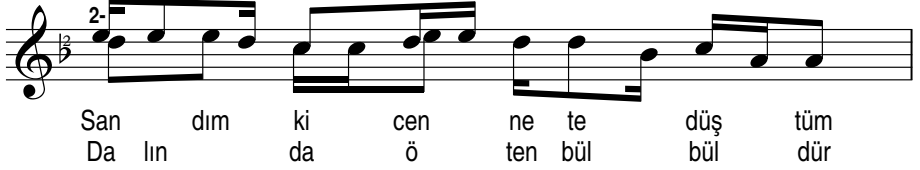
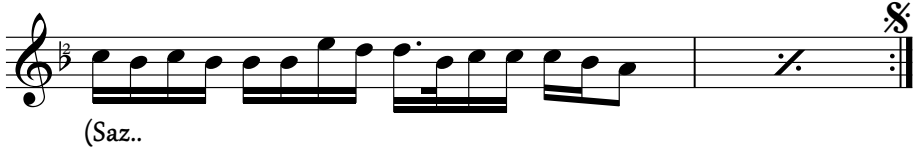
BUGÜN BEN BİR GÜZEL GÖRDÜM

(SEMAH BÖLÜMÜ-TEVHİD)

Yöresi: -
Kaynak: İsmail Kaya

Derleyen: -
Notalayan: -

Gül u tan di hi ca bın dan dan
Ba ğış la geç gü na hın dan

(Saz..)

Se fil Em rah sa na kul dur (Saz..)

Ba ğış la geç gü na hın dan (Saz..)

1.
Bu gün ben bir güzel gördüm
Bakar cennet sarayından
Kamaştı gözümün nuru
Onun hüsnü cemalinden

2.
Bahçanın kapısını açtım
Sandım ki cennete düştüm
Yar ile tenha buluştum
Gül utandı hicabından

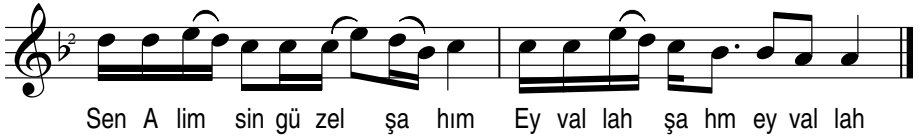
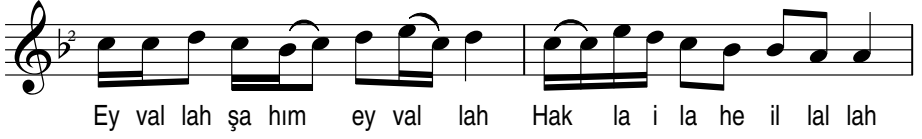
3.
Bahçanın kapısı güldür
Dalında öten bülbüldür
Sefil Emrah sana kuldur
Bağışla geç günahından

BUGÜN BİZE PİR GELDİ

(SEMAH)

Yöresi: Diyarbakır-Bismil-Türkmenhacı Köyü
Kaynak: Selime Yaşar (Aşık Mahturna)

Derleyen: Servet Yaşar
Notalayan: Servet Yaşar

Ali bizim şahımız
Secde kiblegâhımız
Mi'raçtaki Muhammed
O bizim padişahımız
Eyvallah Şahım eyvallah
Hak lâ ilahe illallah
Sen Ali'msin güzel Şah
Eyvallah Şahım eyvallah

Padişahım karadan
Hak'tır bizi yaradan
Ben Pir'imden ayrı düştüm
Bin yıl geçti aradan
Eyvallah Şahım eyvallah
Hak lâ ilahe illallah
Sen Ali'msin güzel Şah
Eyvallah Şahım eyvallah

Aramı uzattılar
Yarama tuz attılar
Fazlıya bir kul geldi
Bedestanda sattılar
Eyvallah Şahım eyvallah
Hak lâ ilahe illallah
Sen Ali'msin güzel Şah
Eyvallah Şahım eyvallah

Aslan da bergüzarım
Bir-bir hasret gezerim
Hasret ile kavuştum
Daha ben intizarım
Eyvallah Şahım eyvallah
Hak lâ ilahe illallah
Sen Ali'msin güzel Şah
Eyvallah Şahım eyvallah

Hatayi'm hal çağında
Hak gönül alçağında
Yüz bin kâbe yapmazsa
Bir gönül alçağında
Eyvallah Şahım eyvallah
Hak lâ ilahe illallah
Sen Ali'msin güzel Şah
Eyvallah Şahım eyvallah

BUGÜN DOST KAPIYA GELMİŞ

(SEMAH)

Söz: Nesimi
Müzik: Ali Atıcı

Notlayan: Cemil Demirsipahi

Bu gün dost ka pı ya gel miş Bu gün dost ka
pı ya gel miş Ben ha ber dar ol ma mı şam
naz lı ya__rim vay Ça ğır mış ses ver miş git miş
Ben ha ber dar ol ma mı şam vay

1.
Bu gün dost kapiya gelmiş
Ben haberdar olmamışam nazlı yarım vay
Çağırılmış ses vermiş gitmiş
Ben haberdar olmamışam nazlı dostum vay
Girdim dost bahçesine
Girdim yarin bahçesine
Dost cemalin görmek için
nazlı yarım var
Dost ben ile üflet etmiş
Dost yar ile üflet etmiş
Ben haberdar olmamışam hey

2.
Gel ha gel hey Nesimi
Hakk'ın nişanı sende var nazlı yarım vay
Böyle çalınmış kalemim
Böyle yazmışlar yazımı
Ben haberdar olmamışam
Sen haberdar olmamışsan nazlı dostum hey
Girdim dost bahçesine
Girdim yarin bahçesine
Dost cemalin görmek için
nazlı yarım var
Dost ben ile üflet etmiş
Dost yar ile üflet etmiş
Ben haberdar olmamışam hey

BUGÜN ERENLERE KURBAN

(SEYİTHASAN SEMAHI)

Yöresi: Diyarbakır-Bismil-Bakacak (Seyithasan) Köyü
Kaynak: Ali Öztürk

Derleyen: Servet Yaşar
Notalayan: Eren Bozkurt

AĞIRLAMA

He le nen ni nen ni nen ni

Nen ni nen ni nen ni de nen ni

He le nen ni şah nen ni nen ni

Mey da na gir me sin eğ ri

Çe ke rik eş kı nan ya yın

A ra ya gir me sin ha yın (Saz.)

Bu gün e ren le re kur ban

Ca nım mey dan da mey dan da

Bü tün ik rar ca nım_____ fe da

Se rim mey dan da mey dan da (Saz..

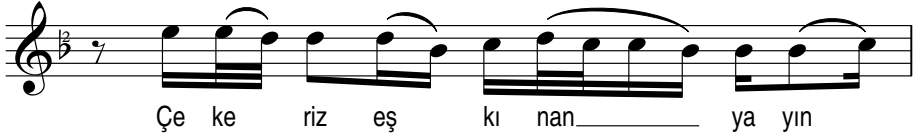
He le nen ni şah nen ni nen ni

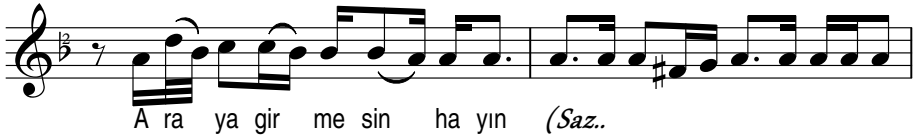
He le nen ni_____ dost nen ni nen ni

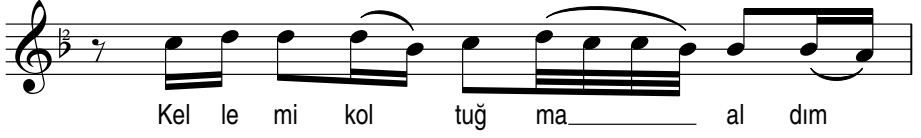
Mey da na gir me sin_____ eğ ri

Çe ke riz eş ki nan_____ ya yın

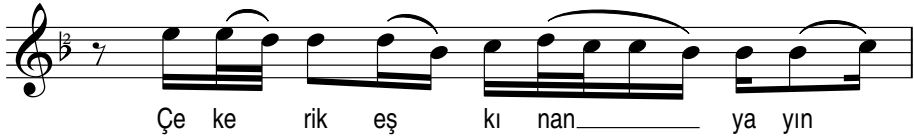
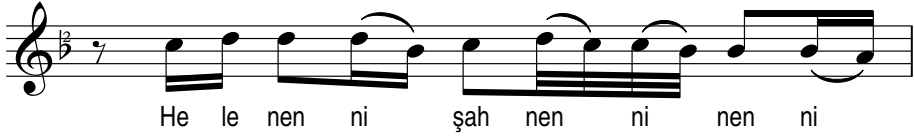
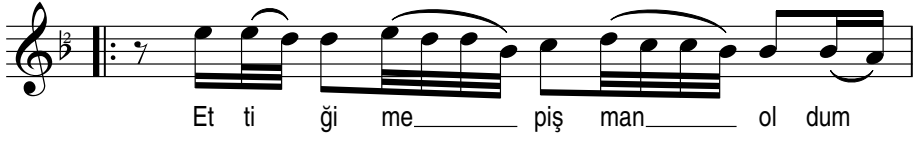
A ra ya gir me sin ha yın (Saz..

Kel le mi kol tuğ ma_____ al dim

Ka net tim ka_____ pı ya_____ gel dim

ÇARKLAMA (ZİNCİRLEME)

Al lah Al lah sen du ru ri ken Ya ben ki me

yal va ra yım Se nin is min Gaf far i ken

Ya ben ki me yal va ra yım_____ Ya ben ki me

yal va ra yım (Saz..)

Ka bi rin den kalk de yin ce

Ka bi rin den kalk de yin ce Aç def te rin_____

bak de yin ce Heyr li a mel yok de yin_____ ce

Ya ben ki me yal va ra yım_____

AĞIRLAMA BÖLÜMÜ:

Hele nenni-nenni-nenni
Nenni-nenni-nenni de nenni
Hele nenni Şah nenni-nenni
Meydana girmesin eğri
Çekerem eşkinan yayın
Araya girmesin hayın

Bugün erenlere kurban
Canım meydanda-meydanda
Bütün ikrar canım feda
Serim meydanda-meydanda

Hele nenni-nenni-nenni
Nenni-nenni-nenni de nenni
Hele nenni Şah nenni-nenni
Meydana girmesin eğri
Çekerem eşkinan yayın
Araya girmesin hayın

Kellemi koltuğa aldım
Kan ettim kapına geldim
Ettiğime pişman oldum
Başım meydanda-meydanda

Yoktur çınarım timarım
Yoktur gönülde gümanım
Al malımı ver imanım
Varım meydanda-meydanda

Erlere hülleler biçin
Kelp-i rakiplerden kaçın
Ben bülbülüm bir gül için
Zarım meydanda-meydanda

Gerçek olan olur Veli
Veli olan olur gani
Nesimi'yem yüzün beni
Derim meydanda-meydanda

ÇARKLAMA BÖLÜMÜ:

De yörü de yörü-yörü
Kervan getti kalmadı geri
Allah-Allah sen dururken
Ya ben kime yalvarayım
Senin ismin Gaffar iken
Ya ben kime yalvarayım

Kabirinden kalk deyince
Aç defterin bak deyince
Heyrli amel yok deyince
Ya ben kime yalvarayım

Od kazanım kaynıyanda
Başta beyin parlıyanda
Karanlık kabre varanda
Ya ben kime yalvarayım

Habibim şifa kılmazsa
Sualim kolay gelmezse
Senden ki imdat olmazsa
Ya ben kime yalvarayım

Nesimi der meydanında
Cümle mâhluk divanında
Cümlesi senin emrinde
Ya ben kime yalvarayım

BUGÜN YASTA GÖRDÜM ZÜLFÜ SİYAHİ

(KISAS SEMAHI)

Yöresi: Şanlıurfa/Kısa Köyü
Kaynak: Veli Aydın
Veli Göncü

Derleyen: Melih Duygulu
Notalayan: Yücel Paşmakçı

(Saz..)

Nen ni de nen ni nen ni

Dost nen ni_____nen ni Has nen ni dost nen ni

(Saz.. Bu gün yas ta gör düm (Saz..

zül fû si ya hı (Saz.. zül fû si ya hı (Saz..

Gül me di sul ta nım dost dost (Saz..

bil mem ne hal dir (Saz..

Ha li ar zey le rim (Saz..

din le ah va lim (Saz..

Sor ma di sul ta nım (Saz..

bil mem ne hal dir (Saz.. Nen ni de nen ni nen ni

Dost nen ni_____nen ni Has nen ni dost nen ni

(Saz.. O sul ta nı a şık

pir den so ra rım gur ban so ra rım (Saz..

Bu gün dün ya ya rın dost dost (Saz..

ah ret a ra rım_____ (Saz..

Aş kı na kıl dı ğım_____ (Saz..

sab rı ka ra rım_____ (Saz..

Kal ma dı sul ta nım_____ (Saz..

bil mem ne hal dir (Saz.. Nen ni de nen ni nen ni

Dost nen ni_____nen ni Has nen ni dost nen ni

(Saz.. O sul___tan dir he riş

le rin se be___bi___ Al nı nın nu run da___

gör___ düm ha bi___ bi___

Ya ra la ra mer hem___ sa ran ta bi bi___

Sar___ma dı sul ta nım___ bil mem ne hal dir___

Sar___ ma dı sul ta nım___

bil mem ne hal____dır____ Ve lim hü der ak lım

ba şım dan git ti____ Sağ lı ğım da____be ni

sa la cak et____ ti____

Ce na ze yi____ kı la rım____

de__yi va det__ti__ Kıl ma dı sul ta nım____

bil__mem ne hal dır__ Kıl ma dı sul ta nım____

bil____ mem ne hal dır____

Ge ce gün düz dur mak sı zın Yo lu na re va nım se nin

Her yer de ha zir na zir sîn Sen sîn ma bu du cüm le nin

E zel e bed sen sîn Gaf far Var lı ğın bi zim i le var

Gel ih san ey le gü zel yar Bi ze gev he ri ma de nin

Mu ham med A li nu run dur Bek ta şi Ve li sır rın dır

Kul se nin giz li va rın dır Gör dük di da rı ce la lin

Dert li Di va ni ye him met No la dil ber kıl hi da yet

Ba kı dır nu ru ve la yet Ŗa hi di ku ra nül mü bin

Nenni de nenni-nenni
Dost nenni-nenni
Has nenni-nenni

Bugün yasta gördüm zülfü siyahı
Gülmedi sultanım dost-dost bilmem ne haldır
Hali arzyledim dinle ahvalim
Sormadı sultanım bilmem ne haldır
Dost nenni-nenni
Has nenni-nenni

O sultanı âşık pirden soralım gurban soralım
Bugün dünya yarın dost-dost ahret ararım
Aşkına kıldığım sabrı kararım
Nenni de nenni-nenni
Dost nenni-nenni
Has nenni-nenni

O sultandır her işlerin sebebi
Alnının nurunda gördüm Habibi
Yaralarım merhem saran tabibi
Sarmadı sultanım bilmem ne haldır

Velim hü der aklım başımdan gitti
Sağlığımda beni salacak etti
Cenazeyi kılarım deyi vadetti
Kılmadı sultanım bilmem ne haldır

Gece gündüz durmaksızın
Yoluna revanım senin
Her yerde hazır nazırsın
Sensin mabudu cümlelerin

Ezel ebed sensin Gaffar
Varlığın bizim ile var
Gel ihsan eyle güzel yar
Bize gevheri madenin

Muhammed Ali nurdur
Bektaşî Veli sırrındır
Kul senin gizli varındır
Gördük didarı celalin

Dertli Divani'ye himmet
Nola dilber kıl hidayet
Baki'dir nuru velayet
Şadihi Kur'an-ül mübin

BÜLBÜL OLUP DOST BAĞINDA ŞAKIRIM

(SEMAH)

Söz: Genç Abdal

Müzik: Aşık Mehmet Arslan

Notalayan: Cemil Demirsipahi

(Saz..)

Bül bül o lup dost bağın da şa kı rım

Sü ley man i dim kuş di ni o kur dum

Ba na na sip o lan

can ne me yet mez

1.

Bülbül olup dost bağında şakırım
Dost bağında açan gül neme yetmez
Süleyman idim kuş dilini okurdum
Bana nasip olan can neme yetmez

2.

Dünyayı sorarsan dolu ilimdir
Bu dünyanın nedenini bilen âlimdir
Az yaşa çok yaşa sonu ölümdür
Vefa ile şan benim neme yetmez

3.

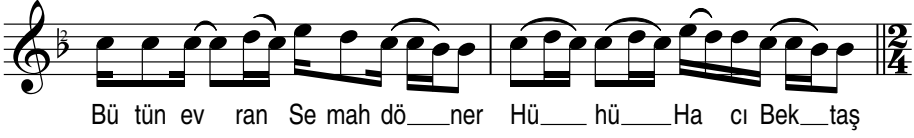
Genç Abdal'ım sırrı kimseye demem
Tevekkül malım hey dost ortaya koymam
Kişi kismetinden niyaz eylemem
Bana nasip olan mal neme yetmez

BÜTÜN EVRAN SEMAH DÖNER

(HACIBEKTAŞ SEMAHI)

Söz: Aşık Mahzuni
Müzik: Aşık Mahzuni

Notalayan: Salih Turhan

Bi ze Bek ta şı can der__ler Gi der sek Hak ka gi de__riz

dost (*Saz..*) Bi ze Bek__ ta şı can der ler

Gi der sek____ Hak ka gi de riz

1.
Bütün evran Semah döner
Hü-hü Hacı Bektaş dost
Gökyüzünde delil yanar
Hü-hü Hacı Bektaş dost
Biz acıyı bal ederiz
Hakkımız helal ederiz
Bize Bektaş can derler
Gidersek Hakk'a gideriz (dost)

2.
Gök yüzünde uçan turna
Hü-hü Hacı Bektaş dost
Feryadı şahlar şahına
Hü-hü Hacı Bektaş dost
Hor olanı hoşlarız biz
Hak diyerek başlarız biz
Şeytan yaklaşamaz bize
İkiliği daşlarız biz (dost)

3.
İlimsiz yol karanlıktır
Hü-hü Hacı Bektaş dost
Bizde küsmek yaranlıktır
Hü-hü Hacı Bektaş dost
Mahzuni ünümüz bizim
Bulunmaz kinimiz bizim
Cahil bize dinsiz demiş
Sevgidir dinimiz bizim (dost)

CAMİLERDE EZAN OKUNMAZ OLDU

(ŞAH ALİ'M ŞAH)

(SEMAH)

Yöresi: İçel/Anamur
Kaynak: Ali Küçükderya
Talat İnan

Derleyen: Oktay Yılmaz
Notalayan: Oktay Yılmaz

(Saz..)

Ca mi
Ca mi

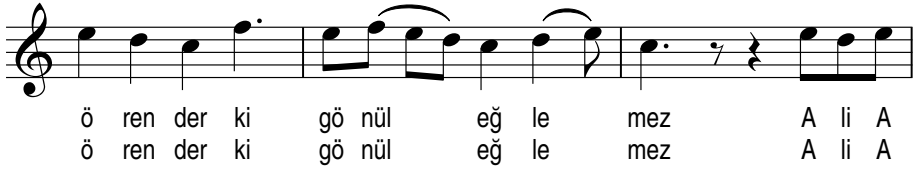
ler de e zan o kun maz ol du Çeş me
le rin mu şam ba sı sö kül dü A hir

ler de ab dest a lın maz ol du Si nem
ol du te me lin den yı kıl dı Bu gün

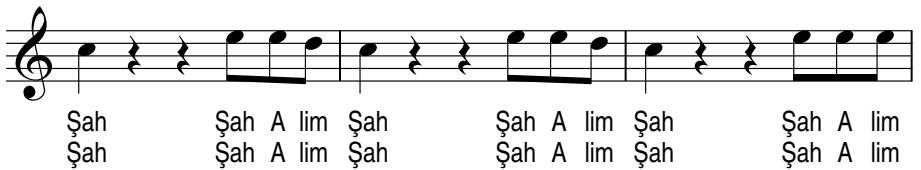
ö ren der ler bu lun maz ol du Si nem
pa zar gü nü ca nım sı kıl dı Si nem

ö ren der ki gö nül eğ le mez A li A
ö ren der ki gö nül eğ le mez A li A

li Şah
li Şah

Şah Şah A lim Şah Şah A lim Şah Şah A lim
Şah Şah A lim Şah Şah A lim Şah Şah A lim

Şah Şah A lim Şah (Saz..
Şah Şah A lim Şah

1.

Camilerde ezan okunmaz oldu
Çeşmelerde abdest alınmaz oldu
Sinem ören derler bulunmaz oldu
Sinem ören der ki gönül eğlemez
Ali-Ali Şah-Şah-Şah Ali'm Şah
Şah Ali'm Şah-Şah Ali'm Şah

2.

Camilerin muşambası söküldü
Ahir oldu temelinden yıkıldı
Bu gün pazar günü canım sıkıldı
Sinem ören der ki gönül eğlemez
Ali-Ali Şah-Şah-Şah Ali'm Şah
Şah Ali'm Şah-Şah Ali'm Şah

CANIM KIRAT GÖZÜM KIRAT

(ŞİH HASAN AĞIRLAMASI)
(SEMAH)

Yöresi: Elazığ/Baskil
Kaynak: Mustafa Tosun

Derleyen: Gani Pekşen
Notalayan: Nida Tüfekçi
Gani Pekşen

(Saz..)

Ca nım_____ kı_____

rat_____ gö züm kı rat (Saz..

A cep_____ bağ_ lı_____

du rur mo la (Saz..

Is mar_____ la_____ sam_____

şol gü ze le_____ (Saz..

Ye min_____ su yun_ ve_____ rir

mo la_____ (Saz..

Is mar la sam şol_____ gü ze le

ha ca nim (Saz.. Ye min_ su yun_

ve_____ rir mo la_____ (Saz..

A kıl gel be ri gel

be ri A kıl gel be ri gel_____ be ri_____

Gir gö nü le hey can na za rey le_____

(Saz..

Dil söy ler ku la ki_____ şi dir_____ Dil söy

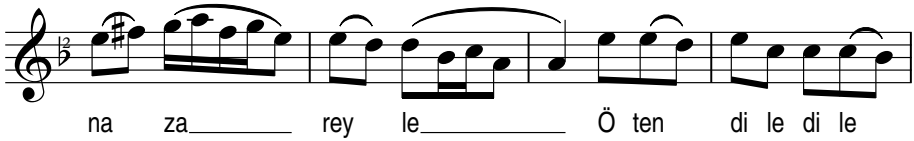
ler ku la_____ ki şı dir_____ İ kel

le re ca nım na zar ey le_____ na za

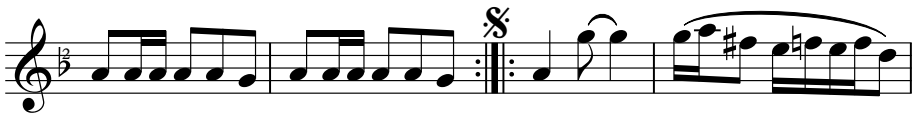
rey le Na za rey le_____ na za rey le dost

na za_____ rey le_____ Ö ten di le di le

na za rey le_____ (Saz..

Ba şı_____

pa re pa re_____ du man lı dağ lar (Saz..

Ey dost du man_____ lı dağ lar (Saz..

Dil ler söy le ram ma

gö züm ka nağ lar (Saz.. ey dost gö züm

ka nağ lar (Saz..

Şol gü zel ya ri len de ya Hı zır

sür dü ğüm dem ler (Saz..

Her sa bah her sa bah

se ney le be ni (Saz.. hey dost se ney

le be ni (Saz..

hey dost_ hey dost_ hey dost_ Şi rin bo yu

dal la ra ben zer Dos ta gi den yol la ra ben zer

Gel sin be ri mey da na yar Mey dan e ren le rin dir dost

Mey dan e ren le rin dir dost_ Dos ta gi den

le rin dir Çar ke dip çar kın ça lar dost_

_ A na dö ner a şık lar A na sey fem me va lı

pi rim dos tum me va lı Cen ne tin ka pı sın da da

dost üç nes ne var Hak tan gel di Mev lam sey fem

me va lı _____ pi rim dos tum me va lı Cen ne tin ka

pı sın da da dost a la lım dos tun pa yı Me ga ri ben

me va lı pi rim dos tum me va lı dost Cen ne tin ka

pı sın da dost _____ ü ç nes ne var Hak tan ya nı aş ka i na

nan me nem dost _____ dos ta i na nan me nem

Kay na dıp aşk ka za nı Dost al tın da ya

nan me nem As lım ka ra dağ lı dır _____

____ Sıt kim Hak ka bağ lı dır Sa hip siz cem

yö rü mez Cem de ho da bağ lı dir

Çe ke lim aş kın ya yın___Ce me gir me sin ha yın

Serbest..

Se mah ka ra rın bul du Ah Hü se yin vah Hü se yin Vah gü zel

i mam Hü se yin___ vah (Saz..

Canım kırat gözüm kırat
Acep bağılı dururm'ola
İsmarlasam şol güzele
Yemin suyun verirm'ola
İsmarlasam şol güzele ha canım
Yemin suyun verirm'ola

Akıl gel beri-beri
Gir gönüle hey can nazar eyle
Dil söyler kulak işitir
İk(i) ellere nazar eyle
Nazar eyle nazar eyle dost nazar eyle
Öten dile-dile nazar eyle

Başı pare-pare dumanlı dağlar
ey dost dumanlı dağlar
Diller söyler amma gözüm kan ağlar
ey dost gözüm kan ağlar

Şol güzel yar ilende ya Hızır sürdüğüm demler
Her sabah-her sabah sem eyle beni
hey dost sen eyle beni
hey dost-hey dost-hey dost

Şirin boyu dallara benzer
Dosta giden yollara benzer
Gelsin beri meydana yar
Meydan erenlerindir dost
Dosta gidenlerindir dost

Çark edip çarkın çalar dost
Ana döner aşıklar
Ana Seyfe'm mevalı pirim dostum mevalı
Cennetin kapısında da dost üç nesne var

Hak'tan geldi mevlam Seyfe'm
Mevalı pirim dostum mevalı
Cennetin kapısında da dost alalım dostun payı
Megariben mevalı pirim dostum mevalı dost
Cennetin kapısında dost üç nesne var

Hak'tan yanı aşka inanan menem dost
Dosta inanan menem
Kaynadı aşk kazanı
Dost altında yanan menem
Aslım kara dağlıdır
Sıtkım Hakk'a bağlıdır
Sahipsiz cem yürümez
Cem de hoda bağlıdır
Çekelim aşkın yayın
Ceme girmesin hayın
Semah kararın buldu
Ah Hüseyin vah Hüseyin
Vah güzel imam Hüseyin vah

CENNETİ ALÂDA AK MERMER DAŞLAR

(SEMAH)

Yöresi: Eskişehir/Seyitgazi
Kaynak: Ayşe Kızılok
Gülsüm Kızılok

Derleyen: Ahmet Kızılok
Notalayan: Ahmet Kızılok

Cenne ti a la da ak mer mer daş lar

Or da ba ğış la nır gü nah lar suç lar

Or da ba ğış la nır gü nah lar suç lar (Saz..

E li yü zü yun muş el hu

ma guş lar Al lah bir Mu ham med A li

ça ğı rır Al lah bir Mu ham med A li

ça ğı rır (Saz..

1.
Cenneti alada ak mermer daşlar
Orda bağışlanır günahlar suçlar
Eli yüzü yunmuş el huma guşlar
Allah bir Muhammed Ali çağırır

2.
Cenneti alada hörü kızları
Kuduretten sürmelidir gözleri
Ellerinde alışıktır sazlara
Allah bir Muhammed Ali çağırır

3.
Cenneti alada Abeher gölü
Orda nasıl olur münkürün hali
Tabaka-tabaka yeşil örtülü
Yeşil örtülere seyran eyledim

4.
Cenneti alada halife pirlər
Onlarda cennetin lokmasın yerler
Al kırmızı açmış ayvalar narlar
Eğdim dallarını seyran eyledim

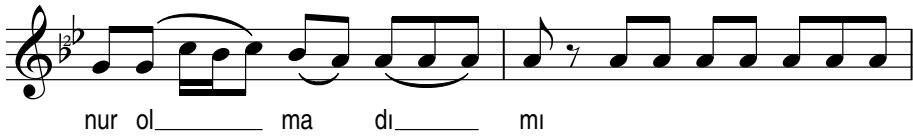
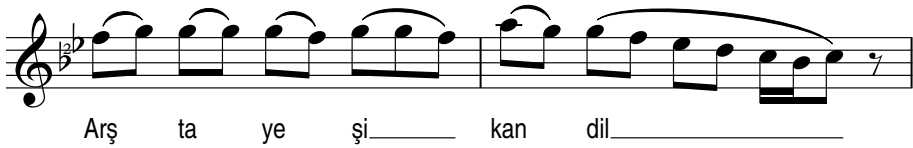
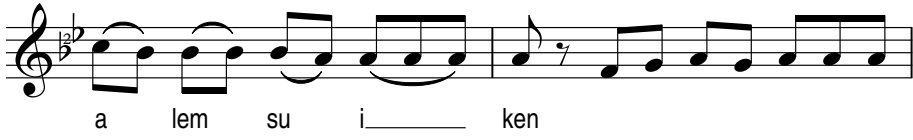
5.
Köşeye dikerler köşe daşını
Sofu bir gün ağrıdırlar başını
Urum illerinin Hacı Bektaş'ı
Dağlar ya Muhammed Ali çağırır

CİHAN DERYA İKEN ALEM SU İKEN

(SEMAH)

Yöresi: -
Kaynak: -

Derleyen: -
Notalayan: Ali Dinçal

ya Al lah da ya Mu ham

med

1.
Cihan derya iken alem su iken
Arşta yeşil kandil nur olmadı mı
Zühre yıldızından kırk bin yıl evvel
Kudretinden bir top nur olmadı mı
Hü-hü Şah Ali mürüvvet makamı cennet
Ya Allah da ya Muhammed
2.
O nur idi üç müşidin atası
Hakk'a aşık Muhammed'dir putası
Hak Muhammed Ali bundan ötesi
Orada üç isim bir olmadı mı
3.
O ikisi kudret topun atalı
İşaret eyleyip kendi tutalı
Dedi kaç saattir şu ben yeteli
Dedi sana kırk bin yıl olmadı mı
4.
Kırk bin yıl olduğun o demde bildi
Mübarek eline bir elma aldı
Tekbir eyledi de ol yedi dildi
O zaman arifler bir olmadı mı
5.
Arif sındı aldı cihanı biçti
Cebrail çok vakit deryada uçtu
Hak bir avuç toprak deryaya saçtı
Derya kuruyup ta yer olmadı mı
6.
Kün dedi dünyanın binasını kurdu
Nice bin yıl evvel bu yolu sürdürdü
Muhammed Üveys'in gözünü gördü
Dost dostu görüp te sır olmadı mı
7.
Hakikatte bir-bir sırta erenler
Muhammed Ali koluna girenler
Anın yerin durağını soranlar
Üçler makamında ders olmadı mı
8.
Üçler Beşler ile Kırklar Yediler
Bir ikrar üstüne bina kurdular
Dünkü gelen aşık bu mu dediler
Elestü'den ervah bir olmadı mı
9.
Velim Elestü'den ervahın biridir
Fenerim haktandır kandilde nurdur
On iki imam esrarım vardır
Hüseyni Kerbela Pir olmadı mı

ÇAĞRIŞA-ÇAĞRIŞA HAVADA DURNAM (SEMAH)

Yöresi: Şanlıurfa-Kısa
Kaynak: Aşık Sefai (Mehmet Acet)

Derleyen: Aşık Sefai
Notalayan: Altan Demirel

♩=80

(Saz.)

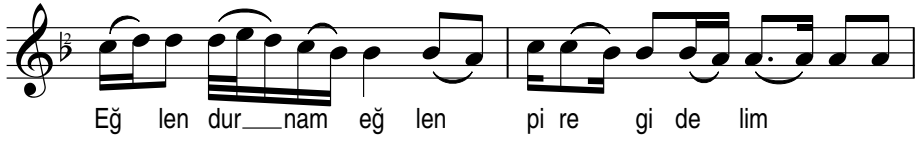
Çağ rı şa çağ rı şa ha va da dur nam

Bağ dat tan mı gel_____din ağ zun da hur ma

E ma_____ne tim sa na sı la ma uğ ra

Eğ len dur_____nam eğ len pi re gi de lim

A li nin ça_____ğır dı_____ği ye re va ra lım

(Saz.. A li nin çağır dığı

ye re va ra lım Ha san la Hü sey ni

zey re te de lim On i ki i mam la ra

yüz ler sü re lim Eğ len dur_____nam eğ len

pi re gi de lim Ker be la ço lün___ den

te kil mi gel din Kul___ Hü sey nim der ki

kay na dım coş tum Bu aş___ kı ne lin den

se___ rim den geç tim Çağ___ rı şa çağ rı şa

a___ ra la raç tım Eğ___ len dur___ nam eğ len

pi re gi de lim Eğ len dur nam eğ___ len

pi re gi de lim (Saz..

Dev re___ dip ge zer sin

da rı fe___ na yı Bağ dat di ya___ rı na

var dın mı___ dur nam Me da___ yin şeh rin de

Fat ma a___ na yı Ma ka mı___ or da dır

gör dün mü___ dur nam Biz de be li de dik___

biz den u lu ya___ İ ma___ na lıp ik rar

ver dik Ve___ li ye Ne cef der ya sın da

İ mam A___ li ye Bu der ya___ ya yüz ler

sür dün mü_____dur nam

Kul Hü sey nim der ki

hak ka va_____ra lım_____

Va rıp der ga hı na

yüz ler sü_____re lim

Can baş fe_____da e dip

şa hı gö_____re lim

Sen de o sun ta nı

gör dün mü_____dur nam

Al lah Al lah sen du rur ken

Ya ben ki me yal va ra yım

Se nin is min Gaf far i ken

Ya ben ki me yal va ra yım

Od ka za nı kay na yan da_____

Baş ta be yin par la yan da

Ka ran lık kab re va ran da

Ya ben ki me yal va ra yım Ka bi rin den kah de yin ce

Aç def te ri bah de yin ce Heyr li a mel yok de yin ce

Ya ben ki me yal va ra yım Ha bi bim şı fa kıl maz sa_____

Su va lım ko lay gel mez se Sen den ki im da tol maz sa

Ya ben ki me yal va ra yım Ne si mi der mey da nın da_____

Cüm le mah luk di va nın da Cüm le si se nin em rin de

Ya ben ki me yal va ra yım (Saz..)

Ya ra la rım göz göz (Saz..

ol du o yul du (Saz..

Hu net ti bağ rı ma dost dost (Saz..

bir pi re se bep (Saz..

Her ge len ler bi zi _____ (Saz..

taş la ra yak lar (Saz..

Bu dur ah va li miz

bir pi re se bep (Saz..

Nen__ ni de nen ni nen__ ni dost nen ni__ nen ni

has nen ni__ nen ni (Saz..

De li lim der aşk__ ki (Saz.. ta bı na ça ram (Saz..

Hey ca na ça ram (Saz..

Gö züm ya şı der ya (Saz.. la ra sa ça ram (Saz..

Pir e lin den ağu (Saz.. ol sa i çe rem (Saz..

Koy de sin ler öl müş_____

bir pi re se bep (Saz..

Nen__ ni de nen ni nen__ ni dost nen ni_____nen ni

Has nen ni_____nen ni (Saz..)

$\text{♩} = 90$

E ğer gi der i sen (Saz.. dost el le ri ne (Saz..

Bir na me miz var dı_____ a lın dur na lar (Saz..

Gö nül hay ran kal dı_____ hub tel le ri_____ ne (Saz..

A ra yıp o_____ pi ri_____

bu lun dur na_____ lar (Saz.. Ba şı ma ge le ni_____

söy le pi ri ne _____ Mer ha met ey le sin _____

a hu za rı _____ na (Saz.. Yüz le ri ni sü rün _____

hün kar ba lı _____ na (Saz.. Bir sa at üs tün de _____

dö nün dur na _____ lar (Saz.. Sıt kı der kur ban _____

A li so yu na _____ Kur ban o lam ka ş la _____

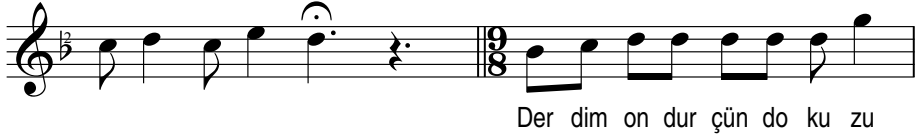
rı nin ya yı _____ na (Saz.. Gök te me lek (Saz..

dur du da rı _____ na (Saz.. Ar zu ha lim pi re _____

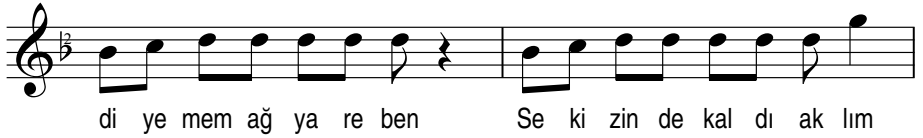
su nun dur na _____ lar (Saz.. Va rın di va nı na _____

du run dur na lar (Saz..

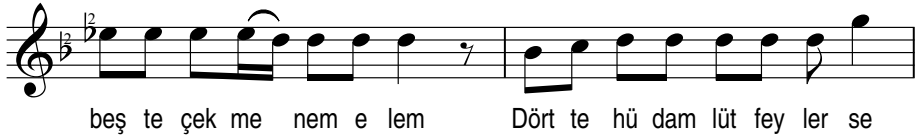
Der dim on dur çün do ku zu

di ye mem ağ ya re ben Se ki zin de kal dı ak lım

ye di de a va re ben Çün al tı sı ben de i se___

beş te çek me nem e lem Dört te hü dam lüt fey ler se

üç te bu lam ça re ben Der Ne si mi çün bu gö nül___

i ki lik ten ha li de ğil Ol se bep ten yal va rı ram

ge ce gün düz bi re ben

1.
Çağrışa-çağrışa havada durnam
Bağdat'tan mı geldin ağzında hurma
Eğlen durnam eğlen pire gidelim
Ali'nin çağırıldığı yere varalım

2.
Ali'nin çağırıldığı yere varalım
Hasan'la Hüseyin'i zeyrat edelim
On iki İmamlara yüzler sürelim
Eğlen durnam eğlen pire gidelim
Kerbela çölünden tekil mi geldin

3.
Kul Hüseyin'im der ki kaynadım çoştum
Bu aşkın elinden serimden geçtim
Çağrışa-çağrışa aralar açtım
Eğlen durnam eğlen pire gidelim

4.
Devredip gezersin dar-ı fenayı
Bağdat diyarına vardın mı durnam
Medayin şehrinde Fatma anayı
Makamı ordadır gördün mü durnam

5.
Biz de beli dedik bizden uluya
İman alıp ikrar verdik Veli'ye
Necef deryasında İmam Ali'ye
Bu deryaya yüzler sürdün mü durnam

6.
Kul Hüseyin'im der ki hakka varalım
Varıp dergahına yüzler sürelim
Can baş feda edip şahı görelim
Sen de o sultanı gördün mü durnam

7.
Allah-Allah sen dururken
Ya ben kime yalvarayım
Senin ismin Gaffar iken
Ya ben kime yalvarayım

8.
Od kazanı kaynayanda
Başta beyin parlayanda
Karanlık kabre varanda
Ya ben kime yalvarayım

9.
Kabrinden kah deyince
Aç defteri bah deyince
Heyrli amel yoh deyince
Ya ben kime yalvarayım

10.
Habibim şifa kılmazsa
Suvalım kolay gelmezse
Senden ki imdat olmazsa
Ya ben kime yalvarayım

11.
Nesimi der meydanında
Cümle mahluk divanında
Cümlesi senin emrinde
Ya ben kime yalvarayım

12.
Yaralarım göz-göz oldu oyuldu
Hun etti bağrıma (dost-dost) bir pire sebep
Her gelen bizi taşlar ayaklar
Budur ahvalimiz bir pire sebep
Nenni de nenni-nenni
Has nenni-nenni

13.
Dilim der aşk kitabın açarım (hey can açarım)
Gözüm yaşı deryalara saçarım
Pir elinden ağu olsa içerim
Koy desinler ölmüş bir pire sebep
Nenni de nenni-nenni
Dost nenni-nenni
Has nenni-nenni

14.
Eğer gider isen dost ellerine
Bir namemiz vardır alın durnalar
Gönül hayran kaldı hub tellerine
Arayıp o piri bulun durnalar

15.
Başıma geleni söyle pirine
Merhamet eylesin ahu zarına
Yüzlerini sürün hünkar Balım'a
Bir saat üstünde dönün durnalar

16.
Sıtkı der ki kurban Ali soyuna
Kurban olam kaşlarına yayına
Gökte melek durdu darına
Arzuhalim pire sunun durnalar

17.
Derdim ondur çün dokuzu
Diyemem ağyare ben
Sekizinde kaldı aklım
Yedide avare ben

18.
Çün altısı bende ise
Beşte çekemem elem
Dörtte hüdâm lütfeylerse
Üçte bulam çare ben

19.
Der Nesimi çün bu gönül
İkilikten hali değil
Ol sebepten gece gündüz
Yalvarırım bire ben

ÇAMLI BELE SÜREYDİM YOLUNU

(KÖROĞLU-KIRAT SEMAHI)

Yöresi: Sivas/Şarkışla
Kaynak: Ali İzzet Özkan

Derleyen: Muzaffer Sarısözen
Notalayan: Muzaffer Sarısözen

(Saz..)

Çam lı be le____ sü re
Yo ku şa yu____ ka rı

yi dim yo____ lu nu yav rum yo____ lu nu
tav şan bü____ küş lüm yav rum bü____ küş lüm

Al tın lar dan nal la ta yım na lı nı
İ ni şe a şa ğı cey lan ge liş lim

(Saz..)

Üç gü ze le____ do ku
Ta ze ge lin____ gi bi

da yım çu lu nu yav rum çu lu nu
uğ ru na kış lım yav rum na kış lım

Al ma göz lü kız per çem li kır a tım
Al ma göz lü kız per çem li kır a tım

Kı rat kı rat kı rat kı rat
Kı rat kı rat kı rat kı rat

kı rat kı rat kı rat kı rat
kı rat kı rat kı rat kı rat

Kı ra ta bi nen a lır mu rat
Kı ra ta bi nen a lır mu rat

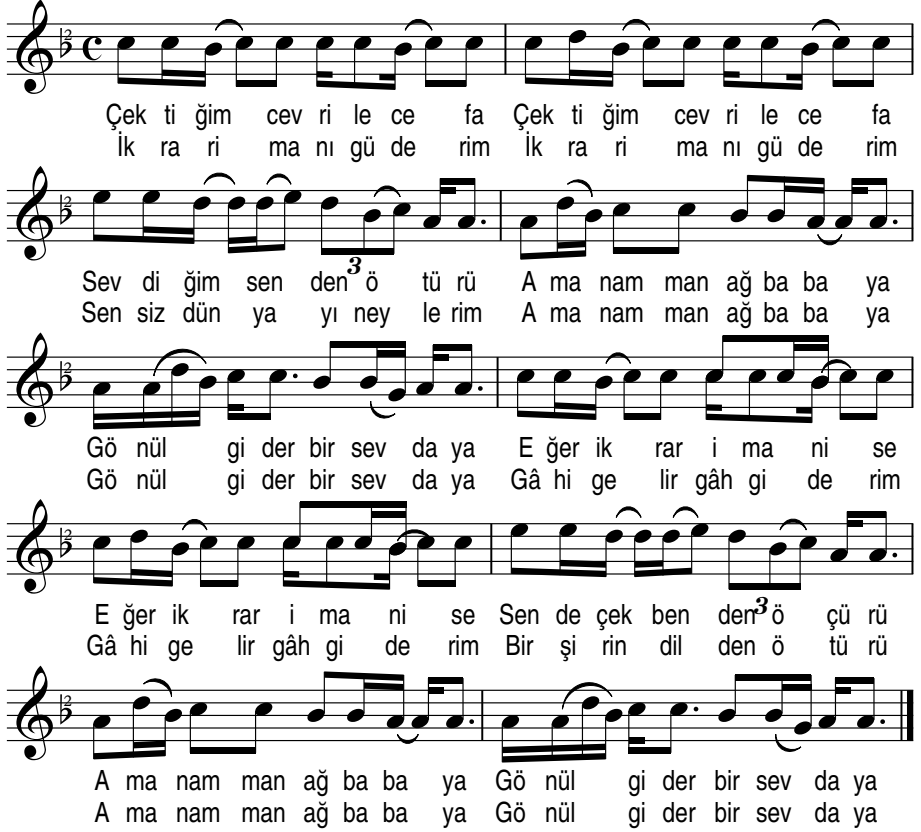
1.
Çamlıbele süreyidim yolunu yavrum yolunu
Altınlardan nallatayım nalını
Üç güzele dokutayım çulunu yavrum çulunu
Alma gözlüklü kız perçemli kıratım
Kırat-kırat-kırat-kırat-kırat-kırat-kırat
Kırata binen alır murat

2.
Yokuşa yukarı tavşan büküşlüm yavrum büküşlüm
İnişe aşağı ceylan gelişlim
Taze gelin gibi uğrana kışlım yavrum da kışlım
Alma gözlü kız perçemli kır atım
Kırat-kırat-kırat-kırat-kırat-kırat-kırat
Kırata binen alır murat

ÇEKTIĞİM CEVRİ CEFA (AĞBABA SEMAHI)

Yöresi: Malatya
Kaynak: Bayram Aksüt

Derleyen: Yücel Paşmakçı
Notalayan: Yücel Paşmakçı

Çek ti ğim cev ri le ce fa Çek ti ğim cev ri le ce fa
İk ra ri ma nı gü de rim İk ra ri ma nı gü de rim

Sev di ğim sen den³ ö tü rü A ma nam man ağ ba ba ya
Sen siz dün ya yı ney le rim A ma nam man ağ ba ba ya

Gö nül gi der bir sev da ya E ğer ik rar i ma ni se
Gö nül gi der bir sev da ya Gâ hi ge lir gâh gi de rim

E ğer ik rar i ma ni se Sen de çek ben den³ ö çü rü
Gâ hi ge lir gâh gi de rim Bir Ő rin dil den ö tü rü

A ma nam man ağ ba ba ya Gö nül gi der bir sev da ya
A ma nam man ağ ba ba ya Gö nül gi der bir sev da ya

3.
Mümin olan Hakk'a tapan
Münkir olan yoldan sapan
Aman-aman ağbabaya
Gönül gider bir sevdaya
Eser taşı hargı yapar
Ferhat Şirin'den öçürü
Aman-aman ağbabaya
Gönül gider bir sevdaya

4.
Pir Sultan'ım olmaz yalan
Yoluna olayım talan
Aman-aman ağbabaya
Gönül gider bir sevdaya
Bu yola sadık yar olan
Ser verir sırdan öçürü
Aman-aman ağbabaya
Gönül gider bir sevdaya

ÇIKTIM KIRKLAR YAYLASINA (SEMAH)

Yöresi: Eskişehir/Seyitgazi
Kaynak: Hamza Derpir

Derleyen: Muammer Uludemir
Notalayan: Muammer Uludemir

Çık tım kırk lar yay la sı na Ç a ğır dım üç ler

aş kı na (Saz..

Yü zü mü yer le re sür düm Ye di ler kırk lar

aş kı na _____ Hü hü _____ hü _____

(Saz..

2.
Gelsin Muhammed'im gelsin
Düşmüşleri ele alsın
Canım Hakk'a kurban olsun
Yediler Kırklar aşkına hü-hü-hü-hü

4.
Gelin nifaktan geçelim
Akı karadan seçelim
Ab-ı kevserden içelim
Yediler Kırklar aşkına hü-hü-hü-hü

3.
Dünya kurulu tuzaktır
Bilenlere sözüm yoktur
Allah bir Muhammed Hak'tır
Yediler Kırklar aşkına hü-hü-hü-hü

5.
Şah Hatayi'me varalım
Anda günah var duralım
Koşa-koşa gel girelim
Yediler Kırklar aşkına hü-hü-hü-hü

ÇIKTIM KIRKLAR YAYLASINA (ULUĞBEY SEMAHI)

Yöresi: Isparta/Senirkent/Uluğbey
Kaynak: Hüseyin Karatürk

Derleyen: Gürsel Aksungur
Notalayan: Gürsel Aksungur

(Saz..)

Çık tım Kırk lar yay la sı na Çık tım Kırk lar

yay la sı na Ça ğır dım has lar ha sı na

Ça ğır dım has lar ha sı na Yü zü mü yer

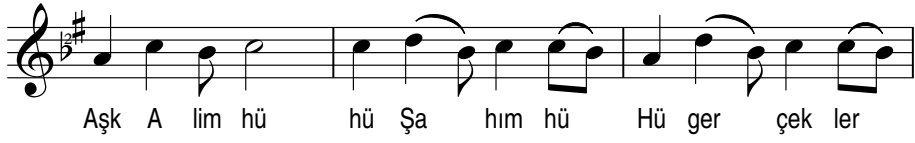
le re sür düm Yü zü mü yer le re sür düm

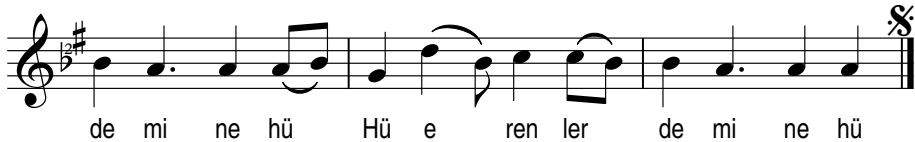
Mu ham med A li aş kı na Mu ham med A

li aş kı na Aşk A lim hü hü Şa him hü

Aşk A lim hü hü Şa him hü Hü ger çek ler

de mi ne hü Hü e ren ler de mi ne hü

2.
Dünya kurulu bir faktır
Gidenlere sözüm yoktur
Allah Muhammed Ali haktır
Hidelim Allah aşkına

Bağlantı.
Aşk Ali'm hü-hü Şah'im hü
Aşk Ali'm hü-hü Şah'im hü
Hü gerçekler demine hü
Hü erenler demine hü

3.
Gelin bu faktan geçelim
Aktan karayı seğelim
Ab-ı hayattan içelim
İçelim Allah aşkına
Bağlantı.

4.
Gelsin Muhammed'im gelsin
Gidenlerin elin alsın
Canım Hakk'a kurban olsun
Olalım Allah aşkına
Bağlantı.

5.
Şah Hatayi'm der varalım
Ulu divanda duralım
Muhammed Ali'ye yüz sürelim
Sürelim Allah aşkına
Bağlantı.

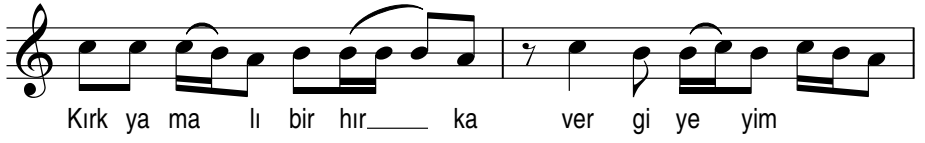
DEĞİŞMEK İSTEMEM BİN PEYGAMBERE

(HACİBEKTAŞ SEMAHI)

Yöresi: -
Kaynak: Kazım Kalaycı
Albüm Kaydı

Derleyen: -
Notalayan: Salih Turhan

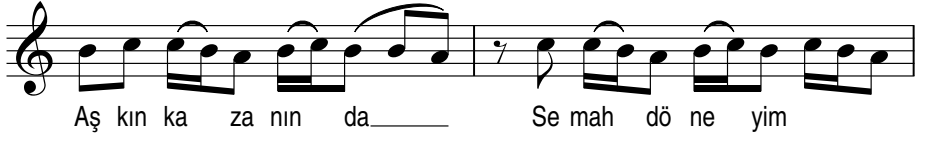

Kırk ya ma lı bir hır ka ver gi ye yim

Pi rin der ya sın da ö mür sü re yim

Aş kın ka za nın da Se mah dö ne yim

Yok tan bil me yen de

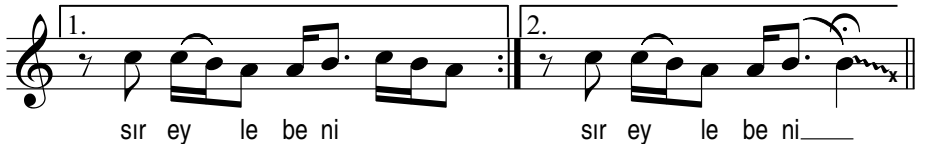
var ey le be ni

var ey le ne ni Hay dar Hay dar Hay dar

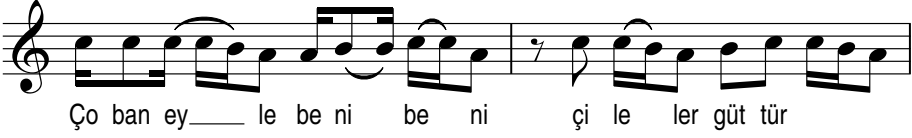
var ey le be ni A li A li A li

1. sır ey le be ni

2. sır ey le be ni

AĞIRLAMA TEMPOSU İLE

1.
Değişmek istemem bin peygambere
Ya Rab dertlilere bir eyle beni
Girmem cennet için cem kuranlara
Sitem deryasında sır eyle beni
Haydar-Haydar-Haydar sır eyle beni
Ali-Ali-Ali sır eyle beni

2.
Can denen cezayı bırakma tende
Cemsiz dem sürmeyi fani dünyada
..... ile yeni zindanda
Mest-i merdan ile nur eyle beni
Haydar-Haydar-Haydar nur eyle beni
Ali-Ali-Ali nur eyle beni

3.
Yaralarım derin Muhammed'im sızlasın
Hünkâr saray Ali'm seni özlesin
Bir damlacık kanım Hüseyin desin
Hasan'ın uğruna var eyle beni
Haydar-Haydar-Haydar var eyle beni
Ali-Ali-Ali var eyle beni

4.
Kırk yamalı bir hırka ver giyeyim
Pir'in deryasında ömür süreyim
Aşkın kazanında Semah döneyim
Yoktan bilmeyen de var eyle beni
Haydar-Haydar-Haydar var eyle beni
Ali-Ali-Ali var eyle beni

5.
Kantar yaralarım dosta aittir
Aşkım Hüseyin'dir nefsim Ali'dir
Çoban eyle beni çileler güttür
Abdal Musalara Tur eyle beni
Haydar-Haydar-Haydar tur eyle beni
Ali-Ali-Ali tur eyle beni

Not: Semahın ilk üç kıta sözü 1 kıta ezgisi ile okunduktan sonra hızlı metronomla icra edilen "çark" bölümüne geçilmektedir. 5. Kitanın başından itibaren tekrar baştaki tempoya dönülüp aynı tempo ile Semah bitirilir.

DERE GELİYOR DERE

(SEMAH)

Yöresi: Tokat
Kaynak: Aşık Veli Aydın

Derleyen: Muzaffer Sarısözen
Notalayan: Muzaffer Sarısözen

(Saz..)

De re ge li yor de re sev di ğim

De re ge li yor de re gü loğ lan

(Saz..)

Ku mu nu se re se re gü loğ lan

Ku mu nu se re se re gü loğ lan

(Saz..)

Al be ni gö tür de re gü loğ lan

Al be ni gö tür de re gü loğ lan

(Saz..)

Ya rin ol du ğu ye re gü loğ lan

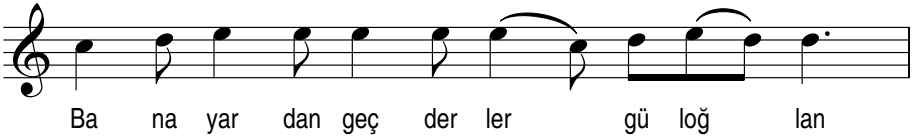
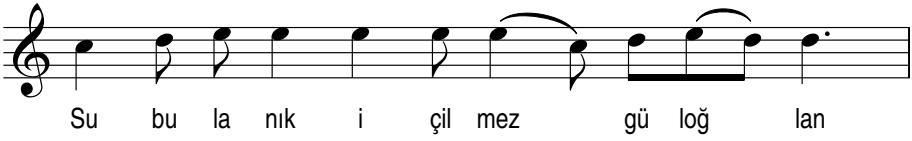
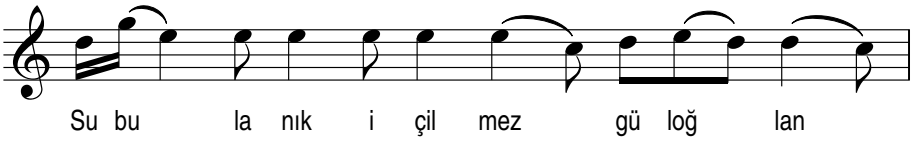
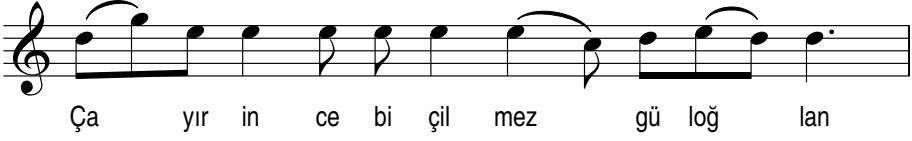

Ya rin ol du ğu ye re gü loğ lan

(Saz..)

(Saz..)

Yar tat lı dır ge çil mez gü loğ lan

Yar tat lı dır ge çil mez gü loğ lan (Saz..)

Yay la ya gi di yo rum

gü loğ lan Yol la ra ko na ko na gü loğ lan

(Saz..)

Ca nım kur ban

ben kur ban gü loğ lan Ca nım kur ban ben kur ban

sev di ğim Ya ri min yol la rı na gü loğ lan

1.
Dere geliyor dere sevdiğim
Kumunu sere-sere güloğlan
Al beni götür dere sevdiğim
Yarin olduğu yere güloğlan

2.
Çayır ince biçilmez güloğlan
Su bulanık içilmez güloğlan
Bana yardan geç derler sevdiğim
Yar tatlıdır geçilmez güloğlan

YELDİRME KISMI:
Yaylaya gidiyorum sevdiğim
Yollara kona-kona güloğlan
Canım kurban ben kurban sevdiğim
Yarimin yollarına güloğlan

DERELERDE OLUR ÇAMLI SÖĞÜDÜ

(SEMAH)

Yöresi: Antalya/Elmalı
Kaynak: Nuri Turan-Ahmet Turan
Ali Yılmaz-Veli Gürsoy

Derleyen: Cevat Uyanık
Notalayan: Erdem Çalışkanel

(Saz..)

De re

ler de o lur (Saz..) çam lı

sö ğü dü A nam

ba bam yok tur ver sin

ö ğü dü (Saz..)

Kıy ma

na ğa bey ler (Saz.. böy le yi ği di_____

(Saz.. A ı lan ga pı lar_____ dos ta

gi de lim (Saz..

Bö lük

bö lük_____ ol muş (Saz..

a şıp a şıp gi der_____

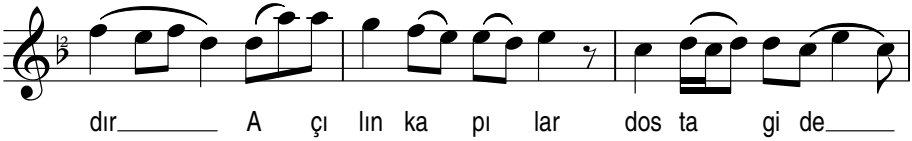
ha lim ya man dir dost dost

(Saz..

Bi zim çek ti ği miz ik rar i man

dir A çı lın ka pı lar dos ta ği de

lim dost dost (Saz..

Gü zel de dem çık mış
Söy le Pir Sul ta nım

u lu köş kü ne Can bo
ya nıp tü tü yor Aşk han

ya nır an be ri ne mis ki ne dost
çe ri ol si ne me ba tı yor dost

— dost (Saz..
— dost

Se ni be ni ya ra
Gön lüm gü zel dos ta

da nın aş kı na A ÇI
gül bank çe ki yor A ÇI

lın ka pı lar dos ta gi de
lın ka pı lar dos ta gi de

lim dost dost
lim dost dost

1.
Derelerde olur çamlı söğüdü
Anam babam yoktur versin öğüdü
Kıyman bana ağabeyler böyle yiğidi
Açılın gapılar dosta gidelim

2.
Bölük-bölük olmuş dostun elleri
Aşıp-aşıp gider çamlı belleri
Bize de garşı çıkar dost bülbülleri
Açılın gapılar dosta gidelim

3.
Uzaktır yolumuz pastır gümandır
Kolum zencir sıkılmış halim yamandır
Bizim çektiğimiz ikrar imandır
Açılın gapılar dosta gidelim

4.
Güzel dedem çıkmış ulu köşküne
Can boyanır anberine miskine
Seni beni yaradanın aşkına
Açılın gapılar dosta gidelim

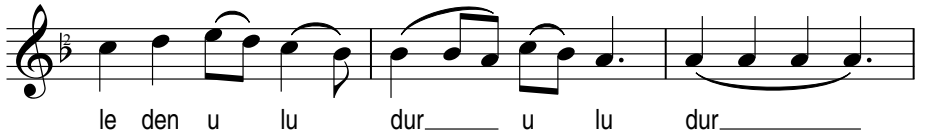
5.
Söyle Pir Sultan'ım yanıp tütüyor
Aşk hançeri ol sineme batıyor
Gönlüm güzel dosta gülbank çekiyor
Açılın gapılar dosta gidelim

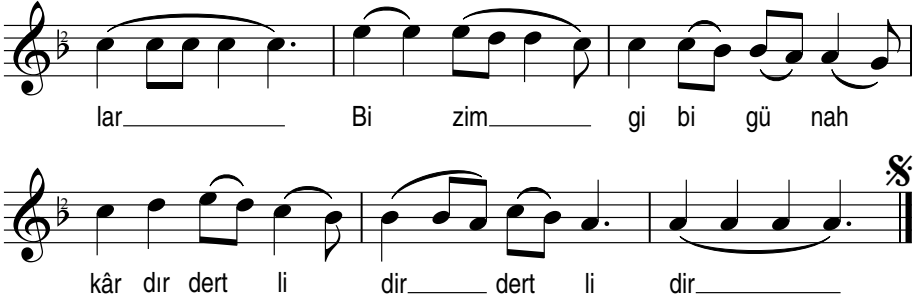
DERİLİP TE HAKK CEMİNE GELENLER

(SEMAH)

Yöresi: Afyonkarahisar/İscehisar/Alanyurt Köyü
Kaynak: Ali Ekber Acar

Derleyen: Servet Yaşar
Notalayan: Süleyman Arıkan

1.
Derilip te Hakk cemine gelenler
Bilir misin cem cümleden uludur
Kov ile gıybeti dile alanlar
Bizim gibi günahkârdır dertlidir

2.
Ceme gelmek murad almak nihayet
On iki erkanda okunur ayet
Evliya cemidir pak olur ayet
Gerçek mümin bu dergâhta ölüdür

3.
Evliya cemidir saf dur pak otur
Hemen gayret eyle bir gevher getir
Durma Muhammed'e selavat getir
Kılavuzum Şah Merdan Ali'dir

7.
Mümin Müslüm sakın ola yerine
Mümin murad ola münkir şerrine
Varacağız muhabbetin şarına
Niyaz-ı bülbülü destan gülüdür

4.
Güvendeler tevhid okur hey rakip
O demde okunur dahi irakip
Buna inanmazsan işte menakıp
Okuyup yazan evliyanın dilidir

5.
Bir bacı meydanda cari çalarken
Kımıldaşma sakka suyu dönerken
Dedem başta hyır gülbank çekerken
Uyuyup lakırtı eden şeytan kuludur

6.
Mümin Müslüm diz üstüne gelince
Okunan Düvazlar tamam olunca
Hakk'ı seven ayağa kalksın deyince
O da erenlerin güzel halidir

DEVREDİP GEZERSİN DAR-I FENAYI

(ORDU/KÜRTÜN SEMAHI)

Yöresi: Ordu
Kaynak: Semah Topluluğu

Derleyen: Neşe Ayışıt
Notalayan: Necmi Kiran

(Saz.. Dost_____ Dev re dip ge
Dost_____ Me di ne şeh

zer sin da rı fe na yı_____ Dev re dip ge
rin de Fat ma a na yı_____ Me di ne şeh

zer sin da rı fe na yı_____ Bağ dat di ya____
rin de Fat ma a na yı_____ Ma ka mı or____

3-4-5. rı na_____ gon dun mu dur nam (Saz..
da dır_____ gör dün mü dur nam

1.2.3.4. Kul Hü sey nim
Va rıp o me
Can baş fe da

1. 2. 13/16
der ki biz de va ra lım_____ lim
kâ na ni ya ze de lim_____
e dip Pi ri gö re lim_____

13/16 2/4
Şe hit ler ser da rı na da gör dün mü dur nam gel ha gel____

Serbest

(Saz.. Des tu rol sun da yü rü ye lim

ga zi ler. Gö nül Hak gör dü ğü ne

HÜ

her dem ar zu lar (Saz..

HIY

HIY

1.

Devredip gezersin dar-ı fenayı
Bağdat diyarına gondun mu (vardın mı) durnam
Medine şehrinde Fatma anayı
Makamı ordadır gördün mü durnam

2.

Biz de beliğ dedik bizden uluya
Niyaz alıp ikrar verdik Veli'ye
Necef deryasında İmam Ali'ye
O makama yüzler sürdün mü durnam

3.

Kul Hüseyin'im der ki biz de (Hakk'a) varalım
Varıp o mekana (dergahına) niyaz edelim (yüzler sürelim)
Can baş feda edip Pir'i (dostu) görelim
Şehitler serdarını da (Sen de o sultanı) gördün mü durnam
gel ha gel
Destur olsun da yürüyelim gaziler
Gönül Hak gördüğüne her dem arzular

DEVREDİP GEZERSİN DAR-I FENAYI

(KISAS SEMAHI)

Yöresi: Şanlıurfa/Kısa
Kaynak: Aşık Sefai (Mehmet Acet)

Derleyen: Mehmet Özbek
Notalayan: Mehmet Özbek

♩=90 AĞIRLAMA/YÜRÜYÜŞ

(Saz..)

Dev re dip ge zer sin (Saz.. da rı fe____na yı (Saz..

Bağ dat di ya rı na (Saz.. var dın mı dur nam(Saz..

Me da yin şeh ri ne (Saz.. Fat ma a na yı (Saz..

Ma ka mı or da dır (Saz.. gör dün mü dur nam(Saz..

Biz de be li de dik _____ biz den u _____ lu ya _____

İ man a lıp ik rar (Saz.. ver dik ve _____ li ye (Saz..

Ne cef der ya sın da (Saz.. İ mam A _____ li ye (Saz..

Bu der ya ya yüz ler (Saz.. sür dün mü dur nam (Saz..

Al lah Al lah sen du rur ken Ya ben ki me yal va ra yım

Se nin is min Gaf far i ken Ya ben ki me yal va ra yım

Ka bi rin den kalk de yin ce Aç def te rin bak de yin ce

Hayr lı a mel yok de yin ce Ya ben ki me yal va ra yım

♩=140 DÜVAZ İMAM

(Saz..

Hü

Me det Al lah ya Mu (Saz.. hü ham met ya A li

(Saz.. hü Bi zi der ga hın dan (Saz.. hü

mah rum ey le me (Saz.. hü

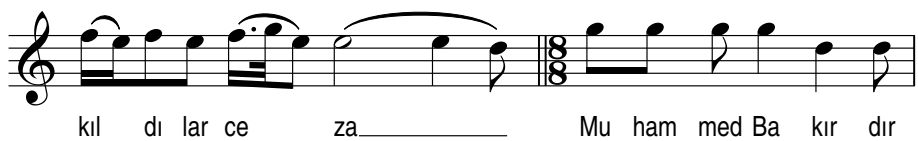
Pi rim Hün kar Ha cı (Saz.. Hü Bek ta şı Ve li

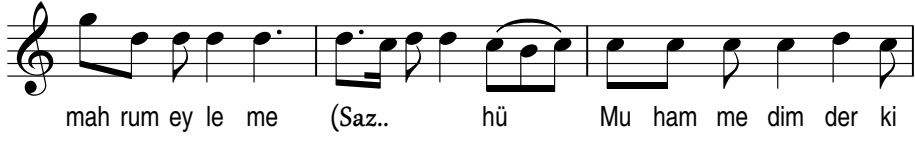
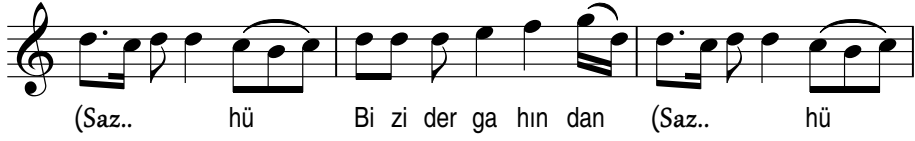

(Saz.. hü Bi zi der ga hın dan (Saz.. hü

mah rum ey le me (Saz.. hü Ha sa nın aş kı na

(Saz..)

Ya ra la rım göz göz (Saz.. he

ol du o yul du (Saz.. he ol du o yul du (Saz.. he

Hu net tim bağ rı mı (Saz.. e he

bir pi re se bep (Saz.. e he

Her ge len ler bi zi (Saz.. e he

taş lar a yak lar (Saz.. e he

Bu dur ah va li miz (Saz..

bir pi re se bep_____ (Saz..

Nen ni de nen ni nen ni Dost nen ni_____nen ni

Has nen ni nen ni (Saz..

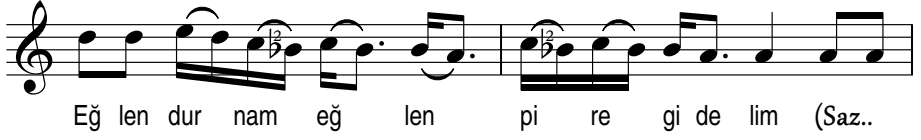
Çağ rı şa çağ rı şa_____ha va da dur nam (Saz..

Bağ dat tan mı gel din ağ zın da hur ma (Saz..

E ma ne tim si ze sı la ma uğ ra (Saz..

Eğ len dur nam eğ len pi re gi de lim (Saz..

A li nin ça ğır dı _____ ğı ye re va ra lım (Saz..

(Saz..

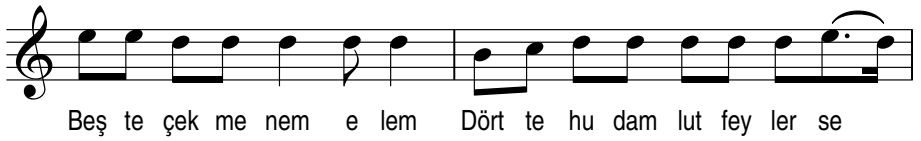
Der dim on dur çün do ku zu

Di ye mem ağ ya re ben Se ki zin de kal dı ak lım

Ye di de a va re ben Çün al tı sı ben de i se

Beş te çek me nem e lem Dört te hu dam lut fey ler se

Üç te bul lam ça re ben Der Ne si mi çün bu gö nül

İ ki lik ten ha li de ğil Ol se bep ten yal va rı ram

Ge ce gün düz bi re ben (Saz..)

Hak Mu ham med A li dost_____

Ke rem kıl mak si ze gel di Ha ri ci ler man su ru as tı

Ne si mi yi yü ze gel di_____ Ne si mi yi yü ze gel di

Al lah Al lah il lal lah Lâ i la he il lal lah

A li Mür şid gö zel şa hım Ce ma lu lah Re su lal lah

Lâ i la he il lal lah (Saz..)

E ğer gi der i sen_____

dost el le ri ne (Saz.. Bir na me miz var dır_____

a lin dur na lar (Saz.. Gö nül hay ran kal dı_____

hub tel le ri ne (Saz.. A ra yıp o pi ri pi ri

bu lun dur na lar (Saz.. (Saz..

Ak lım al dı sev di

ği min me va lı _____ Git mez de ru num dan(Saz..

aş kın ha ya li Gör me den gel me yin _____

nu ru ce ma li (Saz.. Va rın di va nı na _____

SERBEST..

du run dur na lar Va rın di va nı na

du run dur na lar

1.

Devredip gezersin dar-ı fenayı
Bağdat diyarına vardın mı durnam
Medayın şehrine Fatma anayı
Makam ordadır gördün mü durnam

2.

Biz de beli dedik bizden uluya
İman alıp ikrar verdik Veli'ye
Necef deryasında İmam Ali'ye
Bu deryaya yüzler sürdün mü durnam

3.

Allah-Allah sen dururken
Ya ben kime yalvarayım
Kabirinden kalk deyince
Aç defteri bak deyince
Hayırlı amel yok deyince
Ya ben kime yalvarayım

Medet Allah ya Mu(hü)hamed ya Ali hü
Bizi dergâhından hü mahrum eyleme hü
Pirim Hünkar Hacı hü Bektaşî Veli hü
Bizi dergâhından mahrum eyleme hü

Hasan'ın aşkına hü kılarım zarı hü
Şah Hüseyin dini(hü)mizin serveri hü
Alemin canısın hü Cenabı bari hü
Bizi dergâhından hü mahrum eyleme hü

Zeynel'in canına da dost-dost kıldılar ceza
Muhammed Bakır'dır hü Sırrı Mürteza hü
İmam Cafer Kâzım hü Musa'yı Rıza hü
Bizi dergâhından hü mahrum eyleme hü

Muhammed'im der ki hü didarım hakır
Taki Naki Askeri hü errahmanımdır hü
Severim Mehdi'yi niyazım vardır hü
Bizi dergâhından hü mahrum eyleme hü

Yaralarım göz-göz he oldu oyuldu
he oldu oyuldu
Hunettin bağırimi e he bir pire sebep
E he her gelenler bizi e he taşlar ayaklar
E he budur ahvalimiz bir pire sebep
Nenni de nenni-nenni
Dost nenni-nenni
Has nenni-nenni

4.
Çağrışa-çağrışa havada durnam
Bağdat'tan mı geldin ağzında hurma
Emanetim size sılama uğra
Eğlen durnam eğlen pire gidelim
Ali'nin çağırıldığı yere gidelim

5.
Derdim ondur çün dokuzu
Diyemem ağyare ben
Sekizinde kaldı aklım
Yedide avare ben
Çün altısı bende ise
Beşte çekmenem elem
Dörtte hudam lutfeylerse
Üçte bullam çare ben
Der Nesimi çün bu gönül
İkilikten hali değil
Ol sebepten yalvarıram
Gece gündüz bire ben

6.
Hak Muhammed Ali dost
Kerem kılmaz size geldi
Hariciler Mansur'u astı
Nesimi'yi yine geldi
Allah-Allah illallah
Lâ ilâhe illallah
Ali mürşid güzel şahım
Cemalullah Res'ulullah
Lâ ilâhe illallah

7.
Eğer gider isen dost ellerine
Bir namemiz vardır alın durnalar
Gönül hayran kaldı hub tellerine
Arayıp piri-piri bulun durnalar

8.
Aklım aldı sevdiğimin mavalı
Gitmez derunumdan aşkın hayali
Görmeden gelmeyin nuru cemali
Varın divanına durun durnalar

DEVREDİP GEZERSİN DAR-I FENAYI (SEMAH)

Yöresi: Manisa/Kula
Kaynak: Aşık Halil Yıldız

Derleyen: İsmet Egeli
Notalayan: İsmet Egeli

(Saz..)

Dev re dip ge zer sin

da rı fe na yı___ Bağ dat di ya rı na var dın mı dur nam_

___ (Saz..)

Me di ne şeh rin___ de

Fa di me a na yı___ Ma ka mı an da dır

gör dün mü dur nam (Saz..)

Me da in şeh rin de Sel ma na va rıp_____

Bağ dat ta Kâ zı min kab ri ni gö rüp_____ (Saz..

Baş e ğip hem e_____şi ği ne yüz sü rüp_____

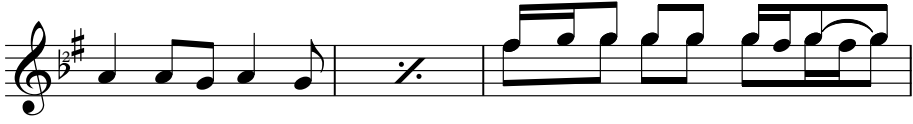

İk ra rı bent o_____lup dur dun mu dur nam_____

(Saz..

Haz re ti Ey yü bün
Kul Hü se yi nim der___ ki

ni ka bın kal dır___ Ten de i ki kurt var___
Hak ka va ra lım___ Va rıp der gâ hı na___

ni ye ma il dir___ (Saz..
yüz ler sü re lim___

Bi ri i pek sa___ rar bi ri si bal dır___
Can baş fe da e___ dip dos tu gö re lim___

Bun la rın sır rı___ na er din mi dur nam
Sen de o sul ta___ nı gör dün mü dur nam

1.
Devredip gezersin dar-ı fenayı
Bağdat diyarına vardın mı durnam
Medine şehrinde Fadime anayı
Makamı andadır gördün mü durnam

2.
Medain şehrinde Selman'a varıp
Bağdat'ta Kâzım'ın kabrini görüp
Baş eğip hem eşğine yüz sürüp
İkrarı bent olup durdun mu durnam

3.
Hazreti Eyyüb'ün nikabın kaldır
Tende iki kurt var niye maildir
Biri ipek sarar birisi baldır
Bunların sırrına erdin mi durnam

4.
Kul Hüseyin'im der ki Hakk'a varalım
Varıp dergahına yüzler sürelim
Can baş feda edip dostu görelim
Sen de o sultanı gördün mü durnam

DİKEN ARASINDA BİR GÜL AÇILMIŞ

(SEMAH)

Yöresi: Manisa/Kula
Kaynak: Aşık Halil Yıldız

Derleyen: Aşık Halil Yıldız
Notalayan: Hikmet Taştan

(Saz..)

Di ken a ra sın da (Saz..)

bir gül a çıl mış (Saz..) Bül bü lüm bah çe ne

(Saz..) öt me ye gel dim (Saz..)

(Saz.. İ reh ber pi Şi rir...
 ta li bim ç i yim (Saz.. A hi ri bu i miş_
 piş me ye gel dim_
 dost (Saz..

1.

Diken arasında bir gül açılmış
 Bûlbûlüm bahçene ötmeye geldim
 Bezirgânım yüküm gevher satarım
 Ulu pazarına dönmeye geldim

2.

Bacım vermeyince yüküm satılmaz
 Gevherin hasına hile katılmaz
 İnkâr toru ile Şahın tutulmaz
 Bir gerçek toruna düşmeye geldim dost

3.

Pir Sultan Abdal'ım yüreğim derin
 Kırıkların demdine bezendim bu gün
 İrehber pişirir talibim çiyim
 Ahiri bu imiş pişmeye geldim

DİNLEYİN ERENLER AŞIKLIK NEDİR

(SEMAH)

Yöresi: Eskişehir/Seyitgazi
Kaynak: Hüseyin Gazi Koç

Derleyen: M. Uludemir
Notalayan: M. Uludemir

Din le yin e ren ler a şık lık ne dir Al lah bir Mu

ham med A lim di ye rek İ mam Ha san bun da gü ven

de o kur Al lah bir Mu ham med A lim_____ di ye rek

di ye rek di ye rek Şa hım_____ di ye rek

(Saz..)

1.
Dinleyin erenler aşıklık nedir
Allah bir Muhammed Ali'm diyerek
İmam Hasan bunda güvende okur
Allah bir Muhammed Ali'm diyerek
diyerek-diyerek Şah'ım diyerek

DÖNDÜN MÜ BENDEN YÜZÜ DÖNESİ

(KESKİN SEMAHI)

Yöresi: Kırıkkale/Keskin
Kaynak: Hacı Taşan

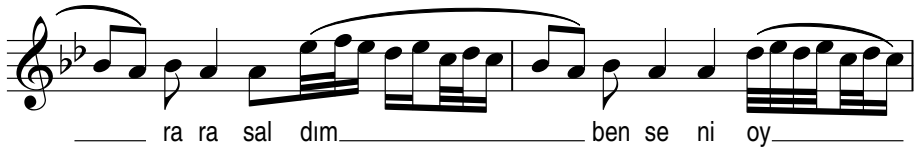
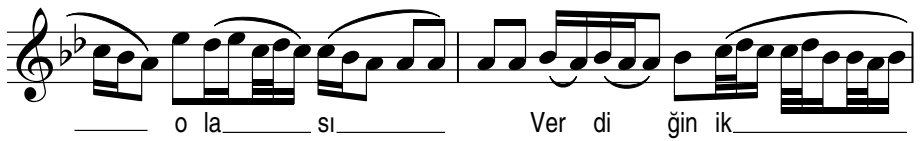
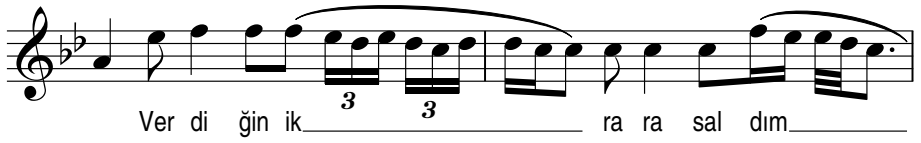
Derleyen: Arif Sağ
Notalayan: Erol Parlak

(Saz.. 3

3

3

Dön dün mü ben

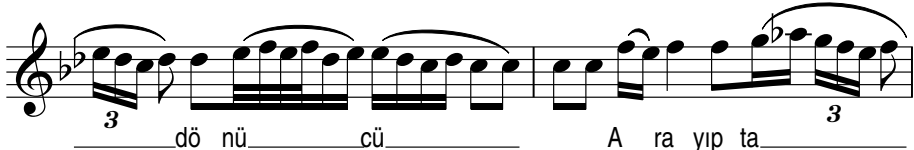

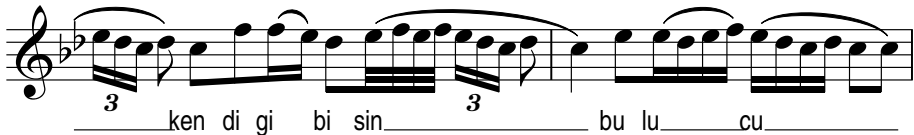
İk rar ve rip_____ 3

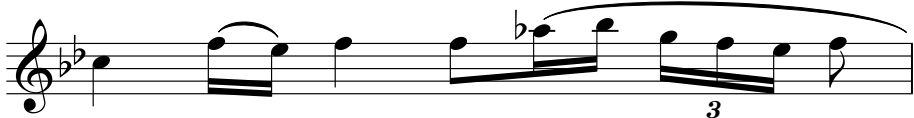
ik ra_____ rin dan_____ 3

dö nü_____ cü_____ A ra yıp ta_____ 3

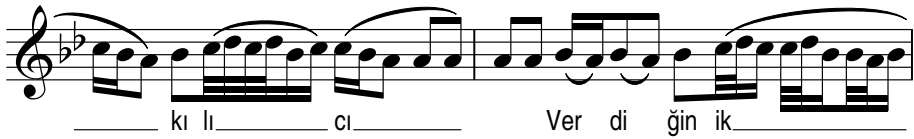
ken di gi bi sin_____ bu lu cu_____ 3

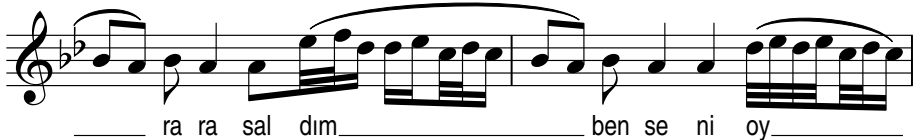
Ba to nun dan_____ 3

değ sin Hak kın_____ 3

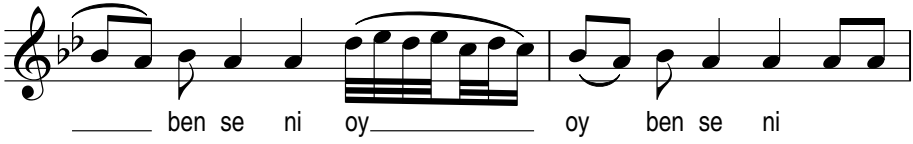
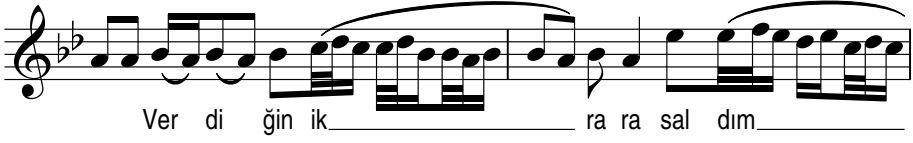
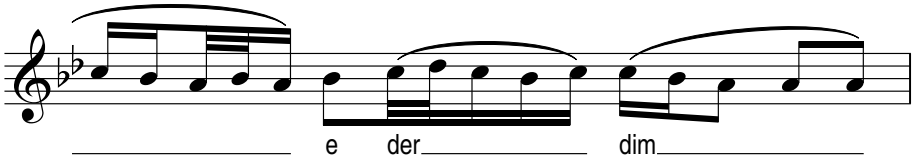

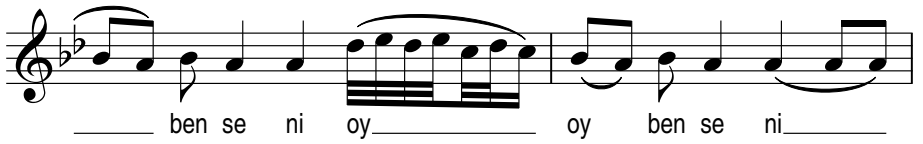
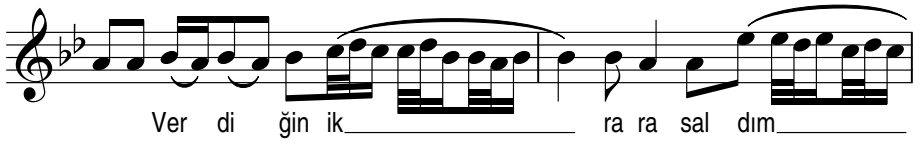
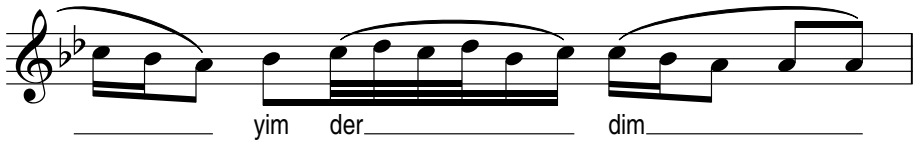
kı lı_____ cı_____ Ver di ğin ik_____

ra ra sal dım_____ ben se ni oy_____

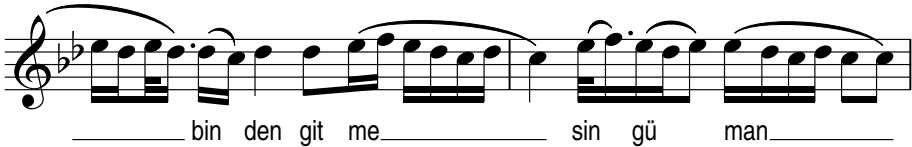

Pir Sul tan Ab da lım i man

dır i man Mın ki rin kal

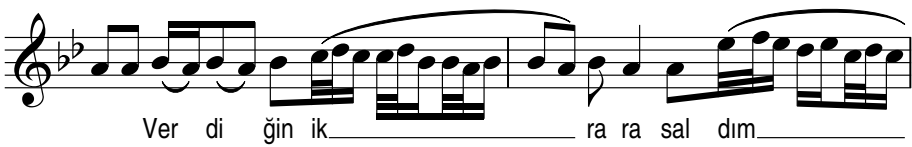
bin den git me sin gü man

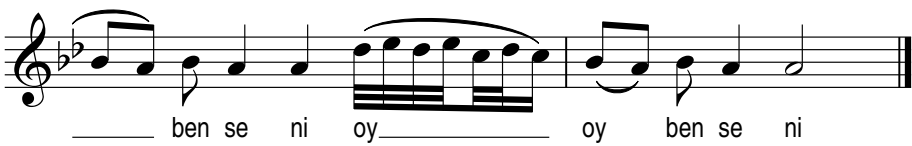
Şe faat et me sin ol a

hir za man

Ver di ğin ik ra ra sal dım

ben se ni oy oy ben se ni

1.
Döndün mü benden de yüzü dönesi
Verdiğin ikrara saldım ben seni
İkrarı boynuna kemend olası
Verdiğin ikrara saldım ben seni oy-oy ben seni
2.
İkrar verip ikrarından dönücü
Arayıp ta kendi gibisin bulucu
Ba tonundan değsin Hakk'ın kılıcı
Verdiğin ikrara saldım ben seni oy-oy ben seni
3.
İkrar verdim ikrarımı güderdim
Senin gibi ikrarsızı ben niderdim
Varıp bir ikrarlıya hizmet ederdim
Verdiğin ikrara saldım ben seni oy-oy ben seni
4.
Uzun yaylanıza çıkmayım derdim
Soğuk sularınızı içmeyim derdim
Serden geçip sizden geçmeyim derdim
Verdiğin ikrara saldım ben seni oy-oy ben seni
5.
Pir Sultan Abdal'ım imandır iman
Münkir'in kalbinden gitmesin güman
Şefaata etmesin ol ahir zaman
Verdiğin ikrara saldım ben seni oy-oy ben seni

DURNAM NE DİYARDAN GELDİN YALINIZ

(SEMAH)

Yöresi: Isparta
Kaynak: Hüseyin Karatürk

Derleyen: Ali Can
Notalayan: Ali Can

nal di niz mi dur na lar _____ dur na lar

(Saz.. Dost se la mi al di niz mi

dur na lar (Saz..

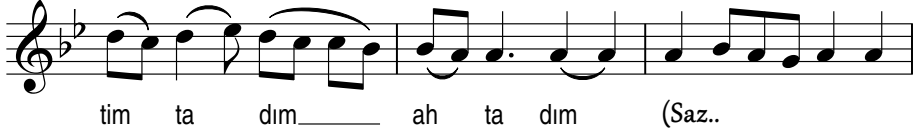
Şah Ha ta yım e der söy le

nir a dım Şah Ha ta yım e der söy le

nir a dım E ren ler ya nın da lez ze

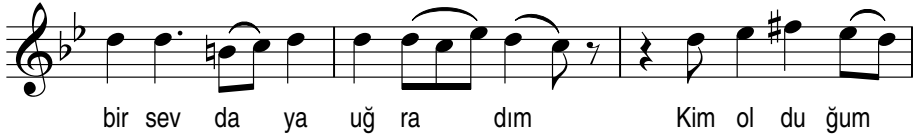
tim ta dım ah ta dım (Saz..

Yüz dok san da

bir sev da ya uğ ra dım Yüz dok san da

bir sev da ya uğ ra dım Kim ol du ğum

bil di niz mi dur na lar dur na lar

(Saz.. Kim ol du ğum

bil di niz mi dur na lar

1.
Durnam ne diyardan geldin yalnız
Çamlı beller aşdınız mı durnalar
Belki bizim ele uğrar yolunuz
Bizim eşden geçdiniz mi durnalar

2.
Güzeli sorarsan uzundur boyu
Garadır gaşları datlıdır huyu ah huyu
Çırpınır durnamın ganadı golu
Garlı dağlar aşdınız mı durnalar

3.
Hayal-hayal olmuş dostun elleri
Akça gumu yüzetti mi gölleri
Çoktan gelmez oldu bir selamları
Dost selamı aldınız mı durnalar

4.
Şah Hatay'ım eder söylenir adım
Erenler yanında lezzetim tadım ah tadım
Yüz doksanda bir sevdaya uğradım
Kim olduğum bildiniz mi durnalar

DURNAMIN KANADI YEŞİL

(YERİDİ DURNA)
(SEMAH)

Yöresi: Sivas
Kaynak: Zeli Hatun

Derleyen: Muzaffer Sarısözen
Notalayan: Muzaffer Sarısözen

(Saz..)

Dur na mın ka
na _____ di ye şil _____ Su ya i ner
hı _____ şır hı şır _____ Sev di ğim ba
şa _____ ya ra şır _____ Ye ri di _____ dur
nam _____ ye ri di

1.
Durnamın kanadı yeşil
Suya iner hışır-hışır
Sevdiğim başa yaraşır
Yeridi durnam yeridi

2.
Durnamın kanadı sarı
Ben eylerim ahuzar-ı
Sende mi yitirdin yarı
Yeridi durnam yeridi

DÜN GECE SEYRİMDE BATIN YÜZÜNDE

(LEYLİ GÜLÜM SEMAHI)

Yöresi: Malatya-Arguvan-Minayik Köyü
Kaynak: Hüseyin Orhan Dede

Derleyen: Gani Pekşen-Erdal Erzincan
Tolga Sağ-Şahin Balkaya
Notalayan: Ünal Yıldız

(Saz..)

Dün ge ce sey rim de de ba tın yü zün de

Hün kar Ha___cı Bek ta şı Ve li yi gör düm

E lif taç ba şın da dost dost ni kap yü zün de

As lı İ mam nes li nes li A li yi gör düm

Nen ni gü lüm nen ni de has nen ni nen ni

(Saz..)

Geç ti sec ca de ye o tur du ken di o tur du ken di

Ce ma li nu run da gur ban çe ra ğı yan dı İ şa ret ey le di de

sa kî ler sun du Bi ze Hak tan ge len ge len do lu yu gör düm

Nen ni gü lüm nen ni de has nen ni nen ni

(Saz..)

İç tim ol do lu yu ak lım ye tir dim ak lım ye tir dim

Çı kar dım ben li ğim val lah ik rar ge tir dim

Men zil gös ter di ler gur ban geç tim o tur dum

Ke mer best bağ lan mış dost dost be li mi gör düm

Nen ni gü lüm nen ni de has nen ni nen ni

(Saz..)

Mür şid e te ğin de tut mu şam des tim tut mu şam des tim

Bu i di mu ra dım val lah e riş ti kas tim

Bil mem ser hoş mu yum bil mem ne yim ben mes tim

E ren ler ver di ği dost dost di li mi gör düm

Nen ni gü lüm nen ni de has nen ni nen ni

(Saz..

Ka len der Ab da lım koy mu şam se ri

koy mu şam se ri Ca nım gur ban et tim gur ban

gör düm di da rı E ren ler ser ve ri de ger çek ler e ri

Hün kar Ha___ cı Bek ta şı Ve li yi gör düm

As lı İ mam nes li nes li A li yi gör düm

As lı___ İ mam nes li (Saz.. A li yi gör düm

As lı___ İ mam nes li (Saz.. A li yi gör düm

Hay hay___ hay hay___ Yü rü bi re ya lan dün ya

yü rü bi re ya lan dün ya Ya lan dün ya de ğil mi sin

Ya lan dün ya de ğil mi sin Ha san i le Hü se yi ni

Ha sa ni le Hū se yi ni a lan dūn ya de ğil mi sin

a lan dūn ya de ğil mi sin Hay nen ni nen ni nen ni

Dost nen ni nen ni nen ni A li bin di dūl dūl a ta

A li bin di dūl dūl a ta Can da yan maz bu fir ka ta

Can da yan maz bu fir ka ta Boz kurt i le kı ya me te

Boz kurt i le kı ya me te Ka lan dūn ya de ğil mi sin

Ka lan dūn ya de ğil mi sin Hay nen ni nen ni nen ni

Dost nen ni nen ni nen ni Tan rı nın as la nı a lan

Tan rı nın as la nı a lan Dül dü lü dağ la ra sa lan

Dül dü lü dağ la ra sa lan Ye di ke re is sız ka lan

Ye di ke re is sız ka lan Do lan dün ya de ğil mi sin

Do lan dün ya de ğil mi sin Hay nen ni nen ni nen ni

Dost nen ni nen ni nen ni Bak şu ka şa bak şu gö ze

Bak şu ka şa bak şu gö ze Ci ğer ke bap ol du kö ze

Ci ğer ke bap ol du kö ze Mu ham me di bir top be ze

Mu ham me di bir top be ze Sa ran dün ya de ğil mi sin

Sa ran dūn ya de ğil mi sin Hay nen ni nen ni nen ni

Dost nen ni nen ni nen ni **Pir Sul ta nım** ne ya tar sın

Pir Sul ta nım ne ya tar sın Dur muş çar hı nı dö ner sin

Dur muş çar hı nı dö ner sin Ne ko nar sın ne gö çer sin

Ne ko nar sın ne gö çer sin Du ran dūn ya de ğil mi sin

Du ran dūn ya de ğil mi sin Dost nen ni nen ni nen ni

Du ran dūn ya de ğil mi sin Al lah Al lah Hū

(Saz..)

Dün gece seyrimde batın yüzünde
Hünkar Hacı Bektaş Veli'yi gördüm
Elif taç başında nikap yüzünde
Aslı İmam nesli Ali'yi gördüm
Nenni gülüm nenni de has nenni nenni

Geçti seccadeye oturdu kendi
Cemali nurunda çerağ uyandı
İşaret eyledi sakiler sundu
Bize Hak'tan gelen doluyu gördüm
Nenni gülüm nenni de has nenni nenni

İçtim ol doluyu aklım yetirdim
Çıkardım benliğim ikrar getirdim
Menzil gösterdiler geçtim oturdum
Kemberbest bağlanmış belimi gördüm
Nenni gülüm nenni de has nenni nenni

Mürşid eteğinde tutmuşam destim
Bu idi muradım erişti kastım
Bilmem serhoş muyum neyim ben mestime
Erenler verdiği dilimi gördüm
Nenni gülüm nenni de has nenni nenni

Kalender Abdal'ım koymuşam seri
Canım kurban ettim gördüm didarı
Erenler serveri gerçekler eri
Hünkar Hacı Bektaş Veli'yi gördüm
(Aslı İmam nesli Ali'yi gördüm)

Hay hay hay hay
Yürü bre yalan dünya
Yalan dünya değil misin
Hasan ile Hüseyin'i
Alan dünya değil misin
Hay nenni nenni nenni
Dost nenni nenni nenni

Ali bindi düldül ata
Can dayanmaz bu firkata
Bozkurt ile kıyamete
Kalan dünya değil misin
Hay nenni nenni nenni
Dost nenni nenni nenni

Tanrı'nın aslanı alan
Düldül'ü dağlara salan
Yedi kere ıssız kalan
Dolan dünya değil misin
Hay nenni nenni nenni
Dost nenni nenni nenni

Bak şu kaşa bak şu göze
Ciğer kebab oldu köze
Muhammet'i bir top beze
Saran dünya değil misin
Hay nenni nenni nenni
Dost nenni nenni nenni

Pîr Sultan'ım ne yatarsın
Durmuş çarhını dönersin
Ne konarsın ne göçersin
Duran dünya değimlisin

DÜNÜ GÜNÜ İNTİZARIM KERBELÂ

(GARİPLER SEMAHI)

Yöresi: Balıkesir-Pınarbaşı Köyü
Kaynak: Pınarbaşı Köyü Semah Topluluğu

Derleyen: Neşe Ayışıt
Notalayan: Candeniz Eroğlu

(Saz..)

Dö nü gü nü in ti za rım Ker be lâ

(Saz..)

Va ra lım İ mam Hü se yi nin aş kı na

(Saz..)

Ser den baş ka ser ma yem yok__ e lim de

(Saz..)

Ve re lım İ mam Hü se yi nin__ aş kı na

1.
Dünü günü intizarım Kerbelâ
Varalım İmam Hüseyin'in aşkına
Serden başka sermayem yok elimde
Verelim İmam Hüseyin'in aşkına
aşkına-aşkına-aşkına Şah'ın aşkına

2.
Ne hûb öter seherin bülbülleri
Mani söyler ehl-i iman dilleri
Taze açmış dost bağının gülleri
Derelim İmam Hüseyin'in aşkına
aşkına-aşkına-aşkına Şah'ın aşkına

3.
Kapıyı çaldı Kırkların birisi
Birisinden mest oldu cümle varısı
Sarı Kaya derler Şahın korusu
Konalım İmam Hüseyin'in aşkına
aşkına-aşkına-aşkına Şah'ın aşkına

4.
Sarayın altından akıyor arklar
Kuruldu Semahlar dönüyor çarklar
Bir üzümü kırka böldü o Kırklar
Bölelim İmam Hüseyin'in aşkına
aşkına-aşkına-aşkına Şah'ın aşkına

5.
Talip rehberini arıkla götüre
Tamam edip eksiğini yetire
Rıza lokmasını meydana getire
Yiyelim İmam Hüseyin'in aşkına
aşkına-aşkına-aşkına Şah'ın aşkına

6.
Şah Hatay'im der Şah gani Şah gani
Gelin çağrışalım Muhammed ya Ali
Hepimiz bir ikrarın kuluyuz deyi
Duralım İmam Hüseyin'in aşkına
aşkına-aşkına-aşkına Şah'ın aşkına

DÜNÜGÜN ARZUMANIM KERBELA

(KERBELÂ SEMAHI)

Yöresi: Ankara/Çubuk
Kaynak: Muzaffer Çolakoğlu

Derleyen: Armağan Coşkun Elçi
Notalayan: Armağan Elçi

(Saz..)

SERBEST..

Dü nü gü nü ar zu ma nım Ker be la

Va ra lım İ mam Hü se yin aş kı na (Saz..)

Ser den baş ka ser ma yem yok e lim de

Ve re lim İ mam Hü se yin aş kı na (Saz..)

İl lal lah Şah il lal lah Şah il lal lah

Sen A lim sin A li mür şid Gü zel

Şa him ey val lah Ya Al lah la i la he il lal lah

1.

Dünü günü intizarım Kerbelâ
Varalım İmam Hüseyin'in aşkına
Serden başka sermayem yok elimde
Verelim İmam Hüseyin'in aşkına
İllallah şah illallah şah illallah
Sen âlimsin Ali mürşid
Güzel şahım eyvallah
Allah lâ ilâhe illallah

2.

Ne hûb öter seherin bülbülleri
Mani söyler ehl-i iman dilleri
Taze açmış dost bağının gülleri
Derelim İmam Hüseyin'in aşkına
İllallah şah illallah şah illallah
Sen âlimsin Ali mürşid
Güzel şahım eyvallah
Allah lâ ilâhe illallah

3.

Kapıyı çaldı Kırkların birisi
Birisinden mest oldu cümle varısı
Sarı Kaya derler Şahın korusu
Konalım İmam Hüseyin'in aşkına
İllallah şah illallah şah illallah
Sen âlimsin Ali mürşid
Güzel şahım eyvallah
Allah lâ ilâhe illallah

4.

Sarayın altından akıyor arklar
Kuruldu Semahlar dönüyor çarklar
Bir üzümü kırka böldü o Kırklar
Bölelim İmam Hüseyin'in aşkına
İllallah şah illallah şah illallah
Sen âlimsin Ali mürşid
Güzel şahım eyvallah
Allah lâ ilâhe illallah

5.

Talip rehberini arıkla götüre
Tamam edip eksiğini yetire
Rıza lokmasını meydana getire
Yiyelim İmam Hüseyin'in aşkına
İllallah şah illallah şah illallah
Sen âlimsin Ali mürşid
Güzel şahım eyvallah
Allah lâ ilâhe illallah

6.

Şah Hatayi'm der Şah gani Şah gani
Gelin çağrışalım Muhammed ya Ali
Hepimiz bir ikrarın kuluyuz deyi
Duralım İmam Hüseyin'in aşkına
İllallah şah illallah şah illallah
Sen âlimsin Ali mürşid
Güzel şahım eyvallah
Allah lâ ilâhe illallah

EL ARİF-İ RABBANİ

(İLLALLAH SEMAHI)

Yöresi: Afyon/Emirdağ/Karacalar Köyü
Kaynak: Yoksul Derviş (Şemsettin Kubat)

Derleyen: Melih Duygulu
Nuran Duygulu
Adnan Demir
Notalayan: Melih Duygulu

(Saz..)

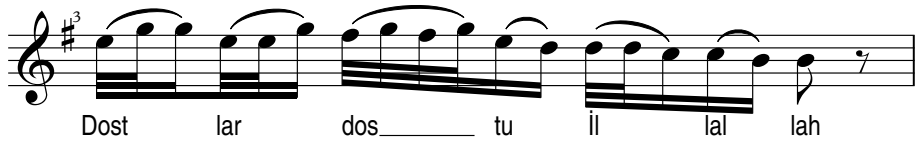
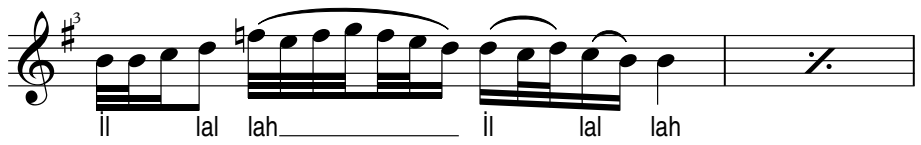
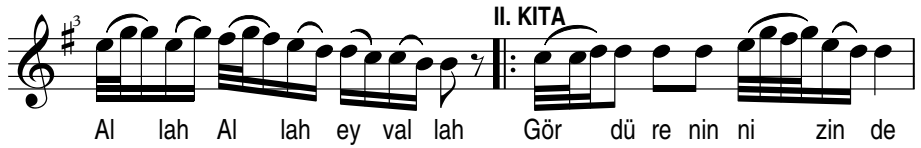
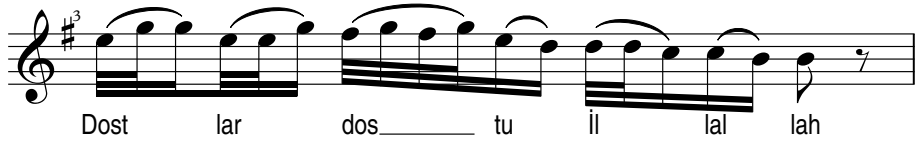
El A ri fi rab ba ni

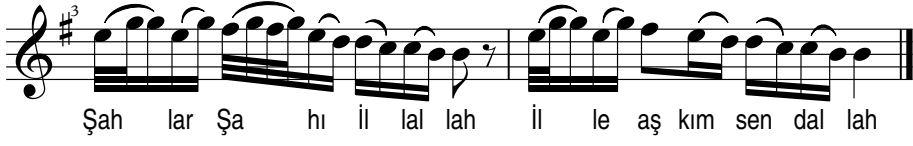

Ha zır Ra sul Gey la ni

Der viş le rin sul ta nı

1.
El Ârif-i Rabbâni
Hazır Rasul Geylani
Dervişlerin sultanı
Abdulkadir Geylani
İllallah-İllallah
Dostlar dostu İllallah
Allah-Allah İllallah

2.
Gördürenin izinde
Hak nuri yeryüzünde
Arzum kaldı efendim
Senin ela gözünde
İllallah-İllallah
Dostlar dostu İllallah
Şahlar Şahı İllallah
Allah-Allah İllallah
İlle aşkım send(e) Allah

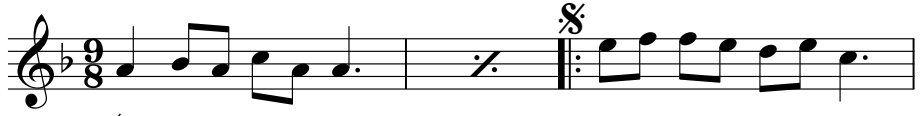
3.
Ali erenler hası
Ondadır aşkın tası
Ehl-i beytin aşkına
Çekelim biz bu yası
İllallah-İllallah
Dostlar dostu İllallah
Şahlar Şahı İllallah
Allah-Allah İllallah

ELA GÖZLERİNİ SEVDİĞİM DİLBER

(SEMAH)

Yöresi: Antalya/Fethiye/Toroslar
Kaynak: Anonim

Derleyen: Zülfü Livaneli
Notalayan: -

(Saz..)

E la göz le ri ni
Sa zı mı zı e le

(Saz..)

sev di ğim dil ber _____
a lıp ça la lım _____

sev di ğim dil ber
a lıp ça la lım

(Saz..)

Di ker ler a ğa cı _____ (Saz..
Ça re siz dert le re _____

kal be nim i çin _____ kal be nim i çin
ça re bu la lım _____ ça re bu la lım

(Saz..

Sı la mın yol la rı _____
Sa bah da se her de _____

(Saz..

u za yıp gi der _____
yol daş o la lım _____

u za yıp gi der
yol daş o la lım

(Saz..

Ya ğı yor yol la ra kar be nim i çin _____
Bu gün de bu ra da kal be nim i çin _____

_____ kar be nim i çin
_____ kal be nim i çin

(Saz..

YELDİRME (HIZLANARAK)

(Saz..

Ya ğan yağ mur

e sen yel ler Dos ta kar şı gi den yol lar

Bül bü lün kon du ğu dal lar

Sa ra rıp da sol maz i miş Ka ra ca oğ lan

ka la sı na Kar şı dur dum be la sı na

Bir gü ze lin sev da sı na

Düş me yen ler bil mez i miş

1.

Ela gözlerini sevdiğim dilber
Dikerler ağacı kal benim için
Sılamın yolları uzayıp gider
Yağıyor yollara kar benim için

2.

Sazımızı ele alıp çalalım
Çaresiz dertlere çare bulalım
Sabah da seherde yoldaş olalım
Bu gün de burada kal benim için

3.

Yağan yağmur esen yeller
Dosta karşı giden yollar
Bülbülün konduğu dallar
Sarıp da solmaz imiş

4.

Karacaoğlan kalasına
Karşı durdum belasına
Bir güzelin sevdasına
Düşmeyenler bilmez imiş

ELA GÖZLÜ PİR'İM GELDİ

(KIRKLAR SEMAHI)

Yöresi: Erzincan/Tercan
Kaynak: Aşık İsmail Daimi

Derleyen: Şenel Önalı
Notalayan: Şenel Önalı

E la göz lü Pi rim gel di

Du yan gel sin iş te mey dan

Dört ka pı yı kırk ma ka mı

Bi len gel sin iş te mey dan

Hü dey hü dey can lar hü dey

1.
Ela gözlü Pir'im geldi
Duyan gelsin işte meydan
Dört kapıyı kırk makamı
Bilen gelsin işte meydan
Hüdey-hüdey canlar hüdey

2.
Ben Pir'im hak bilirem
Yoluna kurban oluram
Dün doğdum bu gün ölürem
Ölen gelsin işte meydan
Hüdey-hüdey canlar hüdey

3.
Şah Hatay'im der sırrını
Meydana koymuş serini
Nesimi gibi derisin
Yüzen gelsin işte meydan
Hüdey-hüdey canlar hüdey

ERENLER CEMİNDE SEMAH DÖNENLER

(ZİLE SEMAHI)

Yöresi: Tokat-Zile
Kaynak: Gülabi Kalender

Derleyen: Elvan Sevim
Notalayan: Elvan Sevim

(Saz..)

E ren ler ce min de se mah dö nen ler

E ren ler ce min de se mah dö nen ler

Se yir i çin de ğil Hak i çin o la

A li A li A li Hak i çin o la

(Saz..)

Ga hi dal ga vu rup co şa ge len ler_____

Se yir i ćin de gil_____ Hak i ćin_____ o la

A li A li_____ A li_____ Hak i ćin_____ var_____

(Saz..

Tur na gi bi sı ra sı ra dü zü lür_____

Tur na gi bi sı ra sı ra dü zü lür_____

Hak kın el le ri ne_____ hu_____

A li A li A li_____

Se yir i çin de ğil _____ Hak i çin dost _____

(Saz..

Hey dost hey _____ dost

hey dost _____ hey _____ dost

Aşk i le şevk i le dö nü yor çark lar

Bu çar ka gi ren ler ö zü nü pak lar

Se mah ey le yen ler Ye di ler Kırk lar

Se yir i çin de ğil Hak i çin o la

Bu cem de o ku nan De yiş Du az lar

Ka bul o lur Hak ka tın da ni yaz lar

Gü la bi yim der ki se mah lar saz lar

Se yir i çin de ğil Hak i çin o la

Se yir i çin de ğil Hak i çin o la

Has nen ni___ nen ni dost nen ni nen ni nen ni

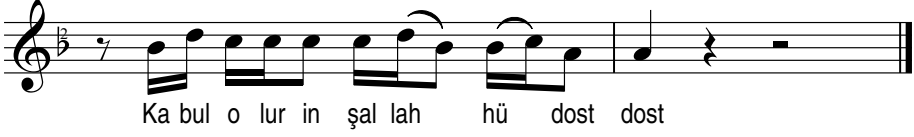
Has nen ni nen ni nen ni dost nen ni nen ni nen ni

Al lah Al lah Al lah Al lah Al lah Al lah Al lah Al lah

Se mah dö ne nen ma şal lah Se mah dö_ ne ne ma şal lah

Erenler ceminde semah dönenler
Seyir için değil Hak için ola
Ali-Ali-Ali Hak için ola
Gâhi dalga vurup coşa gelenler
Seyir için değil Hak için ola
Ali-Ali-Ali Hak için ola

Turna gibi sıra-sıra düzülür
Hakkın ellerine hu Ali-Ali-Ali
Seyir için değil Hak için dost
Hey dost-hey dost-hey dost-hey dost
Aşk ile şevk ile dönüyor çarklar
Bu çarka girenler özünü paklar
Semah eyleyenler Yediler Kırklar
Seyir için değil Hak için ola
Bu cemde okunan Deyiş Duazlar
Kabul olur Hak katında niyazlar
Gülabi'yim der ki semahlar sazlar
Seyir için değil Hak için ola
Has nenni-nenni dost nenni-nenni-nenni
Allah-Allah-Allah-Allah-Allah-Allah-Allah
Semah dönene maşallah
Kabul olur maşallah Hü dost-dost

ERENLER ŞAHTAN GELİRLER

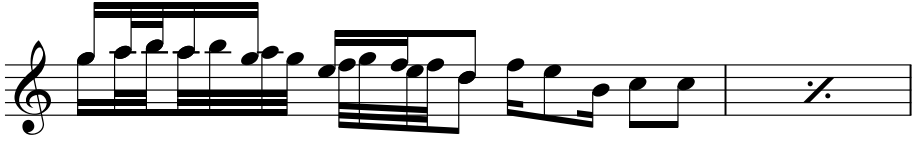
(SEMAH)

Yöresi: Kahramanmaraş
Kaynak: Seyit Nesimi
Ali Nurşani

Derleyen: Sabahat Akkiraz
Notalayan: -

(Saz..)

E ren ler şah tan ge lir ler
A teş ya nıp ka zan co şar
Ne si mi der bak ta pi şir

E ren ler şah tan ge lir ler
A teş ya nıp ka zan co şar
Ne si mi der bak ta pi şir

A li der ler pi ri mi ze
Dal ga ge lip boy dan a şar
Ö zü ne mu hab bet dü şür

A li der ler pi ri mi ze (Saz..
Dal ga ge lip boy dan a şar
Ö zü ne mu hab bet dü şür

On i ki mam er le ri yiz
Şu le miz a le me dü şer
Bin be zir gân met han ta şır

On ik i i mam er le ri yiz
Şu le miz a le me dü şer
Bin be zir gân met han ta şır

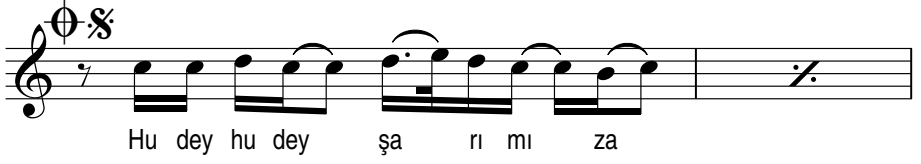

Mün kür er mez sır rı mı za
Ba kın bi zim nu ru mu za
Gün den gü ne şa rı mı za

Mün kür er mez sır rı mı za (Saz..
Ba kın bi zim nu ru mu za
Gün den gü ne şa rı mı za

1.
Erenler şahtan gelir
Ali derler pirimize
Oniki imam erleriyiz
Münkür ermez sırrımıza

2.
Ateş yanıp kazan çoşar
Dalga gelip boydan aşar
Şulemiz aleme düşer
Bakın bizim nurumuza

3.
Nesimi der bak ta pişir
Özüne muhabbet düşür
Bin bezirgan methan taşır
Günden güne şarımıza
Hudey-hudey şarımıza dost

EŞREFOĞLU AL HABERİ

(SEMAH)

Yöresi: Hatay-İskenderun
Kaynak: Semah Topluluğu

Derleyen: -
Notalayan: Salih Turhan

Eş re foğ lu al ha be ri Bah çe bi ziz gül biz den dir

(Saz..)

Biz de Mev lâ nın ku lu yuz

Yet miş i ki dil biz de dir (Saz..)

1.
Eşrefoğlu al haberi
Bahçe biziz gül bizdendir
Biz de Mevlâ'nın kuluyuz
Yetmiş iki dil bizdedir

2.
Biz erenler gerçeğiyiz
Has bahçenin çiçeğiyiz
Hacı Bektaş köçeğiyiz
Edep erkân yol bizdedir

3.
Adem vardır cismi semiz
Abdest alır olmaz temiz
Halkı dehleylemek nemiz
Bilcümle vebal bizdedir

4.
Kuldur **Hasan Dedem** kuldur
Manâyı söyleyen dildir
Elif Hakk'a doğru yoldur
Cim ararsan dal bizdedir

EVVEL ERKANINAN EVVEL YOLUNAN

(HUBYAR-KIRKLAR SEMAHI)

Yöresi: Tokat/Almus/Hubyar
Kaynak: -

Derleyen: -
Notalayan: Uğur Kaya

(Saz..)

Ley li ley li (Saz..)

A ca nım ca nım (Saz..)

E vel er kâ nı nan hü hü hü
Dol du ğu muz ev ler hü hü hü

e vel yo lu nan dost (Saz..
do lol sun nur dan dost

Gel sin se mah eh li A li ma lim A lim
Biz de böy le gör dük A li ma lim A lim

Mu ham med Mus ta fa_____

ha d lul lah tır_____ Şu dün ya da ba ki_____

ka lan Al lah tır_____

Leyli-leyli a canım-canım
 Evvel erkânınan hü-hü-hü evel yolunan dost
 Gelsin semah ehli Ali'm-Ali'm-Ali'm semah eylesin dost
 Yaradanım yardım hü-hü-hü eyle kuluna dost
 Gelsin semah ehli Ali'm-Ali'm-Ali'm semah eylesin dost
 Gelsin semah ehli hü-hü-hü- semah eylesin

Leyli-leyli a canım-canım
 Dolduğumuz evler hü-hü-hü dol olsun nurdan dost
 Bizde böyle gördük Ali'm-Ali'm-Ali'm uludan pirden dost
 Yardımcımız olsun hü-hü-hü şahı merdan dost
 Eylesin erenler Ali'm-Ali'm-Ali'm semah eylesin dost
 Eylesin erenler ehli hü-hü-hü- semah eylesin

Leyli-leyli a canım-canım
 Semah eyleyenler hü-hü-hü dol haslar hasıdır dost
 Semah eylemeyen Ali'm-Ali'm-Ali'm hakkın nesidir dost
Abdal Pir Sultan'ım hü-hü-hü er nefesidir dost
 Eylesin erenler Ali'm-Ali'm-Ali'm semah eylesin dost
 Eylesin erenler ehli hü-hü-hü- semah eylesin

EY BENİM SARI BAĞLAMAM

(SEMAH)

Yöresi: Bulgaristan/Deliorman
Kaynak: Semah Topluluğu

Derleyen: Neşe Ayışıt
Notalayan: Necmi Kiran

(Saz..

Ey be nim sa rı
Gök sü me tah ta

bağ la mam (Saz..
dö şer ler

Sen ki mi ni çin
E li ne al dık

ay ler sin (Saz..
oh şar lar

Göğ sü mo yug der
Çal dık ça der di mi

dim bö yük (Saz..
de şer ler

Be no nun i çin
Be no nun i çin

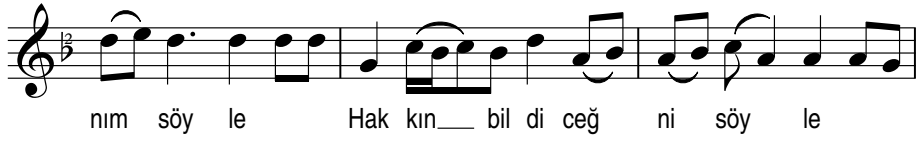
ay le rim (Saz..
ay le rim

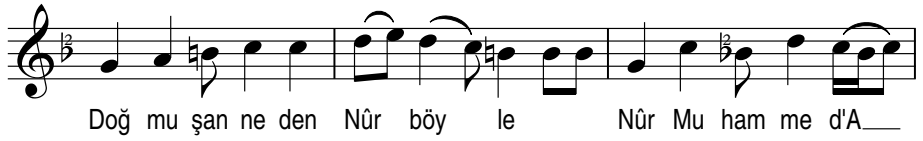
(Saz..

Söy le Pir Sul ta

nim söy le Hak kın__ bil di ceğ ni söy le

Doğ mu şan ne den Nûr böy le Nûr Mu ham me d'A__

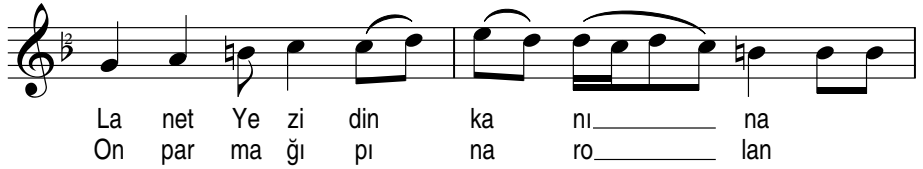
li__ dir__ (Saz..)

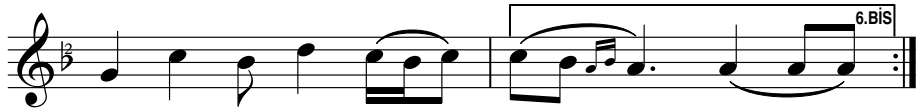
Var ma Ye zi din
Kim dir o na ö

ya nı__ na Çir kef bu la kı lı na
nür ge__ len Da im beş va kı tı kı lan

La net Ye zi din ka nı__ na
On par ma ğı pı na ro__ lan

Can Mu ham med A__ li__ dir__
El Mu ham med A__ li__ dir__

1.
Ey benim sarı bağlamam
Sen kimin için aylersin
Göğsüm oyug derdim büyük
Ben onun için aylerim

2.
Göksüme tahta döşerler
Eline aldıkça ohşarlar
Çaldıkça derdimi deşerler
Ben onun için aylerim

3.
Koluma taktılar teli
Söyletiler binbir dili
Oldum cem yedi bülbülü
Ben onun için aylerim

4.
Koluma taktılar perde
Uğrattılar dertten derde
Sordular ustası nerde
Ben onun için aylerim

5.
Çivimi tersine burarlar
Ustası kim deye sorarlar
Hak cemiyete koyarlar
Ben onun için aylerim

6.
Bağlamadır benim adım
Arşa çıkıyor feryadım
Abdal Pir Sultan üstadım
Ben onun için aylerim

I.
Yedi kadırsal el gördüm
Defileyin üzerinden
Yedi kapudan girelim
İçeriye Ali soralım

II.
Alanı hissede satmış
Müşteri de görkün tutmuş
Şol bahçede üç gül bitmiş
Bülbül öter güllerinde

III.
Yedi kapudan girelim
İçeriye Ai soralım
Dükkancı sana varalım
Ne satılık pazarında

1.
Söyle Pir Sultan'ım söyle
Hakk'ın bildiceni söyle
Doğmuş anneden Nûr böyle
Nûr Muhammed Ali'dir

2.
Varma Yezid'in yanına
Çirkem bula kılına
Lanet Yezid'in kanına
Can Muhammed Ali'dir

3.
Kimdir O'na önür gelen
Daim beş vakıtı kılan
On parmağı kına olan
El Muhammed Ali'dir

4.
Cannet kapusu açıldı
Misk ile amber saçıldı
Bahçemde üç gül açıldı
Gül Muhammed Ali'dir

5.
Söyle Pir Sultan'ım söyle
Hakk'ın bildiceni söyle
Doğmuş anneden Nûr böyle
Nûr Muhammed Ali'dir

EY ERENLER HAK AŞKINA

(KIRŞEHİR SEMAHI)

Yöresi: Kırşehir
Kaynak: Neşet Ertaş

Derleyen: Neşet Ertaş
Notalayan: Zafer Dalgıç

(Saz..)

Ey e ren ler

Hak aş kı na Ey e ren ler

Hak aş kı na

Kal kın sa ma ha dö ne lim

1.

Ey erenler Hak aşkına
Kalkın samaha dönelim
Gönüldeki dost aşkına
Kalkın samaha dönelim
Dargınlık gitsin aradan
Hoş görsün bizi yaradan
Üçer beşer bir sıradan
Kalkın samaha dönelim

2.

O yokları var edene
Gerçek halim sır edene
Şükredelim yaradana
Kalkın samaha dönelim
Hak lokması yiye-yiye
Biz bu ceme geldik niye
Allah-Allah diye-diye
Kalkın samaha dönelim

3.

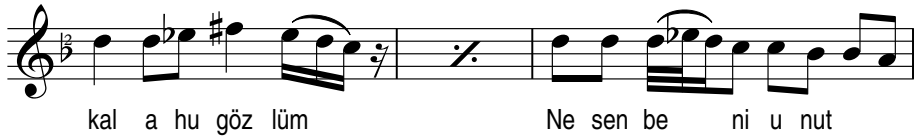
Aşık olan çalsın sazı
Aysın cümlemizin özü
Hak saklasın cümlemizi
Kalkın samaha dönelim
Garib'im döndüm şaşkına
Hak yardım etsin düşküne
Gönüldeki dost aşkına
Kalkın samaha dönelim

EY ŞAHİN BAKIŞLIM BÜLBÜL AVAZLIM

(DEM GELDİ SEMAHI)

Yöresi: Erzincan/Tercan
Kaynak: Aşık Daimi (İsmail Aydın)

Derleyen: Nida Tüfekçi
Notalayan: Nida Tüfekçi

1.
Ey şahin bakışlım bülbül avazlım
Bir eli kadehlim bir eli sazlım
İşte ben gidiyom kal ahu gözlüm
Ne sen beni unut ne de ben seni
Hüdey-hüdey-hüdey
Dem-dem-dem-dem

2.
Yolda harami çok engel arada
Ayırma sevdiğim demde sırada
Özüm gider ama gönül burada
Ne sen beni unut ne de ben seni
Hüdey-hüdey-hüdey
Dem-dem-dem-dem

3.
Ta ezelden ezel sevgim sevginde
Şu iki cihanda kevni mekanda
Nizam başlarında ulu divanda
Ne sen beni unut ne de ben seni
Hüdey-hüdey-hüdey
Dem-dem-dem-dem

4.
Kul Hüseyin'im eydir gül benzi soluk
Serimize yazılmıştır ayrılık
Vallahi sevdiğim gönüller birlik
Ne sen beni unut ne de ben seni
Hüdey-hüdey-hüdey
Dem-dem-dem-dem

EZEL BAHAR GELDİ HAYDİN GİDELİM

(SEMAH)

Yöresi: Tokat/Zile
Kaynak: Anonim

Derleyen: Arif Meşhur
Notalayan: Yücel Paşmakçı

(Saz..)

E zel ba har gel di (Saz..
Gül bi tin ce o da

kalk gi de lim (Saz..
bi le bi ti yor

Ay rı lık çe tin dir (Saz..
Gü le a şık ol muş

na sıl e de lim (Saz..
ya nıp tü tü yor

Ge lin hey e ren ler (Saz..
Se her vak ti ga rip

sey ran e de lim (Saz..
ga rip ö tü yor

Bu gün neş ve si var (Saz..
Ne gü zel se si var

ben li bül bü lün (Saz..
ben li bül bü lün

1.

Ezel bahar geldi haydin gidelim
Ayrılık çetindir nasıl edelim
Gelin hey erenler seyran edelim
Bu gün neşvesi var benli bülbülün

2.

Gül bitince o da bile bitiyor
Güle aşık olmuş yanıp tütüyor
Seher vakti garip-garip ötüyor
Ne güzel sesi var benli bülbülün

EZEL BAHAR GELMEYİNCE

(SEMAH)

Yöresi: Diyarbakır-Merkez-Büyükkadı (Kadıköy) Köyü
Kaynak: Sultan Karkin

Derleyen: Servet Yaşar
Notalayan: Servet Yaşar

E zel ba har gel me yin ce
Kır mı zı gül aç ma zi miş
Kır mı zı gül aç ma yin ca
Se fil bül bül öt me zi miş

Ezel bahar gelmeyince
Kırmızı gül açmaz imiş
Kırmızı gül açmayınca
Sefil bülbül ötmeymiş

Bağbancı sen satma gülü
Haramdır parası pulu
Ağlatma sefil bülbülü
Gözyaşını silmez imiş

Bülbül havastır ötmeye
Sarılip gülden yatmaya
Bağbancı gülün satmaya
Gül kadirin bilmez imiş

Yılda bir kez üryan olur
Bülbül güle hayran olur
Bazı âdem hayvan olur
Hayvan insan olmaz imiş

Şah Hatayi'm ölmeyince
Teni turab olmayınca
Dost dosttan ayrılmayınca
Dost kıymetin bilmez imiş

EZEL MECLİSİNDE KIRKLAR CEMİNDE

(KIRKLAR SEMAHI)

Yöresi: Balıkesir/Kongurca
Kaynak: Ali Ateş (Dede)

Derleyen: Ayten Kaplan
Notalayan: Ayten Kaplan

(Saz..

E zel mec li

sin _____ de _____ kırk lar ce min de _____

kırk lar ce min de _____ kırk lar ce min de _____

(Saz..

Mu ham med

nu ru na _____ be zen di A li _____

(Saz..

Kırk lar i le

bir a yi ni cem de _____ bir a yi ni cem de _____

bir a yi ni cem de (Saz.. Bu aş kın

sır rı na (Saz.. sır rı na ö zen di A li

ö zen di A li (Saz..

Man sur

ka bul et ti Hak kın da rı nı (Saz..

E ren le re ver di kül lü va rı nı (Saz..

Mu ham me de ver di Hak di da rı nı (Saz..

Ol nu ra bu lan di bo yan

AĞIRLAMA:

Ezel meclisinde kırklar ceminde
Muhammed nuruna bezendi Ali
Kırklar ile bir ayini cemde
Bu aşkın sırrına özendi Ali

İlmin başı dedi kendin bilesin
Muhammed'e dedi ceme gelesin
Meydana getirdi aşkın dolusun
Kırklar'a şarabı sunardı Ali

Tuba ağacından aldı dört yaprak
Pençe-i Aba'ya taksim kılarak
Bir hırka ayırdı içinde erhak
Giyindi eğinine dolandı Ali

YÜRÜTME:

Mansur kabul etti Hakk'ın darını
Erenlere verdi küllü varını
Muhammed'e verdi Hak didarını
Ol nura bulandı boyandı Ali

Hû deyip birliğe kuruldu erkân
Hakikat sürüldü dem ile devran
Semaha kalktılar cümle aşıkan
Kırk kere meydanı dolandı Ali

Kul Himmet'im eder Hak muhabbete
Dahi yol gider mi birlikten öte
Muhabbetten kaçan eğri sıfata
Lanetullah dedi ilendi Ali

GÂFİL KALDIR KALBİNDEKİ GÜMANI

(SEMAH)

Yöresi: İzmir/Uzundere
Kaynak: Ali Tutkaç

Derleyen: Nihat Kaya
Süleyman Karakuş
Notalayan: Nihat Kaya

(Saz..)

Ga fil kal dır kal bin_____ de ki gü ma nı_____

_____ a man gü ma nı_____

ca nım gü ma nı_____ (Saz..)

Bu mül kün sa hi bi_____ sa_____ hi bi

A li de ğil mi_____ A li de ğil mi_____

(Saz..)

Ya rat mış Hak on se kiz_____ bin den a le mi_____

_____ ca nım a le mi_____

ca nım a le mi_____ (Saz..

Rız kı nı ve ren de_____

_____ Al lah de ğil mi_____

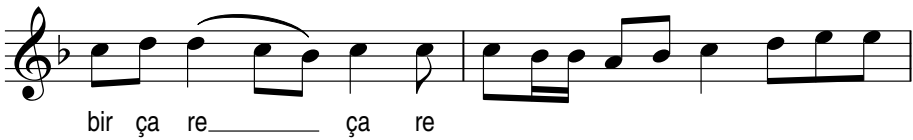
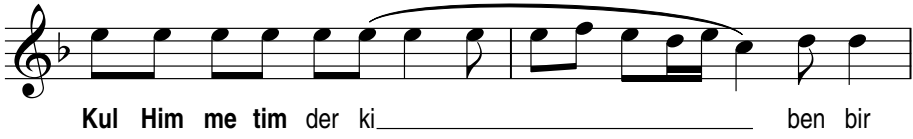
Al lah de ğil mi_____ (Saz..

Ge lin ge çe lim biz

böy le gü man da_____

o tu ran A li de ğil mi Dost dost dost____ dost ca nım

dost____ A li dost yar yar yar____ (Saz..

SERBEST..

<p>1.
Gâfil kaldır kalbindeki gümanı
Bu mülkün sahibi Ali değil mi
Yaratmış Hak on sekiz bin âlemi
Rızkını veren Ali değil mi
Dost-dost-dost-dost canım dost
Ali dost yar-yar-yar</p> | <p>2.
Gelin geçelim biz böyle gümandan
Sakın çıkmayalım dinden imandan
Şefaât umalım on iki imandan
İmanlar atası Ali değil mi
Dost-dost-dost-dost canım dost
Ali dost yar-yar-yar</p> |
|---|--|

3.
Kul Himmet'im der ki ben bir fukara
Aradım buldum derdime bir çare
Yüzü kara nasıl varsın dergâha
Dergâhta oturan Ali değil mi
Dost-dost-dost-dost canım dost
Ali dost yar-yar-yar

GAM GASAVET ÇEKME DİVANE GÖNLÜM

(SEMAH)

Yöresi: Tokat/Almus
Kaynak: Gül Fidan

Derleyen: Salih Turhan
Notalayan: Salih Turhan

(Saz..)

Gam ga sa vet _____ çek me _____ di va ne gön lüm _____
Yı kı lıp dü _____ şe ne de _____ sen gül me sa kın _____

Her za man da _____ dün ya _____ ba şa du ru lur
Yi ğit dü şüp _____ kalk ma _____ yın ca el al maz

A nam ley li _____ ley li de _____ gü lüm da ro lur
A nam ley li _____ ley li de _____ gü lüm el al maz

1.
Gam gasavet çekme divane gönlüm
Her zamanda dünya başa kurulur
(Anam leyli-leyli de söylenir methi)
Yıkılıp düşende sen gülme sakın
Yiğit düşüp kalkmayınca el almaz
(Anam leyli-leyli de söylenir methi)

2.
Avluda bağlıdır da yiğidin atı
Her nereye gitse de söylenir methi
(Anam leyli-leyli de söylenir methi)
Altına batırsan da iy'olmaz kötü
Aslı ham demirden mücevher olmaz
(Anam leyli-leyli de mücevher olmaz)

3.
Yiğit olan yiğit te biner atlanır
Kötüler der her cefaya katlanır
(Anam leyli-leyli de gülüm katlanır)
Yiğit gölgesinde de yiğit saklanır
Kötülerde gölge olmaz dal olmaz
(Anam leyli-leyli de gülüm dal olmaz)

4.
Karac'oğlan da melul mahzun oturur
Ağlamaktan gözün yaşın bitirir
(Anam leyli-leyli de yaşın bitirir)
Herkes atasını burdan götürür
O dünyada ateş olmaz nar olmaz
(Anam leyli-leyli de nar olmaz)
İhanetin ömrü de gülüm var olmaz

GECE GÜNDÜZ ZİKİRİ FİKRİ OKUNUR (SEMAH)

Yöresi: Eskişehir/Merkez/Aşağılıca Köyü
Kaynak: Necati Oytan

Derleyen: M. Uludemir
Notalayan: M. Uludemir

Ge ce gün düz zik ri fik ri o ku nur

O ni ki i mam lar Şah de yu de yu

Bül bül gi bi gül da lın da şa kı rım

O ni ki i mam lar Şah de yu de yu

(Saz..)

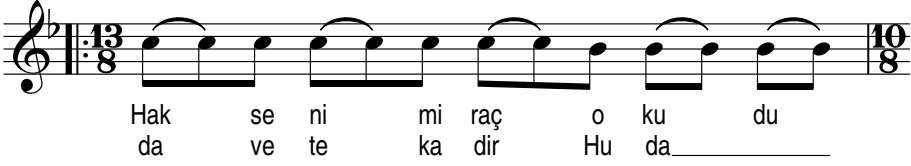
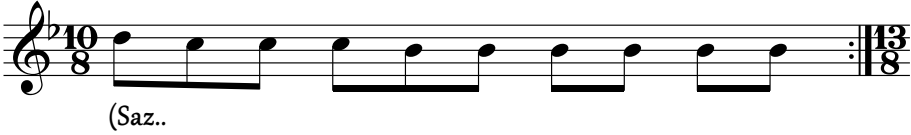
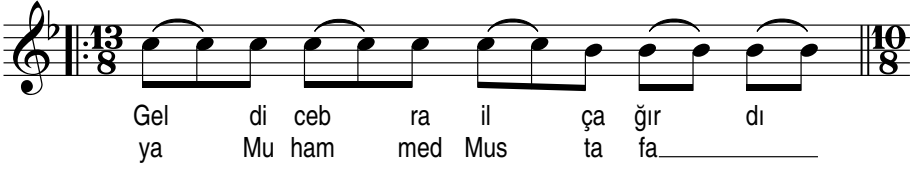
1.
Gece gündüz zikri fikri okunur
On iki imamlar Şah deyu-deyu
Bülbül gibi gül dalında şakırım
On iki imamlar Şah deyu-deyu

GELDİ CEBRAİL ÇAĞIRDI

(KIRKLAR SEMAHI-MİRAÇLAMA)

Yöresi: -
Kaynak: -

Derleyen: -
Notalayan: Ali Dinçal

O la sını ta rik i çin de
ta rı ki mus ta ki ma_____

(Saz.. O şer bet ten

bir iç ti ler Cüm le si ol

du hay ran_____ Mü min müs lim

ür yan bür yan Baş la dı lar

se ma_____ ha_____ El tu tu ban

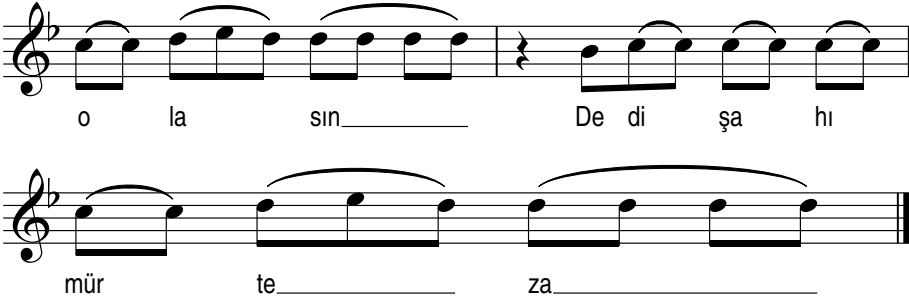
çoş et ti ler De di ler Al

lah Al lah_____ Mu ham me de

A li Hak kı
vi ne git ti De di sır rı
ta vaf et ti

Geldi Cebrail çağırdı Ya Muhammed Mustafa
Hak seni miraca okudu davete kadir Hüda

Evvel emanet budur ki piri rehber tutasın
Olasın tarik içinde tarik i mustakima

O şerbetten bir içtiler cümlesi oldu hayran
Mümin müslim üryan büryan

Başladılar semaha el tutuban coş ettiler
Dediler Allah-Allah

Muhammed evine gitti Ali Hakk'ı tavaf etti
Dedi sırrın olasin dedi Sırrı Mürteza

Muhammed şakule vardı yoktur menden bir azim
İmdi senden el tualım hak buyurdu "vesseha"

Ahan Cebrail bağladı Habibullah belini
İki gönül bir oluban yürüdüler dergâha

Vardı dergâh kapısına gördü bir aslan yatur
Aslan bir hamle kıldı ki başta koptu bir feta

Gördü bir biçare derviş hemen yutmak diledi
Ali bile olsa idi dayanamaz o cana

Buyurdu sırr-ı kainat "korkmasın" der Habibim
Hatemin ağzına versin senden ister nişana

Hatemin ağzına verdi aslan kılını sakın
Muhammed'e yol verildi aslan gitti tahata

Vardı Hakk'a dava etti ona bunu söyledi
"Ne güzel sırrın var imiş hayli cevri ettin bana"

"Ol benim sırr-ı devletlim sana tabi hayatı"
Geldi eşîğe baş eğdi kible-i kiblegâha

Doksan bin kelam danıştı iki gönül dostuna
Tevhidi armağan verdi yeryüzünde insana

Kalktı ayak üzerine himmetini diledi (cemdekileri ayağa kalkar)
"ümmetini yargıladım" dedi perverdigara

Anlayıban secde kıldı hoş kal Sübhanım dedi
Varıp evine dönerken yol uğradı kırklara

Vardı kırklar sohbetine oturup oldu sakin (cemdekiler oturur)
Cümlesi de secde ette hazreti emirullaha

İnip türab etti yüzün Hakk'a teslim etti özün
Hak taşırıp salkım üzüm Hüseyin ile Hasan'a

Kuduretten bir el geldi ezdi şerbet eyledi
Muhammed hatemin gördü uğradı müşkül hala

Anı biri nuş eyledi cümlesi oldu hayran
Mümin müslim üryan püryan başladılar semaha (semah başlar)

El çaluban Allah-Allah dediler Allah-Allah
Muhammed bile duruştu Kırkları ile semaha (dede semaha girer)

İradetler kadim oldu erkân yerini aldı
Muhammed'i gönderdiler hatırlar oldu safa (dede semahtan ayrılır)

Ali'yi tavaf eyledi mührü önüne koydu
"Sen bir sırrı vilayetsin" dedi Saddak Mustafa

Evvel sensin ahir sensin cümle sana bağlıdır
"Tevellayım sana ezel ya Aliyyül Murtaza"

Şah Hatayi bu kelamı vasfedüben söyledi
Haklı söz inandıramam özü çürük ervaha

GELDİĞİNİZ EVLER DOL'OLSUN NÛRDAN

(KIRKLAR-GÖNÜLLER SEMAHI)

Yöresi: Amasya/Merzifon
Kaynak: Musa Aslan

Derleyen: Muzaffer Sarısözen
Notalayan: Altan Demirel

♩=126 AĞIRLAMA

Ben de bi li ri dim (Saz..)

ken di ha li mi (Saz..)

Şü kür ko ku la dım (Saz..)

cen net gü lü nü (Saz..)

Ser di ler sof ra yı (Saz..)

sun dum e li mi (Saz..)

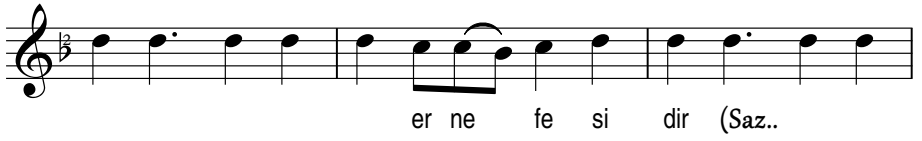
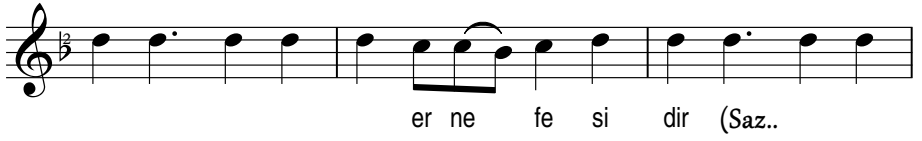
sun dum e li mi (Saz..)

SERBEST

♩=208 YÜRÜTME

On i ki mam şa hı mer dan ö nün de_____ Se mah ey le

Ha san Hü se yin aş kı na Yar dım ey le düş kü ne

Zey nel A bi din aş kı na Gel der di me der man ey le

Gel Hak tan di lek di le Meh di sa hip za man ge le

De de moğ lu sec de kı la Gel der di me der man ey le

SERBEST

Gel der di me der man ey le

1.
Geldiğiniz evler dol'olsun nurdan
Biz de böyle gördük uludan pirden
Yardımcımız olsun ol şah-ı merdan
Gelsin hizmet ehli semah eylesin

2.
Erenler önünde uyuyup yattım
Güher dünyasında deryaya battım
Kırkların önünde bir semah tuttum
On iki imam şah-ı mardan önünde

3.
Ben de bilir idim kendi halimi
Şükür kokuladım cennet gülünü
Serdiler sofrayı sundum elimi
On iki imam şah-ı mardan önünde

4.
Semah eyleyenler haslar hasıdır
Semah eylemeyen Hakk'ın nesidir
Abdal Pir Sultan'ım er nefesidir
Gelsin hizmet ehli semah eylesin

Ya Muhammed Mustafa
Ya Aliyel Murtaza
Hasan Hüseyin aşkına
Yardım eyle düşküne
Zeynel Abidin aşkına
Gel derdime derman eyle

Gel Hakk'tan dilek dile
Mehdi sahip zaman gele
Dedemoğlu sevde kıla
Gel derdime derman eyle

GELİN BUGÜN DOST ELİNE VARALIM

(GÜL BABA SEMAHI)

Yöresi: Edirne-Uzunköprü
Kaynak: Hasan Kaçar
Mustafa Çetin

Derleyen: Hüseyin Yaltrık
Notalayan: Hüseyin Yaltrık

(Saz..)

Ge lin bu gün dost e li ne
Pi rim den ay rıl dım fer yat

va ra lım Gül ba bam hü hü hü
e de rim Gül ba bam hü hü hü

(Saz..)

Ca nım şa hım
Ar şa de ğer

Şah Sul ta nım Gül ba bam
se nin ba şın Gül ba bam

Gül ba bam hü hü hü
Gül ba bam hü hü hü

1.

Gelin bugün dost iline varalım Gül Babam hü-hü-hü
Canım Şah'ım Şah Sultan'ım Gül Babam Gül Babam hü-hü-hü
Pir'imden ayrıldım feryat ederim Gül Babam hü-hü-hü
Arşa değer senin başın Gül Baba Gül Babam hü-hü-hü

2.

Kan revandır gözümüzde yaşımız Gül Babam hü-hü-hü
Bir araya gelmez oldu beşimiz Gül Babam hü-hü-hü
Şimden geri hu demektir işimiz Gül Babam hü-hü-hü
Gel dinim imanım nurum Gül Babam Gül Babam hü-hü-hü

3.

Geleydi aklım dört köşe bürürsün Gül Babam hü-hü-hü
İstekliye muradını verirsin Gül Babam hü-hü-hü
Din süruru Muhammed'in nurusun Gül Babam hü-hü-hü
Gel dinim imanım yarım Gül Babam Gül Babam hü-hü-hü

4.

Pir Gaib Abdal'ım çekerler yaşın Gül Babam hü-hü-hü
Turnada kalmıştır senin göz yaşın Gül Babam hü-hü-hü
Geleydi aklım dört köşe gezersin Gül Babam hü-hü-hü
Gel dinim imanım nurum Gül Babam Gül Babam hü-hü-hü

GELMİŞ İKEN BİR HABERCİK SORAYIM

(SEMAH)

Yöresi: Sivas
Kaynak: Ali Sultan

Derleyen: Turan Engin
Notalayan: Yücel Paşmakçı

The musical score is written in 2/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of ten staves. The first four staves are instrumental, with the first staff marked with a 'S' symbol and the second staff labeled '(Saz...)'. The fifth staff begins the vocal line with the lyrics 'Gel miş i ken bir ha ber cik so ra yım Ni çin git mez'. The sixth staff continues the lyrics 'yıl dız da ğı du ma nın' and is marked with '(Saz...)'. The seventh staff continues 'Ger çek e ren le re yüz ler sü re yim'. The eighth staff continues 'Ni çin git mez yıl dız da ğı du ma nın du ma nın'. The ninth staff continues 'du ma nın du ma nın' and is marked with '(Saz...)'. The tenth staff concludes with 'Ger çek e ren le re yüz ler sü re yim'.

(Saz...)

Gel miş i ken bir ha ber cik so ra yım Ni çin git mez

yıl dız da ğı du ma nın (Saz...)

Ger çek e ren le re yüz ler sü re yim

Ni çin git mez yıl dız da ğı du ma nın du ma nın

du ma nın du ma nın (Saz...)

Ger çek e ren le re yüz ler sü re yim

oy (Saz.... Ni çin git mez yıl dız da ğı
du ma nı oy du ma nı noy du ma nı noy
du ma nı noy (Saz....

1.

Gelmiş iken bir habercik sorayım
Niçin gitmez Yıldız Dağı dumanın
Gerçek erenlere yüzler süreyim
Niçin gitmez Yıldız Dağı dumanın

2.

El ettiler turnalara gazlara
Bağlar yeşillendi döndü yazlara
Çiğdemler takınsın söylen gızlara
Niçin gitmez Yıldız Dağı dumanın

3.

Ben de bildim bu dağların şahısın
Gerçek erenlerin nazargahısın
ABDAL PİR SULTAN'ın seyrangahısın
Niçin gitmez Yıldız Dağı dumanın

GENE GATARLANMIŞ AŞKIN KERVANI

(SEMAH)

Yöresi: İcel/Mut
Kaynak: Genç Abdal
Musa Eroğlu

Derleyen: Musa Eroğlu
Notalayan: -

(Saz..

Ge ne
E ren

ga tar lan mış ta ay dost (Saz.. aş kın
ler cem ol muş ta ay dost pi ri

ker va nı Ge ne ga tar lan mış ta ay
ci va nım E ren ler cem ol muş ta ay

dost (Saz.. aş kın ker va nı Çe kip
dost pi ri ci va nım Ke mer

te gi di yor ay a ca nım a ca nım da
best bağ la mış ta ay a ca nım a ca nım da

dost el le rin ne (Saz..
hep bel le ri ne

1.

Gene gatarlanmış ta ay dost aşkın kervanı
Çekip te gidiyor ay a canım
A canım da dost ellerine
Erenler cem olmuş ta ay dost pir canım
Kemer best bağlamış ta ay a canım
A canım da hep bellerine

2.

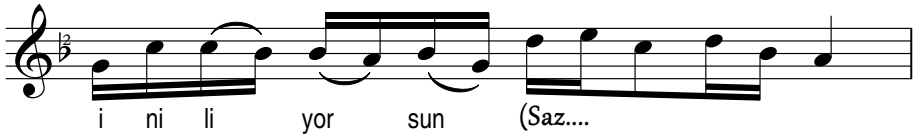
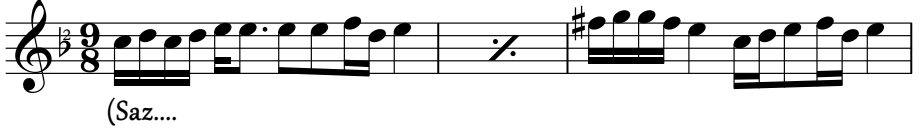
Genç abdalım da ay dost dergâha vardım
Bir niyaz eyleyip te ay a canım
A canım da darına durdum
Muhabbet kapısını ay dost açılmış gördüm
Neler ihsan etmiş te ay a canım
A canım da hak kullarına

GİNE DERTLİ DERTLİ İNİLİYORSUN

(SEMAH)

Yöresi: Sivas/Divriği
Kaynak: Mahmut Erdal

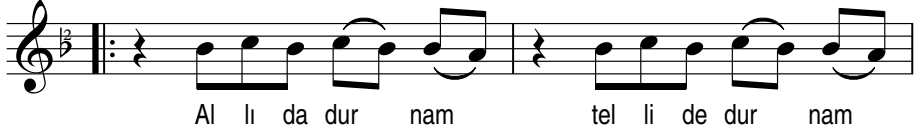
Derleyen: Nida Tüfekçi
Notalayan: Nida Tüfekçi

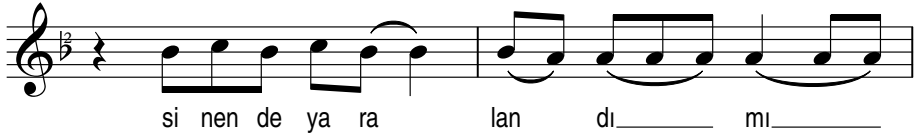

sir ma dan mi süz dü ler

Al ılı da dur nam tel li de dur nam

si nen de ya ra lan dı mi

Yok sa ci ğer le rin pa re

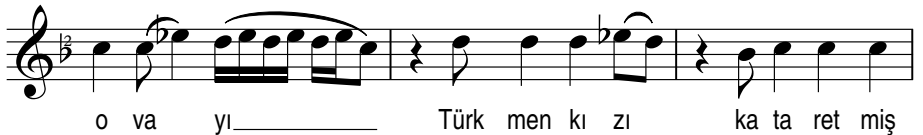
len di mi (Saz....

Ha va yı e yi de li gö nül ha va yı

Ay doğ ma dan şav kı dut muş

o va yı Türk men kı zı ka ta ret miş

ma ya yı Çe kip gi der

bir göz le ri sür me li (Saz....

Ha yı ha yı

çe ki pi gi der bir göz le ri sür me li

(Saz....

Çe kip gi der bir göz le ri sür me li

(Saz....

Ku ru kü tük

yan ma yın ca tū ter mi Ak ger dan da

çif te ben ler bi ter mi Vak ti gel me yin ce bül bül

ö ter mi Ö tüp gi der bir göz le ri

sür me li (Saz....)

Hay hay hay hay De re ke na rın da yer ler

hur ma yı Kı la vu ze der ler dert li dur na yı

Ak göğ sü nüs tün de i lik düğ me yi

Çö züp gi der bir göz le ri sür me li

ha yı ha yı Çö züp gi der

bir göz le ri sür me li (Saz....

Ka ra ço ğ lan der ki geç ti ne fay da

Bi ve fa kal ma dı ok i

le yay da Bi ve fa kal ma dı ok i le yay da

1.
Gine dertli dertli iniliyorsun
Sarı durnam sinen yaralandı mı
Hiç el değmeden de iniliyorsun
Sarı durnam sinen yaralandı mı
Yoksa ciğerlerin parelendi mi

2.
Yoksa sana yad düzen mi düzdüler
Perdelerin tel tel edip üzdüler
Tellerini sırmadan mı süzdüler
Allı da turnam telli de turnam
Sinen yarelendi mi
Yoksa ciğerlerin parelendi mi

3.
Havayı ey deli gönül havayı
Ay doğmadan şavkı dutmuş ovayı
Türkmen kızı kater etmiş mayayı
Çekip gider bir gözleri sürmeli
Hay hay çekip gider bir gözleri sürmeli

4.
Kuru kütük yanmayınca tüter mi
Ak gerdanda çifte benler biter mi
Vakti gelmeyince bülbül öter mi
Ötüp gider bir gözleri sürmeli

5.
Hay-hay
Dere kenarında yerler hurmayı
Kılavuz ederler telli turnayı
Ak göğsün üstünde ilik düğmeyi
Çözüp gider bir gözleri sürmeli
Karac'oğlan der ki geçti ne fayda
Bi vefa kalmadı ok ile yayda

GİTME DURNAM GİTME DAĞLAR SALINDA

(SEMAH)

Yöresi: Nevşehir/Hacıbektâş
Kaynak: Saime Cantürk

Derleyen: Saime Cantürk
Notalayan: -

Git me dur nam git me dağ lar sa lın da
Git me dur nam git me dağ lar du man dır

dağ lar sa lın da Hak kın ke ma li ni hey dost
dağ lar du man dır Bi zim göt tü ğü müz hey dost

kes me di lin de (Saz..
ik ra rı man dır

Sev di ce ğim gal mış
Dost tan ay rı düş tüm

Ke na ne lin de Ke na ne lin de
ha lım ya man dır ha lım ya man dır

Dur na lar o şa hı şa hı gör me di niz mi
Dur na lar o şa hı şa hı gör me di niz mi

Dur na lar o şa hı şa hı gör me di niz mi
Dur na lar o şa hı şa hı gör me di niz mi

A man dur nam a man a man A li mi sin sen
A man dur nam a man a man A li mi sin sen

Yok sa Hün kar Ha cı Bek taş Ve li mi sin sen
Yok sa Hün kar Ha cı Bek taş Ve li mi sin sen

A li se vil mez mi hey hey de li mi sin sen
A li se vil mez mi hey hey de li mi sin sen

1.

Gitme durnam gitme dağlar salında
Hakkın kelâminı hey dost kesme dilinde
Sevdiçeğim galmiş Kenan elinde
Durnalar o şahı görmediniz mi

Aman durnam aman-aman Ali misin sen
Yoksa Hünkar Hacı Bektaş Veli misin sen
Ali sevilmez mi hey-hey deli misin sen

2.

Gitme durnam gitme dağlar dumandır
Bizim göttüğümüz ikrar imandır
Dosttan ayı düştüm halim yamandır
Durnalar o şahı görmediniz mi

Aman durnam aman-aman Ali misin sen
Yoksa Hünkar Hacı Bektaş Veli misin sen
Ali sevilmez mi hey-hey deli misin sen

3.

Şah Hatay'm kurban binlerce yaşa
Daha neler gelir sağ olan başa
Bizden selam olsun kavim kardaşa
Durnalar o şahı görmediniz mi

Aman durnam aman-aman Ali misin sen
Yoksa Hünkar Hacı Bektaş Veli misin sen
Ali sevilmez mi hey-hey deli misin sen

GİTME DURNAM GİTME NERDEN GELİRSİN

(KIRKLAR SEMAHI)

Yöresi: Erzincan
Kaynak: Aşık Daimi

Derleyen: Adnan Ataman
Notalayan: Adnan Ataman

(Saz..)

Git me dur nam git me (Saz..)
Kaş la rı na mim du

ner den ge lir sin (Saz..) ner den ge lir sin (Saz..)
va sı ya zı lır Hay dar ya zı lır

Sen naz lı ca na na (Saz..
Ce ma li ne tür lü

ben zer sin dur nam (Saz..
ben ler dü zü lür

Her ba kış ta be ni (Saz..
Se ni sev me yen ler

mec nu ne der sin (Saz..
Hak tan ü zü lür

Gö nül de mih ma na (Saz..
Pir ba lım sul ta na

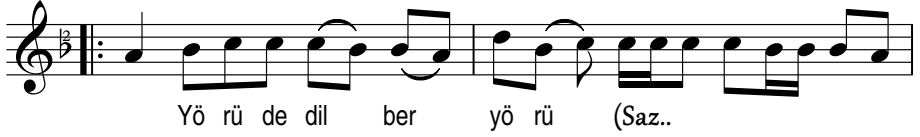
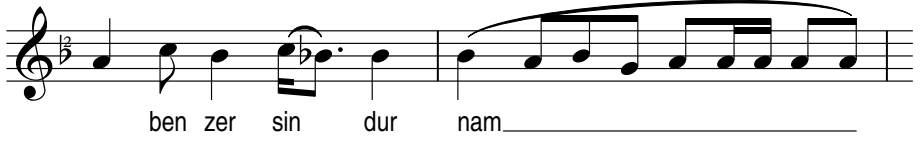
ben zer sin dur nam (Saz..
ben zer sin dur nam

Has nen ni nen ni (Saz..
dost nen ni nen ni

Pir ba lım Sul ta na (Saz..

Bu gün ben pi ri mi gör düm

Ge lir sa lı nı sa lı nı

Se la mı na kar şı dur dum

Bağ rım de li ni de li ni

Hu dey hu dey hu dey hu dey

Bağ rım de li i de li ni

(Saz..

Gel de dim ya nı ma gel di Gam ze si si ne mi del di
Giy ma tın ba ha bi çil mez Ce ma lin nur dan se çil mez

Bir iz zet li se lam ver di
Va kit siz gül ler a çıl maz

Al dım se vi ni se vi ni
Der dim gü lü nü gü lü nü

Hü dey hü dey hü dey hü dey
Hü dey hü dey hü dey hü dey

Al dım se vi ni se vi ni
Der dim gü lü nü gü lü nü

Gay na dı ga rış dı ga nım
De dem oğ lu gel ağ lat ma

E zel den se ver di ca nım
Yü re ği mi de dağ lat ma

Sen be nim sin ben de se nin
Va rıp yad la ra bağ lat ma

De dim se vi ni se vi ni Al lah Al lah Al lah Al lah
Zül fün te li ni te li ni Al lah Al lah Al lah Al lah

De dim se vi ni se vi ni
Zül fün te li ni te li ni

Hü dey hü dey hü dey hü dey

De dim se vi ni se vi ni
Zül fün te li ni te li ni

Gitme durnam gitme nerden gelirsin
Sen nazlı canana benzersin durnam
Her bakışta beni mecnun edersin
Gönülde mihmana benzersin durnam
has nenni-nenni dost nenni-nenni

Kaşlarına mim duvası yazılır
Cemaline türlü benler dizilir
Seni sevmeyenler haktan üzülür
Pir balım sultana benzersin durnam
Has nenni-nenni dost nenni-nenni

Pir balım sultana benzersin durnam
Yörü de dilber yörü de canana yörü

Durnam gök yüzünde pervane döner
Dertli aşıklara badeler sunar
Aşıkların senden inayet umar
Tabibe lokmana benzersin durnam
Pir balım sultana benzersin durnam

Allah-Allah-Allah-Allah
Hüdey-hüdey-hüdey-hüdey
Bugü ben Pir'imı gördüm
Gelir salını-salını
Selamına karşı durdum
Bağrım delini-delini

Gel dedim yanıma geldi
Gamzesi sinemi deldi
Bir izzetli selam verdi
Aldım sevini-sevini

Gaynadı garıştı ganım
Ezelden severdi canım
Sen benimsin ben de senin
Dedim sevini-sevini

Gıymatın baha biçilmez
Cemalin nurdan seçilmez
Vakitsiz güller açılmaz
Derdim gülünü-gülünü

Dedemoğlu der ağlatma
Yüreğimi de dağlatma
Varıp yadlara bağlatma
Zülfün telini-telini

GİTME GİDEN GİTME SUAL SORAYIM

(SEMAH)

Yöresi: Kahramanmaraş
Kaynak: Yoksul Dede

Derleyen: Sabahat Akkiraz
Notalayan: -

(Saz..

Hey dost hey dost hey

hey dost hey dost hey dost hey dost hey dost hey dost

Be nim ta bi bim

Git me gi den git me

su al so ra yım

O naz lı pi ri me

ben zet tim se ni

Sen de hak ni şa nı

var dır gör dü ğüm

Hak de di ğim ye re

ben zet tim se ni

Hak de di ğim ye re

ben zet tim se ni Mev la yı se ver sen_____

ey len dur git me_____ ey len dur git me_____

A şık a kan su la ra in ti zar et me

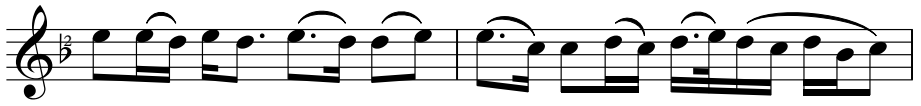
Bir ga ş la rı su na göz le ri sür me

Kir pi ğin han çe re ben zet tim se ni

Hu dey hay dar hu dey_____ ben zet tim se ni

Ka pı sı na sey dul la ha var dı ğım_____

De va siz der di me der man kıl dı ğım

Aş kin ha va sı na hay ran ol du ğum

o naz lı pi ri me ben zet tim se ni

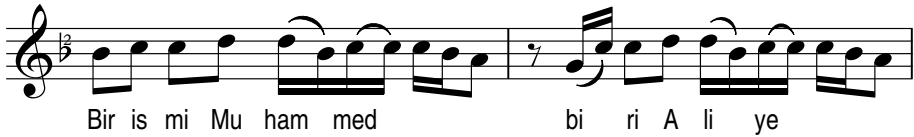
O naz lı şa hı ma yar yar ben zet tim se ni

Ey dür Vi ra ni yem Ka lu be la ya

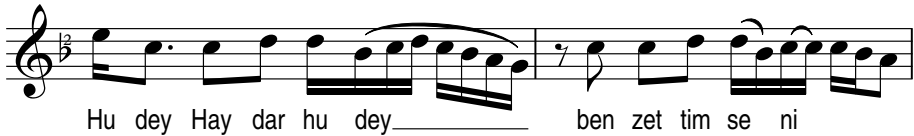
Sof ra sı mey dan da Bek taş Ve li ye

Bir is mi Mu ham med bi ri A li ye

A li yül Hay da ra ben zet tim se ni

Hu dey Hay dar hu dey ben zet tim se ni

Dost _____ Mec nun o lup Ley la _____

sı nı bu lan lar _____ Gam ke der is te mez yar yar

mu hab bet is ter Zik re dip ya ra
Za yi ver me yen

kul o lup pi rin den i ba det is ter

Ger çek ler sey re der e der Hint ten Ye me ne _____

Hint ten Ye me ne _____ Ka fir zo ru gör mez se

gel me za ma na Dört ki tap o ku sa

gel me za ma na O fa ni hü da dan dem dem

Hi da yet is ter Ger çe ği ne fe si yar yar

e ri dir da ğı e ri dir da ğı

Ya lan cı nın a ta şı e rit mez ya ğı

Mu hab bet ten ge ri ge ri ge le nin ço ğu

Ki mi sey re ge lir ki mi et is ter

Ka mil ya nın da ca hi lin hu yu bu lun maz

Şe ri a teh li ne ta rik ça lın maz

Ya yan yü rü mey le dem dem men zil a lın maz

Men zil al mak i çin_____ kes kin at is ter

Hu dey Hay dar hu dey_____ kes kin at is ter

A rif oğ lu eğ_____ ri_____ he cet söy le mez_____

Çir ki ne gü zel de me o hu ri ol maz

İm man bir kat göy nek te o şür eğ len mez

İm ma nın göm le ği on_____dört kat is ter

Hu dey Hay dar hu dey_____ on dört kat is ter

Hu dey Hay dar hu dey_____ on dört kat is ter

YELDİRME

Hay _____ hay _____ dost nen ni

has nen ni şah nen ni E zel ba har ol ma yın ca

Kır mı zı gül bit mez i miş Kır mı zı gül bit mez i miş

Se fil bül bül öt mez i miş

Se fil bül bül öt mez i miş dost _____

Bül bül ler ge lir öt me ye Gü le sa rı lıp yat ma ya

Ba ğı ban gü lü sat ma ya

Gül kad ri ni bil mez i miş

Ge ley bağ ban sat ma gü lü Ha ram dir pa ra sı pu lu

Ağ lat ma se fil bül bü lü Göz ya şı nı sil mez i miş

Yıl da bir gün zi yan o lur

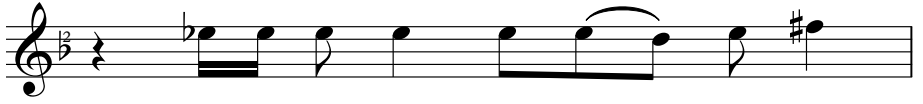
Dost yo lu na ta lan o lur Ba zı in san hay van o lur

Hay va na dem ol maz i miş dost_____

Şah Ha ta yım öl me yin ce

Te nim tu rab ol ma yın ca

Dost dost tan ay rıl ma yın ca

Dost dost tan ay rıl ma yın ca

Dost kad ri ni bil mez i miş

1.
Hey dost hey dost hey dost hey dost
Hey dost hey dost benim tabibim
Gitme giden gitme sual sorayım
Ol nazlı pirime benzettim seni
Sende Hak nişanı vardır gördüğüm
Hak dediğin yere benzettim seni

2.
Mevlayı seversen eylen dur gitme
Aşık akar sulara intizar etme
Bir gaşları suna gözleri sürme
Kirpiğin hançere benzettim seni
Hudey Haydar hudey benzettim seni

3.
Kapısına Seydullaha vardığım
Devasız derdime derman kıldığım
Aşkın havasına hayran olduğum
O nazlı pirime benzettim seni
O nazlı şahıma yar-yar benzettim seni

4.
Eyüdür **Virani**'yem kalu belaya
Sofrası meydanda Bektaş Veli'ye
Bir ismi Muhammed biri Ali'ye
Aliyül Haydara benzettim seni
Hudey Haydar hudey benzettim seni

5.
Dost Mecnun olup Leyla'sını bulanlar
Gam keder istemez yar-yar muhabbet ister
Zikredip yara kul olup pirinden ibadet ister
Gerçekler seyredir Hint'ten Yemen'e
Kafir zoru görmezse gelmez amana
Dört kitap okusa gelmez amana
O fani hüdadan dem-dem hidayet ister

6.
Gerçeğin efesi yar-yar eridir dağ eridir dağı
Yalancının ataşı eritmez yağ
Muhabbetten geri-geri gelenin çoğu
Kimi seyre gelir kimi et ister

7.
Kamil yanında cahilin huyu bulunmaz
Şeriat ehline tarık çalınmaz
Yayan yürümeyle dem-dem menzil alınmaz
Menzil almak için keskin at ister
Hudey Haydar hudey keskin at ister

8.
Arifoğlu eğri hacet söylemez
Çirkine güzel deme o huri olmaz
İman bir kat göynekte üşür eğlenmez
İmanın gömleği on dört kat ister
Hudey Haydar hudey on dört kat ister

9.
Hayı-hayı dost nenni has nenni şah nenni
Ezel bahar olmayınca
Kırmızı gül bitmez imiş
Kırmızı gül bitmeyince
Sefil bülbül ötmeymiş (dost)

10.
Dost bülbüller gelir ötmeye
Güle sarılıp yatmaya
Bağban güllü satmaya
Gül kadrini bilmez imiş

11.
Geley bağban satma gülü
Haramdır parası pulu
Ağlatma sefil bülbülü
Göz yaşını silmez imiş

12.
Yılda bir gün ziyan olur
Dost yoluna talan olur
Bazı insan hayvan olur
Hayvan Adem olmaz imiş dost

13.
Şah Hatay'ım ölmeyince
Tenim turab olmayınca
Dost dosttan ayrılmayınca
Dost kadrini bilmez imiş

GÖKTE ONİKİ YILDIZ DÖRDÜ TERAZİ

(SEMAH)

Yöresi: Rumeli
Kaynak: Yöre Ekibi

Derleyen: Nida Tüfekçi
Notalayan: Nida Tüfekçi

(Saz..)

Gök te o ni
Te ra zi mi
Bir se lam yol

ki yıl dız dör dü te ra zi
zan da de di ler bi ze
la sam gül yüz lü ya re

Gök te o ni ki yıl dız dör dü te ra
Te ra zi mi zan da de di ler bi
Bir se lam yol la sam gül yüz lü ya

zi ze re ÜI ke re ka
Şey tan na ta
Püs e dip se

riş tı ma sen sa kın gö nül
la mı a lır mı bil mem

ÜI ke re ka riş tı
Şey ta na ta bı ol ma
pu se dip se la mı mı

git ti bi ra zı
sen sa kın gö nül
a lır mı bil mem

1.

Gökte oniki yıldız dördü terazi
Ülkere karıştı gitti birazı
Terazi mizanda dediler bize
Şeytana tabi olma sakın sen gönül

2.

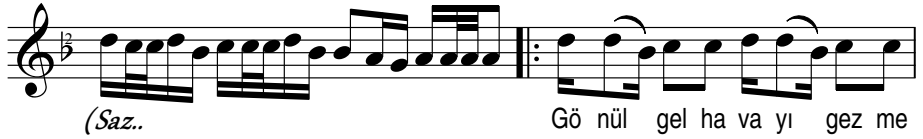
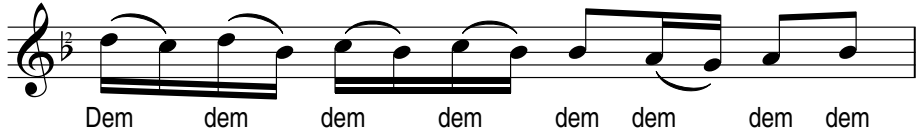
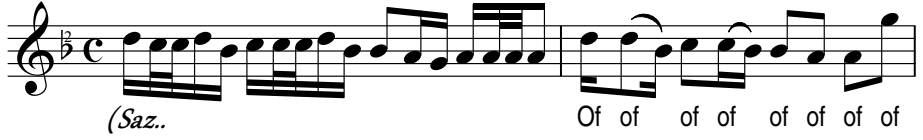
Bir selam yollasam gül yüzlü yare
Püs edip selamı alır mı bilmem
Hakikatli yarım geldi selam sözü ile
Aldım ben bu selamı ben bu selamı

GÖNÜL GEL HAVAYI GEZME

(AĞBABA SEMAHI)

Yöresi: Malatya-Arguvan-Ericek Mezrası
Kaynak: Ali Bayır

Derleyen: Gani Pekşen
Notalayan: Gani Pekşen

(Saz..) Kap tan ka ba a tar se ni

(Saz..) Of of of of ağ ba ba ya

(Saz..) Gö nül gi der bir sev da ya

(Saz..) Al lah bir Mu ham med A li

(Saz..) A li A li mer dan A li___

(Saz..) Cüm le der___de der man A li___

(Saz..) Sen A dem___le rin ön___cü sün

(Saz..) Hün kâr Ha cı___Bek taş Ve li___

(Saz..) Yö rü yö rü__ yö rü yö rü__

(Saz..) Git ti ka__ tar kal ma ge ri

(Saz..) De mi de mi__ şî rin__ de mi__

(Saz..) Git ti ka tar kal ma ge ri

dost__ dost__ yar__ A li (Saz..)

(Saz..) Al lah__ Al lah__

Se mah e ren le rin dir__ Çar ka gi ren le rin dir__

Bu yol er gi gö tür mez Doğ ru sü ren le rin__

Hay nen ni nen ni nen ni Dost nen ni nen ni nen ni

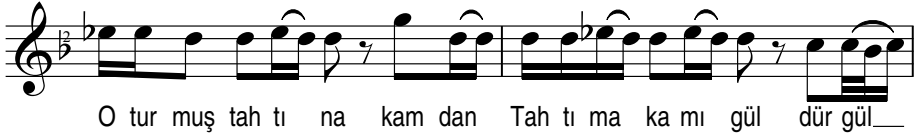
Has nen ni nen ni nen ni Ben bu gün pi ri mi gör düm

Ben bu gün pi ri mi gör düm

Gül dür ce ma lin gül dür gül Gül dür ce ma lin gül dür gül

O tur muş tah tı na kam dan Tah tı ma ka mı gül dür gül

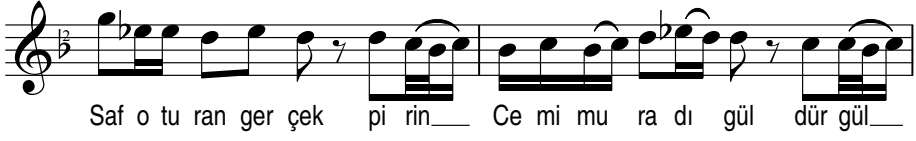
Hay nen ni nen ni nen ni Dost nen ni nen ni nen ni

Tah tı ma ka mı gül dür gül Gül a la nın as lı gül dür

Gü la la nın as lı gül dür Pey gam be rin as lı gül dür

Saf o tu ran ger çek pi rin___ Ce mi mu ra dı gül dür gül___

Hay nen ni nen ni nen ni___ Dost nen ni nen ni nen ni___

Gül den te ra zi ya par lar Gül den te ra zi ya par lar

O nun i le gül tar tar lar___ Gül a lır lar gül sa tar lar

Çar şı pa za rı gül dür gül___ Hay nen ni nen ni nen ni___

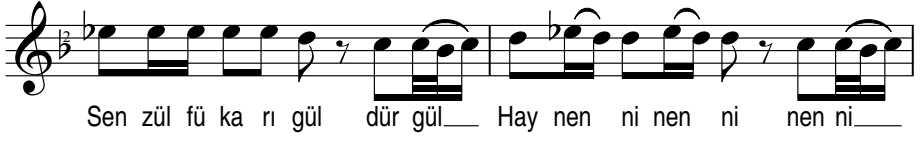
Dost nen ni nen ni nen ni___ Has nen ni nen ni nen ni___

Gül den de ğir me ni dö ner Gül den de ğir me ni dö ner

Do ğ ru i le gül dür gül dür___ A kar har gı dö ner dö ner

Sen zül fû ka rı gül dür gül__ Hay nen ni nen ni nen ni__

Gel ha gel se yit ne si mi Ge lağ lat ma bu bül bü lü

Ağ lı yan ga rip bül bü lü__ Za fi fer ya dı gül dür gül

Has nen ni nen ni nen ni__

Za rı fer ya dı gül dür gül Al lah

Of-of-of-of-of-of
Dem-dem-dem-dem-dem-dem-dem
Nenni-nenni-nenni-nenni

Gönül gel havayı gezme
Felek gafil dutar seni
Yalvar Haktan umud üzme
Kabdan kaba atar seni

Of-of-of-of Ağbaba'ya
Gönül gider bir sevdaya
Allah bir Muhammed Ali
Ali-Ali merdan Ali
Cümle derde derman Ali
Sen âdemlerin öncüsün
Hünkâr Hacı Bektaş Veli

Of-of-of-of Ağbaba'ya
Gönül gider bir sevdaya
Allah bir Muhammed Ali
Ali-Ali merdan Ali
Cümle derde derman Ali
Sen âdemlerin öncüsün
Hünkâr Hacı Bektaş Veli

Masumaya gözün diken
Bahtım güldür sandım diken
Pahan bir kırmızı iken
Bir pul eder satar seni

Of-of-of-of Ağbaba'ya
Gönül gider hak sevdaya
Allah-Allah-Allah-Allah
Yörü-yörü-yörü-yörü

Gitti katar kalma geri
Demi-demi şirin demi
Gitti kadar kalma geri
Dost-dost yar Ali

Allah-Allah semah erenlerindir
Çarka girenlerindir
Bu yol ergi götürmez
Doğru sürenlerindir

Hay nenni-nenni-nenni
Dost nenni-nenni-nenni
Has nenni-nenni-nenni

Ben bugün pirimi gördüm
Ben bugün pirimi gördüm

Güldür cemalin güldür gül
Güldür cemalin güldür gül
Oturmuş taht-ı makamdan
Taht-ı makamı güldür gül

Hay neni nenni-nenni
Dost neni nenni-nenni
Taht-ı makamı güldür gül

Gül alanın aslı güldür
Gül alanın aslı güldür

Peygamberin aslı güldür
Saf oturan gerçek pirin
Çem-i muradı güldür gül

Hay nenni-nenni-nenni
Dost nenni-nenni-nenni

Gülden terazi yaparlar
Gülden terazi yaparlar
Onun ile gül tartarlar
Gül alırlar gül satarlar
Çarşı pazarı güldür gül

Hay nenni-nenni-nenni
Dost nenni-nenni-nenni
Has nenni-nenni-nenni

Gülden değirmeni döner
Gülden değirmeni döner
Doğru ile güldür gül
Akar hargı döner çarkı
Sen zülfikârı güldür gül

Hay nenni-nenni-nenni
Dost nenni-nenni-nenni

Gel ha gel Seyit Nesimi
Gel ağlatma bu bülbülü
Ağlayan garip bülbülü
Zarı feryadı güldür gül

Has nenni-nenni-nenni
Zarı feryadı güldür gül Allah

GÖNÜL NE GEZERSİN SEYRAN YERİNDE

(SEMAH)

Yöresi: Eskişehir/Merkez/Aşağılıca Köyü
Kaynak: Ali Tutlu

Derleyen: M. Uludemir
Notalayan: M. Uludemir

Gö nül ne ge____ zer sin sey ran ye rin de

A lem de her şe yin var ol ma yın ca A lem de her

şe yin var ol ma yın ca Bir ah di ne bü tün yar ol

ma yın ca yö rü yö rü (Saz..)

Gönül ne gezersin seyran yerinde
Alemde her şeyin var olmayınca
Bir ah dine bütün yar olmayınca

GÖNÜLLER SEMAHI

Yöresi: Tokat
Kaynak: Anonim

Derleyen: Ruhi Su
Notalayan: Ruhi Su

♩=60

(Saz..)

♩=63 YELDİRME

GÜL AĞACI-GÜL AĞACI AÇILIR UCU

(KAYABELEN SEMAHI)

Yöresi: Afyonkarahisar-Şuhut-Kayabelen
Kaynak: Hamza Çakır

Derleyen: Hüseyin Yaltrık
Servet Yaşar
Notalayan: Emrah Kalın

AĞIRLAMA ♩=92

YÜRÜTME ♩=138

Gel iş te mey dan de di ler (Saz..

Or ta ya sof ra sal dı lar

Ye re si nih san de di ler (Saz..

Ha ta yi yim gal kın oy nar

Kal bin de a çıl sın ay na (Saz..

A le me nur gi bi par lar

Nur Mu ham med A li nin dir (Saz..

A li nin dir A li nin dir

Yol gü zel_ şah pi ri min___ dir (Saz..

YELDIRME ♩=168

Şu kar şı ki yay___ la ne gü zel yay la (Saz..

Sür me dim de mi___ ni___ gi de rim böy le (Saz..

E la göz lü şa___ hım sen him met ey le (Saz..

Ben de bu yay la___ dan___ şa ha gi de rim (Saz..

A çı___ lın ga pı___ lar___ dos ta gi de lim (Saz..

Pir Sul tan Ab da___ lım___ (Saz..

dün ya du rul maz (Saz.. Geç ti ge çen öm___ rüm___

ge ri ye gal maz (Saz.. Şah de rim de şah____ gar

şim dan ay rıl maz (Saz.. Ben de bu yay la____ dan____

şa ha gi de rim (Saz.. (Saz..

Gül bit

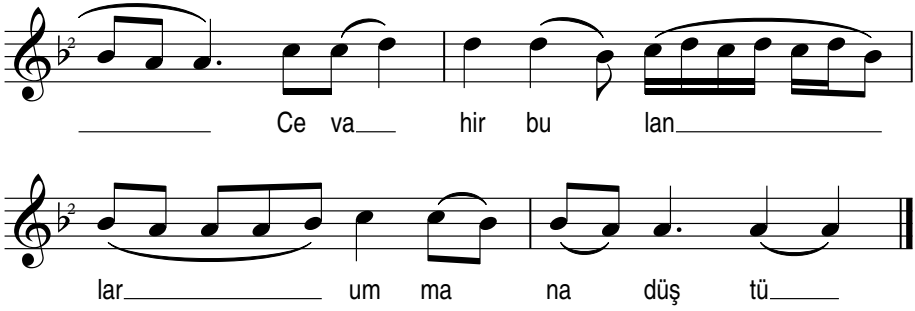
ti ği____ ye____ ri____ bi li____

rim der____ sin____ Bi lir

mi sin ben____ lik____ şey ta na düş tü____

(Saz.. Ce va hir ma____ de____

ni____ bu lu____ rum der____ sin____

AĞIRLAMA:

Gül ağacı-gül ağacı açılır ucu
Hakk Erenler er ve bacı galksın oynasın
Döksün günahını semah eylesin
Hakk Erenler er ve bacı galksın oynasın

YÜRÜTME:

1.
Vardım üçler meydanına gel beru hey can dediler
İzzet ile selam verdim gel işte meydan dediler
Ortaya sofra saldılar yeyesin insana dediler

2.
Hatayî'yim galkın oynar galbinde açılıns ayna
Aleme nur gibi parlar nur Muhammed Ali'nindir
Ali'nindir-Ali'nindir yol güzel şah pirimdir

YELDİRME:

1.
Şu karşığı yayla ne güzel yayla
Sürmedim demini giderim böyle
Elaz gözlü şahım sen himmet eyle
Ben de bu yayladan şaha giderim

2.
Pir Sultan Abdal'ım dünya durulmaz
Geçti geçen ömrüm geriye galmaz
Şah derim şah-şah karşımdan ayrılmaz
Ben de bu yayladan şaha giderim

ŞAHLAMA:

1.
Gül bittiği yeri bilirim dersin
Bir misin benlik şeytana düştü
Cevahir madeni bulurum dersin
Cevahir bulanlar ummana düştü

2.
Ben Ali'yi gördüm mahbut çağımda
Selman'ın çininde yolun sağında
Cennetten içeri firdevs bağında
Bülbül figan eder peşine düştüm

3.
Selman'ın çininde bir oğlan geldi
Destur şahım deyip elini aldı
Muhammed terini gül ile sildi
Ol zaman kokusu insana düştü

4.
Cennetin kapısının kırklar açıldılar
Tohumunu yar yüzüne saçıldılar
Bir üzümü engür edip içtiler
Size mescid bize ayn-ı cem düştü

5.
Pir Sultan Abdal'ım dilek diledi
Seyyah olup şu alemieledi
Arafat dağında bir koç meledi
İsmail önünde kurbana düştü

6.
Pir Sultan Abdal'ım dünya durulmaz
Geçti geçen ömür kimseye kalmaz
Şah derim Şah karşımdan ayrılmaz
Ben de bu yayladan şaha giderim

GÜL YÜZLÜM GÜL DESTEM NEMDEN İNCİNDİN (SEMAH)

Yöresi: Tokat/Reşadiye
Kaynak: Mihrican Bahar

Derleyen: Nida Tüfekçi
Notalayan: Nida Tüfekçi

Gül yüz lüm gül des tem nem den in cin din
Dost dos tu bir pu la da sa tar mı böy le

A ra da söz o lur da el dir e fen dim
Ya del le re de gö nül ka tar mı böy le

Ben ku lu num da ha ki pa yı na gel dim
U sul u sul di ye de a tar mı böy le

A ra dan nok da yı da kal dır e fen dim
Ba zı ku sur o lur da kul dur e fen dim

Kal dır kol la rı nı da var git pos tum dan

Se la mı ge tir din gü lüm gü lüm be nim dos tum dan

SERBEST
Se lam mı ge tir din de be nim dos tum dan gel he le gel

(Saz..

U zun o lur

u zun da yo lun cil ga sı Yo lun cil ga sı_____

yo lun_____ cil ga sı Dur ma yıp ge li yor

gö nül ol ga sı gö nül_____ ol ga sı

Se nin gi bi mu han_____ ne tin dal ga sı ya rim dal

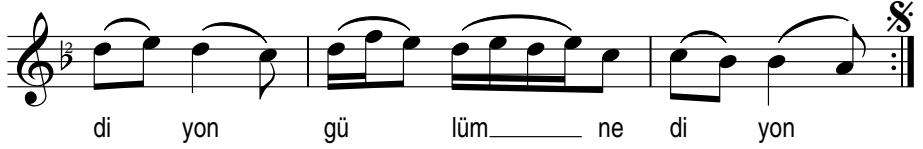
ga sı_____ gü lüm_____ dal ga sı Kar lı dağ lar

ol sa da i la zım De ğil i la zım

de ğil Ya re nim ne di yon da ya rım Ne

1.
Gül yüzlüm gül destem nemden incindin
Arada söz olur da eldir efendim
Ben kulunumda haki payına geldim
Aradan noktayı da kaldır efendim

Bağlantı:
Kaldır kollarını da var git postumdan
Selam mı getirdin gülüm-gülüm de (gel ha gel)

2.
Dost dostu bir pula satar mı böyle
Yadellere de gönül katar mı böyle
Usul-usul diye de atar mı böyle
Bazı kusur olur da kuldur efendim
Bağlantı.

3.
Uzun olur uzun da yolun cılgası
yolun cılgası-yolun cılgası
Durmuyup geliyor gönül olgası-gönül olgası
Senin gibi muhannetin dalgası
yarım dalgası gülüm dalgası
Bağlantı.

4.
Karlı dağlar olsa da ilazım
değil ilazım değil
Yarenim ne diyon da yarım
ne diyon gülüm ne diyon
Bağlantı.

GÜZEL PİRDEN BİZE BİR DOLU GELDİ

(TÜRKALİ SEMAHI)

Yöresi: Balıkesir/Türkali Köyü
Kaynak: Hikmet Serez

Derleyen: Hüseyin Yaltrık
Rabia Kocaaslan
Notalayan: Hüseyin Yaltrık

di (Saz..

Bir sen iç sev

di ğim sev di ğim bir de de me

ver pi rim of bir de de me ver yar yar

(Saz..

Dur na lar dur na lar

al lı al lı dur na lar O tur muş kö mür göz lüm

el le ri ni ğı na lar yar yan ğı na lar

(Saz..

Pa yım ge lir e ren le rin

a ma na man___ yar yar pa yın dan Mu ham med

nes li miz de A li so yun dan so yun dan___

___ (Saz.. Kırk la rın

ez di ği de ey___ En gür

So yun dan (Saz.. Bir sen iç sev di ğim de bir de

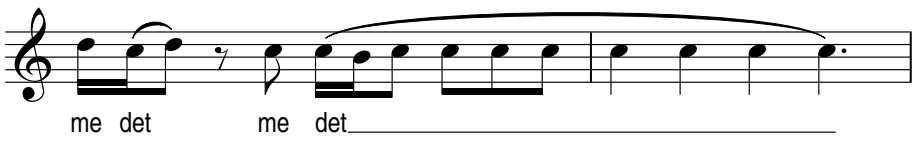
de me ver___ ah yar___ yar (Saz.. dost

dost___ ah me det me det me det

___ (Saz.. Be li me

(Saz..

Se nin der viş_____ le rin

gay na dı coş_____ tu (Saz.. Gay na yıp co şan lar da

se rin_____ den geç ti_____ (Saz..

Se fil Kul Hü_____ se yi nim

bir do lu iç_____ ti (Saz.. Bir sen iç sev di ğim de

bir de de me ver (Saz.. pi rim hey_____ i ma nim

hey_____ bir de de me ver_____

1.

Güzel pirden bize bir dolu geldi
Bir sen iç sevdiğim bir de deme ver
pirim of bir de deme ver yar-yar
Biliriz Hacı Bektaş Veli'den geldi
Bir sen iç sevdiğim bir de deme ver
pirim of bir de deme ver yar-yar

Durnalar-durnalar allı durnalar
Oturmuş kömür gözlüm ellerin gınalar
yar-yar gınalar

Payım gelir erenlerin aman-aman
yar-yar payından
Muhammed neslimiz de Ali soyundan-soyundan
Kırkların ezdiği de ey Engür suyundan
Bir sen iç sevdiğim bir de deme ver
ah yar-yar dost-dost ah medet-medet-medet

Beline guşattılar bir nurdan kemer
İçmişim doluyu da yüreğim yanar-yanar
Herkes sevdiğinden aman-aman bir dolu umar
Bir sen iç sevdiğim bir de deme ver
ah yar-yar dost-dost ah medet-medet-medet

Senin dervişlerin gaynadı çoştu
Gaynayıp çoşanlar da serinden geçti
Sefil Kul Hüseyin'im bir dolu içti
Bir sen iç sevdiğim bir de deme ver
pirim hey-hey imanım hey-hey bir de deme ver

“Alevî-Bektâşî Müzik Kültürü ve Semahlar” başlıklı iki ciltlik bu kaynak kitap geçmişi yüzyıllara dayalı olup somut izlerini Orta Asya Şaman inanç kültüründe sürdürdüğümüz ve Türk milletinin İslamiyet’i kabulüyle harmanlayarak meydana getirdiği bu kutsal değerlere sahip çıkmak ve kurumsuz olarak yaşanan/yaşatılan uzun yılları telafi etmek amacıyla önyargılardan uzak duran kişi ve kurumların paydaşlığında ve devletimizin de desteği ile hazırlamıştır. Hem nitelik hem de nicelik açısından bu alanda bugüne kadar yayımlanmış irili ufaklı çalışmaları da içinde barındıran projemiz, aynı zamanda hem telif hem de derleme özelliğine sahip yaklaşık otuz yıllık bir tecrübe, birikim ve araştırmanın ürünüdür.

Toplamda iki yüzü aşkın semah havası içeren ve iki cilt olarak hazırlanan kitabın ilk cildinde Alevî-Bektâşî müzik kültürüne dair oldukça doyurucu ve net açıklamalar, devamında “A-G” alfabetik başlık sıralamasına dahil semahların notaları, ikinci ciltte ise dizinle birlikte “H-Z” alfabetik başlık sıralamasına dahil semahların notalarına yer verilmiştir.

This sourcebook entitled as **“Alevist & Bektashist Musical Culture and Samah”** has been prepared in two volumes by the endorsement of our government, through the fellowship of unprejudiced people and institutions and with the aim of compensating the years that were kept up without institutionalization, protecting the sacred values that -their history date centuries back and- occurred in the amalgamation of Turks’ conversion to Islam & the culture of Central Asian Shaman faith as we can still trace its tangible signs at our present day.

Our project that -in terms of both quality and quantity- covering so-far-executed and published various studies in this field, is a product of about thirty years of experience, accumulation and research having both copyright and compilation features.

In the first chapter of the book -that comprises more than two hundred samah airs and is prepared in two volumes- fairly satisfying and lucid explanations regarding Alevist & Bektashist musical culture followed by the sheet music of samah arranged in compliance with the alphabetical title order “A-G”; in the second chapter, together with the index, the sheet music of samah arranged in compliance with the alphabetical title order “H-Z” are provided.

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

KARACA AHMET SULTAN
KÜLTÜRÜNÜ İZLENİMİNE VE
TÜRESİNİ İZLENİMİNE

978-605-60449-5-3

ISBN